For Private Circulation Only

Study Circle Career Development Institute

२०२२ सालातील एमपीएससी परीक्षातील भारतीय राज्यघटना घटकावरील प्रश्नसंग्रह

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाच्या परीक्षेसाठी उपयुक्त प्रश्नसंग्रह

(३) भारतीय राज्यघटना

(३) महाराष्ट्र आणि भारत – भारतीय राजकारण आणि शासन (१५)

१) संविधान – भारताच्या राज्यघटनेचा प्राथमिक अभ्यास (३)
२) राजकीय व्यवस्था (३)
३) पंचायती राज आणि शहरी शासन (३)
४) सार्वजनिक धोरण (३)
५) मानवी हक्क समस्या (३)

१) भारतीय राज्यघटना कशी तयार झाली – संविधान सभा, स्रोत, समित्या, चिन्हे
२) घटनेच्या प्रस्तावनेमागची भूमिका व तत्त्वे, निधर्मी राज्य, ठळक वैशिष्ट्ये, संविधानातील महत्त्वाची कलमे – परिशिष्टे
३) घटनादुरुस्ती, संविधानात्मक आयोग आणि मंडळे

४) केंद्र–राज्य संबंध, राज्य निर्मिती, स्वतंत्र न्यायव्यवस्था
५) केंद्रीय कार्यकारिणी, संसद, राजकीय पक्ष आणि दबाव गट
६) राज्य व्यवस्थापन, राज्य सरकार आणि प्रशासन – कार्यकारी, विधिमंडळ
राज्यपाल मुख्यमंत्री व मंत्रिमंडळ – भूमिका, अधिकार व कार्य
राज्य विधिमंडळ – विधानसभा, विधानपरिषद व त्यांचे सदस्य, अधिकार, कार्य व भूमिका, विधी समित्या

७) स्थानिक स्वराज्य संस्थांची / पंचायत राजची उत्क्रांती, ७३ वी आणि ७४ वी दुरुस्ती
८) ग्रामपंचायत, तालुका पंचायत, जिल्हा परिषद आणि ग्रामविकास
९) नागरी/शहरी प्रशासन – संस्था आणि विकास
जिल्हा – मुलकी व पोलीस प्रशासन

१०) महत्त्वाचे कायदे, नियम
११) प्रशासन – सार्वजनिक धोरणे आणि कार्यक्रम
१२) दुर्बल घटक, स्वयंसेवी संस्थांचे सक्षमीकरण

१३) मानवी हक्क जाहीरनामा
१४) मूलभूत अधिकार, मूलभूत कर्तव्ये
राज्यधोरणाची मार्गदर्शक तत्त्वे–शिक्षण, युनिफॉर्म सिव्हील कोड
१५) राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोग – एनएससीसी, एनएसटीसी, एनसीबीसी

१) संविधान (३)

३१) भारतीय राज्यघटना कशी तयार झाली – संविधान सभा, स्रोत, समित्या, चिन्हे
३२) घटनेच्या प्रस्तावनेमागची भूमिका व तत्त्वे, निधर्मी राज्य, ठळक वैशिष्ट्ये
संविधानातील महत्त्वाची कलमे – परिशिष्टे
३३) घटनादुरुस्ती, संविधानात्मक आयोग आणि मंडळे

२) राजकीय व्यवस्था (३)

३४) केंद्र–राज्य संबंध, राज्य निर्मिती, स्वतंत्र न्यायव्यवस्था

३५) केंद्रीय कार्यकारिणी, संसद, राजकीय पक्ष आणि दबाव गट

३६) राज्य व्यवस्थापन, राज्य सरकार आणि प्रशासन – कार्यकारी, विधिमंडळ
राज्यपाल मुख्यमंत्री व मंत्रिमंडळ – भूमिका, अधिकार व कार्य
राज्य विधिमंडळ – विधानसभा, विधानपरिषद व त्यांचे सदस्य, अधिकार, कार्य व भूमिका, विधी समित्या

३) पंचायती राज आणि शहरी शासन (३)

३७) स्थानिक स्वराज्य संस्थांची /पंचायत राजची उत्क्रांती, ७३ वी आणि ७४ वी दुरुस्ती

३८) ग्रामपंचायत, तालुका पंचायत, जिल्हा परिषद आणि ग्रामविकास

३९) नागरी/शहरी प्रशासन – संस्था आणि विकास
जिल्हा – मुलकी व पोलीस प्रशासन

४) सार्वजनिक धोरण (३)

४०) महत्त्वाचे कायदे, नियम

४१) प्रशासन – सार्वजनिक धोरण आणि कार्यक्रम

४२) दुर्बल घटक, स्वयंसेवी संस्थांचे सक्षमीकरण

५) मानवी हक्क समस्या (३)

४३) मानवी हक्क जाहीरनामा

४४) मूलभूत अधिकार, मूलभूत कर्तव्ये
राज्यधोरणाची मार्गदर्शक तत्त्वे–शिक्षण, युनिफॉर्म सिव्हिल कोड

४५) राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोग –एनएससीसी, एनएसटीसी, एनसीबीसी

माहिती अधिकार अधिनियम, २००५ /५

१) कायद्याची उत्त्क्रांती, सुधारणा व इतर बाबी

२) कायद्यातील महत्त्वाची कलमे

३) कायद्याशी संबंधित यंत्रणा व अधिकारी

४) कायद्यानुसारची कारवाई व शिक्षेची तरतूद

५) कायद्यातील त्रुटी व दुरुस्त्या, अपील

महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क, २०१५/५

१) कायद्याची उत्त्क्रांती, सुधारणा व इतर बाबी

२) कायद्यातील महत्त्वाची कलमे

३) कायद्याशी संबंधित यंत्रणा व अधिकारी

४) कायद्यानुसारची कारवाई व शिक्षेची तरतूद

५) कायद्यातील त्रुटी व दुरुस्त्या, अपील

१) भारतीय राज्यघटना कशी तयार झाली – संविधान सभा, स्रोत, समित्या, चिन्हे

२) प्रस्तावनेमागची भूमिका, निधर्मी राज्य, ठळक वैशिष्ट्ये,महत्त्वाची कलमे – परिशिष्टे

३) घटनादुरुस्ती, संविधानात्मक आयोग आणि मंडळे

४) केंद्र–राज्य संबंध, राज्य निर्मिती, स्वतंत्र न्यायव्यवस्था

५) केंद्रीय कार्यकारिणी, संसद, राजकीय पक्ष आणि दबाव गट

६) राज्य व्यवस्थापन–राज्यपाल, मुख्यमंत्री, विधानसभा, विधान परिषद, समित्या

७) स्थानिक स्वराज्य संस्थांची /पंचायत राजची उत्क्रांती, ७३ वी आणि ७४ वी दुरुस्ती

८) ग्रामपंचायत, तालुका पंचायत, जिल्हा परिषद आणि ग्रामविकास

९) नागरी/शहरी प्रशासन – संस्था आणि विकास, जिल्हा – मुलकी व पोलीस प्रशासन

१०) महत्त्वाचे कायदे, नियम

११) प्रशासन – सार्वजनिक धोरणे आणि कार्यक्रम

१२) दुर्बल घटक, स्वयंसेवी संस्थांचे सक्षमीकरण

१३) मानवी हक्क जाहीरनामा

१४) मूलभूत अधिकार, मूलभूत कर्तव्ये, राज्यधोरणाची मार्गदर्शक तत्त्वे

१५) राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोग –एनएससीसी, एनएसटीसी, एनसीबीसी

माहिती अधिकार अधिनियम, २००५

महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क, २०१५

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग परीक्षा २०२३

१) **भारताचा इतिहास आणि भारतीय राष्ट्रीय चळवळ (१५)**
२) **महाराष्ट्र, भारत आणि जागतिक भूगोल (१५)**
३) **भारतीय राज्यव्यवस्था आणि शासन (१५)**
४) **आर्थिक आणि सामाजिक विकास (१५)**
५) **परिस्थितिकी, जैव-विविधता आणि हवामान बदल (१०)**
६) **सामान्य विज्ञान (१५)**
७) **चालू घडामोडी – राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय महत्त्व (१५)**
८) **तार्किक आणि विश्लेषणात्मक क्षमता (१०)**
९) **सामान्य मानसिक क्षमता (७)**
१०) **मूलभूत संख्यात्मक क्षमता (८)**
११) **निर्णयक्षमता आणि समस्या सोडवणूक, संवाद कौशल्य व आंतरव्यक्ती कौशल्य (५)**
१२) **आकलन, मराठी आणि इंग्रजी भाषा आकलन कौशल्ये (५०)**
१३) **माहिती अधिकार अधिनियम (५)**
१४) **महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क (५)**
१५) **माहिती व संप्रेषण तंत्रज्ञान (१०)**

(१) भारताचा इतिहास आणि भारतीय राष्ट्रीय चळवळ (१५)

१) प्राचीन भारताचा इतिहास (४)
२) मध्ययुगीन भारताचा इतिहास (३)
३) आधुनिक भारताचा इतिहास (४)
४) भारतीय राष्ट्रीय चळवळ (४)

(२) महाराष्ट्र, भारत आणि जागतिक भूगोल (१५)

१) जगाचा भौतिक भूगोल (३)
२) जगाचा सामाजिक भूगोल (१)
३) जगाचा आर्थिक भूगोल (१)
४) भारताचा भौतिक भूगोल (२)
५) भारताचा सामाजिक भूगोल (१)
६) भारताचा आर्थिक भूगोल (२)
७) महाराष्ट्राचा भौतिक भूगोल (२)
८) महाराष्ट्राचा सामाजिक भूगोल (१)
९) महाराष्ट्राचा आर्थिक भूगोल (२)

(३) महाराष्ट्र आणि भारत – भारतीय राजकारण आणि शासन (१५)

१) संविधान – भारताच्या राज्यघटनेचा प्राथमिक अभ्यास (३)
२) राजकीय व्यवस्था (३)
३) पंचायती राज आणि शहरी शासन (३)
४) सार्वजनिक धोरण (३)

५) मानवी हक्क समस्या (३)

✼ माहिती अधिकार अधिनियम, २००५

✼ महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क, २०१५

(४) आर्थिक आणि सामाजिक विकास (१५)

१) शाश्र्वत विकास (२)

२) गरिबी (२)

३) समावेश (२)

४) लोकसंख्याशास्त्र (२)

५) सामाजिक क्षेत्रातील उपक्रम (२)

६) भारतीय अर्थव्यवस्था – सार्वजनिक वित्त (१)

७) विदेशी व्यापार (१)

८) बँकिंग, महागाई (१)

९) उद्योग (१)

१०) शेती (१)

(५) परिस्थितिकी, जैव-विविधता आणि हवामान बदल (१०)

१) परिस्थितिकी (२)

२) जैवविविधता (२)

३) हवामान बदल (२)

(६) सामान्य विज्ञान (१५)

१) भौतिकशास्त्र (३)

२) रसायनशास्त्र (३)

३) प्राणिशास्त्र (२)

४) वनस्पतिशास्त्र (२)

५) कृषी / शेतीसंलग्न विज्ञान (२)

६) आरोग्यशास्त्र (५)

७) विज्ञान आणि तंत्रज्ञान (२)

✼ माहिती व संप्रेषण तंत्रज्ञान

(७) चालू घडामोडी, राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय महत्त्व (१५)

१) राजकीय घटना (२)

२) आर्थिक व वित्तीय घटना (२)

३) वैज्ञानिक घटना (२)

४) सामाजिक व शैक्षणिक घटना (२)

५) भौगोलिक, सांस्कृतिक व साहित्यिक घटना (३)

६) नेमणुका व पुरस्कार घटना (२)

७) सामान्यज्ञान व क्रीडाविषयक घटना (२)

Study CIRCLE

(८) तार्किक तर्क आणि विश्र्लेषणात्मक क्षमता (१०)

१) दिलेल्या वाक्यरचनेवरुन निर्णय, निष्कर्ष काढणे
२) विधाने आणि युक्तिवाद, विधाने आणि गृहितके, विधाने आणि निष्कर्ष
३) परिस्थिती आणि प्रतिसाद, परिच्छेदांवरुन निष्कर्ष काढणे
४) विधान आणि कृतीचा मार्ग, प्रतिपादन आणि कारण, विधानाच्या सत्यतेची पडताळणी
५) बैठक, क्रम व मांडणी व्यवस्था, मानांकन चाचणी, तुलना
६) नातेसंबंध
७) मशीन इनपुट आणि चिन्हे, गणितीय तर्क
८) स्थान निश्चिती चाचणी, दिशानिर्देश
९) विश्र्लेषण, निर्णय घेणे, समस्या सोडवणे
१०) कूट माहितीवरील प्रश्न

(९) सामान्य मानसिक क्षमता (७)

१) क्रम आणि मालिका १
२) क्रम आणि मालिका २
३) सांकेतिक भाषा/ कोडिंग-डिकोडिंग
४) साम्य, तुलना, वर्गीकरण
५) गणितीय / अंकगणितीय क्रिया
६) आकृत्यांवर प्रश्र्न १
७) आकृत्यांवर प्रश्र्न २

(१०) मूलभूत संख्यात्मक क्षमता (८)

१) अंकगणितीय कौशल्य - दशांश अपूर्णांक, बेरीज, वजाबाकी, गुणाकार, भागाकार आणि सरलीकरण
संख्याप्रणाली - लसावि, मसावि, घातांक, वर्गमूळ आणि घनमूळ
२) टक्केवारी, भागीदारी आणि गुंतवणूक, गुणोत्तर आणि प्रमाण, साखळी नियम
३) वेळ आणि अंतर, रेल्वेगाड्या, बोट आणि जलप्रवाह
४) विक्री आणि खरेदी, सवलत, नफा आणि तोटा, सरळ व्याज आणि चक्रवाढ व्याज
५) वेळ आणि काम, पाईप, घड्याळ, कॅलेंडर, वयावरील प्रश्न
६) संभाव्यता, क्रमचय, सरासरी
७) भूमिती - क्षेत्रफळ, घनफळ आणि परिमिती
८) आलेख, तक्ते, डेटा सफिसिएन्सी

(११) निर्णयक्षमता आणि समस्या सोडवणूक, संवाद कौशल्य- आंतरव्यक्ती कौशल्य (५)

१) परिस्थिती हाताळणे
२) प्रशासकीय क्षमता
३) सामाजिक धार्मिक समस्या
४) भ्रष्टाचार, सचोटी, नैतिकता
५) व्यवस्थापकीय कौशल्ये

(१२) उतारे, मराठी आणि इंग्रजी भाषा आकलन कौशल्य(४०)

१) ऐतिहासिक घटना
२) साधनसंपत्ती व पर्यावरणीय बाबी
३) राजकीय क्षेत्र
४) आर्थिक व सामाजिक विकास
५) विज्ञान व तंत्रज्ञान क्षेत्र
६) कला, सहित्य व सांस्कृतिक क्षेत्र
७) मराठी भाषा आकलन कौशल्य
८) इंग्रजी भाषा आकलन कौशल्य

(१३) माहिती अधिकार अधिनियम, २००५ (५)

१) कायद्याची उत्क्रांती, सुधारणा व इतर बाबी
२) कायद्यातील महत्त्वाची कलमे
३) कायद्याशी संबंधित यंत्रणा व अधिकारी
४) कायद्यानुसारची कारवाई व शिक्षेची तरतूद
५) कायद्यातील त्रुटी व दुरुस्त्या, अपील

(१४) महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क, २०१५ (५)

१) कायद्याची उत्क्रांती, सुधारणा व इतर बाबी
२) कायद्यातील महत्त्वाची कलमे
३) कायद्याशी संबंधित यंत्रणा व अधिकारी
४) कायद्यानुसारची कारवाई व शिक्षेची तरतूद
५) कायद्यातील त्रुटी व दुरुस्त्या, अपील

(१५) माहिती व संप्रेषण तंत्रज्ञान (१०)

१) संगणक तंत्रज्ञान – आधुनिक समाजातील संगणकाची भूमिका, वेगवेगळ्या क्षेत्रातील जीवनात संगणकाचा वापर
२) कम्युनिकेशन तंत्रज्ञान – डाटा कम्युनिकेशन, नेटवर्किंग आणि वेब टेक्नॉलॉजी
३) सायबर गुन्हे व त्यास प्रतिबंध
४) शासनाचे आयटी कार्यक्रम – मिडीया लॅब एशिया, विद्या वाहिनी, ज्ञान वाहिनी, सामूहिक माहिती केंद्र इत्यादी
५) माहिती तंत्रज्ञान उद्योग – माहिती तंत्रज्ञान उद्योगातील मूलभूत प्रश्न व त्याचे भवितव्य, नवीन उद्योग म्हणून माहिती तंत्रज्ञानाचा निरनिराळ्या सेवा सुविधांची माहिती मिळण्यासाठी होणारा उपयोग, भारतातील माहिती तंत्रज्ञान उद्योगाची वाढ व त्याचा दर्जा.

महाराष्ट्र नागरी सेवा राजपत्रित पूर्व परीक्षा २०२३

महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा (गट ब व गट क) पूर्व परीक्षा २०२३

महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा मुख्य परीक्षा (गट ब) / (गट क)२०२३

३. महाराष्ट्र नागरी सेवा राजपत्रित परीक्षा -२०२३						
३.१	महाराष्ट्र नागरी सेवा राजपत्रित पूर्व परीक्षा - २०२३	(१) राज्य सेवा -३३ संवर्ग (२) यांत्रिकी अभियांत्रिकी सेवा (३) विद्युत अभियांत्रिकी सेवा (४) स्थापत्य अभियांत्रिकी सेवा (५) विद्युत व यांत्रिकी अभियांत्रिकी सेवा (६) कृषि सेवा (७) सहायक नियंत्रक वैधमापनशास्त्र (८) अन्न व औषध प्रशासकीय सेवा (९) वनसेवा	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी	फेब्रुवारी, २०२३	**०४ जून, २०२३**	**जुलै, २०२३**

२. महाराष्ट्र अराजपत्रित गट-ब व गट-क सेवा संयुक्त परीक्षा -२०२३						
२.१	महाराष्ट्र अराजपत्रित गट-ब व गट-क सेवा संयुक्त पूर्व परीक्षा -२०२३	(१) सहायक कक्ष अधिकारी (२) राज्य कर निरीक्षक (३) पोलीस उपनिरीक्षक (४) दुय्यम निबंधक, श्रेणी-१/मुद्रांक निरीक्षक (५) कर सहायक (६) दुय्यम निरीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क (७) उद्योग निरीक्षक (८) लिपिक-टंकलेखक (९) तांत्रिक सहायक, विमा संचालनालय (१०) सहायक मोटार वाहन निरीक्षक	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी	जानेवारी, २०२३	**३० एप्रिल, २०२३**	**जून, २०२३**

महाराष्ट्र नागरी सेवा राजपत्रित संयुक्त पूर्व परीक्षा
MAHARASHTRA CIVIL SERVICES GAZETTED COMBINE PRELIMINARY EXAMINATION

-: SCHEME OF EXAMINATION:-

Paper No. and Code	Marks	Duration	Standard	Medium	Nature of Paper
Paper I (Compulsory) (514)	200	Two hours	Degree	Marathi & English	Objective Type
Paper II (Qualifying) (515)	200	Two hours	Topic No.(1) to (5) Degree level Topic No.(6) class X level Topic No. (7) class X/XII level		

टीप - सामान्य अध्ययन पेपर क्रमांक २ (CSAT) हा अर्हताकारी (Qualifying) असून अर्हताप्राप्त करण्यासाठी किमान ३३% गुण मिळविणे आवश्यक राहील. या पेपरमध्ये किमान ३३% गुण प्राप्त करणाऱ्या उमेदवारांची पेपर क्रमांक १ मधील गुणांच्या आधारे महाराष्ट्र नागरी सेवा राजपत्रित मुख्य परीक्षेसाठी गुणवत्ता यादी तयार करण्यात येईल.

नकारात्मक गुणदान:- पेपर क्रमांक १ करीता व पेपर क्रमांक २ मधील "Decision making & Problem Solving" चे प्रश्न वगळून उर्वरित प्रश्नांकरिता नकारात्मक गुणदान लागू राहील.

१) प्रत्येक चुकीच्या उत्तराकरीता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/ कमी करण्यात येतील.

२) एखाद्या प्रश्नाची एकापेक्षा अधिक उत्तरे दिली असल्यास अथवा ज्या उमेदवाराने उत्तरपत्रिकेत पूर्ण वर्तुळ चिन्हांकित केले नसेल अशा प्रश्नाचे उत्तर चुकीचे समजण्यात येऊन त्या प्रश्नाच्या उत्तराकरीता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/कमी करण्यात येतील.

३) वरीलप्रमाणे कार्यपध्दतीचा अवलंब करताना एकूण अंतिम गुणांची बेरीज अपूर्णांकात आली तरीही ती अपूर्णांकातच राहील व पुढील कार्यवाही त्याच्या आधारे करण्यात येईल.

४) एखाद्या प्रश्नाचे उत्तर अनुत्तरितअसेल तर, अशा प्रकरणी नकारात्मक गुणांची पध्दत लागू असणार नाही.

SYLLABUS

Paper I - (200 marks)	
(1)	Current events of state, national and international importance.
(2)	History of India and Indian National Movement with some weightage to Maharashtra
(3)	Maharashtra, India and World Geography - Physical, Social, Economic Geography of Maharashtra, India and the World.
(4)	India and Maharashtra - Polity and Governance - Constitution, Political System, Panchayati Raj, Urban Governance, Public Policy, Rights issues, etc.
(5)	Economic and Social Development - Sustainable Development, Poverty, Inclusion, Demographics, Social Sector initiatives, etc.
(6)	General issues on Environmental Ecology, Bio-diversity and Climate Change - that do not require subject specialisation.
(7)	General Science.

SYLLABUS

Paper I - (200 marks)	
(1)	Current events of state, national and international importance.
(2)	History of India and Indian National Movement with some weightage to Maharashtra
(3)	Maharashtra, India and World Geography - Physical, Social, Economic Geography of Maharashtra, India and the World.
(4)	India and Maharashtra - Polity and Governance - Constitution, Political System, Panchayati Raj, Urban Governance, Public Policy, Rights issues, etc.
(5)	Economic and Social Development - Sustainable Development, Poverty, Inclusion, Demographics, Social Sector initiatives, etc.
(6)	General issues on Environmental Ecology, Bio-diversity and Climate Change - that do not require subject specialisation.
(7)	General Science.

Paper II....

1

Paper II - (200 marks)	
(1)	Comprehension
(2)	Interpersonal skills including communication skills.
(3)	Logical reasoning and analytical ability.
(4)	Decision - making and problem - solving.
(5)	General mental ability.
(6)	Basic numeracy (numbers and their relations, orders of magnitude, etc.) **(Class X level)**, Data interpretation (Charts, graphs, tables, data sufficiency etc.- **Class X level**)
(7)	Marathi and English Language Comprehension skills **(Class X/XII level)**

Note 1 : Questions relating to Marathi and English Language Comprehension skill of Class X/XII level (last item in the Syllabus of Paper II) will be tested through passages from Marathi and English language without providing cross translation thereof in the question paper.

Note 2 : The questions will be of multiple choice, objective type.

Note 3 : It is mandatory for the candidate to appear in both the Papers of Maharashtra Civil Services Gazetted (Prelim) Examination for the purpose of evaluation. Therefore a candidate will not be considered for evaluation in case he / she does not appear in both the papers of Maharashtra Civil Services Gazetted (Prelim) Examination.

Date :- 7th December, 2022

Secretary,
Maharashtra Public Service Commission

महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा परीक्षा (गट ब व गट क)

Maharashtra Non Gazzeted Services Examination (Group B and Group C)

परीक्षेचे टप्पे- १. संयुक्त पूर्व परीक्षा- १०० गुण

२. स्वतंत्र मुख्य परीक्षा - ४०० गुण (एकूण २ पेपर)

३. शारीरिक चाचणी व मुलाखत - केवळ पोलीस उप-निरीक्षक पदाकरी शारीरिक चाचणी - १०० गुण व मुलाखत - ४० गुण.

४. सहायक मोटार वाहन निरीक्षक गट- क पदाच्या पूर्व परीक्षेकरीता सदर अभ्यासक्र लागू, मात्र, स्वतंत्र मुख्य परीक्षा - ३०० गुण.

महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा संयुक्त पूर्व परीक्षा (गट ब व गट क)

Maharashtra Non Gazzeted Services Combined Preliminary Examination (Group B and Group C)

-: परीक्षा योजना :-

प्रश्नपत्रिकेची संख्या - एक

विषय व सांकेतांक	प्रश्नसंख्या	एकूण गुण	दर्जा	माध्यम	परीक्षेचा कालावधी	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरुप
सामान्य क्षमता चाचणी (सांकेतांक क्र. १०६१)	१००	१००	पदवी	मराठी व इंग्रजी	एक तास	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी

नकारात्मक गुणदान -

१) प्रत्येक चुकीच्या उत्तराकरीता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/ कमी करण्यात येतील.
२) एखाद्या प्रश्नाची एकापेक्षा अधिक उत्तरे दिली असल्यास अथवा ज्या उमेदवाराने उत्तरपत्रिकेत पूर्ण वर्तुळ चिन्हांकित केले नसेल अशा प्रश्नाचे उत्तर चुकीचे समजण्यात येऊन त्या प्रश्नाच्या उत्तराकरीता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/कमी करण्यात येतील.
३) वरीलप्रमाणे कार्यपध्दतीचा अवलंब करताना एकूण अंतिम गुणांची बेरीज अपूर्णांकात आली तरीही ती अपूर्णांकातच राहील व पुढील कार्यवाही त्याच्या आधारे करण्यात येईल.
४) एखाद्या प्रश्नाचे उत्तर अनुत्तरितअसेल तर, अशा प्रकरणी नकारात्मक गुणांची पध्दत लागू असणार नाही.

-: अभ्यासक्रम :-

अनु. क्रमांक	विषय
	सामान्य क्षमता चाचणी
१)	**इतिहास** -आधुनिक भारताचा विशेषत: महाराष्ट्राचा इतिहास.
२)	**भूगोल** - महाराष्ट्राच्या भूगोलाच्या विशेष अभ्यासासह - पृथ्वी, जगातील विभाग, हवामान, अक्षांश-रेखांश, महाराष्ट्रातील जमिनीचे प्रकार, पर्जन्यमान, प्रमुख पिके, शहरे, नद्या, उद्योगधंदे, इत्यादी.
३)	**अर्थव्यवस्था -** **भारतीय अर्थव्यवस्था -** राष्ट्रीय उत्पन्न, शेती, उद्योग, परकीय व्यापार, बँकिंग, लोकसंख्या, दारिद्रय व बेरोजगारी, मुद्रा आणि राजकोषीय नीति, इत्यादी. **शासकीय अर्थव्यवस्था -** अर्थसंकल्प, लेखा, लेखापरीक्षण, इत्यादी.
४)	**चालू घडामोडी** - जागतिक तसेच महाराष्ट्रासह भारतातील.
५)	**राज्यशास्त्र**
६)	**सामान्य विज्ञान** - भौतिकशास्त्र (Physics), रसायनशास्त्र (Chemistry), प्राणिशास्त्र (Zoology), वनस्पतीशास्त्र (Botany), आरोग्यशास्त्र (Hygiene).
७)	**अंकगणित** - बेरीज, वजाबाकी, गुणाकार, भागाकार, दशांश, अपूर्णांक व टक्केवारी इत्यादी
८)	**बुध्दिमापन चाचणी —** उमेदवार किती लवकर व अचूकपणे विचार करु शकतो हे आजमावण्यासाठी प्रश्न

दिनांक — १५ नोव्हेंबर, २०२२

सचिव
महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

CIRCLE

महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा मुख्य परीक्षा (गट ब)
Maharashtra Non Gazzeted Services Main Examination (Group B)

-: परीक्षा योजना :-

प्रश्नपत्रिकांची संख्या - दोन

पेपर क्र.-१ - २०० गुण
पेपर क्र.-२ - २०० गुण
एकूण - ४०० गुण

शारीरिक चाचणी व मुलाखत - केवळ पोलीस उप निरीक्षक पदाकरीता
(शारीरिक चाचणी - १०० गुण, मुलाखत - ४० गुण)

पेपर क्र. व संकेतांक	विषय	प्रश्नसंख्या	गुण	दर्जा	माध्यम	परीक्षेचा कालावधी	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप
१ (सांकेतांक १०६२)	मराठी	५०	१००	बारावी	मराठी	एक तास	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी
	इंग्रजी	५०	१००	पदवी	इंग्रजी		
२ (सांकेतांक १०६३)	सामान्य अध्ययन व बुद्धिमत्ता चाचणी	१००	२००	पदवी	मराठी व इंग्रजी	एक तास	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी

नकारात्मक गुणदान -

१) प्रत्येक चुकीच्या उत्तराकरीता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/ कमी करण्यात येतील.
२) एखाद्या प्रश्नाची एकापेक्षा अधिक उत्तरे दिली असल्यास अथवा ज्या उमेदवाराने उत्तरपत्रिकेत पूर्ण वर्तुळ चिन्हांकित केले नसेल अशा प्रश्नाचे उत्तर चुकीचे समजण्यात येऊन त्या प्रश्नाच्या उत्तराकरीता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/कमी करण्यात येतील.
३) वरीलप्रमाणे कार्यपध्दतीचा अवलंब करताना एकूण अंतिम गुणांची बेरीज अपूर्णांकात आली तरीही ती अपूर्णांकातच राहील व पुढील कार्यवाही त्याच्या आधारे करण्यात येईल.
४) एखाद्या प्रश्नाचे उत्तर अनुत्तरितअसेल तर, अशा प्रकरणी नकारात्मक गुणांची पध्दत लागू असणार नाही.

-: अभ्यासक्रम :-

पेपर क्रमांक - १ - मराठी, इंग्रजी या विषयामध्ये खालील घटक/ उपघटकांचा समावेश असेल.

अ.क्र.	विषय
१	**मराठी :-** सर्वसामान्य शब्दसंग्रह, वाक्यरचना, व्याकरण, म्हणी व वाक्प्रचार यांचा अर्थ आणि उपयोग तसेच उताऱ्यावरील प्रश्नांची उत्तरे
२	**इंग्रजी : -** Common Vocabulary, Sentence structure, Grammar, use of Idioms and phrases & their meaning and comprehension of passage.

महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा मुख्य परीक्षा (गट क)
(सहायक मोटार वाहन निरीक्षक पद वगळून अन्य पदांकरीता)
Maharashtra Non Gazzeted Services Main Examination (Group C)
(All posts excluding Assistant Motor Vehicle Inspector Post)

-: परीक्षा योजना :-

प्रश्नपत्रिकांची संख्या - दोन

पेपर क्र.-१ - २०० गुण
पेपर क्र.-२ - २०० गुण
एकूण - ४०० गुण

पेपर क्र. व संकेतांक	विषय	प्रश्नसंख्या	गुण	दर्जा	माध्यम	परीक्षेचा कालावधी	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप
१ (सांकेतांक १०६४)	मराठी	५०	१००	बारावी	मराठी	एक तास	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी
	इंग्रजी	५०	१००	पदवी	इंग्रजी		
२ (सांकेतांक १०६५)	सामान्य अध्ययन व बुद्धिमत्ता चाचणी	१००	२००	पदवी	मराठी व इंग्रजी	एक तास	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी

नकारात्मक गुणदान -

१) प्रत्येक चुकीच्या उत्तराकरीता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/ कमी करण्यात येतील.
२) एखाद्या प्रश्नाची एकापेक्षा अधिक उत्तरे दिली असल्यास अथवा ज्या उमेदवाराने उत्तरपत्रिकेत पूर्ण वर्तुळ चिन्हांकित केले नसेल अशा प्रश्नाचे उत्तर चुकीचे समजण्यात येऊन त्या प्रश्नाच्या उत्तराकरीता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/कमी करण्यात येतील.
३) वरीलप्रमाणे कार्यपध्दतीचा अवलंब करताना एकूण अंतिम गुणांची बेरीज अपूर्णांकात आली तरीही ती अपूर्णांकातच राहील व पुढील कार्यवाही त्याच्या आधारे करण्यात येईल.
४) एखाद्या प्रश्नाचे उत्तर अनुत्तरितअसेल तर, अशा प्रकरणी नकारात्मक गुणांची पध्दत लागू असणार नाही.

-: अभ्यासक्रम :-

पेपर क्रमांक - १ - मराठी, इंग्रजी या विषयामध्ये खालील घटक/ उपघटकांचा समावेश असेल.

अ.क्र.	विषय
१	**मराठी :-** सर्वसामान्य शब्दसंग्रह, वाक्यरचना, व्याकरण, म्हणी व वाक्प्रचार यांचा अर्थ आणि उपयोग तसेच उताऱ्यावरील प्रश्नांची उत्तरे
२	**इंग्रजी : -** Common Vocabulary, Sentence structure, Grammar, use of Idioms and phrases & their meaning and comprehension of passage.

पेपर क्रमांक -२ - सामान्य क्षमता चाचणी या विषयामध्ये खालील घटक/ उपघटकांचा समावेश असेल.

अ.क्र.	विषय
१.	**सामान्य बुध्दिमापन व आकलन** - उमेदवार किती लवकर व अचूकपणे विचार करु शकतो हे आजमावण्यासाठी प्रश्न
२.	**चालू घडामोडी** - जागतिक तसेच महाराष्ट्रासह भारतातील.
३.	**अंकगणित व सांख्यिकी**
४.	**माहितीचा अधिकार अधिनियम २००५ (as updated) व महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम २०१५**
५.	**भारतीय संघ राज्यव्यवस्था, भारतीय राज्यघटना, स्थानिक स्वराज्य संस्था, कार्यकारी मंडळ, न्यायमंडळ व विधीमंडळ इत्यादी** घटना कशी तयार झाली आणि घटनेच्या प्रस्तावनेमागची भूमिका व तत्वे, घटनेची महत्वाची कलमे / ठळक वैशिष्ट्ये, केंद्र व राज्य संबंध, निधर्मी राज्य, मूलभूत हक्क व कर्तव्ये, राज्याच्या धोरणाची मार्गदर्शक तत्वे- शिक्षण, युनीफॉर्म सिव्हील कोड, स्वतंत्र न्यायपालिका, राज्यपाल, मुख्यमंत्री व मंत्रीमंडळ-कर्तव्ये, अधिकार व कार्य, राज्य विधीमंडळ- विधानसभा, विधानपरिषद व त्यांचे सदस्य, अधिकार, कार्य व कर्तव्ये, विधी समित्या इत्यादी
६.	**भारताचा व महाराष्ट्राचा भूगोल** - महाराष्ट्राचा व भारताचा प्राकृतिक (Physical) भूगोल, मुख्य प्राकृतिक (Physiographic) विभाग, हवामान शास्त्र (Climate), पर्जन्यमान व तापमान, पर्जन्यातील विभागवार बदल, नद्या, पर्वत व पठार, विविध भुरूपे, राजकीय विभाग, प्रशासकीय विभाग, नैसर्गिक संपत्ती- वने व खनिजे, मानवी व सामाजिक भूगोल, लोकसंख्या, लोकसंख्येचे स्थानांतर (Migration of Population) व त्याचे उगम (Source) आणि इष्टस्थानावरील (Destination) परिणाम, ग्रामीण वस्त्या व तांडे, झोपडपट्ट्या व त्यांचे प्रश्न.
	पर्यावरण - मानवी विकास व पर्यावरण, पर्यावरणपूरक विकास, नैसर्गिक साधनसंपत्तीचे संधारण विशेषत: वनसंधारण, विविध प्रकारची प्रदूषणे व पर्यावरणीय आपत्ती, पर्यावरण संवर्धनात कार्यरत असलेल्या राज्य / राष्ट्र/ जागतिक पातळीवरील संघटना / संस्था इत्यादी.
७.	**सामान्य विज्ञान व तंत्रज्ञान —** **अ)** भौतिकशास्त्र (Physics), **ब)** रसायनशास्त्र (Chemistry), **क)** प्राणीशास्त्र (Zoology), **ड)** वनस्पतीशास्त्र (Botany) **इ)** दूर संवेदन, हवाई व ड्रोन छायाचित्रण, भौगोलिक माहिती प्रणाली व त्याचे उपयोजन (Remote Sensing, Aerial and drone photography, Geographic Information System (GIS) and it's application etc.) **फ)** माहिती व संप्रेषण तंत्रज्ञान (Information and communication technology.)
८.	**अर्थव्यवस्था व नियोजन, विकास विषयक अर्थशास्त्र** **१ समग्रलक्षी अर्थशास्त्र** १.१ समग्रलक्षी अर्थशास्त्र: १.२ वृद्धी आणि विकास : १.३ सार्वजनिक वित्त : १.४आंतरराष्ट्रीय व्यापार आणि आंतरराष्ट्रीय भांडवल: **२ भारतीय अर्थव्यवस्था** २.१ भारतीय अर्थव्यवस्था, भारतीय अर्थव्यवस्थेची आव्हाने व आर्थिक सुधारणा २.२ भारतीय शेती व ग्रामीण विकास: २.३ सहकार : २.४ मौद्रिक व वित्तीय क्षेत्र: २.५ सार्वजनिक वित्त आणि वित्तीय संस्था: २.६ उद्योग व सेवा क्षेत्र : २.७ पायाभूत सुविधा विकास : २.८ आंतरराष्ट्रीय व्यापार आणि भांडवल : २.९ महाराष्ट्राची अर्थव्यवस्था :

महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा मुख्य परीक्षा (गट ब) / (गट क) २०२३

पेपर क्रमांक – १ : मराठी व इंग्रजी

१) मराठी भाषा (५०)

(१) सर्वसामान्य शब्दसंग्रह / १५
(२) वाक्यरचना / १३
(३) व्याकरण / १२
(४) म्हणी व वाक्प्रचार (अर्थ व उपयोग) / ५
(५) उताऱ्यावरील प्रश्नोत्तरे / ५

(२) इंग्रजी भाषा /५०

(6) CommonVocabualry / 10
(7) SentenceStructure / 20
(8) Grammar /10
(9) Use of Idioms and Phrases / 5
(10) Comprehension / 5

पेपर क्रमांक – २ : सामान्य अध्ययन व बुध्दिमापन चाचणी

१) महाराष्ट्राचा भूगोल / १०
२) पर्यावरण / ५
३) भारतीय राज्यघटना / १०
४) माहिती अधिकार अधिनियम, २००५ / ५
५) महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क, २०१५ / ५
६) समग्रलक्ष्यी अर्थशास्त्र / ५
७) भारतीय अर्थव्यवस्था / १०
८) सामान्य विज्ञान व तंत्रज्ञान / १०
९) माहिती व संप्रेषण तंत्रज्ञान / ५
१०) चालू घडामोडी – जागतिक तसेच महाराष्ट्रासह भारतातील / १५
११) सामान्य बुद्धिमापन व आकलन / १०
१२) अंकगणित आणि सांख्यिकी / १०

महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा मुख्य परीक्षा (गट क)
सहायक मोटार वाहन निरीक्षक मुख्य परीक्षा
Maharashtra Non Gazzeted Services Main Examination (Group C)
Assistant Motor Vehicle Inspector Main Exam

-: परीक्षा योजना :-

प्रश्नपत्रिकांची संख्या - एक

विषय व सांकेतांक	दर्जा	माध्यम	प्रश्नसंख्या	गुण	परीक्षेचा कालावधी	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरुप
यंत्र अभियांत्रिकी व स्वयंचल अभियांत्रिकी विषयावर आधारित **(सांकेतांक क्र.२४)**	विहित विषयातील पदविकेसमान	इंग्रजी	१५०	३००	दीड तास	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी

नकारात्मक गुणदान -

१) प्रत्येक चुकीच्या उत्तराकरीता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/ कमी करण्यात येतील.
२) एखाद्या प्रश्नाची एकापेक्षा अधिक उत्तरे दिली असल्यास अथवा ज्या उमेदवाराने उत्तरपत्रिकेत पूर्ण वर्तुळ चिन्हांकित केले नसेल अशा प्रश्नाचे उत्तर चुकीचे समजण्यात येऊन त्या प्रश्नाच्या उत्तराकरीता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/कमी करण्यात येतील.
३) वरीलप्रमाणे कार्यपध्दतीचा अवलंब करताना एकूण अंतिम गुणांची बेरीज अपूर्णांकात आली तरीही ती अपूर्णांकातच राहील व पुढील कार्यवाही त्याच्या आधारे करण्यात येईल.
४) एखाद्या प्रश्नाचे उत्तर अनुत्तरितअसेल तर, अशा प्रकरणी नकारात्मक गुणांची पध्दत लागू असणार नाही.

-: अभ्यासक्रम :-

अ.क्र.	विषय
1	**Strength of Materials:** Simple stress, strain energy, shearing force and bending moment, moment of inertia, Principle planes and stresses, slope, and deflection. Direct and bending stresses, Theory of torsion, assumptions, torsional stresses, and strains.
2	**Manufacturing Processes:** Engineering materials and their properties, Metal cutting process: Turning, Drilling, Milling, Boring, Broaching, Finishing and super finishing. Plastics and their processing Metal joining processes, NC-CNC, and non-conventional machining methods.
3	**Theory of Machines:** Kinematics and dynamics of machines, role of friction, power transmission equipment such as fly wheel, clutch, belt drive and governors. Principle of gyroscopes and its effects, Applications of cams.
4	**Hydraulics and hydraulic machineries: -** Fluids and their properties, Laminar and turbulent flow, Bernoulli's Equation, Fluid Pressure, Pascal's Law, Surface tension, fluid flow and its measurement. Hydraulic turbines, Hydraulic pumps.

5	**Thermal Engineering and refrigeration** ***Sources of energy:*** Conventional and non-conventional, Laws of thermodynamics, Principle and working of heat engines, air compressors. Air Standard, vapors power and Gas power cycles. Refrigerator and heat pump, Vapor compression and vapor absorption refrigeration systems,
6	**Industrial Engineering and Management:** Types of Management and organization and their functions, Industrial acts, Types of production, plant layouts, process planning, work study, statistical quality control, Metrology.
7	**Power Developing Systems and construction:** chassis, layout types, Sub-systems of automobile. SI/CI -Two stroke, four stroke construction and working, types of Chassis and frames CRDI, MPFI system, Fuel pumps and fuel injector ECU for CI engine, Ignition systems used in the automobile.
8	**Cooling and Lubrication systems:** Cooling system: purpose, types of cooling system, troubles, and remedies of cooling system. lubrication systems: - Types of lubricants, multi viscosity oils, chassis lubrication. Engine lubrication: -types of lubricating systems, crankcase ventilation, Engine lubrication troubles and remedies.
9	**Transmission systems:** Construction and working of single plate, multi-plate, cone clutch, centrifugal clutch. Faults and remedies/repairs of clutches. Gear Box – Construction and working of sliding mesh, constant mesh, synchromesh, torque converter, Faults, and remedies/repairs of gear box.
10	**Steering Systems and starting drives:** Front axle, types of stub axle, steering geometry, Ackerman's mechanism. Under steer, over steer, steering linkage. Type of steering gears, Power steering wheel alignment, wheel balancing starter motor drive-Bendix drive, over running clutch drive, follow thru drive Construction and working of dynamo and alternator, specifications of alternator Cutouts, relay, and regulator.
11	**Differential, rear axle and brakes: -** Differential - function, construction, working Principle, Transfer case Types of rear axle: - semi-floating, full floating bearing, three quarter floating axle Types of brakes: - drum brakes, disk brakes. Hand Brake/ Parking Brake. hydraulic, air brakes, Brake troubleshooting, ABS.
12	**Vehicle maintenance and Transport Management:** Performance of vehicles, engine electrical and electronics, workshop layout, repairing and servicing, Emission measurements and control techniques. Elements of transport and its operations.
13	**Automobile Electrical and Electronic systems,** Battery, Starting system, Alternators, Charging, Inspection, and maintenance of electrical systems.
14	**Introduction to Electric Vehicles:** Introduction to Energy Storage Requirements in Hybrid and Electric Vehicles: - Battery based energy storage, Battery Specifications, Battery Management System.
15	**Motor Vehicle Act and Road Safety** Introduction to Vehicle Act and Road Safety, Licensing, registration, Motor Vehicle Act, Taxation, Insurance etc Organization structure of RTO Department, Passenger comfort and safety.

दिनांक - ५ डिसेंबर, २०२२

सचिव
महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

दिवाणी न्यायाधीश कनिष्ठ स्तर व न्यायदंडाधिकारी प्रथम वर्ग परीक्षा -२०२३

Civil judge (Junior Div) & Judicial Magistrate (1st Class)

Preliminary Examination

* Standard : Suitable to the post
* Maximum Marks : 100
* Medium : English
* Duration : Two Hours
* Nature of the paper : Objective type (multiple choice question)

पूर्वपरीक्षेचा अभ्यासक्रम

१) कोड ऑफ क्रिमिनल प्रोसिजर
२) सिव्हिल प्रोसिजर कोड
३) एव्हिडन्स ॲक्ट
४) ट्रान्सफर ऑफ प्रॉपर्टी ॲक्ट
५) स्पेसिफिक रिलिफ ॲक्ट
६) महाराष्ट्र रेंट कंट्रोल ॲक्ट
७) लिमिटेशन ॲक्ट
८) कॉन्स्टिट्युशन ऑफ इंडिया
९) इंडियन पिनल कोड
१०) लॉ ऑफ कॉन्ट्रॅक्ट, सेल ऑफ गुड्स ॲक्ट ॲन्ड पार्टनरशिप ॲक्ट

* **Syllabus for Competitive Examination to the post of recruitment for Civil judge (junior Division) & Judicial Magistrate (First Class) (Preliminary) Examination under judicial Service of the Government of Maharashtra .**

1) Code of Criminal Procedure
2) Civil Procedure Code
3) Evidence Act
4) Transfer of property Act
5) Specific Relief Act
6) Maharashtra Rent Control Act
7) Limitation Act
8) Constitution of India
9) Indian penal Code
10) Law of Contracts, Sale of Goods Act & Partnership

Study CIRCLE

Syllabus for Competitive Examination for recruitment to the posts of Civil Judge (Junior Division)& Judicial Magistrate(First Class)(Main) Examination under Judicial Service of the Government of Maharashtra.

Standard : Suitable to the post **Nature of the paper :** Conventional type

Medium : Marathi/English **Maximum Marks :** 100 **Duration :** Three Hours

---

Paper-I

(अ)सिव्हिल प्रोसिजर कोड (Civil Procedure Code)

(ब) ट्रान्सफर ऑफ प्रॉपर्टी ॲक्ट (Transfer of Property Act)

(क) स्पेसिफिक रिलीफ ॲक्ट (Specific Relief Act)

(ड) लॉ ऑफ कॉन्ट्रक्टस, सेल ऑफ गुडस ॲक्ट तसेच पार्टनरशीप ॲक्ट (Law of Contracts, Sale of Goods Act & Partnership Act.)

Paper-II

(अ)इंडियन पिनल कोड (Indian Penal Code)

(ब) एव्हिडन्स ॲक्ट (Evidence Act)

(क) कोड ऑफ क्रिमिनल प्रोसिजर (Code of Criminal Procedure)

(ड) अनुसूचित जाती,अनुसूचित जमाती [अत्याचार प्रतिबंधक]अधिनियम-1989 व नागरी हक्क संरक्षण अधिनियम - 1955 (Scheduled Castes & Scheduled Tribes [Prevention of Atrocities] Act-1989 And Protection of Civil Rights Act - 1955)

(इ) कायदेविषयक ताज्या घडामोडीबाबत निबंध (Essay On Current Legal Topic) [Approximately 800 Words]

मौखिक व व्यक्तीमत्व चाचणी - ५० गुण

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाच्या परीक्षेसाठी उपयुक्त प्रश्नसंग्रह

महाराष्ट्र आणि भारत – भारतीय राजकारण आणि शासन

भारतीय राजकारण आणि शासन विषयाचे घटक, उपघटक आणि महत्त्वाचे मुद्दे

१) भारतीय राज्यघटना कशी तयार झाली – संविधान सभा, स्रोत, समित्या, चिन्हे
२) घटनेच्या प्रस्तावनेमागची भूमिका व तत्त्वे, निधर्मी राज्य, ठळक वैशिष्ट्ये, संविधानातील महत्त्वाची कलमे – परिशिष्टे
३) घटनादुरुस्ती, संविधानात्मक आयोग आणि मंडळे
४) केंद्र–राज्य संबंध, राज्य निर्मिती, स्वतंत्र न्यायव्यवस्था
५) केंद्रीय कार्यकारिणी, संसद, राजकीय पक्ष आणि दबाव गट
६) राज्य व्यवस्थापन, राज्य सरकार आणि प्रशासन – कार्यकारी, विधिमंडळ
राज्यपाल मुख्यमंत्री व मंत्रिमंडळ – भूमिका, अधिकार व कार्य
राज्य विधिमंडळ – विधानसभा, विधानपरिषद व त्यांचे सदस्य, अधिकार, कार्य व भूमिका, विधी समित्या
७) स्थानिक स्वराज्य संस्थांची / पंचायत राजची उत्क्रांती, ७३ वी आणि ७४ वी दुरुस्ती
८) ग्रामपंचायत, तालुका पंचायत, जिल्हा परिषद आणि ग्रामविकास
९) नागरी/शहरी प्रशासन – संस्था आणि विकास
जिल्हा – मुलकी व पोलीस प्रशासन
१०) महत्त्वाचे कायदे, नियम
११) प्रशासन – सार्वजनिक धोरणे आणि कार्यक्रम
१२) दुर्बल घटक, स्वयंसेवी संस्थांचे सक्षमीकरण
१३) मानवी हक्क जाहीरनामा
१४) मूलभूत अधिकार, मूलभूत कर्तव्ये
राज्यधोरणाची मार्गदर्शक तत्त्वे–शिक्षण, युनिफॉर्म सिव्हील कोड
१५) राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोग – एनएससीसी, एनएसटीसी, एनसीबीसी

१) भारतीय राज्यघटना कशी तयार झाली – संविधान सभा, स्रोत, समित्या, चिन्हे

*** भारतीय राज्यघटना कशी तयार झाली – संविधान सभा, स्रोत, समित्या, चिन्हे**

१) डॉ. आंबेडकर यांना 'भारतीय राज्यघटनेचे शिल्पकार' म्हटले जाते. कारण ......
अ) त्यांनी उद्दिष्टांचा ठराव मांडला
ब) ते घटना समितीचे अध्यक्ष होते
क) ते घटनेच्या मसुदा समितीचे अध्यक्ष होते.
ड) त्यांनी अनेक देशांच्या तकालीन संविधानांचा अभ्यास केला होता.
योग्य पर्याय निवडा :
१) अ आणि ब २) अ, ब आणि क ३) फक्त क ४) फक्त ब आणि ड

1) Dr. Ambedkar is called as the 'Architect of the Constitution of India' because
a) he tabled the Objectives Resolution
b) he was the Chairman of the Constituent Assembly
c) he was the Chairman of the Drafting Committee of the Constitution
d) He studied the then constitutions of many countries.
Select the appropriate option :
1) a and b 2) a, b and c 3) Only c 4) Only b and c

२) ''घटना समिती हे जनतेच्या राजकीय व इतर विषयांच्या शिक्षणाचे माध्यम तर आहेच, पण जातीय व इतर प्रश्नावरील उपचार सुद्धा ठरू शकेल.'' असे मत .... यांनी व्यक्त केले होते.
१) पंडित नेहरू २) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर ३) महात्मा गांधी ४) डॉ. राजेंद्र प्रसाद

2) "The Constitution Committee is not only the medium of the education of political and other subjects, it can also be a remedy over the caste and other issues". This opinion was expressed by............
1) Pandit Nehru 2) Dr. Babasaheb Ambedkar
3) Mahatma Gandhi 4) Dr. Rajendra Prasad

३) योग्य पर्याय निवडा.
भारतीय संविधानातील स्वातंत्र्य, समता आणि बंधुत्व ही तत्त्वे कोणत्या देशातील संविधानापासून प्रेरित आहेत ?
१) ब्रिटीश संविधान २) आयरीश संविधान ३) फ्रेंच संविधान ४) यापैकी एकही नाही

3) Choose correct option.
The principles of liberty, equality and fraternity in the Indian Constitution are adopted from which of the following constitutions ?
1) The British Constitution 2) The Irish Constitution
3) The French Constitution 4) None of the above

४) पुढीलपैकी कोणते विधान सत्य ***नाही*** ?
१) भारतीय राज्यघटनेच्या अंमलबजावणीची तारीख २६ नोव्हेंबर, १९४९ आहे.
२) ४२ च्या घटनादुरुस्तीने भारतीय राज्यघटनेत 'धर्मनिरपेक्ष' हा शब्द जोडला.
३) ४२ वी घटनादुरुस्ती १९७६ मध्ये झाली.
४) भारतीय राज्यघटनेच्या सरनाम्यात नोंदवलेली सामाजिक, आर्थिक आणि राजकीय न्यायाची तत्त्वे सोव्हिएट रशियाच्या घटनेवरून घेतलेली आहेत.

4) Which of the following statements is not true ?
1) The date of implementation of the Indian Constitution is 26 November, 1949.
2) The word 'secular' was added to the Indian Constitution by the 424 Amendment.
3) The 24 Constitutional Amendment was enacted in 1976.
4) The principles of social, economic and political justice mentioned in the Preamble of the Indian Constitution are borrowed from the Constitution of USSR.

५) भारताच्या संविधान सभेत फाळणीपूर्वी खालीलपैकी कोण समाविष्ट होते?
१) प्रांतिक विधानसभा मधून २९२ सदस्य, मुख्य आयुक्त असलेल्या प्रांतांतून ४ आणि रियासतींकडून ९३
२) प्रांतिक विधानसभा मधून २९४ सदस्य, मुख्य आयुक्त असलेल्या प्रांतांतून ४ आणि रियासतींकडून ९१
३) ब्रिटिश प्रांतांचे २९१ सदस्य, मुख्य आयुक्तांकडून ३ आणि रियासतींकडून ९५
४) ब्रिटिश प्रांतांचे २९२ सदस्य, मुख्य आयुक्तांकडून ५ आणि रियासतींकडून ९२

5) Who among the following was included in the Indian Constituent Assembly before partition ?
1) 292 members from Provincial Legislative Assemblies, 4 from Chief Commissioners' Provinces and 93 from Princely States
2) 294 members from Provincial Legislative Assemblies, 4 from Chief Commissioners' Provinces and 91 from Princely States
3) 291 members from British Provinces, 3 from Chief Commissioners' and 95 from Princely States
4) 292 members from British Provinces, 5 from Chief Commissioners' and 92 from Princely States

६) खालीलपैकी संविधान सभेच्या कोणत्या समितीचे अध्यक्ष जवाहरलाल नेहरू होते?
१) सुकाणू समिति　　२) केंद्रीय अधिकार समिती
३) मूलभूत हक्क आणि अल्पसंख्याकांची समिती　　४) प्रांतीय संविधान समिती

6) Which of the following committees of the Constituent Assembly was chaired by Jawaharlal Nehru?
1) Steering Committee
2) Union Powers Committee
3) Committee on Fundamental Rights and Minorities
4) Provincial Constitution Committee

७) जवाहरलाल नेहरू यांनी १९४६ मध्ये जो 'उद्दिष्टांचा ठराव' मांडला त्याच्या मध्ये खालीलपैकी कोणता भाग ***नव्हता*** ?
१) भारत हे स्वतंत्र, सार्वभौम प्रजासत्ताक असेल.
२) कोणत्याही विशिष्ट वर्गांसाठी खास संरक्षण दिले जाणार नाही.
३) स्वतंत्र भारताची सर्व सत्ता व अधिकार जनतेकडून प्राप्त होती.
४) भारताच्या सर्व जनतेला कायद्यापुढील समता दिली जाईल.

7) Which one of the following was nof a part of the 'Objectives Resolution' moved by Jawaharlal Nehru in 1946 ?
1) India as an Independent, Sovereign Republic.
2) No safeguards will be provided to any particular classes.
3) All powers and authority of independent India are derived from the people.
4) All people of India shall be provided equality before the law. .

८) भारतीय राज्यघटनेमध्ये केंद्र आणि घटकराज्ये यांच्यात जी अधिकार विभागणी करण्यात आली आहे त्याची पायाभरणी खालीलपैकी कशात दिसून येते?
१) मोर्ले-मिंटो सुधारणा, १९०९　　२) माँटेग्यू-चेम्सफर्ड कायदा, १९१९
३) गव्हर्नमेंट ऑफ इंडिया ॲक्ट, १९३५　　४) भारतीय स्वातंत्र्याचा कायदा, १९४७

8) The distribution of powers between the Centre and the States in the Indian Constitution is based on the scheme provided in the
1) Morley-Minto Reforms, 1909　　2) Montagu-Chelmsford Act, 1919
3) Government of India Act, 1935　　4) Indian Independence Act, 1947

९) खालीलपैकी कोणती तरतूद भारतीय राज्यघटनेने अमेरिकेच्या राज्यघटनेतून घेतलेली आहे?
१) मूलभूत कर्तव्ये　　२) मूलभूत हक्क　　३) एकेरी नागरिकत्व　　४) संसदीय सरकार

9) Which of the following provisions is borrowed by the Indian Constitution from the American Constitution ?
1) Fundamental Duties　　2) Fundamental Rights
3) Single Citizenship　　4) Parliamentry Government

१०) ...... चा इंडियन कौन्सिल ॲक्ट भारतीय राज्यघटनेच्या इतिहासातील एक महत्त्वपूर्ण टप्पा आहे.
१) १८९१ २) १८६१ ३) १८७१ ४) १८८१

10) The Indian Council Act of ...... is an important landmark in the Constitutional history of India.
1) 1891 2) 1861 3) 1871 4) 1881

११) घटनात्मक सुधारणांचा विचार करण्यासाठी सरकारने नोव्हेंबर १९३० मध्ये लंडन येथे गोलमेज परिषद घेण्याचे ठरविले, ... गोलमेज परिषदेनंतर ब्रिटिश सरकारने मार्च १९३३ मध्ये नव्या राज्यघटनेची रूपरेषा असलेली श्वेतपत्रिका प्रसिद्ध केली.
१) दुसऱ्या २) सहाव्या ३) तिसऱ्या ४) चौथ्या

11) The Government decided to held a Round Table Conference in London in November 1930 to consider Constitutional reforms, after ...... Round Table Conferences, the British Government published a White Paper in March 1933 containing an outline of a new Constitution.
1) second 2) sixth 3) third 4) fourth

भारतीय राज्यघटना कशी तयार झाली – संविधान सभा, स्रोत, समित्या, चिन्हे

१) भारतीय घटना समितीचे शेवटचे अधिवेशन .... या दिवशी झाले.
१) २६ नोव्हेंबर १९४९ २) २६ जानेवारी १९५० ३) २४ जानेवारी १९५० ४) ९ डिसेंबर १९४९

1) The final session of the Indian Constituent Assembly took place on
1) 26th November 1949 2) 26th January 1950
3) 24th January 1950 4) 9th December 1949

२) खालीलपैकी कोण 'मसुदा समितीचे' सदस्य नव्हते ?
१) एन्. गोपालस्वामी अय्यंगार २) मोहम्मद सादुल्ला
३) सच्चिदानंद सिन्हा ४) अल्लादी कृष्णस्वामी अय्यर

2) Who among the following was not a member of 'Drafting Committee' ?
1) N. Gopalaswami Ayyangar 2) Mohammed Sadulla
3) Sachchidananda Sinha 4) Alladi Krishnaswami Iyer

३) भारतीय राज्यघटनेच्या इतिहासातील .... हा महत्त्वाचा टप्पा आहे.
१) दी इंडियन कौन्सिल ॲक्ट, १८५७ २) दी इंडियन कौन्सिल ॲक्ट, १८६१
३) गव्हर्नमेंट ऑफ इंडिया ॲक्ट, १९९९ ४) गव्हर्नमेंट ऑफ इंडिया ॲक्ट, १९३६

3) .... is an important landmark in the Constitutional history of India.
1) The Indian Council Act, 1857 2) The Indian Council Act, 1861
3) Government of India Act, 1999 4) Government of India Act, 1936

४) खालील विधाने विचारात घ्या :
a) संविधान सभेने राष्ट्रीय ध्वज २२ जुलै, १९४७ रोजी स्वीकृत केला.
b) संविधान सभेने राष्ट्रगीत २४ जानेवारी, १९४९ रोजी स्वीकृत केले.
c) संविधान सभेने भारताचे पहिले राष्ट्रपती म्हणून राजेंद्र प्रसाद यांची २६ जानेवारी, १९५० रोजी निवड केली.
d) संविधान सभेने शेवटचे अधिवेशन २४ जानेवारी, १९५० रोजी घेतले.
वरीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत?
१) (a), (b) आणि (d) बरोबर २) (a) आणि (d) बरोबर
३) (b) आणि (c) बरोबर ४) (a) आणि (b) बरोबर

4) a) Constituent Assembly adopted the national flag on July 22, 1947.
b) Constituent Assembly adopted the national anthem on 24 January, 1949.
c) Constituent Assembly elected Dr. Rajendra Prasad as the first President of India on January 26, 1950.
d) Constituent Assembly held its final session on 24th January, 1950.
Which of the statements given above are correct ?
1) (a), (b) and (d) are correct 2) (a) and (d) are correct
3) (b) and (c) are correct 4) (a) and (b) are correct

५) खालील विधाने विचारात घ्या :
a) राज्यघटनेच्या मूळ प्रति वर संविधान सभेच्या २८६ सदस्यांनी २६ नोव्हेंबर, १९४९ रोजी स्वाक्षऱ्या केल्या.
b) हिंदी आणि इंग्रजी अशा दोन्ही भाषेत लिहिलेल्या भारतीय राज्यघटनेच्या मूळ प्रती राष्ट्रपती भवनाच्या दरबार हॉलमध्ये विशेष हेलियमने भरलेल्या केस मध्ये ठेवल्या आहेत.
c) भारतीय राज्यघटना प्रेम बिहारी नारायण रायजादा यांनी स्वतःच्या हस्ताक्षरात लिहिलेली आहे.
पर्यायी उत्तरे :
१) विधान (a) बरोबर, (b) आणि (c) चुकीचे २) विधाने (b) आणि (c) बरोबर, (a) चुकीचे
३) विधान (c) बरोबर, (a) आणि (b) चुकीचे ४) सर्व विधाने बरोबर

5) Consider the following statements :
a) The original copy of the Indian Constitution was signed by 286 members of the Constituent Assembly on November 26, 1949.
b) Original copies of the Indian Constitution, written in both Hindi and English, are Kept in a special helium filled case in the Durbar Hall of the Rashtrapati Bhawan.
c) The Indian Constitution wan handwritten by Prem Behari Narain Raizada.
Answer Options :
1) Statement (a) is correct, (b) and (c) are false
2) Statements (b) and (c) are correct, (a) is false
3) Statement (c) is correct, (a) and (b) are false
4) All statements are correct

६) खालीलपैकी कोणते विधान **सत्य नाही ?**
१) भारतीय राज्यघटनेच्या अंमलबजावणीची तारीख २६ नोव्हेंबर १९४९ आहे.
२) ४२ व्या घटनादुरुस्तीन्वये 'धर्मनिरपेक्ष' हा शब्द जोडण्यात आला.
३) ४२ वी घटनादुरुस्ती १९७६ मध्ये करण्यात आली.
४) भारतीय राज्यघटनेतील सामाजिक, आर्थिक आणि राजकीय न्याय हे तत्त्व रशियन (सोव्हिएट) राज्यघटनेतून घेतले आहेत.

6) Which of the following statement is not true ?
1) The date of implementation of Indian Constitution is November 26, 1949.
2) 'Secular' word was added by the 42'd Constitutional Amendment.
3) The 42'd Constitutional Amendment was done in 1976.
4) The ideals of Social, Er.onomic and Political justice has been drawn from the Russian (USSR) Constitution.

७) आम्ही, भारताच्या लोकांनी, ... भारताची स्थापना करण्याचा निर्धार केला आहे

१) महान देश २) धार्मिक मूल्य असलेला देश

३) सार्वभौम समाजवादी धर्मनिरपेक्ष लोकशाही प्रजासत्ताक ४) वरील सर्व

7) We, the people of India, having solemnly resolved to constitute India into a ....

1) Great country
2) Country having religious value
3) Sovereign Socialist Secular Democratic Republic
4) All the above

८) संविधानाचा भाग चार क केव्हापासून लागू झाला आहे ?

१) दि. ६ जून १९७६ २) दि. ३ जानेवारी १९७७ ३) दि. २० जून १९७९ ४) दि. १० ऑगस्ट १९७५

8) When has Part Four C of the Constitution come into force?

1) Dt. 6 June 1976 2) d. 3 January 1977 3) d. 20 June 1979 4) d. 10 August 1975

९) राज्यघटना निर्मितीची जबाबदारी व कार्ये पार पाडण्यासाठी घटनासमितीने विविध समित्या स्थापन केल्या होत्या. त्यात कार्यपद्धतीविषयक नियम समितीचे अध्यक्ष म्हणून खालीलपैकी कोणी काम केले ?

१) डॉ. बी. आर. आंबेडकर २) अल्लादी कृष्णस्वामी अय्यर

३) डॉ. राजेंद्र प्रसाद ४) डॉ. के. एम. मुन्शी

9) The Constituent Assembly appointed a number of committees to deal with different tasks and works of Constitution-making. Who was the Chairman of the Rules of Procedure Committee ?

1) Dr. B. R. Ambedkar 2) Alladi Krishnaswami Ayyar

3) Dr. Rajendra Prasad 4) Dr. K.M. Munshi

१०) सूची – A आणि सूची – B मधील योग्य जोड्या जुळवा.

सूची – A	**सूची – B**
a) एकेरी नागरिकत्व	i) इंग्लंड (युके)
b) न्यायालयीन पुनर्विलोकन	ii) अमेरिका (युएसए)
c) राज्य धोरणाची मार्गदर्शक तत्त्वे	iii) आयलंड
d) केंद्र–राज्य संबंधातील समवर्ती सूची	iv) ऑस्ट्रेलिया

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
१)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
२)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
३)	(iii)	(i)	(iv)	(ii)
४)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)

10) Match the following pairs List "A" with List "B"

List - A	**List - B**
a) Single Citizenship	i) United Kingdom (UK)
b) Judicial Review	ii) America (USA)
c) Directive Principles of State Policy	iii) Ireland
d) Concurrent list in Union-State Relation	iv) Australia

Answer Options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
1)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
2)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
3)	(iii)	(i)	(iv)	(ii)
4)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)

२) प्रस्तावनेमागची भूमिका, निधर्मी राज्य, ठळक वैशिष्ट्ये,महत्त्वाची कलमे - परिशिष्टे

१) भारतीय घटनेचे कलम ३३० खालीलपैकी कशाशी संबंधित आहे ?
१) अनुसूचित जाती आणि अनुसूचित जमातींसाठी विधानसभेत राखीव जागा.
२) अनुसूचित जाती आणि अनुसूचित जमातींसाठी विधान परिषदेत राखीव जागा.
३) अनुसूचित जाती आणि अनुसूचित जमातींसाठी राज्यसभेत राखीव जागा.
४) अनुसूचित जाती आणि जमातींसाठी लोकसभेत राखीव जागा.

1) Article 330 of the Indian Constitution is related to :
1) Reservation of seats for Scheduled Castes and Scheduled Tribes in Vidhan Sabha.
2) Reservation of seats for Scheduled Castes and Tribes in Vidhan Parishad.
3) Reservation of seats for Scheduled Castes and Tribes in Rajya Sabha.
4) Reservation of seate for Scheduled Castes and Tribes in Lok Sabha.

२) डॉ. बी. आर. आंबेडकरांनी भारतीय राज्यघटनेतील कोणत्या कलमाला भारतीय राज्यघटनेचा हृदय आणि आत्मा संबोधले आहे ?
१) भारतीय राज्यघटनेचे कलम - २९ २) भारतीय राज्यघटनेचे कलम - ३२
३) भारतीय राज्यघटनेचे कलम - २८ ४) भारतीय राज्यघटनेचे कलम - २५

2) According to Dr. B. R. Ambedkar which article of the Indian Constitution is its Heart and Soul?
1) Article - 29 of the Indian Constitution 2) Article - 32 of the Indian Constitution
3) Article - 28 of the Indian Constitution 4) Article - 25 of the Indian Constitution

३) भारतीय राज्यघटनेच्या सरनाम्यांतर्गत खालीलपैकी कोणते विधान अयोग्य आहे ?
१) २६ नोव्हेंबर १९४९ यादिवशी ही राज्यघटना स्वीकृत केली असे सरनाम्यात म्हटले आहे.
२) १९७६ च्या ४२ व्या घटनादुरुस्तीने राज्यघटनेच्या सरनाम्यात प्रथमच दुरुस्ती करण्यात आली.
३) सरनाम्यात सार्वभौम, समाजवादी, धर्मनिरपेक्ष, अध्यक्षीय गणराज्य या शब्दांचा समावेश करण्यात आला आहे.
४) सरनाम्यात सामाजिक, आर्थिक, राजकीय न्यायाचा उल्लेख करण्यात आला आहे.

3) Which of the following statements is incorrect under the title of the Constitution of India?
1) The title states that this Constitution was adopted on 26 November 1949.
2) The title of the Constitution was amended for the first time by the 42nd Amendment of 1976.
3) The words Sovereign, Socialist, Secular, Presidential Republic are included in the title.
4) Social, economic, political justice is mentioned in the title.

४) राज्यघटनेच्या अकराव्या यादीमध्ये पंचायती राज संस्थांना खालीलपैकी कोणत्या विषयाच्या संदर्भात निर्णय घेण्याचे अधिकार नाहीत?
१) सामाजिक वनीकरण व वनशेती, लघुउद्योग २) ग्रामोद्योग, ग्रामीण घरबांधणी, पिण्याचे पाणी
३) प्राथमिक व माध्यमिक शाळा, तांत्रिक प्रशिक्षण ४) उच्च शिक्षण, दूरसंचार, राज्य परिवहन

4) In the 11th schedule of the Constitution, Panchayati Raj institutions do not have powers to take decisions regarding which of the following subjects ?
1) Social forestry and Agro forestry, Small scale industries
2) Village industry, Rural housing, Drinking water
3) Primary and Secondary schools, Technical Training
4) Higher education, Telecommunications, State Transport

५) भारतीय राज्यघटनेच्या सरनाम्यामध्ये कोणत्या दुरुस्ती कायद्याने सुधारणा करण्यात आली ?
१) २७ वी घटनादुरुस्ती २) ४२ वी घटनादुरुस्ती ३) ४४ वी घटनादुरुस्ती ४) ४० वी घटनादुरुस्ती

5) Which Amendment Act has amended the Title of the Constitution of India?
1) 27th Amendment 2) 42nd Amendment 3) 44th Amendment 4) 40th Ame

६) भारतीय राज्यघटनेच्या उद्देशपत्रिकेबाबत खालीलपैकी कोणते विधान चुकीचे आहे ?
१) केशवानंद भारती खटल्यमध्ये (१९७३) सर्वोच्च न्यायालयाने उद्देशपत्रिका हा राज्यघटनेचा भाग नाही असे म्हटले आहे.
२) उद्देशपत्रिका हा कायदेमंडळाच्या अधिकाराचा स्रोतही नाही आणि त्याच्या अधिकारांवर बंधनेही घालत नाही.
३) 'उद्देशपत्रिका ही आपल्या सार्वभौम लोकशाही प्रजासत्ताकाची कुंडली आहे' या शब्दात के. एम्. मुन्शी यांनी उद्देशपत्रिकेचे महत्त्व प्रतिपादन केले आहे.
४) वरीलपैकी एकही नाही

6) Which of the following statements about the purpose of the Constitution of India is incorrect?
1) In the Kesavananda Bharti case (1973) the Supreme Court held that the Mission Statement is not a part of the Constitution.
2) The Charter is neither a source of power of the legislature nor a limitation on its power.
3) In these words, K. M. Munshi has asserted the importance of purpose paper.
4) None of the above

७) ''अनुसूचित क्षेत्रे'' याचा अर्थ संविधानाच्या अनुच्छेद .... च्या खंड (१) मध्ये निर्देशिलेली अनुसूचित क्षेत्र, असा आहे.
१) १४४ २) २२६ ३) २४४ ४) ३२३

7) "Scheduled Areas" means the Scheduled Areas referred to in Clause (1) of Article .... of the Constitution.
1) 144 2) 226 3) 244 4) 323

८) पुढील विधानांचा विचार करा :
विधान I : भारतीय राज्यघटनेच्या अनुच्छेद १६(४ब) अनुसूचित जाती आणि जमातींच्या आरक्षणा संदर्भात कायदा करण्याचे अधिकार राज्यांना देतो.
विधान II : अनुच्छेद १६(४ब) हे ८४ व्या दुरूस्ती अधिनियम, २००० ने जोडले आहे.
पर्यायी उत्तरे :
१) विधान II बरोबर, I चूक २) विधान I बरोबर, II चूक ३) दोन्ही विधाने चूक ४) दोन्ही विधाने बरोबर

8) Consider the following statements :
Statement I : Article 16(4B) of the Indian Constitution gives the powers to the State to make laws regarding reservation in favour of Scheduled Castes and Scheduled Tribes.
Statement II : Article 16(4B) was added by the 84th Amendment Act, 2000.
Answer Options :
1) Statement II is correct, I is incorrect 2) Statement I is correct, I is incorrect
3) Both the statements are incorrect 4) Both the statements are correct

९) अनुच्छेद ३६८ नुसार संसद किती पद्धतीने संविधान दुरुस्ती करू शकते ?
१) तीन २) दोन ३) चार ४) फक्त एक

9) By how many methods can the parliament amend the Constitution as per Article 368?
1) Three 2) Two 3) Four 4) Only one

१०) योग्य पर्याय निवडा.
भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद १ मध्ये ''इंडिया, देट ईज भारत शैल बी अ युनियन ऑफ स्टेटस'' असा उल्लेख असून 'युनियन' या शब्दप्रयोगाद्वारे सूचित करण्यात आले आहे की,
अ) राज्यांच्या आपापसातील कराराची परिणती म्हणून हे संघराज्य अस्तित्वात आलेले नाही.
ब) भारतीय संघराज्य हा कराराचा परिणाम नसल्याने कोणत्याही घटकराज्यास त्यातून बाहेर पडण्याचा अधिकार नाही. संघराज्य हे 'युनियन' आहे कारण ते अविध्वंसनीय आहे.
पर्यायी उत्तरे :
१) अ बरोबर मात्र ब चूक आहे २) ब बरोबर मात्र अ चूक आहे
३) अ आणि ब दोन्ही बरोबर आहेत ४) अ आणि ब दोन्ही चूक आहेत

10) Select correct option.
In Article 1 of the Indian Constitution, it is mentioned that "India, that is Bharat shall be a Union of States". The word Union' indicates that ....
a) The federation is not the result of an agreement by the States.
b) The federation not being the result of an agreement, no State has the right to secede from it.\
Answer options :
1) a is correct but b is false 2) b is correct but a is false
3) a and b both are correct 4) a and b both are false

११) खालील विधाने लक्षात घ्या :
अ) भारतीय संविधान अनुच्छेद ८८ नुसार महान्यायवादी हा मंत्रिमंडळाचा सदस्य नसला तरी त्यास संसदेच्या दोन्ही सभागृहात किंवा तो ज्या सभागृह समितीचा सदस्य असेल त्यात भाषण करण्याचा अधिकार असतो, मात्र मतदान करू शकत नाही.
ब) अनुच्छेद १०५(४) मधील तरतुदीनुसार संसद सदस्यास प्राप्त असलेले विशेषाधिकार महान्यायवादीस पण प्राप्त असतात.
क) भारताचा महान्यायवादी म्हणून तो देशातील कोणत्याही उच्च न्यायालयात केंद्र शासनाची बाजू मांडू शकतो.
पर्यायी उत्तरे :
१) अ आणि क बरोबर आहे २) अ आणि ब बरोबर मात्र क चूक आहे
३) ब आणि क बरोबर मात्र अ चूक आहे ४) अ, ब आणि क बरोबर आहेत

11) Consider the following sentences :
a) According to Article 88 of the Indian Constitution, Attorney General though not being a member of council of ministers, can speak in both houses of the Parliament or in the Committee he is a member, but cannot vote.
b) According to Article 105(4), he also enjoys the same privileges and immunities as the members of Parliament,
c) He can represent the Central Government in any High Court in India.
Answer options :
1) a and c are correct 2) a and b are correct but c is false
3) b and c are correct, but a is false 4) a, b and c are correct

१२) खालीलपैकी कोणत्या तरतुदी राज्यघटनेच्या अनुच्छेद १६४ मध्ये आहेत ?
अ) राज्यपाल मुख्यमंत्र्याच्या सल्ल्यानुसार मंत्र्यांची नियुक्ती करतील.
ब) मुख्यमंत्र्यासह मंत्र्यांची एकूण संख्या १२ पेक्षा कमी असता कामा नये.
क) मंत्र्यांनी राज्यपालास दिलेल्या सल्ल्याबाबत कोणतेही न्यायालय चौकशी करू शकत नाही.
ड) मंत्र्यांचे भत्ते आणि वेतन राज्य विधिमंडळ ठरवील.
पर्यायी उत्तरे :
१) अ, ब, क   २) अ, ब, ड   ३) अ, क, ड   ४) ब, क, ड

12) Which of the following are the provisions of Article 164 of the Constitution ?
a) Ministers shall be appointed by the Governor on the advice of the Chief Minister.
b) The number of ministers ineluding the Chief Minister shall not be less than 12.
c) The advice tendered by ministers to the Governor shall not be inquired into by any court.
d) The salaries and allowances of ministers shall be determined by the State legislature.
Answer Options :
1) a, b, c   2) a, b, d   3) a, o, d   4) b, e, d

१३) खालील जोड्या जुळवा :

अ	**ब**
अ) कलम-१५५	i) राज्यपाल नियुक्ती
ब) कलम-१५६	ii) राज्यपाल पदाचा कार्यकाळ
क) कलम-१५७	iii) राज्यपाल पदासाठी पात्रता
ड) कलम-१५९	iv) राज्यपाल पदाची शपथ

पर्यायी उत्तरे :

	अ	**ब**	**क**	**ड**
१)	i	ii	iii	iv
२)	iv	iii	ii	i
३)	iii	iv	i	ii
४)	ii	i	iv	iii

13) Match the following pairs :

A	**B**
a) Article — 155	i) Appointment of Governor
b) Article — 156	ii) Term of office of Governor
c) Article — 157	iii) Qualifications for the post of Governor
d) Article — 159	iv) Oath for the post of Governor

Answer Options :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
1)	i	ii	iii	iv
2)	iv	iii	ii	i
3)	iii	iv	i	ii
4)	ii	i	iv	iii

Study CIRCLE

१४) **विधान I** : भारतीय संविधानाचे कलम २१५ घोषित करते की प्रत्येक उच्च न्यायालय हे अभिलेख न्यायालय असते.

विधान II : सर्वोच्च न्यायालयाच्या अवमानाची कारवाई सुरू करण्याचा उच्च न्यायालयाला अधिकार नाही.

पर्यायी उत्तरे :

१) विधान I बरोबर आणि II चूक आहे. २) विधान II बरोबर आणि I चूक आहे.

३) दोन्ही विधाने बरोबर आहेत. ४) दोन्ही विधाने चूक आहेत.

14) Consider the following statements :

Statement I : Article 215 of the Constitution of India declares that every High Court shall be a Court of Record.

Statement II : The High Court is not empowered to initiate contempt proceedings for the contempt of the Supreme Court.

Answer options :

1) Statement I is correct and II is incorrect 2) Statement II is correct and I is incorrect

3) Both the statements are correct 4) Both the statements are incorrect

१५) खालील विधानांचे अवलोकन करा :

विधान I : भारतीय संविधानातील कलम १४९ मध्ये अशी तरतूद आहे की सर्वोच्च न्यायालय आपल्या अधिकार क्षेत्राचा वापर करून, त्याच्या समोर प्रलंबित असलेल्या प्रकरणांमध्ये पूर्ण न्याय देण्यासाठी आवश्यक असे आदेश देऊ शकते.

विधान II : न्यायालयाने दिलेला आदेश केंद्रशासित प्रदेश वगळता संपूर्ण देशात लागू होईल.

पर्यायी उत्तरे :

१) विधान I बरोबर आणि II चूक आहे. २) विधान II बरोबर आणि I चूक आहे.

३) दोन्ही विधाने बरोबर आहेत. ४) दोन्ही विधाने चूक आहेत.

15) Consider the following statements :

Statement I : Article 149 of the Indian Constitution provides that the Supreme Court in exercise of its jurisdiction, may pass such decrees or order as is necessary for doing complete justice in the matter pending before it.

Statement IT : The decree made by the court shall be enforceable throughout the country except Union Territories.

Answer options :

1) Statement I is correct and II is incorrect 2) Statement II is correct and I is incorrect

3) Both the statements are correct 4) Both the statements are incorrect

१६) राज्यनीतीच्या मार्गदर्शक तत्त्वातील कोणत्या कलमानुसार प्रत्येक गावासाठी ग्रामपंचायती स्थापन झाल्या ?

अ) कलम २४३ नुसार ब) कलम ४० नुसार क) कलम ४२ नुसार ड) कलम १२४ नुसार

वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने बरोबर आहे/आहेत ?

१) फक्त क आणि ड २) फक्त अ, ब आणि क ३) फक्त अ आणि ड ४) फक्त ब

16) According to which Directive Principle of State Policy in the Constitution are the Gram Panchayat for each village established ?

a) As per Article 243 b) As per Article 40 c) As per Article 42 d) As per Article 124

Which of the statements given above is/are correct ?

1) Only c and d 2) Only a, b and c 3) Only a and d 4) Only b

१७) खालीलपैकी कोणते योग्यरीत्या जुळले ***नाही*** ?
   १) कलम १४५ – न्यायाधीशांचे वेतन
   २) कलम १४३ – सर्वोच्च न्यायालयाशी सल्लामसलत करण्याचा राष्ट्रपतींचा अधिकार
   ३) कलम १४१ – सर्वोच्च न्यायालयाचे आदेश भारतातील सर्व न्यायालयांना लागू आहेत
   ४) कलम १३९ – रिट प्राधिलेख देण्याचे सर्वोच्च न्यायालयाचे अधिकार

17) Which of the following is not matched correctly ?
   1) Article 145 — Salary of Judges
   2) Article 143 — Power of the President to consult with the Supreme Court
   3) Article 141 — Orders of the Supreme Court is applicable to all courts of India
   4) Article 139 -— Power of Supreme Court to issue writs

१८) भारतीय राज्यघटनेच्या कलम २४३ (G) बाबत खालीलपैकी कोणती विधान/विधाने बरोबर आहेत ?
   अ) जागांचे आरक्षण   ब) सदस्यत्वासाठी अपात्रता
   क) पंचायतीच्या निवडणुका   ड) पंचायतीचे अधिकार, प्राधिकार आणि जबाबदाऱ्या
   पर्यायी उत्तरे :
   १) फक्त अ आणि ब   २) फक्त ड   ३) फक्त क   ४) फक्त अ

18) Which of the following about Article 243 (G) in the Constitution of India is/are correct ?
   a) Reservation of seats
   b) Disqualification for membership
   c) Elections to the Panchayat
   d) Powers, authority and responsibilities of the Panchayat
   Answer options :
   1) Only a and b   2) Only d   3) Only c   4) Only a

१९) धर्मनिरपेक्ष राज्य म्हणजे ......
   अ) राज्य हे एखाद्या विशिष्ट धर्माच्या विरोधी असेल   ब) राज्य हे धर्मानुकूल असते
   क) राज्य हे कोणत्याही धर्मावर आधारलेले नसेल   ड) राज्याची कोणत्याही विशिष्ट धर्माशी निष्ठा नसेल
   ई) राज्य हे धर्माच्या विरोधी नसेल
   वरीलपैकी कोणता/कोणते विधान/विधाने **बरोबर** आहे/आहेत?
   १) फक्त अ   २) फक्त ब   ३) फक्त ब, क आणि ड   ४) फक्त क, ड आणि ई

19) Secular State means ......
   a) the State is against a particular religion
   b) the State is pro-religion
   c) the State will not have any foundation of religion
   d) the State does not owe loyalty to any particular religion
   e) the State is not hostile to religions
   Which of the statements given above is/are correct ?
   1) Only a   2) Only b   3) Only b, c and d   4) Only c, d and c

२०) भारतीय राज्यघटनेनुसार नागरिकाचे ......
   अ) जीवित आणि व्यक्तिगत स्वातंत्र्य हे कोणत्याही परिस्थितीत हिरावून घेता येणार नाही
   ब) जीवित आणि व्यक्तिगत स्वातंत्र्य हे सर्व प्रकारच्या आणीबाणीच्या काळात राष्ट्रपतीद्वारे हिरावून घेतले जाऊ शकते.
   क) जीवित आणि व्यक्तिगत स्वातंत्र्य हे कायद्याने घालून दिलेल्या पद्धतीने हिरावून घेतले जाऊ शकते.
   यापैकी कोणते विधान/विधाने बरोबर आहे/आहेत?
   १) फक्त अ   २) फक्त अ आणि ब   ३) फक्त क   ४) यापैकी एकही नाही.

20) Under the Indian Constitution, a citizen ......
a) cannot be deprived of his life and personal liberty under any condition
b) can be deprived of his life and personal liberty by the President during all types of Emergencies
c) can be deprived of his life and personal liberty only in accordance with the procedure established by law
Which of the statements given above is/are correct ?
1) Only a 2) Only a and b 3) Only c 4) None of the above

२१) खालीलपैकी कोणत्या तरतुदी राज्यघटनेच्या अनुच्छेद २५ मध्ये समाविष्ट आहेत?
अ) सद्सद्विवेक बुद्धीचे स्वातंत्र्य
ब) धर्माचे पालन (पूजा) करण्याचा हक्क
क) धर्माचे आचरण करण्याचा हक्क
ड) व्यक्तींचे विशिष्ट धर्मात धर्मांतर करण्याचा सुस्पष्ट हक्क
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त अ, ब आणि क २) फक्त ब, क आणि ड ३) फक्त अ, क आणि ड ४) वरील सर्व

21) Which of the following are the provisions of Article 25 of the Constitution ?
a) Freedom of conscience
b) Right to profess a religion
c) Right to practice a religion
d) Explicit right to convert individuals to a particular religion
Answer options :
1) Only a, b and c 2) Only b,c and d 3) Only a, c and d 4) All of the above

२२) भारतीय संविधानाचे कोणते अनुच्छेद राज्य विधान मंडळाच्या सदस्यतेच्या पात्रतेच्या तरतुदी प्रदान करतो ?
१) अनुच्छेद १७८ २) अनुच्छेद १७३ व १७३ब ३) अनुच्छेद १७२ ४) अनुच्छेद १७३

22) Which Article of the Indian Constitution provides the provisions for qualifications for the membership of the State Legislature ?
1) Article 178 2) Article 173 and 173B 3) Article 172 4) Article 173

२३) खालीलपैकी कुणी असे म्हटले आहे की, ''सर्वच संविधान इतिहासाचे वारसदार तसेच भविष्याचे विधाते आहेत.'' ?
१) डी. डी. बासू २) एम. पी. जैन ३) प्रो. के. सी. व्हीलर ४) जेनिप्स

23) Who has made the following statement, "All the Constitutions are the heirs of the past as well as the Testators of the future." ?
1) D. D. Basu 2) M. P. Jain 3) Prof. K. C. Wheare 4) Jennings

२४) भारतीय संविधानाच्या खालीलपैकी कोणत्या अनुच्छेदात नागालँड राज्यासाठी विशेष तरतूद करण्यात आली आहे ?
१) अनुच्छेद ३८१ अ २) अनुच्छेद ३९७ ब ३) अनुच्छेद ३७१ अ ४) अनुच्छेद ३७९ ब

24) Special provision with respect to the State of Nagaland has been made under which of the following Articles of the Indian Constitution ?
1) Article 381 A 2) Article 397 B 3) Article 371 A 4) Article 379 B

२५) रिट (writ) जारी करण्याचे उच्च न्यायालया चे अधिकार भारतीय राज्यघटनेच्या कोणत्या अनुच्छेद अंतर्गत येतात ?
१) अनुच्छेद २५९ २) अनुच्छेद २०६ ३) अनुच्छेद २२६ ४) अनुच्छेद २६१

25) Power of High Court to issue certain writs falls under the purview of which article of the Indian Constitution ?
1) Article 259 2) Article 206 3) Article 226 4) Article 261

२६) खालीलपैकी कोणत्या वर्षी भारतीय राज्यघटनेत अनुच्छेद 51A (K) चा समावेश करण्यात आला ?
१) २००५ २) २००४ ३) २००२ ४) २०००

26) In which of the following years was the Article 51A (K) inserted in IndianConstitution ?
1) 2005 2) 2004 3) 2002 4) 2000

२७) भारतीय संविधानातील कोणत्या अनुच्छेदात ''काही प्रकरणांत आणि अटक करण्यापासून संरक्षण'' करण्याची तरतूद केली आहे ?
१) अनुच्छेद २४ २) अनुच्छेद २२अ ३) अनुच्छेद २२९ ४) अनुच्छेद २२

27) Provision for "Protection against arrest and detention in certain cases" are made in which of the following articles of the Indian Constitution ?
1) Article 24 2) Article 22A 3) Article 229 4) Article 22

२८) भारतीय राज्यघटनेतील कलम १९ खाली किती प्रकारचे मूलभूत स्वातंत्र्य दिलेले आहे ?
१) चार २) पाच ३) सहा ४) सात

28) Under how many heads, has the Fundamental Freedoms guaranteed in Article 19 of the Indian Constitution, been classified ?
1) Four 2) Five 3) Six 4) Seven

२९) भारतीय राज्यघटनेच्या कलम ३७१ मधील विशेष तरतुदी कोणत्या राज्यांशी संबंधित आहेत?
अ) महाराष्ट्र व गोवा ब) मणिपूर क) कर्नाटक ड) महाराष्ट्र व गुजरात
वरीलपैकी कोणते/ती पर्याय बरोबर आहे/त?
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त ड २) फक्त ब ३) फक्त अ आणि ब ४) फक्त क

29) Which State does the special provision in Article 371 of the Indian Constitution relate to ?
a) Maharashtra and Goa b) Manipur
c) Karnataka d) Maharashtra and Gujarat
Which of the above options is/are correct ?
Answer Options :
1) Only d 2) Only b 3) Only a and b 4) Only c

३०) भारतीय राज्यघटनेच्या संदर्भात धर्मनिरपेक्षता म्हणजे :
अ) राज्यसंस्थेला धर्मविषयक कायदे करण्यास मनाई. ब) राज्याला धर्म आहे.
क) राज्य हे धार्मिकतेच्या विरुद्ध आहे. ड) राज्याचा विशिष्ट असा अधिकृत धर्म नाही.
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त अ आणि ब २) फक्त ब आणि क ३) फक्त अ ४) फक्त ड

30) Secularism in the context of the Indian Constitution means :
a) The State is prohibited from making laws on religion.
b) The State has a religion.
c) The State is anti-religious.
d) There is no specific official religion of the State.
Which of the above statements is/are correct ?
Answer Options :
1) Only a and b 2) Only b and c 3) Only a 4) Only d

३१) खालीलपैकी भारतीय राज्यघटनेतील कोणते अनुच्छेद भारतामध्ये सर्व प्रकारच्या गुलामगिरी व मानवी तस्करी यांना प्रतिबंध करतात ?

१) अनुच्छेद १५ व १६   २) अनुच्छेद २० व २१   ३) अनुच्छेद २३ व २४   ४) अनुच्छेद २९ व ३०

31) Which of the following Articles under the Constitution of India prohibits all type of slavery and human trafficking in India ?

1) Articles 15 and 16   2) Articles 20 and 21   3) Articles 23 and 24   4) Articles 29 and 30

३२) जुलै २०२१ मध्ये भारतीय राज्यघटनेच्या अनुच्छेद .... प्रमाणे पश्चिम बंगालच्या विधानसभेचे राज्यात विधान परिषद स्थापन करण्याचा ठराव संमत केला.

१) १६९   २) २७५   ३) ३१०   ४) २२१

32) The West Bengal Assembly passed a resolution to create a legislative council in the state under article of the Indian Constitution in July 2021.

1) 169   2) 275   3) 310   4) 221

३३) भारतीय राज्यघटनेतील खालीलपैकी कोणत्या कलमाचा अर्थ असा होतो की सर्व सार्वजनिक ठिकाणे नागरिकांसाठी खुली आहेत ?

१) कलम १५ (२)   २) कलम १६ (२)   ३) कलम १७   ४) कलम १८

33) Which among the following articles of the Constitution of India means that all public places are open to all citizens ?

1) Article 15 (2)   2) Article 16 (2)   3) Article 17   4) Article 18

३४) जोड्या लावा.– (भारतातील राज्यघटना व मानवी हक्काचे जागतिक घोषणापत्र)

(I) (भारतीय राज्यघटना)	**(II) (मानवी हक्काचे जागतिक घोषणापत्र)**
a) कायद्यासमोर समानता – अनु. १४	i) अनुच्छेद २६
b) जगण्याचा अधिकार – अनु. २१	ii) अनुच्छेद १९
c) शिक्षणाचा अधिकार – अनु. २१ A	iii) अनुच्छेद ३
d) भाषण स्वातंत्र्य – अनु. १९	iv) अनुच्छेद ७

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
१)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)
२)	(i)	(iii)	(iv)	(ii)
३)	(iv)	(ii)	(i)	(iii)
४)	(iv)	(iii)	(i)	(ii)

34) Match the pairs — (Indian Constitution and Universal Declaration of Human Righta)

(I) (Indian Constitution)	**(II) (Universal Declaration of Human Rights)**
a) Equality before law - Art. 14	i) Article 26
b) Right to life - Art. 21	ii) Article 19
c) Right to Education - Art. 21A	iii) Article 3
d) Right to freedom of speech - Art. 19	iv) Article 7

Answer Options :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
1)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)
2)	(i)	(iii)	(iv)	(ii)
3)	(iv)	(ii)	(i)	(iii)
4)	(iv)	(iii)	(i)	(ii)

३५) भारतीय घटनेचे कलम ३३० खालीलपैकी कशाशी संबंधित आहे ?
a) अनुसूचित जाती आणि अनुसूचित जमातींसाठी विधानसभेत राखीव जागा.
b) अनुसूचित जाती आणि अनुसूचित जमातींसाठी विधान परिषदेत राखीव जागा.
c) अनुसूचित जाती आणि अनुसूचित जमातींसाठी राज्यसभेत राखीव जागा.
d) अनुसूचित जाती आणि जमातींसाठी लोकसभेत राखीव जागा.

पर्यायी उत्तरे :

१) (a) आणि (c) २) फक्त (b) ३) (a) आणि (b) ४) फक्त (d)

35) Article 330 of the Indian Constitution is related to :
a) Reservation of seats for Scheduled Castes and Scheduled Tribes in Vidhan Sabha.
b) Reservation of seats for Scheduled Castes and Tribes in Vidhan Parishad.
c) Reservation of seats for Scheduled Castes and Tribes in Rajya Sabha.
d) Reservation of seate for Scheduled Castes and Tribes in Lok Sabha.

Answer Options :

1) (a) and fc) 2) Only (b) 3) (a) and (b) 4) Only (d)

३६) संविधानाच्या कोणत्या कलमानुसार वित्त आयोगाची स्थापना केली जाते?
१) कलम ३२४ २) कलम २८० ३) कलम २२४ ४) कलम ३८०

36) Which Article of the Constitution provides for the Finance Commission?
1) Article 324 2) Article 280 3) Article 224 4) Article 380

३७) जोड्या लावा – (राज्यनीतीची मार्गदर्शक तत्त्वे)

'A'	'B'
a) गोहत्या प्रतिबंध	i) अनुच्छेद ५०
b) ग्राम पंचायतीचे संघटन	ii) अनुच्छेद ४९
c) राष्ट्रीय स्मारकाचे संरक्षण	iii) अनुच्छेद ४०
d) कार्यपालिकेपासून न्यायालयाची पृथकता	iv) अनुच्छेद ४८

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
१)	(i)	(iv)	(ii)	(iii)
२)	(iv)	(ii)	(i)	(iii)
३)	(iii)	(iv)	(ii)	(i)
४)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)

37) Match the pairs — (Directive Principles of State Policy)

'A'	'B'
a) Prohibition of cow slaughter	i) Article 50
b) Organisation of Village Panchayat	ii) Article 49
c) Protection of National Monuments	iii) Article 40
d) Separation of Judiciary from Executive	iv) Article 48

Answer Options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
1)	(i)	(iv)	(ii)	(iii)
2)	(iv)	(ii)	(i)	(iii)
3)	(iii)	(iv)	(ii)	(i)
4)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)

३८) खालील विधाने विचारात घ्या :

a) राज्यघटनेच्या अनुच्छेद – ३४२ नुसार अँग्लो–इंडियन कोण आहेत याची व्याख्या दिलेली आहे.

b) अँग्लो–इंडियन जमातीसाठी लोकसभा आणि राज्य विधानसभांमध्ये असलेले आरक्षण १०३ च्या घटनादुरुस्ती अधिनियमाद्वारे थांबविण्यात आले आहे.

c) अनु. जाती आणि अनु. जमातीसाठी असलेले जागांचे आरक्षण हे अनुच्छेद – ३३४ मध्ये उल्लेख केलेला कालावधी समाप्त झाल्यावर थांबविण्यात येईल.

d) महिलांसाठी स्थानिक स्व–शासनात असलेले जागांचे आरक्षण हे अनुच्छेद – ३३४ मध्ये उल्लेख केलेला कालावधी समाप्त झाल्यावर थांबविण्यात येईल.

वरीलपैकी कोणते विधान/ने योग्य आहे/त?

१) (a), (b) आणि (c) २) (b) आणि (d) ३) (c) आणि (d) ४) फक्त (c)

38) Consider the following statements :

a) Article — 342 of the Constitution defines who is an Anglo-Indian.

b) The 103'd Constitutional Amendment Act ceased the reservation of seats for Anglo-Indians in the Look Sablia and State Legislative Assemblies.

c) The reservation of seats for SCs and STs shall cease to have effect on the expiration of the period specified in Article — 334.

d) The reservation of seats for women in local self-governement shall cease to have effect on the expiration of the period specified in Article — 334.

Which of the statements given above is/are correct ?

1) (a), (b) and (c) 2) (b) and (d) 3) (c) and (d) 4) Only (c)

३९) भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद २५८ अन्वये कोणती तरतूद करण्यात आली आहे?

a) अखिल भारतीय सेवांची निर्मिती करणे.

b) विशिष्ट प्रश्नांवर आंतरराज्यीय परिषद स्थापन करणे.

c) संसदेने राज्यसूचीतील विषयावर कायदा करणे.

d) राष्ट्रपतीद्वारे राज्यसरकारच्या संमतीने केंद्रशासनाचे कार्य राज्यसरकारकडे सोपविणे.

योग्य पर्याय निवडा :

१) फक्त (a) २) फक्त (b) आणि (c) ३) फक्त (d) ४) फक्त (a) आणि (d)

39) What is the provision of Article 258 of the Indian Constitution ?

a) Creating All India Services.

b) Establish Inter-State Councils on specific issues.

c) To enact legislation by Parliament on matters of State list.

d) To delegate the functions of Central Government to the State Government by the President with the consent of the State Government.

Choose the appropriate option :

1) Only (a) 2) Only (b) and (c) 3) Only (d) 4) Only (a) and (d)

४०) खालील विधाने विचारात घ्या :

a) अनुच्छेद–२ हे भारतीय संघाचा भाग नसलेल्या नवीन राज्यांच्या प्रवेशासंबंधी किंवा स्थापनेसंबंधी आहे.

b) अनुच्छेद–३ हे भारतीय संघाच्या अस्तित्वात असलेल्या राज्यांच्या स्थापनेसंबंधी अथवा त्यातील बदलासंबंधी आहे.

c) भारतीय संसदेने राज्याचे क्षेत्रफळ, नाव आणि सीमा यामध्ये केलेले बदल संबंधित राज्य विधिमंडळास नाकारण्याचा अधिकार आहे.

d) राज्याच्या सीमेसंदर्भातील राज्य विधिमंडळाने केलेल्या सूचनांचे/शिफारशींचे पालन करणे भारतीय संसदेवर बंधनकारक असते.

वरीलपैकी कोणते विधान/ने **बरोबर** आहे/त?

१) फक्त (b) २) (a) आणि (b) ३) (b), (c) आणि (d) ४) वरील सर्व

40) Consider the following statements :

a) Article-2 relates to the admission or establishment of new states that are not part of the Union of India.

b) Article-3 relates to the formation of or changes in the existing states of the Union of India.

c) State Legislature has the power to reject the changes brought in its area, name and boundaries by the Union Parliament of India.

d) Parliament of India is bound to follow the suggestions of the state legislature in the matters related to the state boundaries.

Which of the statements given above is/are correct ?

1) Only (b) 2) (a) and (b) 3) (b), (c) and (d) 4) All above

४१) धर्मनिरपेक्षतेच्या संदर्भात मार्च, १९९४ मधील बोम्मई खटल्यात सर्वोच्च न्यायालयाने घेतलेली भूमिका :

a) राज्यसंस्थेने धर्माविरोधी भूमिका घेणे, असा भारतातील धर्मनिरपेक्षतेचा अर्थ नाही.

b) राज्यसंस्थेने विविध धर्मासंबंधी अलिप्त/असंलग्न राहावे.

c) राजकीय पक्षांनी स्वार्थी हेतूसाठी धर्माचा वापर करू नये.

योग्य पर्याय निवडा :

१) फक्त (b) २) फक्त (b) आणि (c) ३) वरील सर्व ४) वरीलपैकी एकही नाही

41) The role of the Supreme Court in March, 1994 Bommai Case regarding secularism :

a) State taking an anti-religious role, this is not the meaning of Indian Secularism.

b) The state should be detached with regard to different religions.

c) Political parties should not use religion for selfish purposes.

Choose the appropriate option :

1) Only (b) 2) Only (b) and (c) 3) All of the above 4) None of the above

४२) खालीलपैकी कोणती विधाने **बरोबर** आहेत?

a) देवनागरी लिपीत लिहिलेली हिंदी ही केंद्राची (Union) भाषा असेल.

b) भारतास राष्ट्रीय भाषा (National Language) नाही.

c) सध्या आठव्या अनुसूचीमध्ये हिंदी-इंग्रजीसह २२ भाषा समाविष्ट आहेत.

d) २०११ च्या जनगणनेनुसार, भारतात सर्वाधिक बोलल्या जाणाऱ्या ३ भाषा म्हणजे (१) हिंदी, (२) बंगाली आणि (३) तमिळ.

पर्यायी उत्तरे :

१) (a) आणि (b) २) (a), (b) आणि (d)

३) (c) आणि (d) ४) वरील सर्व

42) Which of the following statements are correct ?

a) The official language of the Union shall be Hindi in Devanagari script.

b) India has no national language.

c) At present, the Eighth Schedule specifies 22 languages including Hindi and English.

d) As per 2011 Census of India, the top 3 languages spoken in India are (1) Hindi (2) Bengali, and (3) Tamil.

Answer Options :

1) (a) and (b) 2) (a), (b) and (d) 3) (c) and (d) 4) All above

४३) संविधानाच्या कोणत्या कलमानुसार वित्त आयोगाची स्थापना केली जाते?

१) कलम ३२४ २) कलम २८० ३) कलम २२४ ४) कलम ३८०

43) Which Article of the Constitution provides for the Finance Commission?

1) Article 324 2) Article 280 3) Article 224 4) Article 380

४४) खालील विधाने लक्षात घ्या :

a) कलम ३ नुसार, संसद राज्यामधून भूप्रदेश अलग करून नवीन राज्य निर्माण करू शकते.

b) संसद राज्याच्या सीमा व नाव बदलू शकते.

c) नवीन राज्य निर्मिती संदर्भातील विधेयक मांडताना राष्ट्रपतींची पूर्व शिफारस आवश्यक असते.

d) असे विधेयक सादर करत असताना, संबंधित राज्याच्या विधिमंडळाने दिलेला सल्ला किंवा मत स्वीकारणे बंधनकारक असते.

वरीलपैकी कोणते विधान/ने **बिनचूक** आहे/आहेत?

१) (a) आणि (d) २) (a), (b) आणि (d) ३) (a), (b) आणि (c) ४) सर्व

44) Consider the following statements

a) Under article 3, Parliament can create a new state out of a state by separating territory.

b) Parliament can alter boundaries and names of states.

c) The Bill Seeking creation of new state requires prior recommendation of President.

d) It is obligatory to accept the advice or opinion of the state assembly concerned, on such bill.

Which of the above statement/statements is/are correct ?

1) (a) and (d) 2) (a), (b) and (d) 3) (a), (b) and (c) 4) All

४५) खालीलपैकी कोणते कलम केंद्र सरकारकडून राज्यांना देण्यात येणाऱ्या मदत अनुदानांशी संबंधित आहे?

१) कलम २७० २) कलम २८० ३) कलम २७५ ४) कलम २६५

45) Which of the following articles deals with the grants in aid by the Union Government to the states?

1) Article 270 2) Article 280 3) Article 275 4) Article 265

४६) उच्च न्यायालये कोणत्या कलमांतर्गत विशेष आदेश जारी करतात?

१) कलम–२२० २) कलम–२२१ ३) कलम–२१३ ४) कलम–२२६

46) Under which of the following articles, a High Court can issue writs ?

1) Article - 220 2) Article - 221 3) Article - 213 4) Article - 226

४७) ग्रहणाच्या सिद्धांताचा सिद्धांत यात दिला आहे:

१) अनुच्छेद १३, मूलभूत अधिकारांशी विसंगत किंवा त्यांचा अवमान करणारे कायदे.

२) कलम १४, कायद्यासमोर समानता.

३) कलम १५, धर्म, वंश, जात, लिंग किंवा जन्मस्थान या आधारावर भेदभाव करण्यास मनाई.

४) कलम १७, अस्पृश्यता निर्मूलन.

47) Principle of doctrine of eclipse is given in :

1) Article 13, Laws inconsistent with or in derogation of the fundamental rights.

2) Article 14, Equality before law.

3) Article 15, Prohibition of discrimination on ground of religion, race, caste, sex or place of birth.

4) Article 17, Abolition of untouchability.

४८) समवर्ती यादी .... मध्ये दिलेली आहे.

१) संविधानाची अनुसूची IV २) संविधानाची अनुसूची V

३) संविधानाची अनुसूची VI ४) संविधानाची अनुसूची VII

48) Concurrent list is piven in ....

1) Schedule IV of Constitution 2) Schedule V of Constitution

3) Schedule VI of Constitution 4) Schedule VII of Constitution

४९) मूलभूत कर्तव्ये .... यामध्ये दिली आहेत:
१) अनुच्छेद ५१ २) अनुच्छेद ५१ A ३) अनुच्छेद ५२ A ४) अनुच्छेद ५२ B

49) Fundamental Duties are given in :
1) Article 51 2) Article 51 A 3) Article 52 A 4) Article 52 B

५०) महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग (सदस्य व कर्मचारी) (सेवेच्या शर्ती) विनियम १९७१ हे विनियम भारतीय संविधानाच्या कोणत्या अनुच्छेदान्वये प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकाराचा वापर करून तयार करण्यात आले आहेत ?
१) अनुच्छेद ३१८ २) अनुच्छेद ३२० ३) अनुच्छेद ३२१ ४) अनुच्छेद ३२३

50) The Maharashtra Public Service Commission (Members and Employees) (Conditions of Service) Regulations 1971 are made in exercise of the power conferred under which Article of the Constitution of India?
1) Article 318 2) Article 3) 20 3) Article 321 4) Article 323

५१) खालीलपैकी अचूक पर्याय निवडा :
विधान (अ) – संघ किंवा राज्य लोकसेवा आयोगाचा खर्च भारताच्या किंवा राज्यांच्या एकत्रित निधीतून भागविण्याची तरतूद भारताच्या संविधानाच्या अनुच्छेद ३२२ मध्ये आहे.
विधान (ब) – आयोगाचा सदस्य आणि कर्मचारी वर्ग यांच्या सेवाशर्तींबाबत विनियम करण्याच्या अधिकाराची तरतूद संविधानाच्या अनुच्छेद ३१७ मध्ये आहे.
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त विधान (अ) बरोबर २) फक्त विधान (ब) बरोबर
३) दोन्ही विधाने बरोबर आहेत ४) दोन्ही विधाने चूक आहेत

51) Select the correct option from the following :
Statement (a) – Article 322 of the Constitution of India provides for defraying the expenditure of Union or State Public Service Commission from the Consolidated Fund of India or the States.
Statement (b) – Article 317 of the Constitution provides for the power to regulate the conditions of service of members and staff of the Commission.
Answer Options :
1) Only statement (a) is correct 2) Only statement (b) is correct
3) Both the statements are correct 4) Both the statements are false

५२) राज्य विधानमंडळाने केलेल्या अधिनियमाद्वारे राज्य लोकसेवा आयोगाकडून राज्याच्या सेवाबाबतची अतिरिक्त कार्ये पार पाडण्याची तरतुदी भारतीय संविधानाच्या कोणत्या अनुच्छेदांमध्ये आहे ?
१) अनुच्छेद ३२० २) अनुच्छेद ३२१ ३) अनुच्छेद ३२२ ४) अनुच्छेद ३२३

52) Which of the articles of the Constitution of India provides for the State Public Service Commission to perform additional functions in relation to the State service by an Act made by the State Legislature?
1) Article 320 2) Article 321 3) Article 322 4 4) Article 323

५३) भारतीय संविधानाच्या कोणत्या अनुच्छेदाच्या परंतुकाद्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा वापर करून 'महाराष्ट्र नागरी सेवा (वर्तणूक) नियम, १९७९' तयार करण्यात आले आहेत ?
१) अनुच्छेद ३१२ A २) अनुच्छेद ३०९ ३) अनुच्छेद २७५ ४) अनुच्छेद ३२८

53) The Maharashtra Civil Services (Conduct) Rules, 1979 have been framed in exercise of the powers conferred by which Article of the Constitution of India?
1) Article 312A 2) Article 309 3) Article 275 4) Article 328

५४) बालकांसाठी सहा वर्ष पूर्ण होईपर्यंत प्रारंभिक बाल्यावस्थेतील देखभाल व शिक्षणाची तरतुदी संविधानाच्या कोणत्या अनुच्छेदान्वये करण्यात आली आहे ?

१) अनुच्छेद २१ क २) अनुच्छेद ४५ ३) अनुच्छेद २१ ४) अनुच्छेद २३

54) Which Article of the Constitution provides for early childhood care and education for children up to the age of six?

1) Article 21 C 2) Article 45 3) Article 21 4) Article 23

५५) भारतीय राज्यघटनेतील खालील कोणते अनुच्छेद हे न्यायपालिकेला कार्यकारी यंत्रणेपासून वेगळे करण्याचे संदर्भात आहे?

१) अनुच्छेद ४८ २) अनुच्छेद ५० ३) अनुच्छेद ५१ ४) अनुच्छेद ३९

55) Which of the following articles of the Indian Constitution deals with the separation of the judiciary from the executive?

1) Article 48 2) Article 50 3) Article 51 4) Article 39

५६) जोड्या जुळवा :

अ) ग्रामपंचायतीचे संघटन	i) अनुच्छेद ४८
ब) सहकारी संस्थांचे प्रवर्तन	ii) अनुच्छेद ४३ ब
क) कृषि व पशुसंवर्धन यांची व्यवस्था	iii) अनुच्छेद ४०

पर्यायी उत्तरे :

	अ	**ब**	**क**
१)	iii	ii	i
२)	i	ii	iii
३)	ii	iii	i
४)	iii	i	ii

56) Match the pairs :

a) Organization of Gram Panchayat	i) Article 48
b) Enforcement of co-operative societies	ii) Article 43 b
c) Arrangement of Agriculture and Animal Husbandry	iii) Article 40

Answer Options :

	(a)	**(b)**	**(c)**
१)	iii	ii	i
२)	i	ii	iii
३)	ii	iii	i
४)	iii	i	ii

५७) प्रतिबंधक स्थानबद्धत्ते संदर्भात भारतीय घटनेतील कोणते अनुच्छेद संबंधित आहे ?

१) अनुच्छेद १९ २) अनुच्छेद २१ ३) अनुच्छेद २२ ४) अनुच्छेद २५

57) Which article of the Indian Constitution is concerned with preventive placement?

1) Article 19 2) Article 21 3) Article 22 4) Article 25

५८) अल्पसंख्यांक वर्गाच्या शैक्षणिक हितसंबंधांचे संरक्षणाबाबत भारतीय संविधानातील पुढीलपैकी कोणत्या अनुच्छेदात तरतूद करण्यात आली आहे ?

१) अनुच्छेद २८ २) अनुच्छेद २९ ३) अनुच्छेद १६ ४) अनुच्छेद ३०

58) Which of the following articles of the Indian Constitution provides for the protection of educational interests of the minority classes?
1) Article 28 2) Article 29 3) Article 16 4) Article 30

५९) भारतीय संविधानाच्या कोणत्या अनुच्छेदांमध्ये मूलभूत अधिकार हे हमी दिलेले अधिकार आहेत ?
१) अनुच्छेद १५ ते ३६ २) अनुच्छेद १४ ते ३५ ३) अनुच्छेद १९ ते ३८ ४) अनुच्छेद ३६ ते ५१

59) Fundamental rights are guaranteed rights in which articles of the Indian Constitution?
1) Article 15 to 36 2) Article 14 to 35 3) Articles 19 to 38 4) Articles 36 to 51

६०) खालीलपैकी भारतीय राज्यघटनेचा कोणता अनुच्छेद घटक राज्याच्या महाधिवक्त्याशी संबंधित आहे?
१) १६४ २) १६५ ३) १७८ ४) १९४

60) Which of the following articles of the Constitution of India deals with the Advocate General of the state?
1) 164 2) 165 3) 178 4) 194

६१) शपथा किंवा प्रतिज्ञांचे नमुने भारतीय राज्यघटनेच्या .... अनुसूचीमध्ये समाविष्ट करण्यात आले आहेत.
१) दहाव्या २) सहाव्या ३) तिसऱ्या ४) पहिल्या

61) Forms of Oaths or Affirmations are included in the .... schedule of the Indian Constitution.
1) tenth 2) sixth 3) third 4) first

६२) खालील विधानापैकी चुकीचे विधान निवडा.
१) केशवानंद भारती ह्या केस मध्ये २५ व्या घटनादुरुस्तीला सर्वोच्च न्यायालयात आव्हान देण्यात आले होते.
२) अनुच्छेद ४० हे ग्रामपंचायतीचे आयोजन करणे बाबत आहे.
३) अनुच्छेद ४४ हे ऐतिहासिक स्वारस्य व राष्ट्रीय महत्त्व असलेल्या सर्व स्मारकांचे संरक्षण करण्याचे संदर्भात आहे.
४) अनुच्छेद २९ हे अल्पसंख्यांकांच्या हिताचे संदर्भात आहे.

62) Choose the incorrect statement from the following statement.
1) The 25th Amendment was challenged in the Supreme Court in the Kesavananda Bharti case.
2) Article 40 deals with organizing Gram Panchayat.
3) Article 44 deals with the protection of all monuments of historical interest and national importance.
4) Article 29 deals with the interests of minorities.

६३) डॉ. बी. आर. आंबेडकर यांनी भारतीय संविधानाच्या एका अनुच्छेदाला ''भारतीय संविधानाचे हृदय आणि आत्मा'' असे म्हटले आहे. खालीलपैकी कोणता मूलभूत हक्क त्यात आहे ?
१) स्वातंत्र्याचा अधिकार २) घटनात्मक उपायांचा अधिकार
३) प्राथमिक शिक्षणाचा अधिकार ४) धार्मिक स्वातंत्र्याचा अधिकार

63) Dr. B. R. Ambedkar called an article of the Indian Constitution "the heart and soul of the Indian Constitution". Which of the following is a fundamental right?
1) Right to Liberty 2) Right to Constitutional Remedies
3) Right to primary education 4) Right to religious freedom

३) घटनादुरुस्ती, संविधानात्मक आयोग आणि मंडळे

१) एमपीएससीद्वारे प्रसिद्ध अधिसूचना, जाहिराती व वार्षिक अहवाल
२) एमपीएससीतील कार्यालयीन कार्यपद्धती
३) एमपीएससी व शासन दरम्यानच्या पत्रव्यवहार /कार्यनियमावली
४) संविधानातील लोकसेवा आयोगासंबंधीचे अनुच्छेद ३१५ ते ३२३

१) माता–पित्याने किंवा पालकाने सहा ते चौदा वर्षांदरम्यानचे आपले अपत्य किंवा यथास्थिती पाल्य याला शिक्षणाच्या संधी देणे हे मूलभूत कर्तव्य कोणत्या अधिनियमान्वये संविधानात समाविष्ट केले आहे ?
१) संविधान (बेचाळीसावी सुधारणा) अधिनियम, १९७६ २) संविधान (सेहेचाळीसावी सुधारणा) अधिनियम, १९७६
३) संविधान (शहाऐंशीवी सुधारणा) अधिनियम, २००२ ४) संविधान (अठ्ठ्याऐंशीवी सुधारणा) अधिनियम, २००२

1) Under which Act, the fundamental duty of parents or guardians to provide educational opportunities to their child or children as the case may be between the age of six to fourteen years is included in the constitution?
1) The Constitution (Forty-second Amendment) Act, 1976
2) The Constitution (Forty-second Amendment) Act, 1976
3) The Constitution (Eighty Sixth Amendment) Act, 2002
4) The Constitution (Eighty Eighth Amendment) Act, 2002

२) खालीलपैकी कोणती समिती निवडणूक सुधारणांसाठी स्थापन केलेली नाही?
१) एल. एम. सिंघवी समिती (१९८६) २) तारकुंडे समिती (१९७४)
३) गोस्वामी समिती (१९९०) ४) इंद्रजित गुप्ता समिती (१९९८)

2) Which of the following Committee was not formed for election reforms ?
1) L. M. Singhvi Committee (1986) 2) Tarkunde Committee (1974)
3) Goswami Committee (1990) 4) Indrajit Gupta Committee (1998)

३) राष्ट्रीय महिला आयोगाची निर्मिती ...... करण्यात आली.
१) भारताच्या संविधानातील दुरुस्तीने २) भारताच्या केंद्रीय मंत्रिमंडळाच्या निर्णयाने
३) भारतीय संसदेने संमत केलेल्या कायद्याने ४) भारताच्या राष्ट्रपतींच्या आदेशाने

3) The National Commission for Women was created with ......
1) an amendment in the Constitution of India 2) a decision of the Union Cabinet of India
3) an act passed by the Parliament of India 4) an order of the President of India

४) जर राज्य लोकसेवा आयोगाचे अध्यक्ष अनुपस्थित असल्यामुळे त्यांच्या पदाची कर्तव्ये पार पाडण्यास असमर्थ असतील, तर ते रुजू होईपर्यंत त्या रिक्त राहणाऱ्या पदावर आयोगाच्या अन्य सदस्यांपैकी एकाची नियुक्ती कोणाकडून करण्यात येते?
१) शासनाचे मुख्य सचिव २) राज्य लोकसेवा आयोगाचे अध्यक्ष
३) मुख्यमंत्री ४) राज्यपाल

4) If the Chairman of the State Public Service Commission is unable to perform the duties of his office due to his absence, by whom one of the other members of the Commission is appointed to fill the vacant post until he joins?
1) Chief Secretary to Govt 2) Chairman of State Public Service Commission
3) Chief Minister 4) Governor

५) खालील विधाने विचारात घ्या.
अ) राज्य लोकसेवा आयोगाच्या अध्यक्षांची नियुक्ती राज्यपालांकडून केली जाते.
ब) राज्य लोकसेवा आयोगाची सदस्य संख्या राज्यघटनेने निश्चित केली पाहिजे.
क) राज्य लोकसेवा आयोगाच्या अध्यक्षांचा कार्यकाळ पाच वर्षे आहे.
वरीलपैकी कोणते विधाने बरोबर आहेत ?
१) अ आणि ब २) ब आणि क ३) अ आणि क ४) अ, ब आणि क

5) Consider the following statements :
a) The Chairman of State Public Service Commission is appointed by the Governor.
b) The Constitution does not specify the strength of the State Public Service Commission.
c) The tenure of the Chairman of State Public Service Commission is five years.
Which of the statements given above are correct: ?
1) a and b 2) b and e 3) a and c 4) a, b and c

६) ७४ व्या घटनादुरुस्तीमध्ये खालीलपैकी कोणती बाब समाविष्ट नाही ?
अ) नगरपालिकेचे निर्माण ब) राज्य निवडणूक आयोगाची नेमणूक
क) ग्राम पंचायत ड) जागांचे आरक्षण
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त अ आणि ब २) फक्त क आणि ड ३) फक्त क ४) फक्त ड

6) Which of the following matters is/are not included in the 74‘ Constitutional Amendment ?
a) Constitution of Municipalities b) Appointment of State Election Commission
c) Gram Panchayat d) Reservation of seats
Answer options :
1) Only a and b 2) Only c and d 3) Only c 4) Only d

७) २४ एप्रिल, १९९३ रोजी कोणत्या घटनादुरुस्तीस मंजुरी देण्यात आली ?
१) ७१ वी दुरुस्ती २) ७२ वी दुरुस्ती ३) ७३ वी दुरुस्ती ४) ७४ वी दुरुस्ती

7) Which Constitutional Amendment was approved on 24th April, 1993 ?
1) 71st Amendment 2) 72nd Amendment 3) 73rd Amendment 4) 74th Amendment

८) ४२ व्या घटनादुरुस्तीद्वारे खालीलपैकी कोणती निर्देशक तत्त्वे जोडली गेली?
अ) समान न्याय आणि मोफत कायदेशीर मदत ब) उद्योगांच्या व्यवस्थापनात कामगारांचा सहभाग
क) पर्यावरण, वन आणि वन्य जीवनाचे संरक्षण ड) कुटीर उद्योगांना प्रोत्साहन
खाली दिलेल्या कोडमधून योग्य पर्याय निवडा.
१) फक्त अ आणि ब २) फक्त अ आणि क ३) फक्त अ, ब आणि क ४) अ, ब, क आणि ड

8) Which of the following Directive Principles were added by the 42 nd Amendment ?
a) Equal justice and free legal aid
b) Participation of workers in management of industries
c) Protection of environment, forests and wildlife
d) Promotion of cottage industries
Select the correct option from the codes given below,
1) Only a and b 2) Only a and c 3) Only a, b and c 4) a, b, c and d

९) राज्यघटनेत कोणत्या घटनादुरुस्ती कायद्याने ११वे मूलभूत कर्तव्य म्हणून नवीन कलम (K) जोडण्यात आले ?
१) ४४ वी घटनादुरुस्ती कायदा, १९७८ २) ८६ वी घटनादुरुस्ती कायदा, २००२
३) ९३ वी घटनादुरुस्ती कायदा, २००५ ४) ७३ वी घटनादुरुस्ती कायदा २००३

9) Which Constitutional Amendment Act added a new clause (K) as Eleventh Fundamental Duty to the Constitution ?
1) 44th Amendment Act, 1978 2) 86th Amendment Act, 2002
3) 93rd Amendment Act, 2005 4) 73rd Amendment Act, 2003

१०) खालील विधाने विचारात घ्या आणि योग्य पर्याय निवडा.
अ) संविधानदुरुस्ती विधेयक फक्त संसदेमध्ये मांडले जाऊ शकते.
ब) संसदेने संमत केल्यावर आणि गरज असेल तिथे राज्य विधीमंडळानी मान्यता दिल्यावर संविधानदुरुस्ती विधेयकास राष्ट्रपतीने संमती दिलीच पाहिजे.
क) संविधानदुरुस्ती प्रक्रिया कलम ३६५ मध्ये दिलेली आहे.
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त अ आणि क २) फक्त अ आणि ब ३) फक्त ब आणि क ४) वरील सर्व

10) Consider the following statements and choose the correct option.
a) A Constitutional Amendment Bill can be introduced in the Parliament only.
b) The President must give assent to the Constitutional Amendment Bill after it is duly passed by the Parliament and ratified by State Legislatures, where necessary.
c) Constitutional Amendment process is laid down in Article 365.
Answer Options :
1) Only a and c 2) Only a and b 3) Only b and c 4) All of the above

११) ७४ व्या घटनादुरुस्ती अन्वये संक्रमणीय क्षेत्र, छोटे किंवा मोठे नागरी क्षेत्र म्हणजेच, खालील घटक विचारात घेऊन राज्यपालांनी सार्वजनिक सूचनेद्वारे सूचित केलेले क्षेत्र :
a) लोकसंख्या b) लोकसंख्येची घनता
c) कृषी व्यतिरिक्त इतर रोजगारांचे प्रमाण d) आर्थिक महत्त्व
पर्यायी उत्तरे :
१) (a), (b) आणि (c) २) (b), (c) आणि (d)
३) (a), (c) आणि (d) ४) (a), (b), (c) आणि (d)

11) As per the 74th Constitutional Amendment Act, Governor may specify by public notification, the transition area, a smaller or larger urban area. For this purpose he/she may consider the following things :
a) Population of the area
b) Density of population
c) Percentage of employment in non-agricultural activity
d) Economic importance
Answer Options :
1) (a), (b) and (c) 2) (b), (c) and (d) 3) (a), (c) and (d) 4) (a), (b), (c) and (d)

१२) ७४ व्या घटनादुरुस्ती कायद्याच्या संदर्भात पुढीलपैकी कोणते विधान बरोबर आहे/त?
a) या कायद्याने भारताच्या संविधानात भाग XI-A जोडला आहे.
b) या कायद्याने भारताच्या संविधानात बारावे परिशिष्ट जोडले आहे.
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त (a) २) फक्त (b) ३) दोन्ही ४) एकही नाही

12) Which of the following statements ie/are correct in the context of 74t* Constitutional Amendment Act ?
a) The Act has added Part XI-A to the Constitution of India.
b) The Act has added Twelffh Schedule to the Constitution.
Answer Options :
1) Only (a) 2) Only (b) 3) Both 4) Neither

१३) भारतीय संविधानात केलेली घटनादुरुस्ती :
a) १० वी घटनादुरुस्ती – दादरा, नगर हवेली भारतीय संघराज्यात समाविष्ट
b) १२ वी घटनादुरुस्ती – गोवा, दमन आणि दीव भारतीय संघराज्यात एकीकृत
c) १५ वी घटनादुरुस्ती – उच्च न्यायालयांच्या न्यायाधीशांचा कार्यकाळ ६० वर्षाहून ६२ वर्ष करण्यात आला.
d) १६ वी घटनादुरुस्ती – केंद्रशासित प्रदेश पाँडिचेरी व मणिपूरसाठी विधानसभेची व्यवस्था
वरीलपैकी कोणते जोडी बरोबर नाही?
१) फक्त (a) २) फक्त (d) ३) फक्त (a) आणि (b) ४) फक्त (c) आणि (d)

13) Amendments to the Constitution of India :
a) 10th Amendment — Dadra, Nagar Haveli included in the Indian Union
b) 12th Amendment — Goa, Daman and Din unified in the Indian Union
c) 15th Amendment — The tenure of a High Court Judge has been extended from 60 years to 62 years of age
d) 16th Amendment — Arrangement of Assembly for Union Territory of Pondicherry and Manipur
Which of the above pairs ia/are not correct ?
1) Only (a) 2) Only (d) 3) Only (a) and (b) 4) Only (c) and (d)

१४) अयोग्य कथन ओळखा –
१) भारताचा निवडणूक आयोग ही एक स्थायी संवैधानिक संस्था आहे.
२) निवडणूक आयोगाची स्थापना २५ जानेवारी, १९५० रोजी झाली.
३) १६ ऑक्टोबर, १९९० रोजी पहिल्यांदा दोन अतिरिक्त आयुक्त भारतीय निवडणूक आयोगात नेमण्यात आले.
४) मुख्य निवडणूक आयुक्ताची नेमणूक राष्ट्रपती करतो.

14) Select the incorrect statement —
1) Election Commission of India (ECI) is a permanent constitutional body.
2) The Election Commission was established on 25 January, 1950.
3) First time two additional commissioners in ECI were appointed on 16th October, 1990.
4) The President appoints the Chief Election Commissioner.

१५) अयोग्य कथन ओळखा –

a) पहिल्या लोक सेवा आयोगाची स्थापना १ ऑक्टोबर, १९२६ रोजी झाली.

b) भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद ३११ नुसार संघ लोक सेवा आयोगाला एक अध्यक्ष व १० सदस्य राहतील.

c) संघ लोक सेवा आयोगाच्या अध्यक्षाच्या सेवा व शर्ती या संघ लोक सेवा आयोग नियम १९६९ नुसार ठरविल्या जातात.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त (a) २) फक्त (b) ३) फक्त (c) ४) यापैकी नाही

15) Select the incorrect statement —

a) The first Public Service Commission was set up on 1st October, 1926.

b) Under Article 311 of the Constitution of India, the Union Public Service Commission consists of a Chairman and 10 members.

c) The terms and conditions of service of Chairman of the UPSC are governed by the UPSC regulations 1969.

Answer Options :

1) Only (a) 2) Only (b) 3) Only (c) 4) None of the above

१६) भारतीय वृत्तपत्र परिषदेबाबत (PCI) खालीलपैकी कोणते विधान चुकीचे आहे?

a) ती एक संविधानात्मक संघटना आहे.

b) तिची स्थापना १९६६ मध्ये करण्यात आली.

c) PCI चे पाच सदस्य लोकसभा व राज्यसभेमधून असतात.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त (a) २) फक्त (b) ३) फक्त (c) ४) यापैकी एकही नाही

16) Which one of the following statements about the Press Council of India (PCI) is incorrect ?

a) It is a Constitutional organization.

b) It was formed in 1966.

c) Five members of PCI are from the Lok Sabha and Rajya Sabha.

Answer Options :

1) Only (a) 2) Only (b) 3) Only (c) 4) None of the above

१७) 'भारतीय निवडणूक आयोगाबाबत' खालील विधाने विचारात घ्या :

a) भारतीय संविधानातील अनुच्छेद ३२३ निवडणूक आयोगाशी संबंधित आहे.

b) निवडणूक आयोग त्रि–सदस्यीय आहे.

c) मुख्य निवडणूक आयुक्त इतर निवडणूक आयुक्तांची नेमणूक करतात.

वरीलपैकी कोणते विधान/ने बरोबर आहेत?

१) फक्त (a) २) फक्त (b) ३) (a) आणि (b) ४) (b) आणि (c)

17) Consider the following statements about 'Election Commission of India' :

a) Article 323 of the Indian Constitution is related to Election Commission.

b) The Election Commission is a three-member body.

c) The Chief Election Commissioner appoints the other Election Commissioners.

Which of the statements given aboYe is/are correct ?

1) Only (a) 2) Only (b) 3) (a) and (b) 4) (b) and (c)

१८) खालील विधानांचे परीक्षण करून योग्य पर्याय निवडा. राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र हे :

a) स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकांसाठी स्वतंत्र मतदार याद्या तयार करीत असते.

b) प्रत्येक निवडणुकीच्या अगोदर प्रभागांचे परिसिमन करण्याची जबाबदारीदेखील आयोगावर आहे.

c) राज्यातील राजकीय पक्षांची नोंदणी करण्याची आणि नोंदणी रद्द करण्याचे अधिकारदेखील आयोगाकडे आहेत.

पर्यायी उत्तरे :

१) (a) चूक २) (b) चूक ३) (c) चूक ४) सर्व चूक

18) Examine the following statements about the State Election Commission, Maharashtra and select the proper option :

a) It prepares a separate voter's list for the local body election.

b) It is also responsible for doing delimitation of all the constituencies before every election.

c) It is also empowered to register and de-register political parties in the States.

Answer Options :

1) (a) is false 2) (b) is false 3) (c) is false 4) All are false

१९) अयोग्य कथन ओळखा –

१) भारताचे मुख्य निवडणूक आयुक्ताची नेमणूक राष्ट्रपतीद्वारे केली जाते.

२) मुख्य निवडणूक आयुक्ताचा कार्यकाळ ५ वर्षे किंवा वयाची ६५ वर्षे यापैकी जे आधी येईल तो असतो.

३) मुख्य निवडणूक आयुक्त यांना भारताच्या सर्वोच्च न्यायालयातील न्यायाधीश इतका दर्जा असतो.

४) मुख्य निवडणूक आयुक्तांना त्यांच्या पदावरून महाभियोगाद्वारे संसद हटवू शकते.

19) Select the incorrect statement —

1) The President appoints Chief Election Commissioner of India.

2) The tenure of Chief Election Commissioner is 5 years or up to the age of 65 years, whichever is earlier.

3) The Chief Election Commissioner enjoys the same status as the Judges of Supreme Court of India,

4) The Chief Election Commissioner can be removed from ofEce only through impeachment by Parliament.

२०) योग्य विधान/ने ओळखा :

a) लोकसभा निवडणुकीची अधिसूचना भारताचा निवडणूक आयोग जाहीर करतो.

b) विधानसभा निवडणुकीची अधिसूचना राज्य निवडणूक आयोग जाहीर करतो.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त (a) २) फक्त (b)

३) (a) आणि (b) दोन्हीही ४) (a) आणि (b) दोन्हीही नाही

20) Select the correct statement/s :

a) Election Commission of India issues notification of Lok Sabha election.

b) State Election Commission issues notification of Assembly Election.

Answer Options :

1) Only (a) 2) Only (b)

3) Both (a) and (b) 4) Neither (a) nor (b)

२१) खालील विधाने विचारात घ्या :
a) जानेवारी, २०१५ मध्ये नीती आयोग स्थापन करण्यात आला.
b) नीती आयोग संविधानात्मक संस्था आहे.
c) नीती आयोग वैधानिक संस्था नाही.
पर्यायी उत्तरे :
१) विधाने (a), (b) बरोबर   २) विधाने (a), (c) बरोबर
३) विधाने (b), (c) बरोबर   ४) सर्व विधाने बरोबर

21) Consider the following statements :
a) NITI Aayog was established in January, 2015.
b) NITI Aayog is a Constitutional body.
c) NITI Aayog is not a Statutory body.
Answer Options :
1) Statements (a), (b) are correct   2) Statements (a), (c) are correct
3) Statements (b), (c) are correct   4) All the statements are correct

२२) खालीलपैकी कोणती विधाने **बरोबर** आहे ?
a) राज्य लोकसेवा आयोगाच्या अध्यक्षाची नेमणूक राज्यपाल करतात.
b) राज्य लोकसेवा आयोगाच्या अध्यक्ष व सदस्यांचा कार्यकाळ सहा वर्षाचा आहे.
c) राज्य लोकसेवा आयोगाचे अध्यक्ष वयाच्या ६५ वर्षापर्यंत पदावर राहू शकतात.
d) राज्यपाल सदस्यांना पदावरून दूर करू शकतात.
पर्यायी उत्तरे :
१) (a), (b)   २) (a), (c)   ३) (a), (b), (d)   ४) (b), (c)

22) Which of the following statements are correct ?
a) Chairman of State Public Service Commission is appointed by the Governor.
b) Tenure of Chairman and members of State Public Service Commission is six years.
c) The Chairman of State Public Service Commission can hold office till the age of 65 years.
d) The Governor can remove the members.
Answer Options :
1) (a), (b)   2) (a), (c)   3) (a), (b), (d)   4) (b), (c)

२३) खालीलपैकी कोणते नीती आयोगाचे उद्दिष्ट आहेत ?
a) सहयोगपूर्ण संघराज्यवादाला प्रोत्साहन देणे.
b) आर्थिक धोरणामध्ये राष्ट्रीय सुरक्षेचे हित समाविष्ट करणे.
c) प्रौद्योगिकी उन्नयन आणि क्षमतेवर भर.
d) आंतर–प्रादेशिक आणि आंतर–विभागीय मुद्यांच्या समाधानासाठी व्यासपीठ उपलब्ध करून देणे.
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त (b) आणि (c)   २) फक्त (a), (b) आणि (c)
३) फक्त (b), (c) आणि (d)   ४) वरील सर्व

23) Which of the following are the objectives of the NITI Aayog ?
a) Promote full support to Collaborative Federalism.
b) Incorporate national security interests into economic policies.
c) Upgrade the technology and emphasis on capacity building.
d) To provide a forum for resolving inter-regional and inter-departmental issues.
Answer Options :
1) Only (b) and (c)   2) Only (a), (b) and (c)
3) Only (b), (c) and (d)   4) All of the above

२४) खालील विधाने विचारात घ्या आणि योग्य पर्याय निवडा.

अ) संविधानदुरुस्ती विधेयक फक्त संसदेमध्ये मांडले जाऊ शकते.

ब) संसदेने संमत केल्यावर आणि गरज असेल तिथे राज्य विधीमंडळानी मान्यता दिल्यावर संविधानदुरुस्ती विधेयकास राष्ट्रपतीने संमती दिलीच पाहिजे.

क) संविधानदुरुस्ती प्रक्रिया कलम ३६५ मध्ये दिलेली आहे.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त अ आणि क २) फक्त अ आणि ब ३) फक्त ब आणि क ४) वरील सर्व

24) Consider the following statements and choose the correct option.

a) A Constitutional Amendment Bill can be introduced in the Parliament only.

b) The President must give assent to the Constitutional Amendment Bill after it is duly passed by the Parliament and ratified by State Legislatures, where necessary.

c) Constitutional Amendment process is laid down in Article 365.

Answer Options :

1) Only a and c 2) Only a and b 3) Only b and c 4) All of the above

२५) ''माता-पित्याचे किंवा पालकाने ६ ते १४ वयोगटातील आपले अपत्य किंवा पाल्याला शिक्षणाची संधी उपलब्ध करून देणे'' हे मूलभूत कर्तव्य कोणत्या संविधानदुरुस्ती कायद्याने संविधानात अंतर्भूत करण्यात आले ?

१) ८५ वा संविधानदुरुस्ती कायदा, २००२

२) ८२ वा संविधानदुरुस्ती कायदा, २०००

३) ८६ वा संविधानदुरुस्ती कायदा, २००२

४) ८१ वा संविधानदुरुस्ती कायदा, २०००

25) "To provide opportunities for education by Mother-Father or Guardian to their child or ward between the age of 6 and 14 years." By which Constitutional Amendment Act was this Fundamental Duty added in the Constitution?

1) 85th Constitutional Amendment Act, 2002

2) 82nd Constitutional Amendment Act, 2000

3) 86th Constitutional Amendment Act, 2002

4) 81st Constitutional Amendment Act, 2000

२६) खालीलपैकी कोणत्या घटनादुरुस्ती कायद्याने भारतीय संविधानात मुख्यतः पंचायती तरतूद करण्यात आली आहे?

१) ७२ वी २) ७३ वी ३) ७४ वी ४) ४२ वी

26) Which of the following Amendment Act of the Indian Constitution added provisions mainly regarding Panchayats?

1) 72nd 2) 73rd 3) 74th 4) 42nd

२७) घटनादुरुस्ती करण्याचा अधिकार ...... कडे आहे.

१) सर्वोच्च न्यायालय २) उच्च न्यायालय ३) संसद ४) (१) आणि (२) वर

27) Power to amend Constitution is with ....

1) Supreme Court 2) High Court 3) Parliament 4) (1) and (2) above

१) एमपीएससीद्वारे प्रसिद्ध अधिसूचना, जाहिराती व वार्षिक अहवाल

१) खालीलपैकी अचूक पर्याय निवडा :

अ) एमपीएससी आयोगाच्या कामकाजाचा वार्षिक अहवाल तयार करताना दरवर्षी दि. १ एप्रिल ते ३१ मार्च हा कालावधी विचारात घेण्यात येतो.

ब) एमपीएससी आयोगाने दिलेल्या सल्ल्यानुसार कार्यवाही करणे शासनास बंधनकारक आहे.

क) एमपीएससी आयोगाचा सल्ला शासनाने स्वीकारला नाही अशा प्रकरणाबाबतचा अहवाल राज्यपालांना सादर करणे आयोगास अनिवार्य आहे.

पर्याय उत्तरे :

१) फक्त अ आणि ब   २) फक्त अ आणि क   ३) अ, ब आणि क   ४) फक्त ब

1) Select the correct option from the following :

a) While preparing the annual report of the functioning of the Commission every year dt. The period considered is from 1st April to 31st March.

b) Government is bound to act as per the advice given by the Commission.

c) It is mandatory for the Commission to submit a report to the Governor on the matter where the advice of the Commission is not accepted by the Government.

Answer Options :

1) A and B only   2) A and C only   3) A, B and C   4) B only

२) राज्य सेवा पूर्व परीक्षेसाठी अर्ज करताना उमेदवारांना किती परीक्षा शुल्क भरणे आवश्यक आहे ?

१) अमागास रु.५०० मागासवर्गीय रु.३००   २) अमागास रु.७१९ मागासवर्गीय रु.४४९

३) अमागास रु.५४४ मागासवर्गीय रु.३४४   ४) यापैकी नाही

2) How much examination fee candidates are required to pay while applying for state services pre-examination?

1) nonBC Rs.500, Backward Rs.300   2) nonBC Rs.719, Backward Rs.449

3) nonBC Rs.544, Backward Classes Rs.344   4) None of these

२) एमपीएससीतील कार्यालयीन कार्यपद्धती

१) आयोगाच्या सरळसेवा विभागामार्फत दोन पदांसाठी प्रसिद्ध केलेल्या जाहिरातीस अनुसरून मुलाखतीसाठी किती उमेदवार बोलाविणे अनिवार्य आहे ?

१) दहा   २) आठ   ३) सहा   ४) पाच

1) How many candidates are required to be called for interview as per the advertisement published for two posts through Direct Service Department of the Commission?

1) Ten   2) Eight   3) Six   4) Five

२) आयोगाच्या कार्यालयातील अवर सचिवांची नियुक्ती तीन महिन्यापेक्षा अधिक कालावधीसाठी नसेल, तर कोणाची मान्यता आवश्यक आहे ?

१) आयोगाचे अध्यक्ष   २) संपूर्ण आयोगाची   ३) सामान्य प्रशासन विभाग   ४) राज्यपाल

2) If the appointment of the Under Secretary in the office of the Commission is not for a period of more than three months, whose approval is required?

1) Chairman of the Commission   2) Whole Commission

3) General Administration Department   4) Governor

३) एमपीएससी व शासन दरम्यानच्या पत्रव्यवहार /कार्यनियमावली

१) आयोगाने प्रसिद्ध केलेल्या पदाच्या मुलाखतीच्या तारखा ठरविणे आयोगाच्या कार्यनियमावलीनुसार खालीलपैकी कोणाच्या अखत्यारीत येते ?

१) सचिव २) मुलाखत समिती ३) अध्यक्ष ४) आयोग

1) According to the Rules of Procedure of the Commission, which of the following has jurisdiction to decide the dates of interview for the post advertised by the Commission?

1) Secretary 2) Interview Committee 3) Chairman 4) Commission

२) आयोगाच्या कार्यनियमावलीनुसार आयोगाची बैठक कधी आयोजित करणे अपेक्षित आहे ?

१) प्रत्येक महिन्यात एकदा २) दोन महिन्यात एकदा

३) प्रत्येक महिन्याच्या पहिल्या आठवड्यात ४) तीन महिन्यात एकदा

2) When is the meeting of the commission expected to be held as per the rules of procedure of the commission?

1) Once in every month 2) Once in two months

3) First week of every month 4) Once in three months

३) विद्यमान परीक्षा योजनेनुसार राज्य सेवा परीक्षेतून शासनाच्या विविध मंत्रालयीन विभागाच्या आधिपत्याखालील एकूण किती संवर्गांची पदे भरण्यात येतात ?

१) २८ संवर्ग २) २५ संवर्ग ३) १९ संवर्ग ४) ३३ संवर्ग

3) According to the existing examination scheme, the total number of cadre posts under various ministerial departments of the government are filled through the state service examination?

1) 28 Cadre 2) 25 Cadre 3) 19 Cadre 4) 33 Cadres

४) संविधानातील लोकसेवा आयोगासंबंधीचे अनुच्छेद ३१५ ते ३२३

१) खालीलपैकी अचूक पर्याय निवडा :

विधान (अ) – राज्य लोकसेवा आयोगाचा सदस्य मुख्यमंत्र्यास संबोधून आपल्या सहीनिशी आपल्या पदाचा लेखी राजीनामा देऊ शकेल.

विधान (ब) – लोकसेवा आयोगाचा सदस्य म्हणून पद धारण करीत असेल ती व्यक्ती, तिचा पदावधी समाप्त झाल्यावर, त्या पदावर पुनर्नियुक्ती होण्यास पात्र नसेल.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त विधान (अ) बरोबर २) फक्त विधान (ब) बरोबर

३) दोन्ही विधाने बरोबर आहेत ४) दोन्ही विधाने चूक आहेत

1) Select the correct option from the following :

Statement (a) - A member of the State Public Service Commission may resign his office in writing under his signature addressed to the Chief Minister.

Statement (b) - A person holding office as a member of the Public Service Commission shall not, on the expiry of his term of office, be eligible for re-appointment to that office.

Answer Options :

1) Only statement (a) is correct 2) Only statement (b) is correct

3) Both the statements are correct 4) Both the statements are false

२) पर्याय निवडा :

विधान (अ) – राज्य लोकसेवा आयोगाचा अध्यक्ष फक्त संघ लोकसेवा आयोगाचा सदस्य म्हणून नियुक्ती होण्यास पात्र असेल.

विधान (ब) – राज्य लोकसेवा आयोगाचा सदस्य भारत सरकारच्या नियंत्रणाखाली असलेल्या कोणत्याही नोकरीस पात्र असेल.

पर्यायी उत्तरे :

१) विधान (अ) बरोबर, (ब) चूक आहे.   २) विधान (अ) चूक, (ब) बरोबर आहे

३) दोन्ही विधाने चूक आहेत   ४) दोन्ही विधाने बरोबर आहेत

2) Select the option :

Statement (a) - The Chairman of the State Public Service Commission shall be eligible to be appointed as a member of the Union Public Service Commission only.

Statement (b) - A member of the State Public Service Commission shall be eligible for any employment under the control of the Government of India.

Answer Options :

1) Statement (a) is true, (b) is false.   2) Statement (a) is false, (b) is correct

3) Both the statements are false   4) Both the statements are correct

३) राज्य लोकसेवा आयोगाचा सदस्य नादार असल्याचे न्यायनिर्णित झाल्यास त्याला त्याच्या पदावरून दूर करण्याचे अधिकार खालीलपैकी कोणास आहेत ?

१) सर्वोच्च न्यायालय   २) राज्याचे महाधिवक्ता   ३) राष्ट्रपती   ४) राज्यपाल

3) Who among the following has the power to remove a member of the State Public Service Commission from his post if he is adjudged insolvent?

1) Supreme Court   2) Advocate General of the State

3) President   4) Governor

४) सन २००२ ला ८६ व्या घटनादुरुस्तीने भारतीय राज्यघटनेमध्ये खालील मूलभूत कर्तव्याचा समावेश करण्यात आला आहे?

१) संविधानाचे पालन करणे आणि राष्ट्रध्वज व राष्ट्रगीत यांचा आदर करणे.

२) राष्ट्रीय स्वातंत्र्य लढ्यास स्फूर्ती मिळाली त्या उदात्त आदर्शांची जोपासना करून त्यांचे अनुकरण करणे.

३) सार्वजनिक मालमत्तेचे रक्षण करणे व हिंसाचाराचा निग्रहपूर्वक त्याग करणे.

४) माता–पित्याने व पालकाने सहा ते चौदा वर्षा दरम्यानचे आपले अपत्य किंवा पाल्य याला शिक्षणाची संधी देणे.

4) The 86th Amendment of the Constitution of India in 2002 included which of the following fundamental duties?

1) Adherence to the Constitution and respect for the National Flag and National Anthem.

2) Cultivating and imitating the noble ideals that inspired the national freedom struggle.

3) Protection of public property and strict renunciation of violence.

4) Parents and guardians to provide education opportunity to their child or children between six to fourteen years.

५) संविधानाच्या कोणत्या घटनादुरुस्तीद्वारे ‘मालमत्तेचा हक्क’ हा मूलभूत हक्क म्हणून वगळण्यात आला आहे ?

१) ४२ व्या   २) ४४ व्या   ३) ४६ व्या   ४) ४८ व्या

5) By which constitutional amendment has the right to property been excluded as a fundamental right?

1) 42nd   2) 44th   3) 46th   4) 48th

६) भारतीय राज्यघटनेच्या ८६ व्या घटनादुरुस्तीने कोणता अधिकार हा मूलभूत अधिकारापैकी एक अधिकार करण्यात आला आहे ?

१) रोजगार　२) शिक्षण　३) शालेय आहार　४) माहिती

6) Which right has been made one of the fundamental rights by the 86th Amendment of the Constitution of India?

1) Employment　2) Education　3) School feeding　4) Information

७) सामाजिक आणि शैक्षणिकदृष्ट्या मागास वर्गाच्या संदर्भात असलेल्या २०२१ च्या १०५ व्या घटनादुरुस्ती कायद्याने भारतीय संविधानाच्या .... कलमांमध्ये बदल केले आहेत.

१) दोन　२) चार　३) पाच　४) तीन

7) The Constitution 105th amendment act, 2021 related to the socially and educationally backward classes, amends .... articles of Indian Constitution.

1) two　2) four　3) five　4) three

८) राष्ट्रीय आणीबाणी घोषित करण्यासाठी घटनेत 'सशस्त्र बंड' हा शब्द कधी जोडला गेला ?

१) ४४ व्या घटनादुरुस्तीने　२) ४२ व्या घटनादुरुस्तीने

३) ४० व्या घटनादुरुस्तीने　४) ३८ व्या घटनादुरुस्तीने

8) When was the word 'Armed Rebellion' added to the Constitution to declare a National Emergency?

1) By 44th Constitution Amendment Act　2) By 42nd Constitution Amendment Act

3) By 40th Constitution Amendment Act　4) By 38th Constitution Amendment Act

९) खालीलपैकी कोणत्या घटनादुरुस्ती कायद्यान्वये नगरपालिकेशी संबंधित तरतुदी समाविष्ट करण्यात आल्या?

१) ७२ वा घटनादुरुस्ती कायदा, १९९२　२) ७३ वा घटनादुरुस्ती कायदा १९९३

३) ७४ वा घटनादुरुस्ती कायदा १९९३　४) ७६ वा घटनादुरुस्ती कायदा, १९९४

9) Provisions relating to Municipalities were included under which of the following Constitutional Amendment Acts?

1) 72nd Constitution Amendment Act, 1992
2) 73rd Constitution Amendment Act, 1993
3) 74th Constitution Amendment Act, 1993
4) 76th Constitution Amendment Act, 1994

१०) भारतीय राज्यघटनेतील १९९२ च्या ७४ व्या घटनादुरुस्ती कायद्याप्रमाणे शहरी भारतात .... प्रकारच्या नगरपालिका आहेत.

१) दोन　२) तीन　३) चार　४) पाच

10) According to the 74th Amendment act, 1992 of the Indian Constitution there are .... types of Municipalities in urban India.

1) two　2) three　3) four　4) five

४) केंद्र-राज्य संबंध, राज्य निर्मिती, स्वतंत्र न्यायव्यवस्था

१) स्वतंत्र न्यायपालिका

२) केंद्र व राज्य संबंध, नवीन राज्ये

१) भारतीय संविधानाच्या वैशिष्ट्यांपैकी, संघराज्याच्या तत्त्वाशी पुढीलपैकी कोणते वैशिष्ट्य सुसंगत नाही?

१) सर्व घटक राज्यांसाठी एक संविधान

२) एकल नागरिकत्व

३) केंद्राद्वारे राज्यपालांची नेमणूक

४) केंद्रीय सत्ता घटकराज्यांच्या कायदे निर्मितीच्या अधिकाराचे उल्लंघन करू शकत नाही.

9) Which of the following features of the Indian Constitution is inconsistent with the Federal principle?

1) One Constitution for the States

2) Single citizenship

3) Appointment of Governor by the Centre

4) States field of legislation cannot be invaded by the Centre

२) एस. आर. बोम्मई विरुद्ध भारत सरकार या खटल्या सर्वोच्च न्यायालयाने पुढीलपैकी कोणती भूमिका घेतली?

१) राज्य सरकारचे बहुमत विधान सभेत तपासले गेले पाहिजे.

२) अनुच्छेद ३५६ लागू करण्यापूर्वी मुख्यमंत्र्यांचा सल्ला घेण्यात आला पाहिजे.

३) राज्यपालांना नकाराधिकार दिला गेला पाहिजे.

४) राज्यांना त्यांनी गोळा केलेल्या करातून मोठा वाटा दिला गेला पाहिजे.

2) What did the Supreme Court hold in the S.R. Bommai Vs. Union of India case ?

1) Majority of the State Government should be tested and proved on the floor of the House.

2) The Chief Minister should be consulted before imposing Article 356.

3) Veto power should be given to the Governor.

4) States should get a bigger share of the taxes collected by them.

३) खालीलपैकी कोणती 'अखिल भारतीय सेवा' ***नाही*** ?

१) भारतीय वन सेवा | २) भारतीय परराष्ट्र सेवा

३) भारतीय प्रशासकीय सेवा | ४) भारतीय पोलीस सेवा

3) Which one of the following is *not* an 'All-India Service'?

1) Indian Forest Service | 2) Indian Foreign Service

3) Indian Administrative Service | 4) Indian Police Service

४) केंद्र शासन अथवा राज्य शासनाला किंवा त्यांच्या वतीने मिळालेला इतर सर्व प्रकारचा सरकारी पैसा म्हणजे .... होतो.

१) एकत्रित निधी | २) भारताचा किंवा राज्याचा लोकलेखा

३) राज्याचा आकस्मिक निधी | ४) राज्याचा भांडवली निधी

4) All other forms of government money received by or on behalf of the Central Government or the State Government shall be.......

1) Consolidated Fund | 2) Public Accounts of India or State

3) State Contingency Fund | 4) State Capital Fund

५) ''ज्या न्यायालयीन कृतीने कार्यकारी आणि कायदे मंडळाच्या क्षेत्रामध्ये अतिक्रमण होते अशी कृती म्हणजे न्यायालयीन सक्रियता अशी न्यायालयीन सक्रियतेची व्याख्या करता येईल'' असे कोणी म्हटले आहे ?
१) पी. बी. सावंत   २) जे. एस. वर्मा   ३) एस. सी. कश्यप   ४) उपेंद्र बक्षी

5) Who said "Judicial activism may be defined as the action of the judiciary which tends to encroach on legislative and executive fields" ?
1) P. B. Sawant   2) J. S. Verma   3) S. C. Kashyap   4) Upendra Baxi

६) विभागीय परिषदांबाबत खालील विधाने विचारात घ्या :
अ) विभागीय परिषद ही घटनात्मक संस्था आहे.
ब) केंद्रीय गृह मंत्री विभागीय परिषदेचे अध्यक्ष असतात.
क) पश्चिम विभागीय परिषदेचे मुख्यालय अहमदाबाद येथे आहे.
वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने बरोबर आहे/त?
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त अ आणि ब   २) फक्त ब   ३) फक्त अ आणि क   ४) फक्त क

6) Consider the following statements regarding Zonal councils :
a) The Zonal Councils are Constitutional bodies:
b) The Home Minister of Central Government is the Chairman of Zonal Councils.
c) The headquarter of Western Zonal Council is situated at Ahmedabad.
Which of the statements given above is/are correct ?
Answer options:
1) Only a and b   2) Only b   3) Only a and c   4) Only c

७) खालील विधानांचे अवलोकन करा.
विधान I : सार्वजनिक हित याचिका (जनहित याचिका) म्हणजे गरीब, कमकुवत व सामाजिक किंवा आर्थिक पार्श्वभूमी मुळे प्रतिकूल स्थितीत असलेल्या लोकां च्या मूलभूत आणि इतर कायदेशीर अधिकारांच्या अंमलबजावणीसाठी आहे.
विधान II : अशी याचिका फक्त सार्वजनिक हक्कांच्या आणि राष्ट्रा प्रती अधिकार निवारण्यासाठी केली जाऊ शकते.
पर्यायी उत्तरे :
१) विधान I बरोबर आणि II चूक आहे.   २) विधान II बरोबर आणि I चूक आहे.
३) दोन्ही विधाने बरोबर आहेत.   ४) दोन्ही विधाने चूक आहेत.

7) Consider the following statements :
Statement I : Public Interest Litigation is meant for enforcement of Fundamental Rights of the people who are poor, weak and in socially and economically disadvantageous position.
Statement II : Such litigation can be initiated only for redressal of enforcement of Public Rights and power towards the nation.
Answer options :
1) Statement I is correct and II is incorrect   2) Statement II is correct and I is incorrect
3) Both the statements are correct   4) Both the statements are incorrect

८) खालीलपैकी कोणते विधान/विधाने खरे आहे/आहेत ?
अ) सर्वोच्च न्यायालयाच्या न्यायाधीशांचे वेतन आणि भत्ते हे विधीमंडळाच्या मताच्या अधीन नाहीत.
ब) सर्वोच्च न्यायालय आणि उच्च न्यायालयाला त्यांच्या अवमानाबद्दल कोणत्याही व्यक्तीस शिक्षा करण्याचा अधिकार आहे.
क) कलम १२२ सर्वोच्च न्यायालयाच्या निवृत्त न्यायाधीशाला भारतातील कोणत्याही न्यायालयात वकिली करण्यास मनाई करते.
ड) सर्वोच्च न्यायालयाला कलम १४५ अन्वये नियम बनविण्याचा अधिकार देण्यात आला आहे.
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त अ आणि ब खरे आहेत.   २) फक्त क खरे आहे.
३) फक्त अ, ब आणि ड खरे आहेत.   ४) फक्त ड खरे आहे.

8) Which of the following statements is/are true ?

a) The salaries and allowances of the Judges of the Supreme Court are not subject to vote of Legislature.

b) The Supreme Court and High Court have power to punish any person for its contempt.

c) Article 122 prohibits a retired Judge of the Supreme Court to appeal and plead as an Advocate in any court in India.

d) Power of the Supreme Court to make rules are given under Article 145.

Answer options :

1) Only a and b are true
2) Only c is true
3) Only a, b and d are true
4) Only d is true

९) खालीलपैकी कोणत्या प्रकरणात न्यायालयाने आपले अधिकार क्षेत्र वापरले, आणि कैद्याने लिहिलेले पत्र याचिका म्हणून मानले गेले. मा. न्यायालयाने असे नमूद केले की, तांत्रिकता न्यायालयाला व्यक्तींच्या नागरी स्वातंत्र्याचे संरक्षण करण्यापासून रोखू शकत नाही.

१) सुनील बत्रा वि दिल्ली प्रशासन
२) सलील चौधरी वि युनियन ऑफ इंडिया
३) अब्दुल सत्तार वि केरळ राज्य
४) वरीलपैकी काहीही नाही

9) In which of the following cases did the court exercise its epistolary jurisdiction, and a letter written by a prisoner was treated as a petition. Court stated that the technicalities cannot stop the court from protecting the civil liberties of the individuals.

1) Sunil Batra vs Delhi Administration
2) Salil Chaudhari vs Union of India
3) Abdul Sattar vs State of Kerala
4) None of the above

१०) 'केंद्र–राज्य'संबंधा संदर्भात खालील विधाने विचारात घ्या :

अ) भारतीय राज्यघटनेने सर्व अधिकार – वैधानिक, कार्यकारी, आर्थिक आणि न्यायालयीन – केंद्र आणि राज्यांमध्ये विभागून दिले आहेत.

ब) भारतीय राज्यघटनेने केंद्राला आणि राज्यांना दिलेल्या वैधानिक अधिकारांचा क्षेत्रीय विस्तार स्पष्ट केलेला आहे.

क) कायदेशीर अर्थाने 'ना संसद सार्वभौम आहे ना राज्य विधिमंडळ सार्वभौम' आहे, असे म्हणता येईल.

पर्यायी उत्तरे :

१) विधाने अ आणि ब बरोबर आहे, तर क चुकीचे
२) विधाने ब आणि क बरोबर आहे, तर अ चुकीचे
३) विधाने अ आणि क बरोबर आहे, तर ब चुकीचे
४) सर्व विधाने बरोबर आहेत

10) Consider the following statements regarding 'Centre-State' Relations :

a) The Constitution of India divides all powers — Legislative, Executive, Financia] and Judicial — between the Centre and the States.

b) The Constitution of India defines the territorial limits of the legislative powers vested in the Centre and the States.

c) Neither the Parliament nor a State Legislature can be said to be 'sovereign' in the legalistic sense.

Answer options :

1) Statements a and b are correct, c is incorrect
2) Statements b and c are correct, a is incorrect
3) Statements a and c are correct, b is incorrect
4) All the statements are correct

११) प्रत्येक सत्र न्यायालय, ... ने नियुक्त करावयाचा अशा न्यायाधीशाच्या अध्यक्षतेखाली असेल.
१) सर्वोच्च न्यायालय २) उच्च न्यायालय ३) महानगर न्यायालय ४) राज्यपाल

11) Every Court of Session shall be presided over by a judge, to be appointed by the ......
1) Supreme Court 2) High Court 3) Metropolitan Court 4) Governor of the State

१२) न्यायालय देशविरोधी अपराधांची दखल फक्त ...... च्या पूर्व संमतीने घेऊ शकते.
१) सर्वोच्च न्यायालय २) उच्च न्यायालय
३) निःपक्ष सल्लागार (ॲमिकस कुरिया) ४) वरीलपैकी कोणतेही नाही

12) The court can take cognizance of the offence against the State only with the previous sanction of......
1) The Supreme Court 2) The High Court
3) Amicus Curiae 4) None of the above

१३) ॲसिड हल्ल्यात गुन्ह्याची गंभीरता व बळीची विद्रूपता लक्षात घेऊन मा. सर्वोच्च न्यायालयाने निर्णय देताना भारतीय दंड संहिता, १८६० च्या कलम ३०७ चा वापर खालील खटल्यामध्ये केला आहे :
१) सचिन जोशी विरुद्ध पश्चिम बंगाल राज्य २) सचिन राव विरुद्ध हरियाणा राज्य
३) सचिन जाना विरुद्ध पश्चिम बंगाल राज्य ४) वरीलपैकी कोणतेही नाही

13) Considering the gravity of acid attack causing disfigurement of victim, the Supreme Court has applied Section 307 of the Indian Penal Code, 1860 in the following cases :
1) Sachin Joshi vs, State of West Bengal 2) Sachin Rao vs. State of Haryana
3) Sachin Jana vs. State of West Bengal 4) None of the above

१४) ''डी. के. बसू वि. पश्चिम बंगाल राज्य' यामध्ये अटके बाबत सर्वोच्च न्यायालयाने निर्देश दिले आहेत :
अ) पोलीस अधिकाऱ्याने आरोपीस दिसेल अशाप्रकारे स्वतःचे नाव, हुद्दा लिहिलेली पट्टी गणवेशावर परिधान करावी.
ब) अटकेच्या वेळीच अटक पंचनामा करून घ्यावा व त्यावर पंच साक्षीदारांच्या सह्या घ्याव्यात.
क) अटके दरम्यान अटक पंचनाम्यावर आरोपीची स्वाक्षरी असण्याची आवश्यकता नाही.
ड) अटक आरोपीस चौकशीच्या कालावधीत ठरावीक वेळी त्याचे वकिलास भेटण्याची परवानगी द्यावी.
वरीलपैकी कोणते/ती विधान/विधाने बरोबर आहे/त ?
१) फक्त २) फक्त अ आणि ब ३) फक्त अ, ब आणि क ४) फक्त अ, ब आणि ड

14) In 'D.K. Basu vs. State of West Bengal' the directions of the Supreme Court regarding arrest :
a) Police person should carry accurate, visible and clear identification tags with designation.
b) Prepare memo of arrest at the time of arrest and attested by witnesses panchas.
c) While carrying out arrest memo there is no need to be countersigned by the arrestee on arrest memo.
d) The arrestee may be permitted to meet his lawyer during interrogation though not throughout.
Which of the statements given above is/are correct ?
1) Only a 2) Only a and b 3) Only a, b and c 4) Only a, b and d

१५) खालीलपैकी कोणत्या प्रकरणात असे मानले गेले आहे की, केवळ बेकायदेशीर कैदेतून एखाद्या व्यक्तीची सुटका करण्यासाठीच नव्हेतर कैद्यांना अमानुष आणि रानटी वागणुकी पासून संरक्षण देण्यासाठी देखील हेबियस कॉर्पस रिट जारी केली जाऊ शकते ?
१) सलील बत्रा वि. दिल्ली प्रशासन २) साहील बत्रा वि. मेरठ प्रशासन
३) सचिन बत्रा वि. दिल्ली पब्लिक प्रशासन ४) सुनील बत्रा वि. दिल्ली प्रशासन

15) In which of the following cases has it been held that the writ of Habeas Corpus can be issued not only for releasing a person from illegal detention but also for protecting prisoners from inhuman and barbarous treatment ?
1) Salil Batra vs. Delhi Administration 2) Sahil Batra vs. Meerut Administration
3) Sachin Batra vs. Delhi Public Administration 4) Sunil Batra vs. Delhi Administration

१६) कलम २०(३) स्वतः विरुद्ध साक्षीदार होण्याच्या सक्ती पासून संरक्षण प्रदान करते. खालीलपैकी कोणत्या प्रकरणात सर्वोच्च न्यायालयाने ''साक्षीदार असणे'' या वाक्यांशाचा अर्थ लावला आहे ?
१) एम.पी. जैन वि. बिहार राज्य २) एम.पी. शर्मा वि. सतिश चंद्रा
३) व्ही.एस. सागर वि. सरिथा ४) सतिश चंद्रा वि. आरती शर्मा

16) Article 20(3) provides protection against the compulsion to be witness against himself. In which of the following cases did the Supreme Court interpret the phrase "to be a witness" ?
1) MP. Jain vs. State of Bihar 2) MP. Sharma vs. Satish Chandra
3) V.S. Sagar vs. Saritha 4) Satish Chandra vs. Arti Sharma

१७) खालीलपैकी कोणत्या केस मध्ये सर्वोच्च न्यायालयाने जीविताच्या हक्कात उपजीविकेच्या अधिकाराचा समावेश होतो असे म्हटले आहे ?
अ) ओल्गा टेलिस ब) मनेका गांधी क) बेनेट आणि कोलमन ड) ए. एच. वाडिया
वरीलपैकी कोणते/ती विधान/विधाने बरोबर आहे/त ?
१) फक्त अ २) फक्त ब आणि क ३) फक्त ब, क आणि ड ४) फक्त ब

17) In which case, the Supreme Court held that, right to life includes the right to livelihood also ?
a) Olga Tellis b) Maneka Gandhi
c) Bennett and Coleman d) A. H. Wadia
Which of the statements given above is/are correct ?
1) Only a 2) Only b and c 3) Only b, c and d 4) Only b

१८) खालीलपैकी कोणत्या कलमाद्वारे उच्च न्यायालयास त्यांना कनिष्ठ असलेल्या न्यायालयांवर देखरेखीचा अधिकार दिला आहे?
अ) कलम ३२ ब) कलम १३६ क) कलम २२७ ड) कलम २२६
वरीलपैकी कोणते/ती विधान/विधाने बरोबर आहे/त ?
१) फक्त अ आणि ब २) फक्त ब आणि ड ३) फक्त क ४) फक्त ड

18) Which of the following articles confers upon High Court the power of superintendence over the courts subordinate to it ?
a) Article 32 b) Article 136 c) Article 227 d) Article 226
Which of the statements given above is/are correct ?
1) Only a and b 2) Only b and d 3) Only c 4) Only d

१९) भारताच्या सर्वोच्च न्यायालयाच्या न्यायाधीशांची संख्या वाढविण्याचा अधिकार ...... आहे.
१) संसदेला २) राष्ट्रपतींना
३) विधी आयोगाला ४) भारताचे सर्वोच्च न्यायाधीशांना

19) The power to increase the number of judges in the Supreme Court of India is vested in the ......
1) Parliament 2) President
3) Law Commission 4) Chief Justice of India

२०) भारताचे सर्वोच्च न्यायालय हे कायद्याच्या अथवा तथ्यविषयक प्रश्नाबाबत ...... राष्ट्रपतींना सल्ला देऊ शकतात.
१) स्वतःहून
२) राष्ट्रपतींनी सल्ला मागितला तर
३) मूलभूत हक्कांच्या संदर्भातील मुद्दा असेल तर
४) देशाची एकता व अखंडतेला बाधा येईल असा मुद्दा असेल तर

20) The Supreme Court of India tenders advise to the President on matters of law or fact ......
1) on its own initiative
2) only if the President seeks such advise
3) only if the matter is related to fundamental rights
4) only if the issue poses a threat te unity and integrity of the country

२१) भारतीय पुरावा अधिनियम, १८७२ च्या तरतुदींनुसार कोर्टाच्या व्याख्येमध्ये कशाचा अंतर्भाव होत नाही ?
१) एखादी व्यक्ती जिला कायद्याने पुरावा घेण्याचे अधिकार दिले आहेत २) विशेष कार्यकारी दंडाधिकारी
३) लवाद ४) जिल्हा न्यायाधीश

21) Who is not included within the definition of "Court" according to the provisions of "The Indian Evidence Act 1872" ?
1) Person legally authorised to take evidence 2) Special executive magistrate
3) Arbitrator 4) District Judge

१) स्वतंत्र न्यायपालिका

१) खालीलपैकी कोणते विधान/विधाने सर्वोच्च न्यायालयाच्या न्यायाधीशांविषयी योग्य आहे/आहेत ?
a) सर्वोच्च न्यायालयाच्या न्यायाधीशांची नियुक्ती भारताचे राष्ट्रपती करतात.
b) राष्ट्रपतींची मर्जी असेपर्यंत ते पदावर राहतात.
c) चौकशी शिवाय त्यांना निलंबित केले जाऊ शकते.
d) संसदीय प्रक्रियेनंतर काढलेल्या राष्ट्रपतींच्या आदेशानुसार, सिद्ध झालेल्या गैरवर्तन किंवा अकार्यक्षमतेच्या आधारावर त्यांना काढले जाऊ शकते.
खाली दिलेल्या पर्यायातून योग्य उत्तर निवडा :
१) (a), (b) आणि (c) २) (a), (c) आणि (d) ३) (a) आणि (c) ४) (a) आणि (d)

1) Which of the following statement/ statements is/are correct about a judge of Supreme Court of India ?
a) A judge of supreme court is appointed by the President of India.
b) He holds office during the pleasure of President.
c) He can be suspended without an inquiry.
d) He can be removed for proven misbehaviour or incapacity by a Presidential order passed after completing a Parliamentary procedure.
Select the correct answer from the options given below :
1) (a), (b) and (c) 2) (a), (c) and (d) 3) (a) and (c) 4) (a) and (d)

२) केंद्र व राज्य संबंध, नवीन राज्ये

१) भारतीय राज्यघटनेच्या अनुच्छेद – ३५६ अनुसार घटक राज्यातील घटनात्मक यंत्रणा कोलमडून पडण्याच्या कारणास्तव राज्यातील राष्ट्रपती राजवट खालीलपैकी कोणत्या परिस्थितीत/कारणास्तव एक वर्षापेक्षा जास्त काळ चालू ठेवता येऊ शकते?

a) संबंधित राज्याच्या राज्यपालांनी राज्यात राष्ट्रपती राजवट चालू ठेवणे आवश्यक आहे असे राष्ट्रपतीस लेखी कळविले तर

b) केंद्रीय कॅबिनेटने राष्ट्रपती राजवट चालू ठेवणे आवश्यक आहे असे राष्ट्रपतीस लेखी कळविले तर.

c) संबंधित राज्यात कांही अडचणींमुळे विधान सभेच्या सार्वत्रिक निवडणुका येथे अवघड आहे असे निर्वाचन आयोगाने प्रमाणित केले तर,

d) केवळ राष्ट्रीय आणीबाणी चालू असेल तर

पर्यायी उत्तरे :

१) (a), (c) आणि (d) २) (b) आणि (c) ३) (c) आणि (d) ४) केवळ (d)

1) According to the Article - 356 of the Indian Constitution the proclamation of Presidents rule in case of failure of the Constitutional machinery in a state can be extended beyond one year on which of the following ground/s ?.

a) If the Governor of the concerned state gives in writing to the President that it is necessary to continue with the President's rule.

b) If the Union Cabinet gives in writing to the President that it is necessary to continue with the President's rule.

c) If the Election Commission certifies that the general elections to the legislative assembly of the concerned state cannot be hold on account of difficulties.

d) Only if a proclamation of national emergency is in operation.

Answer Options :

1) (a), (c) and (d) 2) (b) and (c) 3) (c) and (d) 4) (d) only

२) भारतीय संविधानाच्या वैशिष्ट्यांपैकी, संघराज्याच्या तत्त्वाशी पुढीलपैकी कोणती वैशिष्ट्ये सुसंगत नाहीत?

अ) सर्व घटक राज्यांसाठी एक संविधान ब) एकल नागरिकत्व

क) केंद्राला अधिक कायदे निर्मितीचे अधिकार ड) केंद्राद्वारे राज्यपालांची नेमणूक

इ) घटकराज्याचे कायदे निर्मितीचे अधिकार केंद्र उल्लंघन / अतिक्रमण करू शकत नाही.

पर्यायी उत्तरे :

१) अ, ब, क, ड, इ २) अ, ब, क, ड ३) अ, क, ड ४) ब, क, इ

2) Which of the following features of the Indian Constitution are inconsistent with the Federal principle?

a) One Constitution for the States

b) Single citizenship

c) More legislative power to the Centre

d) Appointment of Governor by the Centre

e) States field of legislation cannot be invaded by the Centre

Answer Options :

1) a, b, c, d, e 2) a, b, c, d 3) a, c, d 4) b, c, e

३) सर्वोच्च न्यायालयाला भारतीय संविधानाच्या कोणत्या अनुच्छेदानुसार स्वतःच्या निर्णयाचे व आदेशाचे पुनरावलोकन करण्याचा अधिकार आहे?

१) अनुच्छेद १३० २) अनुच्छेद १३२ ३) अनुच्छेद १३५ ४) अनुच्छेद १३७

3) Under which article of the Constitution of India does the Supreme Court have the power to review its own judgements and orders ?

1) Article 130 2) Article 132 3) Article 135 4) Article 137

४) सर्वोच्च न्यायालयाचे अधिकार क्षेत्र :

a) कलम १२९	i) परामर्शदायी अधिकार
b) कलम १३४	ii) अभिलेख न्यायालय
c) कलम १३६	iii) फौजदारी दाव्यासंदर्भात तरतूद
d) कलम १४३	iv) खटला पुनर्निर्णयास घेण्याचा अधिकार

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
१)	(i)	(iv)	(ii)	(iii)
२)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)
३)	(iii)	(ii)	(i)	(iv)
४)	(iv)	(i)	(ii)	(iii)

4) Jurisdiction of the Supreme Court :

a) Article 129	i) Consulting Rights
b) Article 134	ii) Court of Records
c) Article 136	iii) Provision in respect of criminal cases
d) Article 143	iv) Right to decide cases again

Answer Options :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
1)	(i)	(iv)	(ii)	(iii)
2)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)
3)	(iii)	(ii)	(i)	(iv)
4)	(iv)	(i)	(ii)	(iii)

५) विभागीय परिषदांसंदर्भात खालीलपैकी कोणती विधाने बरोबर नाहीत?

a) विभागीय परिषदा या संविधानात्मक संस्था आहेत.

b) १९५६ च्या राज्य पुनर्रचना कायद्यानुसार त्यांची निर्मिती झाली.

c) केंद्रीय गृहमंत्री हा विभागीय परिषदांचा अध्यक्ष असतो.

d) भारतात एकूण सात विभागीय परिषदा देशातील प्रत्येक विभागासाठी निर्माण करण्यात आल्या आहेत.

पर्यायी उत्तरे :

१) (a), (c) २) (a), (d) ३) (a), (c) आणि (d) ४) वरीलपैकी सर्व

5) Which of the following statements about Zonal Councils are not correct ?

a) The Zonal Councils are Constitutional bodies.

b) They are established by the States Reorganisation Act of 1956.

c) The Home Minister of the Central Government is the Chairman of Zonal Councils.

d) India is divided into seven zones and provides a Zonal Council for each zone.

Answer Options :

1) (a), (c) 2) (a), (d) 3) (a), (c) and (d) 4) All of the above

६) अयोग्य कथन ओळखा – (सरकारिया आयोग)
१) केंद्र – राज्य संबंधाबाबत १९८३ मध्ये केंद्र सरकारने त्रि–सदस्यीय आयोग नेमला होता.
२) आर. एस. सरकारिया, सर्वोच्च न्यायालयाचे सेवानिवृत्त न्यायाधीश, हे आयोगाचे अध्यक्ष होते.
३) आयोगाने ऑक्टोबर, १९८६ मध्ये आपला अहवाल सादर केला.
४) बी. शिवरामन व डॉ. एस. आर. सेन हे आयोगाचे सदस्य होते.

6) Select the incorrect statement — (Sarkaria Commission)
1) The Central Government appointed a Three-member Commission in 1983 on Centre — State relationship.
2) The Chairman of the Commission was R.S. Sarkaria, a retired judge of the Supreme Court.
3) The Commission submitted ita report in October, 1986.
4) B. Sivaraman and Dr. S. R. Sen were members of the Commission.

७) खालील विधाने विचारात घ्या :
a) राष्ट्रपतीने राष्ट्रीय आणीबाणी घोषित केल्यास विधान सभेचा कार्यकाळ वाढविता येऊ शकतो.
b) राष्ट्रीय आणीबाणीच्या काळात विधानसभेचा कार्यकाळ एका वेळी सहा महिन्यांसाठी वाढविण्याचा अधिकार राष्ट्रपतीस असतो.
c) विधानसभेचा विस्तारित (वाढविलेला) कार्यकाळ, हा आणीबाणी उठल्यानंतर सहा महिन्यांपेक्षा जास्त असणार नाही.
वरीलपैकी कोणते विधान/ने बरोबर आहे/त?
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त (a) २) (a) आणि (b) ३) (a) आणि (c) ४) वरील सर्व

7) Consider the following statements :
a) The term of Legislative Assembly can be extended in case of proclamation of National Emergency by the President.
b) The President shall have the power to extend the term of Legislative Assembly for six months at a time during Emergency.
c) The extension of Legislative Assembly cannot continue beyond a period of six months after the Emergency has ceased to operate.
Which of the statements given above is/are correct ?
1) Only (a) 2) (a) and (b) 3) (a) and (c) 4) All of the above

८) 'न्यायालयीन पुनर्विलोकनाबाबत' खालीलपैकी कोणते विधान बरोबर नाही?
१) भारतीय संविधानाने न्यायालयीन पुनर्विलोकन पद्धतीचे स्पष्ट वर्णन केलेले नाही.
२) भारतात न्यायालयीन पुनर्विलोकन हे 'कायद्याने घालून दिलेल्या पद्धती' या तत्त्वाद्वारे संचालित आहे.
३) न्यायालयीन पुनर्विलोकन हे संविधानाच्या ९ व्या परिशिष्टात समाविष्ट केलेल्या कायद्यांना लागू होऊ शकत नाही.
४) न्यायालयीन पुनर्विलोकनामुळे निर्माण झालेल्या अडथळ्यांना पार करण्यासाठी संसद कायदे आणि दुरुस्त्या मंजूर करू शकत नाही.

8) Which of the following statements about 'Judicial Review' is not correct ?
1) The Constitution of India does not clearly describe the system of Judicial Review.
2) Judicial Review in India is governed by the principle 'Procedure Established by Law'.
3) Judicial Review cannot be applied in respect of laws incorporated in the 9th Schedule of the Constitution.
4) The Parliament cannot pass laws and amendments for overriding the hurdles created by Judicial Review.

९) भारतीय संविधानाच्या वैशिष्ट्यांपैकी, संघराज्याच्या तत्त्वाशी पुढीलपैकी कोणती वैशिष्ट्ये सुसंगत नाहीत?
अ) सर्व घटक राज्यांसाठी एक संविधान
ब) एकल नागरिकत्व
क) केंद्राला अधिक कायदे निर्मितीचे अधिकार
ड) केंद्राद्वारे राज्यपालांची नेमणूक
इ) घटकराज्याचे कायदे निर्मितीचे अधिकार केंद्र उल्लंघन / अतिक्रमण करू शकत नाही.
पर्यायी उत्तरे :
१) अ, ब, क, ड, इ २) अ, ब, क, ड ३) अ, क, ड ४) ब, क, इ

9) Which of the following features of the Indian Constitution are inconsistent with the Federal principle?
a) One Constitution for the States
b) Single citizenship
c) More legislative power to the Centre
d) Appointment of Governor by the Centre
e) States field of legislation cannot be invaded by the Centre
Answer Options :
1) a, b, c, d, e 2) a, b, c, d 3) a, c, d 4) b, c, e

१०) उच्च न्यायालयाच्या न्यायाधीशांना पदावरून दूर करण्याचा अधिकार कोणाला आहे?
अ) राज्याचा राज्यपाल
ब) मुख्यमंत्री
क) महाभियोगाद्वारे राष्ट्रपतींना
ड) महाभियोगाद्वारे राज्यपालांना
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त अ व ब २) फक्त ब व क ३) फक्त क ४) फक्त ड

10) Who has the right to remove the Judges of High Court from their post?
a) Governor of the State
b) Chief Minister
c) President through the process of impeachment
d) Governor through the process of impeachment
Answer options :
1) a and ba only 2) b and c only 3) c only 4) d only

११) कोणत्या न्यायालयाला कोर्ट ऑफ रेकॉर्ड म्हणतात?
१) जिल्हा न्यायालय
२) दिवाणी न्यायाधीश कनिष्ठ विभाग
३) सर्वोच्च न्यायालय
४) वरील सर्व

11) Which court is called as court of record ?
1) District Court
2) Civil judge junior division
3) Supreme Court
4) All the above

१२) एखाद्या आरोपाच्या संदर्भात अधिकार क्षेत्राचा वापर करणारा दंडाधिकारी की ज्यास फक्त दुसऱ्या न्यायालयात खटला चालवण्याचा अधिकार आहे, त्यास .... म्हणतात.
१) कार्यकारी दंडाधिकारी
२) न्यायाधीश नाही
३) जिल्हा दंडाधिकारी म्हणून संबोधित
४) वरीलपैकी काहीही नाही

12) A magistrate exercising jurisdiction in respect of a charge on which he has power only to commit for trial to another court, is ....
1) called as executive magistrate
2) not a judge
3) called as district magistrate
4) none of the above

१३) कोणत्याही न्यायालयाने कोणताही खटला किंवा मुद्द्याचा खटला चालवणार नाही ज्यामध्ये समान पक्षकारांमधील पूर्वीच्या खटल्यामध्ये थेट आणि महत्त्वपूर्णपणे प्रकरण आहे:

१) res ipsa loquitur २) res judicata ३) ipso facto ४) actus reus

13) No court shall try any suit or issue in which the matter directly and substantially in issue has been directly and substantially in issue in a former suit between the same parties is called :

1) res ipsa loquitur 2) res judicata 3) ipso facto 4) actus reus

१४) विहित कालावधीनंतर कोणतेही अपील स्वीकारले जाऊ शकते, जर अपीलकर्त्याने न्यायालयाचे समाधान केले की:

१) तो अतिरिक्त कोर्ट फी स्टॅम्प भरण्यास तयार आहे.

२) अपीलला प्राधान्य न देण्यामागे त्याच्याकडे पुरेसे कारण होते.

३) (१) आणि (२) वर.

४) वरीलपैकी काहीही नाही.

14) Any appeal may be admitted after the prescribed period, if the appellant satisfies the court that :

1) he is ready to pay additional court fee stamps.

2) he had sufficient cause for not preferring the appeal.

3) (1) and (2) above.

4) none of the above.

१५) खालीलपैकी कोणते गृहीत/प्रस्ताव योग्य आहे?

१) न्यायिक कृती करताना न्यायाधीशाने केलेला कोणताही गुन्हा नाही.

२) कायद्याने न्याय्य असलेल्या कोणत्याही व्यक्तीने केलेला कोणताही गुन्हा नाही.

३) कोणत्याही व्यक्तीने अपघाताने केलेला कोणताही गुन्हा नाही.

४) वरील सर्व.

15) Which of the following proposition is correct ?

1) Nothing is an offence which is done by a judge when acting judicially.

2) Nothing is an offence which is done by any person who is justified by law.

3) Nothing is an offence which is done by any person by accident.

4) All the above.

१६) भारतीय संघराज्याचे स्वरूप खालीलपैकी कशाप्रकारे आहे?

१) एकात्म तसेच प्रबळ केंद्रीकरणात्मक २) घटक राज्यांना अधिक स्वायत्तता देणारे

३) केंद्राकर्षी प्रवृत्तीचे संघराज्य ४) संघराज्यासाठी स्वतंत्र न्यायव्यवस्था असणारे

16) Which of the following is the structure of Indian Union?

1) Unitary as well as strong centralization

2) Giving more autonomy to the component states

3) A federal state with centripetal tendencies

4) Having an independent judiciary for the federal state

१७) विधान (अ) : संसदीय पद्धतीमध्ये प्रशासनावरील कायदेमंडळाचे नियंत्रण अध्यक्षीय पद्धतीपेक्षा भिन्न असते.
कारण (ब) : प्रशासनावर कायदेमंडळाचे नियंत्रण हे लोकसत्ताक शासनाचे महत्त्वाचे वैशिष्ट्य् आहे.

१) 'अ' आणि 'ब' दोन्हीही बरोबर आणि 'ब' हे 'अ' चे योग्य स्पष्टीकरण आहे.

२) 'अ' आणि 'ब' दोन्हीही बरोबर, परंतु 'ब' हे 'अ' चे योग्य स्पष्टीकरण नाही.

३) 'अ' हे बरोबर आहे, परंतु 'ब' हे चुकीचे आहे.

४) 'अ' हे चुकीचे आहे, परंतु 'ब' हे बरोबर आहे.

17) **Assertion (A) :** Legislative control over administration in a Parliamentary system is different from that of Presidential system.
Reason (B) : An important feature of democratic government is the legislative control over administration.
1) Both 'A' and 'B' are true and 'B' is the correct explanation of A'.
2) Both 'A' and 'B' are true, but 'B' is not the correct explanation of A'.
3) 'A' is true, but 'B' is false.
4) 'A' is false, but 'B' is true.

१८) 'सरकारिया आयोग' .... यासाठी अनुकुल होते.
१) राज्यपाल पद रद्द करावे　　२) अखिल भारतीय सेवा रद्द कराव्यात
३) आंतर-राज्य परिषद रद्द करावी.　　४) वरीलपैकी एकही नाही

18) The 'Sarkaria Commission' favoured
1) abolition of the office of the Governor　　2) abolition of All India Services
3) abolition of Inter-State Council　　4) None of the above

१९) मूलभूत अधिकारांचे उल्लंघन झाल्यास कोणत्या न्यायालयाला निर्देश जारी करण्याचा अधिकार असेल?
१) जिल्हा न्यायालय　२) उच्च न्यायालय　३) विशेष न्यायाधिकरण　४) सर्वोच्च न्यायालय

19) Which Court shall have power to issue directions in case of violation of fundamental rights ?
1) District Court　2) High Court　3) Special Tribunal　4) Supreme Court

२०) मूलभूत हक्कांचा संरक्षक खालीलपैकी कोण आहे ?
१) विधिमंडळ　२) कार्यकारी मंडळ　३) राजकीय पक्ष　४) न्यायपालिका

20) Who among the following is the guardian of fundamental rights?
1) Legislature　2) Executive　3) Political Parties　4) Judiciary

२१) सर्वोच्च न्यायालयाने मोफत शिक्षणाचा अधिकार हा कोणत्या अधिकारात समावेश केला आहे ?
१) जगण्याचा अधिकार (Right to Life)
२) शोषणा विरुद्धचा अधिकार (Right against Exploitation)
३) भाषण स्वातंत्र्याचा अधिकार (Right to Freedom of Speech)
४) सांस्कृतिक व शैक्षणिक अधिकार (Cultural and Educational Rights)

21) The right to free education has been included in which right by the Supreme Court?
1) Right to Life　　2) Right against Exploitation
3) Right to Freedom of Speech　　4) Cultural and Educational Rights

२२) सर्वसाधारणपणे, राज्याच्या उच्च न्यायालयामध्ये मुख्य न्यायाधीश आणि .... समावेश असतो.
१) इतर नऊ न्यायाधीशांचा　　२) राज्यपाल ठरविल इतके इतर न्यायाधीशांचा
३) संसद ठरविल इतके इतर न्यायाधीशांचा　　४) राष्ट्रपती ठरविल इतके इतर न्यायाधीशांचा

22) Generally, the High Court of a State consists of a Chief Justice and
1) nine other Judges
2) such other Judges as may be determined by the Governor
3) such other Judges as may be determined by the Parliament
4) such other Judges as may be determined by the President

२३) जिल्हा न्यायाधीशांच्या बाबतीत खालील विधाने विचारात घ्या :
a) जिल्हा न्यायाधीशांची नियुक्ती उच्च न्यायालयाच्या मुख्य न्यायाधीशांकडून केली जाते.
b) जिल्हा न्यायाधीशांची बदली करण्याचा अधिकार मुख्यमंत्र्यांना आहे.
वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने बरोबर आहे/त ?
१) फक्त (a) २) फक्त (b) ३) (a) आणि (b) ४) दोन्हीही नाही

23) Consider the following statements regarding District Judges :
a) The appointment of District Judge is made by Chief Justice of High Court.
b) The Chief Minister has the authority to transfer the District Judge.
Which of the statements/s given above is/ are correct?
1) Only (a) 2) Only (b) 3) (a) and (b) 4) Neither (a) nor (b)

५) केंद्रीय कार्यकारिणी, संसद, राजकीय पक्ष आणि दबाव गट

१) विधेयक वादग्रस्त असल्यास किंवा गुंतागुंतीचे असल्यास ते कोणत्या समितीकडे विचारार्थ पाठविले जाते ?
१) प्रवर समिती २) स्थाय समिती ३) संयुक्त समिती ४) समिती विषयक समिती

1) If the Bill is controversial or complicated, which committee is it sent to for the consideration ?
1) Selection Committee 2) Standing Committee
3) Joint Committee 4) Committee on Committees

२) निवडणूक सुधारणांशी संबंधीत सूची अ (समित्या) व सूची ब (स्थापनेचे वर्ष) यांच्या जोड्या लावा.

सूची अ(समिती)	**सूची ब (वर्ष)**
अ) एन. एन. व्होरा समिती	i) २०१३
ब) दिनेश गोस्वामी समिती	ii) २०१३
क) इंद्रजीत गुप्ता समिती	iii) २०१३
ड) जे. एस. वर्मा समिती	iv) २०१३

पर्यायी उत्तरे :

	अ	**ब**	**क**	**ड**
१)	i	ii	iii	iv
२)	iv	iii	ii	i
३)	ii	iii	iv	i
४)	iii	iv	i	ii

2) Match List A (Committee) with List B (Establishment Year) related to electoral reforms.

List A (Committee)	**List B (Year)**
a) N. N. Vohra Committee	i) 2013
b) Dinesh Goswami Committee	ii) 1993
c) Indrajit Gupta Committee	iii) 1990
d) J. S. Verma Committee	iv) 1998

Answer options :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
1)	i	ii	iii	iv
2)	iv	iii	ii	i
3)	ii	iii	iv	i
4)	iii	iv	i	ii

३) पुढीलपैकी कोणते उपराष्ट्रपती पदाच्या निवडणुकीचे वैशिष्ट्य ***नाही*** ?
   १) कायदेमंडळाच्या दोन्ही गृहांचे सदस्य निवडणुकीसाठी संयुक्त सभेत जमतात.
   २) उपराष्ट्रपती पदाचा उमेदवार संसद सदस्य असला पाहिजे.
   ३) गुप्त मतदान पद्धती
   ४) उमेदवार भारत सरकार, राज्य सरकारे किंवा स्थानिक वा इतर पदांवर कार्यरत नसावा.

3) Which of the following is not a characteristic of the Vice Presidential election in India ?
   1) Members of both Houses of the Parliament assemble in a joint meeting for the election.
   2) The candidate for the post of Vice President should be a member of either House of the Parliament.
   3) Secret ballot system.
   4) A person holding an office of profit under the Government of India, any State Government or any local or other authority is not eligible for office.

४) भारताच्या महान्यायवादीबाबत खालीलपैकी कोणते विधान **बरोबर** आहे?
   १) ते पाच वर्षांच्या कार्यकाळासाठी पदावर राहतात.
   २) मंत्रिमंडळाची मर्जी असेपर्यंत ते पदावर राहतात.
   ३) संसद ठरवील त्याप्रमाणे त्यांना मानधन मिळते.
   ४) संसद सदस्यास मिळणारे सर्व विशेषाधिकार संरक्षण व फायदे त्यांना मिळतात.

4) Which one of the following statements regarding the Attorney General of India is correct ?
   1) He holds office for a term of five years.
   2) He holds office during the pleasure of the Council of Ministers.
   3) He receives such remuneration as the Parliament may determine.
   4) He enjoys all the privileges and immunities that are available to a Member of Parliament.

५) जोड्या लावा :

(पंतप्रधान)	**(कार्यकाळ)**
अ) मोरारजी देसाई	I) १ जून, १९९६ ते २१ एप्रिल, १९९७
ब) मनमोहन सिंग	II) २२ मे, २००४ ते २६ मे २०१४
क) राजीव गांधी	III) २४ मार्च, १९७७ ते २८ जुलै, १९७९
ड) एच. डी. देवेगौडा	IV) ३१ ऑक्टोबर, १९८४ ते २ डिसेंबर, १९८९

पर्यायी उत्तरे :

	अ	**ब**	**क**	**ड**
१)	IV	I	II	III
२)	II	III	I	IV
३)	I	IV	III	II
४)	III	II	IV	I

5) Match the following :

(Prime Minister)	**(Term of Office)**
a) Morarji Desai	I) 1st June, 1996 to 21st April, 1997
b) Manmohan Singh	II) 22nd May, 2004 to 26th May, 2014
c) Rajiv Gandhi	III) 24th March, 1977 to 28th July, 1979
d) H. D. Deve Gowda	IV) 31st October, 1984 to 2nd December, 1989

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
1)	IV	I	II	III
2)	II	III	I	IV
3)	I	IV	III	II
4)	III	II	IV	I

६) भारत सरकारचा पहिला कायदा अधिकारी खालीलपैकी कोण असतो?
१) भारताचे सरन्यायाधीश
२) केंद्रीय मंत्रिमंडळ सचिव
३) महान्यायवादी
४) महाधिवक्ता

6) Who among the following is the first Law Officer of the Government of India ?
1) Chief Justice of India
2) Central Cabinet Secretary
3) Attorney General
4) Advocate General

७) खालील विधानांचा विचार करा :
अ) अंदाज समितीची स्थापना अर्थमंत्री जॉन मथाई यांच्या शिफारशीनुसार १९५० मध्ये झाली.
ब) या समितीत सर्व ३० सभासद लोकसभेकडून निवडून दिले जातात.
क) मंत्री या समितीचा सदस्य म्हणून निवडून येऊ शकत नाही.
ड) ही समिती प्रशासनामध्ये कार्यक्षमता आणि काटकसर करण्यासाठी पर्यायी धोरणे सुचवते.
वरीलपैकी योग्य विधाने निवडा :
१) फक्त अ, ब आणि क
२) अ, ब, क आणि ड
३) फक्त क आणि ड
४) फक्त ब, क आणि ड

7) Consider the following statements :
a) The Estimates Committee was constituted in 1950 on the recommendation of the Finance Minister John Matthai.
b) All the 30 members of this committee are from the Lok Sabha.
c) A minister cannot be elected as a member of this committee.
d) The committee suggests alternative policies in order to bring about efficiency and economy in administration.
Choose the correct statements given above :
1) Only a, b and c
2) a, b, c and d
3) Only c and d
4) Only b, c and d

८) पुढील विधानांचा अभ्यास करा :
अ) अंदाज समितीमध्ये लोकसभेतील सर्व पक्ष आणि गटांचे त्यांच्या संख्येच्या प्रमाणात प्रतिनिधित्व असते.
ब) लोकलेखा समितीला अंदाज समितीची 'जुळी बहीण' समजण्यात येते. ही समिती सार्वजनिक विनिमयावर लक्ष ठेवण्याचे काम करते.
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त अ बरोबर आहे
२) फक्त ब बरोबर आहे
३) अ आणि ब दोन्ही बरोबर आहेत
४) अ आणि ब दोन्ही चूक आहेत

8) Study the following statements :
a) The Estimates Committee represents the parties and groups in the Lok Sabha more or less in proportion to their representation in the House.
b) The Public Accounts Committee, a watchdog of the public finances, is described as the 'twin sister' of the Estimates Committee.
Answer options :
1) Only a is correct
2) Only b is correct
3) Both a and b are correct
4) Both a and b are incorrect

९) संसदेचे द्वितीय सभागृह म्हणून पुढीलपैकी कोणते कार्य करण्याची जबाबदारी राज्यसभेवर असते.

अ) एखाद्या महत्त्वाच्या निर्णयावर पुनर्विचार
ब) राज्यांच्या हक्कांचे प्रतिनिधित्व
क) घाईगडबडीने कायदेनिर्मिती टाळणे
ड) राज्यांना समान प्रतिनिधित्व मिळवून देणे

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त अ आणि क बरोबर आहेत
२) फक्त ब आणि ड बरोबर आहेत
३) फक्त अ, ब आणि क बरोबर आहेत
४) यापैकी सर्व बरोबर आहेत

9) Which of the following purposes is the Rajya Sabha, as the second chamber, expected to fulfil ?

a) Give second thought on an important decisions
b) Represent State rights
c) Delay hasty legislation
d) Assure equal representation to States

Answer options :

1) Only a and c are correct
2) Only b and d are correct
3) Only a, b and c are correct
4) All of these are correct

१०) भारताच्या महालेखापरीक्षकाला कार्यकारी मंडळाचा हस्तक्षेप टाळून स्वतंत्रपणे काम करता यावे, यासाठी संविधान कोणकोणत्या उपाययोजना केल्या आहेत?

अ) त्यांना पदावरून काढून टाकण्यासाठी महाभियोग प्रक्रियेचा अवलंब करावा लागतो.
ब) निवृत्ती नंतर ते इतर शासकीय पदासाठी अपात्र ठरतात.
क) ते थेट राष्ट्रपतींना उत्तरदायी असतात.
ड) लेखापरीक्षणाच्या कामात मदत करण्यासाठी त्यांना हुशार आणि निष्पक्ष सनदी लेखापाल उपलब्ध करून दिले जातात.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त अ आणि ब बरोबर आहेत
२) फक्त अ, ब आणि क बरोबर आहेत
३) फक्त ब आणि क बरोबर आहेत
४) फक्त अ आणि ड बरोबर आहेत

10) What safeguards have been woven into our Constitution in order to enable the Comptroller and Auditor General of India to function impartially and independently of any control of the Executive?

a) Hecan be removed from office by Impeachment procedure.
b) He shall be disqualified from all Government offices after retirement.
c) He is made directly answerable to the President.
d) He is given a team of qualified and impartial Chartered Accountants to assist in his task of Auditing.

Answer options :

1) Only a and b are correct
2) Only a, b and c are correct
3) Only b and c are correct
4) Only a and d are correct

११) लोकसभा अधिवेशनांसंबंधी पुढीलपैकी योग्य विधाने कोणती आहेत ?

अ) लोकसभेचे वर्षातून किमान दोन वेळा अधिवेशन भरवावे.
ब) दोन्ही पाठोपाठच्या अधिवेशनांमधील कालावधी ६ महिन्यांपेक्षा कमी असावा.
क) लोकसभेचे अधिवेशन राष्ट्रपती बोलावतात.
ड) लोकसभेच्या अधिवेशनाची वेळ आणि जागा लोकसभेचे सभापती ठरवतात.

पर्यायी उत्तरे :

१) अ, ब, क आणि ड
२) फक्त अ, ब आणि क
३) फक्त अ, क आणि ड
४) फक्त अ आणि ब

11) Which of the following statements are correct about Lok Sabha sessions ?

a) Lok Sabha shall meet at least twice in year.

b) Interval between two consecutive sessions shall be less than six months.

c) The President summons the Lok Sabha to meet.

d) Speaker of Lok Sabha will decide time and place of Lok Sabha session.

Answer Options :

1) a, b, c and d 2) Only a, b and c 3) Only a, c and d 4) Only a and b

१२) लोकलेखा समितीच्या बाबतीत खालीलपैकी कोणते विधान / विधाने **सत्य नाहीत ?**

अ) या समितीची स्थापना १९२१ मध्ये झाली.

ब) भारताच्या नियंत्रक आणि महालेखा परिक्षकांच्या वार्षिक अहवालांचे परिक्षण करणे, हे या समितीचे प्रमुख कार्य आहे.

क) या समितीत १५ लोकसभा सदस्य आणि ७ राज्यसभा सदस्य आहेत.

ड) लोकलेखा समितीच्या कार्यालयाचा कालावधी हा एक वर्षाचा आहे.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त अ २) फक्त ब

३) फक्त क व ड ४) वरील सर्व विधाने सत्य आहेत

12) What among the following is not true about the Public Accounts Committee?

a) The Committee was set up in 1921.

b) Its main function is to examine the annual reports of Comptroller and Auditar General of India (CAG)

c) It consists of 15 Lok Sabha members and 7 Rajya Sabha members.

d) The term of the office of the Public Accounts Committee is one year.

Answer Options :

1) Only a 2) Only b 3) Only c and d 4) All are true

१३) फक्त राज्यसभेचा विशेष अधिकार पुढीलपैकी कोणता आहे ?

१) राष्ट्रपतींचा महाभियोग २) अखिल भारतीय सेवांची निर्मिती

३) उपराष्ट्रपतींच्या निवडणुकांमधील अधिकार ४) वित्त विधेयक सादर करण्यासंबंधीचे अधिकार

13) Which of the following is an exclusive power of Rajya Sabha?

1) Impeachment of President

2) Setting up of All India Services

3) Electoral power for Vice President's Election

4) Power related to introduce the Finance bill

१४) भारताच्या महान्यायवादी म्हणून नेमणूक करण्याबाबत खालीलपैकी कोणता निकष चुकीचा आहे?

१) त्या व्यक्तीने भारतातील कोणत्याही उच्च न्यायालयात पाच वर्षे न्यायाधीश म्हणून काम केलेले असले पाहिजे.

२) त्या व्यक्तीने कोणत्याही उच्च न्यायालयात सलग १० वर्षे वकिली केलेली असली पाहिजे.

३) त्या व्यक्तीचे वय ६० वर्षापेक्षा जास्त नसावे.

४) राष्ट्रपतीच्या मते ती व्यक्ती अग्रगण्य कायदेतज्ज्ञ असली पाहिजे.

14) Which of the following has been wrongly listed as criteria for appointment as an Attorney General of India ?

1) He must have been a Judge of some High Court in India for five years.

2) He must have been an advocate of a High Court for ten years.

3) His age should not be more than 60 years.

4) He must, in the opinion of the President, be an eminent jurist.

१५) जर लोकसभेचे अध्यक्ष आणि उपाध्यक्ष दोघेही उपस्थित नसतील, तर संसदेच्या संयुक्त बैठकीच्या अध्यक्षस्थानी कोण असतात?

१) राज्यसभेचे सभापती
२) राज्यसभेचे उपसभापती
३) राष्ट्रपती
४) लोकसभेचे महासचिव

15) Who presides over a joint sitting of the Parliament if neither the Speaker nor the Deputy Speaker of Lok Sabha is available ?

1) Chairman of Rajya Sabha
2) Deputy Chairman of Rajya Sabha
3) The President
4) Secretary General of Lok Sabha

१६) खालील विधाने विचारात घ्या :

a) भारताचे उपराष्ट्रपती, हे राष्ट्रपतीच्या अनुपस्थितीत त्यांची कामे जेव्हा ते पार पाडू शकणार नसतील तेव्हा उपराष्ट्रपती राष्ट्रपतीची कार्ये पार पाडू शकतील.

b) राष्ट्रपती केव्हा त्यांची कर्तव्ये (कामे) पार पाडू शकणार नाहीत हे निर्धारित करणारी पद्धत संविधानाने ठरवून दिलेली नाही.

c) राष्ट्रपती केव्हा आपली कर्तव्ये पार पाडू शकणार नाहीत हे ठरविण्याचा अधिकारदेखील त्यांच्या स्वतःकडेच आहे.

पर्यायी उत्तरे :

१) विधान (b) आणि (c) बरोबर, (a) चूक
२) विधाने (a) आणि (c) बरोबर, (b) चूक
३) विधान (a) आणि (b) बरोबर, (c) चूक
४) सर्व विधाने बरोबर आहेत.

16) Consider the following statements :

a) The Vice President of India shall discharge the functions of the President when the President is unable to discharge his functions.

b) No procedure has been prescribed by the Constitution to determine when the President is unable to discharge his duties.

c) The power to determine when the President is unable to discharge his duties belongs to the President himself.

Answer Options :

1) Statements (b) and (c) are correct, (a) is false
2) Statements (a) and (c) are correct, (b) is false
3) Statements (a) and (b) are correct, (c) is false
4) All statements are correct

१७) खालील विधाने विचारात घ्या :

a) भारताच्या राष्ट्रपतीस महाभियोगाच्या प्रक्रियेद्वारे पदावरून दूर केले जाऊ शकते. महाभियोग प्रक्रियेसाठी अनुच्छेद ६१ मध्ये फक्त गैरवर्तणूक आणि अकार्यक्षमता ही दोनच कारणे नमूद केलेली आहेत.

b) महाभियोगाचा ठराव संसदेच्या दोन्ही सभागृहांमध्ये विशेष बहुमताने मंजूर होणे आवश्यक असते म्हणजेच प्रत्येक सभागृहाच्या एकूण सभासद संख्येच्या (निम्म्या पेक्षा जास्त) बहुमताने आणि हजर राहून मतदान करणाऱ्या दोन-तृतीयांश सभासदांच्या बहुमताने.

पर्यायी उत्तरे :

१) विधान (a) बरोबर
२) विधान (b) बरोबर
३) दोन्हीही विधाने बरोबर
४) दोन्हीही विधाने चुकीची

17) Consider the following statements :

a) The President of India can be removed from office by a process of impeachment. The only ground for impeachment specified in Article 61 is misbehaviour and incapacity.

b) The impeachment resolution must be passed by a special majority of each House of Parliament, i.e. majority of the total membership of each House and a majority of not less than two-thirds of the members present and voting.

Answer Options :

1) Statement (a) is correct
2) Statement (b) is correct
3) Both the statements are correct
4) Both the statements are false

१८) भारताचे उप राष्ट्रपतीच्या निवडणुकीसाठी उमेदवाराचे नाव ...... यांनी सुचविले पाहिजे.

१) कोणतेही ५० नागरिक
२) कोणतेही १० निर्वाचन मंडळाचे सदस्य
३) कोणतेही २० निर्वाचन मंडळाचे सदस्य
४) कोणतेही २५ संसद सदस्य

18) The name of the candidate for the office of the Vice President of India has to be proposed by

1) Any 50 citizens
2) Any 10 members of Electoral college
3) Any 20 members of Electoral college
4) Any 25 members of Parliament

१९) 'कपात प्रस्ताव' सादर करण्यापूर्वी खालील अटींची पूर्तता करणे आवश्यक आहे :

a) तो एका मुद्याकरिताच मर्यादित असावा.

b) त्यातून विशेष अधिकाराचा प्रश्न उपस्थित होता कामा नये.

c) त्यामध्ये सध्याच्या कायद्यात दुरुस्ती करण्याबाबतीत सूचना असू शकतात, परंतु कायदा रद्द करण्याबाबतीत सूचना नसाव्यात.

वरीलपैकी कोणते विधान अचूक नाही?

१) फक्त (b) २) (b) आणि (c) ३) फक्त (c) ४) यापैकी नाही

19) 'Cut motion' in Parliament must satisfy the following conditions, to be admissible :

a) It should be confined to one specific matter.

b) It should not raise questions of privilege.

c) It can suggest amendment in existing law but not repeal of existing law.

Which of the above statement is incorrect ?

1) Only (b) 2) (b) and (c) 3) Only (c) 4) None

२०) **विधान (A)** : राज्यघटनेनुसार CAG सर्वात महत्त्वाचा अधिकार आहे – डॉ. बी. आर. आंबेडकर

विधान (R) : वित्तीय प्रशासनाबाबतीत राज्यघटना व कायदा उचलून धरणे हे त्याचे कर्तव्य आहे.

पर्यायी उत्तरे :

१) दोन्ही विधाने योग्य आणि (R) हे (A) चे योग्य स्पष्टीकरण आहे.
२) दोन्ही विधाने योग्य परंतु (R) हे (A) चे योग्य स्पष्टीकरण नाही.
३) विधान (A) योग्य परंतु (R) अयोग्य
४) दोन्ही विधाने अयोग्य

20) **Assertion (A) :** Dr. B. R. Ambedkar mentioned CAG as the most important officer under the Constitution.

Reason (R) : CAG's duty is to uphold the Constitution and laws in the field of financial administration.

Answer Options :

1) Both the statements are true and (R) is a correct explanation of (A)
2) Both the statements are true, but (R) is not a correct explanation of (A)
3) Statement (A) is correct, but (R) is incorrect
4) Both the statements are incorrect

२१) अनुच्छेद १७७ खालील बाबतीत भाष्य करते :

१) मंत्री यांचे सभागृहांबाबत हक्क
२) महाधिवक्ता यांचे सभागृहांबाबत हक्क
३) (१) आणि (२) दोन्ही
४) मंत्री, महाधिवक्ता आणि सभागृह सदस्य यांचे सभागृहांबाबत हक्क

21) Article 177 of the Constitution mentions about :

1) Rights of Ministers with respect to the Houses
2) Rights of Advocate General with respect to the Houses
3) Both (1) and (2)
4) Rights of Ministers, Advocate General and members of house with respect to the Houses

२२) 'लोकलेखा समिती'बाबत खालीलपैकी कोणती विधाने योग्य आहेत?

a) १९५४ पूर्वी या समितीत फक्त लोकसभेने निवडलेले २२ सदस्य होते.
b) काहीवेळा लोकलेखा समितीचे वर्णन अंदाज समितीची 'जुळी बहीण' असे केले जाते, कारण या दोन्हीही समित्यांचे कार्य एकमेकास पूरक असे आहेत.
c) सर्व समिती सदस्यांचा दर्जा समान आहे, परंतु लोकलेखा समितीच्या संबंधित कार्याबाबत समितीमधील राज्यसभा सदस्यांवर राज्यसभा अध्यक्षांचे नियंत्रण नसते तर लोकसभा सभापतीचे असते.

पर्यायी उत्तरे :

१) वरील सर्व   २) फक्त (a) आणि (b)   ३) फक्त (b) आणि (c)   ४) फक्त (a)

22) Which of the following statements about 'Public Accounts Committee' are correct ?

a) Prior to 1954, the Committee consisted of 22 members elected by Lok Sabha only.
b) The PAC is sometimes described as 'twin sister' of Estimate Committee in the sense that the works of these two committees are complementary.
c) All committee members have the same status but the members from Rajya Sabha are under the control of the Speaker of Lok Sabha and not under the control of the Chairman of Rajya Sabha in so far as their functioning in the PAC is concerned.

Answer Options :

1) All of the above   2) Only (a) and (b)   3) Only (b) and (c)   4) Only (a)

२३) खालील विधाने विचारात घ्या :

a) कायदेशीर व नियामक लेखापरीक्षण व्यतिरिक्त महालेखापरीक्षक खर्चाच्या औचित्याचे ही लेखापरीक्षण करू शकतो.

b) परंतु कायदेशीर लेखापरीक्षण पार पाडणे बंधनकारक असते तर नियामक व औचित्याचे लेखापरीक्षण कॅगने स्वेच्छेने करायचे असते.

वरीलपैकी योग्य विधान कोणते?

१) फक्त (a) २) फक्त (b) ३) (a) व (b) दोन्ही ४) यापैकी नाही

23) Consider the following statements :

a) In addition to legal and regulatory audit, the CAG can also conduct the propriety audit.

b) However, the legal audit is obligatory while regulatory and propriety audit is discretionary.

Which of the above statement/s is/are true ?

1) Only (a) 2) Only (b) 3) (a) and (b) both 4) None

२४) 'अंदाज समितीच्या' कार्याबाबत खालीलपैकी कोणते विधान चुकीचे आहे?

१) प्रशासनामध्ये कार्यक्षमता आणि काटकसर आणण्यासाठी पर्यायी धोरणे सुचविणे.

२) संसदेसमोर सादर करावयाच्या अनुमानाचा आराखडा सुचविणे.

३) संसदेसमोर सादर करावयाच्या लेख्यांचा आराखडा सुचविणे.

४) अनुमानात नमूद केलेल्या मर्यादेप्रमाणे आर्थिक नियोजन झाले की नाही याचे परीक्षण करणे.

24) Which one of the following statements about the functions of the 'Estimate Committee' is incorrect ?

1) To suggest alternative policies in order to bring about efficiency and economy in administration.

2) To suggest the forms in which the Estimates shall be presented to Parliament.

3) To suggest the forms in which the Accounts shall be presented to Parliament.

4) To examine whether the money is well 'laid out within the limits of the policy implied in the Estimates.

२५) अयोग्य कथन ओळखा.

१) १९५१ मध्ये अनुसूचित जातीसाठी लोकसभेच्या आरक्षित मतदारसंघाची एकूण संख्या ७२ होती.

२) २००४ मध्ये अनुसूचित जातीसाठी लोकसभेच्या आरक्षित मतदारसंघाची एकूण संख्या ८४ होती.

३) १९५१ मध्ये अनुसूचित जमातीसाठी लोकसभेच्या आरक्षित मतदारसंघाची एकूण संख्या २६ होती.

४) २०१४ मध्ये अनुसूचित जमातीसाठी लोकसभेच्या आरक्षित मतदारसंघाची एकूण संख्या ४७ होती.

25) Select the incorrect statement.

1) Total number of Reserved Constituencies of Lok Sabha for Scheduled Castes was 72 in the year 1951.

2) Total number of Reserved Constituencies of Lok Sabha for Scheduled Castes was 84 in the year 2004.

3) Total number of Reserved Constituencies of Lok Sabha for Scheduled Tribes was 26 in the year 1951.

4) Total number of Reserved Constituencies of Lok Sabha for Scheduled Tribes was 47 in the year 2014.

२६) अयोग्य कथन ओळखा –
१) भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेस पक्ष हा काँग्रेस पक्ष म्हणून ओळखला जाणारा एक प्रमुख राजकीय पक्ष असून त्याची स्थापना १८८५ मध्ये झाली.
२) डॉ. मनमोहन सिंग यांनी २२ मे, २००४ रोजी पंतप्रधानपदाची शपथ घेतली.
३) १९९८ मध्ये सोनिया गांधी यांनी काँग्रेस पक्षाचे अध्यक्षपद स्वीकारले.
४) १४ व्या लोकसभेमध्ये (२००४–२००९) काँग्रेस पक्षाचे १५० सदस्य सभागृहात होते.

26) Select the incorrect statement —
1) Indian National Congress also known as Congress Party is a major political party and was founded in 1885.
2) Dr. Manmohan Singh was sworn-in as Prime Minister on 22nd by, 2004.
3) In 1998, Sonia Gandhi accepted the presidency of the Congress Party.
4) In the 14 Lok Sabha (2004 — 2009), 150 Congress Party members were in the House.

२७) जोड्या जुळवा :

(राजकीय पक्ष)	**(१७ व्या लोकसभा (२०१९) निवडणुकीमध्ये जिंकलेल्या जागा)**
a) भाजपा	i) १६
b) शिवसेना	ii) ०२
c) जनता दल (युनायटेड)	iii) ३०३
d) शिरोमणी अकाली दल	iv) १८

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
१)	(iii)	(i)	(ii)	(iv)
२)	(iii)	(i)	(iv)	(ii)
३)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)
४)	(iii)	(iv)	(ii)	(i)

27) Match the pairs :

(Political Party)	**(No. of seats won in 17th Lok Sabha (2019) Election)**
a) BJP	i) 16
b) Shiv Sena	ii) 02
c) Janata Dal (United)	iii) 303
d) Shiromani Akali Dal	iv) 18

Answer Options :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
1)	(iii)	(i)	(ii)	(iv)
2)	(iii)	(i)	(iv)	(ii)
3)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)
4)	(iii)	(iv)	(ii)	(i)

२८) जोड्या लावा : (भारतातील प्रादेशिक पक्ष)

'A' (राजकीय पक्ष)	**'B' (राज्य)**
a) जनाधिपाध्य संरक्षण समिती	i) पश्चिम बंगाल
b) युनायटेड डेमोक्रॅटिक पार्टी	ii) केरळ
c) नॅशनॅलिस्ट डेमोक्रॅटिक मुव्हमेंट	iii) मेघालय
d) रिव्होल्युशनरी सोशॅलिस्ट पार्टी	iv) नागालॅन्ड

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
१)	(ii)	(iv)	(iii)	(i)
२)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
३)	(iii)	(ii)	(i)	(iv)
४)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)

28) Match the pairs — (Regional Parties of India)

'A' (Political Party)	'B' (State)
a) Janadhipathya Samrakshana Samithy	i) West Bengal
b) United Democratic Party	ii) Kerala
c) Nationalist Democratic Movement	iii) Meghalaya
d) Revolutionary Socialist Party	iv) Nagaland

Answer Options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
1)	(ii)	(iv)	(iii)	(i)
2)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
3)	(iii)	(ii)	(i)	(iv)
4)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)

२९) जोड्या लावा : (शिवसेनेची लोकसभेमध्ये राजकीय कामगिरी)

'A' (वर्ष)	'B' (सदस्य संख्या)
a) १९९१	i) ४
b) १९९८	ii) १२
c) १९९९	iii) ६
d) २००४	iv) १५

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
१)	(i)	(iv)	(ii)	(iii)
२)	(i)	(iii)	(ii)	(iv)
३)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
४)	(i)	(iii)	(iv)	(ii)

29) Match the pairs — (Political achievement of Shiv Sena in Lok Sabha)

'A' (Year)	'B' (No. of Members)
a) 1991	i) 4
b) 1998	ii) 12
c) 1999	iii) 6
d) 2004	iv) 15

Answer Options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
1)	(ii)	(iv)	(iii)	(i)
2)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
3)	(iii)	(ii)	(i)	(iv)
4)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)

३०) खालील कथने लक्षात घ्या – (सूचकांची संख्या)

a) जर उमेदवार मान्यताप्राप्त राजकीय पक्षाने प्रायोजित केलेला नसेल तर संसदीय किंवा विधानसभा मतदार संघातील उमेदवाराच्या नामनिर्देशन पत्रावर १० नोंदणीकृत मतदारांची सूचक म्हणून आवश्यकता असते.

b) मान्यताप्राप्त राजकीय पक्षाने प्रायोजित केलेल्या उमेदवारांच्या बाबतीत फक्त दोन सूचकांची आवश्यकता असते.

वरीलपैकी कोणते कथन/ने बरोबर आहे/त?

१) फक्त (a) २) फक्त (b) ३) (a) व (b) दोन्ही ४) यापैकी नाही

30) Consider the following statements — (No. of Proposers)

a) The nomination of a candidate in a Parliamentary or Assembly Constituency should be subscribed by 10 registered electors, if the candidate is not sponsored by a recognised political party.

b) In the case of a candidate sponsored by recognised political party, only two proposers are required.

Which is/are the correct statements among the above statements ?

1) Only (a) 2) Only (b) 3) Both (a) and (b) 4) None of the above

३१) खालील विधाने विचारात घ्या :

a) सर्वसाधारण (अमागासवर्गीय) उमेदवारास लोकसभेसाठी २५,००० रुपये आणि राज्य विधानसभेसाठी निवडणूक लढण्यासाठी १०,००० रुपये सुरक्षा अनामत रक्कम आवश्यक आहे.

b) अनुसूचित जाती/अनुसूचित जमातीच्या उमेदवारास लोकसभेसाठी ५,००० रुपये रक्कम आणि राज्य विधानसभेसाठी २,००० रुपये सुरक्षा अनामत रक्कम भरावी लागते.

c) पश्चिम बंगालमधील २०१९ च्या लोकसभा निवडणुकीत एक अपवाद वगळता डाव्या आघाडीच्या सर्व उमेदवारांची सुरक्षा अनामत जप्त झाली होती

d) पश्चिम बंगाल राज्यात डाव्या आघाडीची सत्ता सलग १९७७ ते २०११ अशी एकूण ३४ वर्षे होती.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने चूक आहे/त?

१) (a) आणि (b) २) (a) आणि (c) ३) फक्त (b) ४) (b), (c) आणि (d)

31) Consider the following statements :

a) It is mandatory for the general candidate to deposit security amount of Rs. 25,000 in case of Lok Sabha and Rs. 10,000 to fight an election in State Assembly constituency.

b) Candidates belonging to SC/ST have to deposit security amount Rs. 5,000 in case of Lok Sabha and Rs. 2,000 in case of State Aeoembly.

c) All but one Left F'ront candidates lost security deposit in the 2019 Lok Sabha polls in West Bengal.

d) Left Front ruled the State of West Bengal for 34 years from 1977 to 2011.

Which of the statements given abuve is/are incorrect ?

1) (a) and (b) 2) (a) and (c) 3) Only (b) 4) (b), (c) and (d)

३२) पुढीलपैकी कोणते विधान/विधाने बरोबर आहे/आहेत?

a) उमेदवारांची सुरक्षा ठेव (डिपॉझिट) परत करण्याच्या संदर्भात निवडणूक लढविणाऱ्या उमेदवारांना प्राप्त झालेली एकूण मतांची गणना करण्याकरिता NOTA पर्याय प्राप्त मतांची दखल घेतली जाते.

b) जर NOTA पर्याय निवडणाऱ्या मतदारांची संख्या ही कोणत्याही उमेदवाराला प्राप्त मतापेक्षा जास्त असली तरी बहुसंख्य मते प्राप्त करणारा उमेदवार विजयी झाल्याचे घोषित केले जाईल.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त (a) २) फक्त (b)

३) दोन्ही (a) व (b) बरोबर आहेत ४) कोणतेही बरोबर नाही

32) Which of the following statements ia/are correct ?

a) The votes polled against the NOTA option are taken into account for calculating the total valid votes polled by the contesting candidates for the purpose of return of security deposits to candidate.

b) If the number of electors opting for NOTA option is more than the number of votes polled by any of the candidates, the candidate who secures the larger number of votee haa to be declared elected.

Answer Options :

1) Only (a) 2) Only (b)

3) Both (a) and (b) are correct 4) None in correct

३३) फक्त राज्यसभेचा विशेष अधिकार पुढीलपैकी कोणता आहे ?

१) राष्ट्रपतींचा महाभियोग २) अखिल भारतीय सेवांची निर्मिती

३) उपराष्ट्रपतींच्या निवडणुकांमधील अधिकार ४) वित्त विधेयक सादर करण्यासंबंधीचे अधिकार

33) Which of the following is an exclusive power of Rajya Sabha?

1) Impeachment of President

2) Setting up of All India Services

3) Electoral power for Vice President's Election

4) Power related to introduce the Finance bill

३४) लोकलेखा समितीच्या बाबतीत खालीलपैकी कोणते विधान / विधाने **सत्य नाहीत ?**

अ) या समितीची स्थापना १९२१ मध्ये झाली.

ब) भारताच्या नियंत्रक आणि महालेखा परिक्षकांच्या वार्षिक अहवालांचे परिक्षण करणे, हे या समितीचे प्रमुख कार्य आहे.

क) या समितीत १५ लोकसभा सदस्य आणि ७ राज्यसभा सदस्य आहेत.

ड) लोकलेखा समितीच्या कार्यालयाचा कालावधी हा एक वर्षाचा आहे.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त अ २) फक्त ब

३) फक्त क व ड ४) वरील सर्व विधाने सत्य आहेत

34) What among the following is not true about the Public Accounts Committee?

a) The Committee was set up in 1921.

b) Its main function is to examine the annual reports of Comptroller and Auditar General of India (CAG)

c) It consists of 15 Lok Sabha members and 7 Rajya Sabha members.

d) The term of the office of the Public Accounts Committee is one year.

Answer Options :

1) Only a 2) Only b 3) Only c and d 4) All are true

३५) लोकसभा अधिवेशनांसंबंधी पुढीलपैकी योग्य विधाने कोणती आहेत ?

अ) लोकसभेचे वर्षातून किमान दोन वेळा अधिवेशन भरवावे.

ब) दोन्ही पाठोपाठच्या अधिवेशनांमधील कालावधी ६ महिन्यांपेक्षा कमी असावा.

क) लोकसभेचे अधिवेशन राष्ट्रपती बोलावतात.

ड) लोकसभेच्या अधिवेशनाची वेळ आणि जागा लोकसभेचे सभापती ठरवतात.

पर्यायी उत्तरे :

१) अ, ब, क आणि ड २) फक्त अ, ब आणि क ३) फक्त अ, क आणि ड ४) फक्त अ आणि ब

35) Which of the following statements are correct about Lok Sabha sessions ?
a) Lok Sabha shall meet at least twice in year.
b) Interval between two consecutive sessions shall be less than six months.
c) The President summons the Lok Sabha to meet.
d) Speaker of Lok Sabha will decide time and place of Lok Sabha session.
Answer Options :
1) a, b, c and d 2) Only a, b and c 3) Only a, c and d 4) Only a and b

३६) भारताच्या ॲटर्नी जनरलची नियुक्ती कोण करते?
१) सर्वोच्च न्यायालय २) राष्ट्रपती ३) उच्च न्यायालय ४) संसद

36) Who appoints Attorney General of India ?
1) Supreme Court 2) President 3) High Court 4) Parliament

३७) 'अर्थ विधेयका' बाबतीत खालीलपैकी कोणते विधान/ने बरोबर आहे/आहेत ?
अ) ते मंत्री किंवा खाजगी सदस्य मांडू शकतो.
ब) ते राज्यपालांच्या शिफारशी शिवाय मांडता येत नाही.
क) एखादे विधेयक अर्थ विधेयक आहे किंवा नाही असा प्रश्न उपस्थित झाल्यास राज्यपालांचा निर्णय अंतिम असतो.
ड) जर दोन्ही सभागृहांमध्ये अर्थ विधेयका बाबत पेच निर्माण झाल्यास राज्यपाल विधानसभा आणि विधान परिषदेची संयुक्त बैठक बोलावू शकतात.
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त अ आणि ब २) फक्त ब
३) फक्त अ, ब आणि क ४) फक्त अ, क आणि ड

37) Which of the following statements related to 'Money Bill' is/are correct ?
a) It can be introduced either by a minister or by a private member.
b) It cannot be introduced except on the recommendation of the Governor.
c) If my question arises whether the bill is a money bill or not, the decision of the Governor is final.
d) In case of a deadlock over a money bill, the Governor can summon a joint sitting of Legislative Assembly and Legislative Council.
Answer Options :
1) Only a and b 2) Only b 3) Only a, b and c 4) Only a, c and d

३८) भारतीय संसदेला राज्यसूचीतील कोणत्याही विषयाबाबत राष्ट्रीय हितासाठी कायदा करण्याचा अधिकार आहे जर तत्संबंधी .... ने ठराव मंजूर केला तर.
१) लोकसभेने तिच्या एकूण सदस्य संख्येच्या बहुमताने
२) लोकसभेने तिच्या एकूण सदस्य संख्येच्या दोन-तृतीयांश सदस्य संख्येपेक्षा कमी नाही इतक्या बहुमताने
३) राज्यसभेने तिच्या एकूण सदस्य संख्येच्या बहुमताने
४) राज्यसभेने हजर राहून मतदान करणाऱ्या दोन-तृतीयांश सदस्य संख्येपेक्षा कमी नाही इतक्या बहुमताने

38) The Parliament of India acquires the power to legislate on any subject in the State List in national interest if the resolution to that effect is passed by the ...
1) Lok Sabha by a majority of its total membership.
2) Lok Sabha by a majority of not loss than two-thirds of its total membership.
3) Rajya Sabha by a majority of its total membership.
4) Rajya Sabha by a majority of not less than two-thirds of its members present and voting.

३९) 'लेखापरीक्षा अधिकारी' संदर्भात खालील कोणते विधान बरोबर आहे ?
अ) भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांनी नियुक्त केलेला.
ब) लेखापरीक्षा मंडळामध्ये सेवा करीत असलेला शासकीय कर्मचारी.
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त अ २) फक्त ब ३) अ आणि ब दोन्हीही ४) यापैकी एकही नाही

39) Which of the following statements is correct with respect to "Audit Officer"?
a) Appointed by the Comptroller and Auditor General of India.
b) Government servant serving in Audit Board.
Alternative Answers:
1) A only 2) B only 3) Both A and B 4) None of these

४०) भारताचा नियंत्रक आणि महालेखा परीक्षकासंदर्भात खालील विधाने विचारात घ्या :
a) त्यांची नियुक्ती भारताच्या राष्ट्रपतींकडून केली जाते.
b) त्यांचे वेतन आणि इतर सेवाशर्ती संसदेकडून निश्चित केले जातात.
c) त्यांना पंतप्रधानांकडून केव्हाही पद मुक्त केले जाऊ शकते.
d) ते संसदेच्या लोक लेखा समितीचे मार्गदर्शक, मित्र आणि तत्त्वज्ञ म्हणून कार्य करतात.
वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने बरोबर आहे/त ?
१) (a),(b) आणि (c) २) (a),(b) आणि (d) ३) (b),(c) आणि (c) ४) (a),(c) आणि (d)

40) Consider the following statements regarding with Comptroller and Auditor General of India:
a) He is appointed by the President of India.
b) His salary and other service conditions are determined by Parliament.
c) He can be removed by Prime Minister any time.
d) He acts as a guide, friend and philosopher of the Public Accounts Committee of the Parliament.
Which of the statements/s given above is/ are correct?
1) (a), (b) and (c) 2) (a), (b) and (d) 3) (b), (c) and (c) 4) (a), (c) and (d)

४१) भारताच्या मार्क्सवादी कम्युनिस्ट पक्ष (सी.पी.आय.-एम) ची स्थापना केव्हा झाली ?
१) १९५६ २) १९८६ ३) १९४६ ४) १९६४

41) When was the Communist Party of India Marxist (CPI-M) formed ?
1) 1956 2) 1986 3) 1946 4) 1964

४२) खालीलपैकी कोण राष्ट्रपतीपदाच्या निवडणुकीत थेट भाग घेत नाही ?
a) लोकसभा व राज्यसभेचे निवडलेले सदस्य
b) राज्यांच्या विधानसभांचे निर्वाचित सदस्य
c) दिल्ली आणि पुडुचेरी या केंद्रशासित प्रदेशांच्या विधानसभांचे निर्वाचित सदस्य
d) राज्य विधान परिषदांचे निवडलेले आणि नामनिर्देशित सदस्य
पर्यायी उत्तरे :
१) (a),(b) २) (b),(c) ३) (d) ४) (a),(c)

42) Who among the following is not directly participating in the election of President ?
a) The elected member of Lok Sabha and Rajya Sabha
b) The Elected member of Legislative Assemblies of the State.
c) The elected member of Legislative Assemblies of the union territories of Delhi and Puducherry.
d) Both elected and nominated members of the state legislative councils.
Answer Option :
1) (a),(b) 2) (b),(c) 3) (d) 4) (a),(c)

४३) खालील विधाने विचारात घ्या :
a) राष्ट्रपती कोणतेही सर्वसाधारण विधेयक संसदेकडे पुनर्विचारासाठी पाठवू शकतात.
b) राष्ट्रपती धन विधेयक संसदेकडे पुनर्विचारासाठी पाठवू शकतात.
c) संसदेने सर्वसाधारण विधेयक पुन्हा मंजूर केल्यास राष्ट्रपतींना विधेयकाला मंजुरी द्यावी लागते.
वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने बरोबर आहे/त ?
१) (a) आणि (b)   २) (b) आणि(c)   ३) (a) आणि (c)   ४) वरीलपैकी नाही

43) Consider the following statements :
a) The President may return an ordinary bill for reconsideration of the Parliament.
b) The President may return the money bill for reconsideration of the Parliament.
c) If an ordinary bill is passed again by the Parliament, the President must give his assent to the bill.
Which of the statement/s given above is/are correct ?
1) (a) and (b)   2) (b) and (c)   3) (a) and (c)   4) None of above

४४) लोकसभेच्या अध्यक्षांच्या संदर्भात खालील विधाने विचारात घ्या:
a) राष्ट्रपतींची मर्जी असेपर्यंत ते आपल्या पदावर राहू शकतात.
b) त्यांच्या निवडीवेळी ते सभागृहाचे सदस्य असणे बंधनकारक नाही.
c) ते संसदेच्या दोन्ही सभागृहांच्या संयुक्त अधिवेशनाचे अध्यक्षस्थान भूषवतात.
वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने बरोबर आहे/त ?
१) फक्त (a)   २) (a) आणि (b)   ३) फक्त (c)   ४) (b) आणि (c)

44) Consider the following statements regarding with speaker of lok Sabha :
a) He hold office during the pleasure of the President.
b) He need not be a member of the House at the time of his election.
c) He Presides over a joint sitting of the two houses of Parliament.
d) He can removed from the post by impeachment.
Which of the statements/s given above is/ are correct?
1) Only (a)   2) (a) and (b)   3) Only (c)   4) (b) and (c)

४५) भारताच्या राष्ट्रपती पदासाठी खालीलपैकी कोणती पात्रता आवश्यक नाही ?
१) तो भारतीय नागरिक असावा
२) त्याचे वय ३५ वर्षे पूर्ण असावे.
३) तो लोकसभेचा सभासद म्हणून निवडून येण्यास पात्र असावा.
४) तो संसदेच्या एका सभागृहाचा सभासद असावा.

45) Which one of the following qualification is not required for the post of President of India?
1) He must be an Indian Citizen
2) He must have completed 35 years of age.
3) He should be eligible to be elected as a member of Lok Sabha.
4) He must be a member of one house of Parliament.

४६) राष्ट्रपतींनी नामनिर्देशित केलेले सदस्य वगळून राज्यसभेची सदस्य संख्या .... असते.
१) २२८   २) ५४८   ३) २३८   ४) २३०

46) Excluding the members nominated by President, the number of members of Rajya Sabha is ....
1) 228   2) 548   3) 238   4) 230

४७) लोकसभा अधिवेशनांसंबंधी पुढीलपैकी अयोग्य विधान कोणते ?
१) लोकसभेचे वर्षातून किमान दोन वेळा अधिवेशन भरवावे.
२) दोन्ही पाठोपाठच्या अधिवेशनांमधील कालावधी ६ महिन्यांपेक्षा कमी असावा.
३) लोकसभेचे अधिवेशन राष्ट्रपती बोलावतात.
४) लोकसभेच्या अधिवेशनाची वेळ आणि जागा लोकसभेचे सभापती ठरवतात.

47) Which of the following statements is incorrect about Lok Sabha sessions ?
1) Lok Sabha shall meet at least twice in year.
2) Interval between two consecutive sessions shall be less than six months.
3) The President summons the Lok Sabha to meet.
4) Speaker of Lok Sabha will decide time and place of Lok Sabha session.

४८) ''संसदेत प्रवेश घेण्यासाठी मागील दाराचा वापर करणे, म्हणजे राज्यसभेचे सदस्य होणे होय'' असे कोणी म्हटले आहे?
१) बिभूती मिश्रा २) पंडित जवाहरलाल नेहरू ३) डॉ. बी. आर. आंबेडकर ४) मोरारजी देसाई

48) Who has said, "Using the back door for entering in parliament means becoming a member of the Rajya Sabha ?
1) Bibhuti Mishra 2) Pandit Jawaharlal Nehru
3) Dr. B. R. Ambedkar 4) Morarji Desai

४९) मतदारांच्या संख्येनुसार संसदीय मतदारसंघाचा उतरता क्रम लावा.
a) मलकाजगिरी (आंध्र प्रदेश) b) गाझियाबाद (उत्तर प्रदेश)
c) उन्नाव (उत्तर प्रदेश) d) उत्तर-पश्चिम दिल्ली (दिल्ली)
पर्यायी उत्तरे :
१) (b), (d), (c), (a) २) (c), (d), (b), (a) ३) (a), (c), (d), (b) ४) (a), (b), (c), (d)

49) Arrange in descending order the Parliamentary Constituencies in terms of number of electors.
a) Malkajgiri (Andhra Pradesh) b) Ghaziabad (Uttar Pradesh)
c) Unnao (Uttar Pradesh) d) North-West Delhi (Delhi)
Answer Options :
1) (b), (d), (c), (a) 2) (c), (d), (b), (a) 3) (a), (c), (d), (b) 4) (a), (b), (c), (d)

६) राज्य व्यवस्थापन-राज्यपाल, मुख्यमंत्री, विधानसभा, विधान परिषद, समित्या

१) राज्यपाल मुख्यमंत्री व मंत्रिमंडळ - भूमिका, अधिकार व कार्य
२) विधिमंडळ - विधानसभा, विधानपरिषद, अधिकार, कार्य व भूमिका, विधी समित्या
३) विधीमंडळ कामकाज
४) संविधान भाग ६ - प्रकरण १ ते ४ (कलम १५२ ते २१३)

१) कार्यकाळानुसार महाराष्ट्राचे मुख्यमंत्र्यांचा योग्य क्रम लावा :
a) वसंतदादा पाटील b) शिवाजीराव निलंगेकर
c) मारोतराव कन्नमवार d) बाबासाहेब भोसले
पर्यायी उत्तरे :
१) (c), (a), (d), (b) २) (c), (d), (b), (a) ३) (a), (c), (d), (b) ४) (a), (d), (b), (c)

१) Arrange in a appropriate order according to tenure of Chief Ministers of Maharashtra :
a) Vasantdada Patil b) Shivajirao Nilangekar
c) Marotarao Kannamvar d) Babasaheb Bhosale
Answer options :
1) (c), (a), (d), (b) 2) (c), (d), (b), (a) 3) (a), (c), (d), (b) 4) (a), (d), (b), (c)

२) अयोग्य कथन ओळखा :
१) 'फिफ्टी इयर्स ऑफ लेजिस्लेटिव्ह कौन्सिल इन महाराष्ट्र' हा ग्रंथ यशवंतराव चव्हाण यांनी लिहिला.
२) महाराष्ट्राच्या विधान परिषदेचा वर्धापन दिन २० जुलै आहे.
३) महाराष्ट्राच्या विधान परिषदेमध्ये राज्यपालांद्वारे नियुक्त १२ सदस्य असतात.
४) महाराष्ट्राच्या विधान परिषदेची गणपूर्ती संख्या १० सदस्य एवढी आहे.

२) Select an incorrect statément :
1) 'Fifty Years of Legislative Council in Maharashtra' was written by Yashvantrao Chavan.
2) Establishment day of Legislative Council of Maharashtra is 20 July.
3) 12 members are nominated by Governor in Legislative Council of Maharashtra.
4) The Quorum for Legislative Council of Maharashtra is 10 members.

३) जानेवारी २०२३ मध्ये महाराष्ट्र विधान परिषदेने प्रसिद्ध केलेल्या माहितीनुसार महाराष्ट्र विधान परिषदेत सर्वाधिक जागा कोणत्या राजकीय पक्षाकडे आहेत ?
१) राष्ट्रवादी काँग्रेस पक्ष २) भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेस ३) शिवसेना ४) भारतीय जनता पार्टी

३) Which political party has largest number of seat in Maharashtra Legislative Council according to the information published by Maharashtra Legislative Council in Januawry 2023 ?
1) Nationalist Congress Party 2) Indian National Congress
3) Shivsena 4) Bharatiya Janata Party

४) महाराष्ट्र व गुजरात या दोन भाषिक राज्यांच्या निर्मितीच्या वाटेत प्रमुख वादाचा मुद्दा कोणता होता?
१) मुंबई हे स्वतंत्र केंद्रशासित प्रदेश म्हणून स्थापणे २) विदर्भ
३) मराठवाडा ४) कच्छ

4) What was the bone of contention in the way of creation of the two linguistic states of Maharashtra and Gujarat ?
1) Bombay city to be a separate, centrally administered territory 2) Vidarbha
3) Marathwada 4) Kutch

५) विधान परिषदे बाबत खालीलपैकी कोणते विधान ***चुकीचे*** आहे ?
१) तिचे १/३ सदस्य हे स्थानिक संस्थांद्वारे निवडले जातात
२) तिचे कधीही विसर्जन होत नाही
३) तिच्या रचनेसंबंधी निर्णय घेण्याचा अंतिम अधिकार राष्ट्रपतीकडे असतो.
४) विधान परिषदेची किमान सदस्य संख्या ४० पेक्षा कमी असू नये.

5) Which of the following statements is *incorrect* about Legislative Council ?
1) $1/3^{rd}$ of its members are elected by local bodies.
2) It is not subject to dissolution.
3) President has the final power to decide about its composition.
4) Minimum strength of Legislative Council cannot be less than 40.

६) संविधानाच्या कोणत्या अनुच्छेदानुसार राज्यपालास कोणत्याही अपराधाबद्दल दोषी ठरलेल्या कोणत्याही व्यक्तीला शिक्षेस स्थगिती किंवा सूट देण्याचा अधिकार आहे ?
१) अनुच्छेद १६० २) अनुच्छेद १६१ ३) अनुच्छेद १६२ ४) अनुच्छेद १६३

6) According to which Article of the Constitution the Governor has the power to suspend or commute the sentence of any person convicted of any offence?
1) Article 160 2) Article 161 3) Article 162 4) Article 163

७) राज्यविधान मंडळाचा सदस्य नसला तरी सभागृहात भाषण करण्याचा व कामकाजात भाग घेण्याचा हक्क कोणाला आहे?
१) मुख्यसचिव २) कॅबिनेट मंत्री ३) राज्याचा महाधिवक्ता ४) महालेखापाल

7) Who has the right to speak and participate in the proceedings of the House even if he is not a member of the State Legislature?
1) Chief Secretary 2) Cabinet Minister
3) Advocate General of State 4) Accountant General

८) राज्याचा महाधिवक्ता यांचा कार्यकाळ किती असतो ?
१) पाच वर्षांचा २) राज्यपालांची मर्जी असे पर्यंत
३) राष्ट्रपतींची मजी असे पर्यंत ४) सहा वर्षांचा

8) What is the term of office of the State Advocate General ?
1) Five years 2) Till the pleasure of the Governor
3) Until the pleasure of the President 4) Six years

९) राज्य शासनाच्या वतीने उच्च न्यायालयात शपथपत्र दाखल करण्यास सक्षम प्राधिकारी खालीलपैकी कोण आहेत ?
१) सहसचिव/उपसचिव दर्जाचे व त्यावरील दर्जाचे अधिकारी
२) अवर सचिव दर्जाच व त्यावरील दर्जाचे अधिकारी
३) कक्ष अधिकारी दर्जाचे व त्यावरील दर्जाचे अधिकारी
४) वरीलपैकी सर्व

9) Who among the following is the competent authority to file an affidavit in the High Court on behalf of the State Government?
1) Officers of the rank of Joint Secretary/Deputy Secretary and above
2) Officers of the rank of Under Secretary and above
3) Officers of Room Officer rank and above
4) All of the above

१०) संविधानानुसार ....
अ) राज्य विधानसभेच्या सदस्यत्वासाठी अर्हता – ती व्यक्ती किमान ३० वर्ष वयाची असली पाहिजे.
ब) राज्य विधानपरिषदेच्या सदस्यत्वासाठी अर्हता – ती व्यक्ती किमान २५ वर्ष वयाची असली पाहिजे.
पर्यायी उत्तरे :
१) (अ) व (ब) दोन्ही बरोबर २) (अ) व (ब) दोन्ही चुकीचे
३) (अ) बरोबर असून (ब) चुकीचे आहे ४) (अ) चुकीचे असून (ब) बरोबर आहे.

10) According to the Constitution ....
a) Eligibility for membership of the State Legislative Assembly - The person should be at least 30 years of age.
b) Eligibility for membership of the State Legislative Council - The person should be at least 25 years of age.
Answer Options :
1) (a) and (b) both are right 2) (a) and (b) both are wrong
3) (a) are right and (b) is wrong 4) (a) is wrong and (b) is right

११) राज्यपाल पदाच्या नियुक्तीसाठी वयाची किमान मर्यादा किती आहे ?
१) २५ वर्षे　२) १८ वर्षे　३) ३५ वर्षे　४) २१ वर्षे

11) What is the minimum age limit for appointment to the post of Governor?
1) 25 years　2) 18 years　3) 35 years　4) 21 years

१२) भारतीय संविधानानुसार कोणत्याही राज्याच्या मंत्रिपरिषदेत मुख्यमंत्री तसेच मंत्री यांची एकूण संख्या त्या राज्याच्या विधानसभेच्या एकूण सदस्यसंख्येच्या ...... पेक्षा अधिक असणार नाही परंतु एकूण संख्या ...... पेक्षा कमी असणार नाही.
१) १०%, १२　२) १५%, १२　३) २०%, १५　४) २५%, १५

12) According to the Constitution of India, the total number of Chief Ministers and Ministers in the Council of Ministers of any State shall not exceed .... of the total number of members of the Legislative Assembly of that State, but the total number shall be less than will not be ....
1) 10%, 12　2) 15%, 12　3) 20%, 15　4) 25%, 15

१३) खालीलपैकी कोणते प्रस्ताव मान्यतेसाठी मंत्रिपरिषदेपुढे ठेवणे आवश्यक आहे ?
अ) राज्याच्या अर्थव्यवस्थेवर परिणाम करणारा परंतु वित्तमंत्री यांनी संमती न दिलेला प्रस्ताव
ब) लोकसेवा आयोगाच्या शिफारशींसाठी विसंगत असलेले नेमणुकीसाठीचे प्रस्ताव
क) राज्याच्या विधानमंडळाची सत्र समाप्ती करण्याचे प्रस्ताव
ड) राज्याची विधानसभा बरखास्त करण्याचे प्रस्ताव
पर्यायी उत्तरे :
१) वरील सर्व　२) एकही नाही　३) (अ), (ब) व (क)　४) (अ) व (ब)

13) Which of the following proposals must be placed before the Council of Ministers for approval?
a) A proposal affecting the economy of the State but not approved by the Finance Minister
b) Proposals for appointment inconsistent with the recommendations of the Public Service Commission
c) Proposals for the adjournment of the session of the State Legislature
d) Proposals for dissolution of state assembly
Answer Options :
1) All of the above　2) None　3) (a), (b) and (c)　4) (a) and (b)

१४) उप-मुख्यमंत्री पदाबाबतच्या विधानांचा विचार करा :
अ) पद घटनात्मक नाही.　ब) राजकीय सोय म्हणून नेमणूक केली जाते.
क) हे पद कॅबिनेट मंत्राच्या दर्जाचे आहे.　ड) हे पद आघाडीच्या आणि स्थानिक राजकारणाची निष्पत्ती आहे.
वरीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत.
१) फक्त अ आणि ब　२) फक्त ब आणि क　३) फक्त अ आणि क　४) वरील सर्व

14) Consider the statements about the post of Deputy Chief Minister :
a) The post is not constitutional.
b) The appointment is made for political convenience.
c) The post is equivalent to Cabinet Minister's rank.
d) The post is the outcome of coalition and local politics.
Which of the statements given above are correct ?
1) Only a and b　2) Only bandc　3) Only aandc　4) Allofthe above

१५) महाराष्ट्राचे मुख्यमंत्री आणि त्यांचा कार्यकाळ यांच्या जोड्या लावा.

महाराष्ट्राचे मुख्यमंत्री	**कार्यकाळ**
a) सुधाकर नाईक	i) मार्च १९९५ ते फेब्रुवारी १९९९
b) मनोहरराव जोशी	ii) ऑक्टोबर १९९९ ते जानेवारी २००३
c) सुशिलकुमार शिंदे	iii) जानेवारी २००३ ते नोव्हेंबर २००४
d) विलासराव देशमुख	iv) जून १९९१ ते मार्च १९९३

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
१)	(i)	(iii)	(ii)	(iv)
२)	(iii)	(ii)	(iv)	(i)
३)	(iv)	(i)	(iii)	(ii)
४)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)

15) Match the Pairs-Maharashtra Chief Ministers and their tenure.

Maharashtra Chief Minister	**Tenure**
a) Sudhakar Naik	i) March 1995 to February 1999
b) Manoharrao Joshi	ii) October 1999 to January 2003
c) Sushilkumar Shinde	iii) January 2003 to November 2004
d) Vilasrao Deshmukh	iv) June 1991 to March 1993

Answer options :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
1)	(i)	(iii)	(ii)	(iv)
2)	(iii)	(ii)	(iv)	(i)
3)	(iv)	(i)	(iii)	(ii)
4)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)

१६) कार्यकाळानुसार योग्य क्रम लावा (महाराष्ट्राचे मुख्यमंत्री) :

a) ए. आर. अंतुले b) शिवाजीराव निलंगेकर c) वसंतराव नाईक d) बाबासाहेब भोसले

पर्यायी उत्तरे :

१) (c), (a), (d), (b) २) (c), (d), (b), (a) ३) (a), (c), (d), (b) ४) (a), (d), (b), (c)

१६) Arrange in a appropriate order according to tenure (Chief Ministers of Maharashtra) :

a) AR. Antulay b) Shivajirao Nilangekar c) Vasantrao Naik d) Babasaheb Bhosale

Answer options :

1) (c), (a), (d), (b) 2) (c), (d), (b), (a) 3) (a), (c), (d), (b) 4) (a), (d), (b), (c)

१७) राज्याच्या कॅबिनेटबाबत खालील विधाने लक्षात घ्या :

अ) राज्याच्या राजकीय–प्रशासकीय व्यवस्थेतील निर्णय निर्धारण करणारी ती एक सर्वोच्च अधिसत्ता आहे.

ब) घटनात्मक पदे आणि वरिष्ठ सचिव स्तरावरील प्रशासक अशा सर्व उच्चस्तरीय नियुक्त्यांवर तिचे नियंत्रण असते.

वरीलपैकी कोणते विधान/ने सत्य आहे/त ?

१) फक्त अ २) फक्त ब ३) दोन्ही ४) वरीलपैकी एकही नाही

17) Consider the following statements about the State Cabinet :

a) Itis the highest decision-making authority in the Politic-administrative system of a State.

b) 'It exercises control over higher appointments like Constitutional authorities and Senior secretary level administrators.

Which of the above statements is/are correct ?

1) Only a 2) Onl yb 3) Both 4) None of the above

१८) खालील विधाने विचारात घ्या :

अ) मंत्र्यांची नियुक्ती राज्यपालांकडून केली जाते.

ब) राज्य विधीमंडळाच्या नामनिर्देशित व्यक्तीला मंत्री म्हणून नेमता येत नाही.

क) मंत्र्यांचे वेतन आणि भत्ते राज्यपालांकडून निश्चित केले जातात.

ड) मंत्री राज्य विधीमंडळाच्या कामकाजात भाग घेऊ शकतात.

वरीलपैकी कोणते विधाने बरोबर आहेत ?

१) अ आणि ब   २) ब आणि क   ३) क आणि ड   ४) अ आणि ड

18) Consider the following statements :

a) The ministers are appointed by the Governor.

b) A nominated member of the State Legislature can not be appointed as a minister.

c) The salaries and allowances of ministers are determined by the Governor.

d) The ministers can take part in the proceedings of the State Legislature.

Which of the statements given above are correct. ?

1) a and b   2) b and e   3) c and d   4) a and d

१९) जेव्हा राज्ये घटनादुरुस्ती विधेयकावर मंजुरी अथवा नामंजुरीची मोहोर लावतात, तेव्हा प्रत्यक्षात पुढीलपैकी कोण तो निर्णय घेत असते?

१) विधानसभा   २) विधान परिषद   ३) मुख्यमंत्री   ४) राज्यपाल

19) When States ratify an Amendment bill to the Constitution, which of the following bodies of the State machinery makes the decision ?

1) Legislative Assembly   2) Legislative Council

3) Chief Minister   4) Governor

२०) महाराष्ट्र विधीमंडळाच्या समित्यांबाबत खालीलपैकी कोणते विधान/विधाने बरोबर ***नाहीत*** ?

अ) लोकलेखा समितीमध्ये २५ सदस्य असतात, विधानसभेतून २० आणि विधान परिषदेतून ५.

ब) अंदाज समितीमध्ये २९ सदस्य असतात, विधानसभेतून २० आणि विधान परिषदेतून ९.

क) सार्वजनिक उपक्रम समितीमध्ये २५ सदस्य असतात, विधानसभेतून २० आणि विधान परिषदेतून ५

ड) पंचायत राज समितीमध्ये २५ सदस्य असतात, विधानसभेतून २० आणि विधान परिषदेतून ५.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त ड   २) फक्त ब   ३) फक्त अ आणि ड   ४) फक्त अ आणि क

20) Which of the following statements about Legislative Committees in Maharashtra is/are not correct?

a) Public Account Committee has 25 members, 20 from Legislative Assembly and 5 from Legislative Council.

b) Estimates Committee has 29 members, 20 from Legislative Assembly and 9 from Legislative Council.

c) Committee on Public Undertaking has 25 members, 20 from Legislative Assembly and 5 from Legislative Council.

d) Panchayat Raj Committee has 25 members, 20 from Legislative Assembly and 5 from Legislative Council.

Answer options :

1) Only d   2) Only b   3) Only a and d   4) Only a and c

२१) मुख्यमंत्र्याची नियुक्ती यांचेकडून केली जाते?
१) राजकीय पक्षाच्या अध्यक्षाकडून
२) निवडणूक जिंकून आलेले विधानसभेचे सदस्य
३) राज्यपालाकडून नियुक्त
४) पक्ष श्रेष्ठीकडून

21) The Chief Minister is appointed by ......
1) The President of concerned political party
2) Elected members in the Assembly
3) The Governor
4) The high command of the party

२२) विधान परिषदेबद्दल खालील विधाने विचारात घ्या :
अ) विधान परिषद हे कायमचे सभागृह आहे.
ब) त्यांचे एक-तृतीयांश सदस्य दर दोन वर्षांनी निवृत्त होतात.
क) विधान परिषदेतील सर्व सदस्य प्रत्यक्षपणे निवडले जातात.
ड) महाराष्ट्रातून सहा प्रशासकीय विभागातील शिक्षकांमधून सहा सदस्य निवडले जातात.
वरीलपैकी कोणते विधान **बरोबर** आहेत?
१) फक्त अ आणि ड २) फक्त अ, क आणि ड ३) फक्त अ आणि ब ४) फक्त अ, ब आणि ड

22) Consider the following statements about the Legislative Council :
a) The Legislative Council is a permanent chamber.
b) One-third of its members retire every second year.
c) All members of the Legislative Council are directly elected.
d) Six members are elected from amongst teachers from. six administrative divisions of Maharashtra.
Which of the statements given above are correct ?
1) Only a and d 2) Only a, c and d 3) Only a and b 4) Only a, b and d

२३) राज्य पुनर्रचना आयोग याबाबत खालील विधाने विचारात घ्या :
अ) १९५३ मध्ये आयोगाची नियुक्ती करण्यात आली.
ब) या आयोगाचे अध्यक्ष न्यायमूर्ती फाजल अली होते.
क) राज्य पुनर्रचना अधिनियम ३० मार्च, १९५४ रोजी मंजूर झाला.
ड) राज्य पुनर्रचना अधिनियम १ एप्रिल, १९५६ रोजी अंमलात आला.
वरीलपैकी कोणती विधाने **बरोबर** आहेत?
१) फक्त अ आणि ब २) फक्त क आणि ड ३) फक्त अ आणि ड ४) फक्त ब आणि ड

23) Consider the following statements about the States Reorganisation Commission :
a) The Commission was appointed in 1953.
b) The Commission was headed by Justice Fazal Ali.
c) The States Reorganisation Act was enacted on 30 March, 1954.
d) The States Reorganisation Act came into effect on 1 April, 1956,
Which of the statements given above are correct ?
1) Only a and b 2) Only c and d 3) Only a and d 4) Only b and d

२४) महाराष्ट्रात राज्य वित्त आयोगाची स्थापना कधी झाली?
१) १९८९ २) १९९२ ३) १९९३ ४) १९९४

24) When was the State Finance Commission established in Maharashtra ?
1) 1989 2) 1992 3) 1993 4) 1994

२५) राज्याच्या राज्यपालाच्या अधिकारांच्या संदर्भात खालील विधाने विचारात घ्या :

अ) राज्यपाल राज्य विधानसभेला बोलावू शकतात, संस्थगित आणि विसर्जित करू शकतात.

ब) राज्यपाल राज्य विधानसभेच्या बैठक स्थगित करू शकतात.

क) राज्यपाल निवडणुकीनंतर विधानसभेच्या पहिल्या अधिवेशनाला संबोधित करतात.

वरीलपैकी कोणती विधान/विधाने **बरोबर** आहेत?

१) फक्त अ आणि ब २) फक्त अ आणि क ३) फक्त ब आणि क ४) फक्त ब

25) Consider the following statements with respect to the powers of the Governor of a State :

a) The Governor can summon, prorogue and dissolve the State Assembly.

b) The Governor can adjourn the meeting of the State Assembly.

c) The Governor addresses the first session of the Legislative Assembly after elections.

Which of the statements given above is/are correct ?

1) Only a and b 2) Only a and c 3) Only b and c 4) Only b

२६) भारतीय संविधानाच्या कलम २१० नुसार घटक राज्यातील विधिमंडळाचे कामकाज पुढीलपैकी कोणत्या भाषांतून चालविता येते?

अ) इंग्रजी ब) हिंदी

क) घटक राज्याची अधिकृत भाषा ड) वरीलपैकी सर्व

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त अ आणि ब २) फक्त ब आणि क ३) फक्त अ आणि क ४) फक्त ड

26) Article 210 of the Indian Constitution lays down that the business in the Legislature of a State shall be transacted in

a) English b) Hindi

c) Official language of the State d) All of the above

Answer options :

1) Only a and b 2) Only b and c 3) Only a and c 4) Only d

२७) राज्यांनी विधान परिषदेचे गठन करायचे ठरविल्यास सदस्य संख्येविषयी पुढीलपैकी कोणती तरतूद करण्यात आलेली आहे?

अ) विधान परिषदेची सदस्य संख्या जास्ती जास्त विधान सभेच्या सदस्यसंख्येच्या एक–तृतीयांश असावी.

ब) विधान परिषदेची सदस्य संख्या ४० पेक्षा कमी नसावी.

पर्यायी उत्तरे :

१) अ आणि ब दोन्ही एकाच वेळी लागू होतात २) फक्त अ लागू होते

३) फक्त ब लागू होते ४) वरीलपैकी कोणतीही तरतूद लागू होत नाही

27) What is the provision regarding the membership of Legislative Council, the second chamber, if States choose to have it ?

a) The maximum member strength of Legislative Council should be one-third of the strength of Legislative Assembly.

b) Legislative Council should not have less than 40 members.

Answer options :

1) Both a and b apply together 2) Only a is applied

3) Only b is applied 4) None of the above provisions apply

२८) महाराष्ट्राच्या विधान परिषदेची सदस्य संख्या किती आहे?
१) ७६ २) ७८ ३) ७४ ४) ७९

28) What is the strength of the Legislative Council of the State of Maharashtra ?
1) 76 2) 78 3) 74 4) 79

२९) भारतीय संसदेच्या कोणत्या कायद्याद्वारे महाराष्ट्र राज्य अस्तित्वात आले?
१) मुंबई पुनर्रचना कायदा, १९६० २) गुजरात पुनर्रचना कायदा, १९६०
३) महाराष्ट्र पुनर्रचना कायदा, १९६० ४) यापैकी नाही

29) Which Act of the Indian Parliament led to the creation of the State of Maharashtra ?
1) The Bombay Reorganisation Act, 1960 2) The Gujarat Reorganisation Act, 1960
3) The Maharashtra Reorganisation Act, 1960 4) None of the above

३०) राज्यपालासंदर्भात खालील विधाने विचारात घ्या :
अ) ते आपले राजीनामा पत्र राज्याच्या मुख्य न्यायाधीशांकडे सादर करतात.
ब) त्यांनी वयाची ३५ वर्षे पूर्ण केली पाहिजेत.
क) त्यांचे वेतन, भत्ते आणि विशेषाधिकार राष्ट्रपतींकडून ठरविले जातात.
ड) त्यांच्या विरोधात फौजदारी कारवाई सुरू करता येत नाही.
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त अ, क आणि ड २) फक्त ब, क आणि ड
३) फक्त अ आणि क ४) फक्त ब आणि ड

30) Consider the following statements about the Governor :
a) He submits his resignation letter to the Chief Justice of the State.
b) He should have completed 35 years of age.
c) His emoluments, allowances and privileges are determined by the President.
d) No criminal proceedings can be instituted against him.
Spot the incorrect statements.
Answer Options :
1) Only a, c and d 2) Only b, c and d 3) Only a and c 4) Only b and d

३१) राज्यपालांच्या कार्यकारी अधिकारांबाबत खालील विधाने विचारात घ्या :
अ) राज्यपाल राज्यातील उच्च न्यायालयातील न्यायाधीशांची नेमणूक करतात.
ब) राज्यपाल राज्यातील विद्यापीठांच्या कुलगुरूंची नियुक्ती करतात.
क) राज्यपाल मुख्यमंत्री आणि इतर राज्यमंत्री नियुक्त करतात.
ड) राज्यपाल राज्यांच्या महाधिवक्त्याची नियुक्ती करतात.
वरीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत?
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त अ आणि ब २) फक्त क आणि ड ३) फक्त ब, क आणि ड ४) वरील सर्व

31) Consider the following statements regarding the Executive Powers of the Governor :
a) The Governor appoints the High Court Judges.
b) The Governor appoints the Vice Chancellor of the Universities of the State.
c) The Governor appoints the Chief Minister and other State Ministers.
d) The Governor appoints the Advocate General of the State.
Which of the above statements are correct ?
Answer Options :
1) Only a and b 2) Only c and d 3) Only b, c and d 4) All of the above

१) राज्यपाल मुख्यमंत्री व मंत्रिमंडळ – भूमिका, अधिकार व कार्य

१) खालीलपैकी कोणते विधान चुकीचे आहे ?
१) राष्ट्रपतीची इच्छा असेपर्यंत राज्यपाल आपल्या पदावर राहतात.
२) राष्ट्रपती केव्हाही राज्यपालाची एका राज्यातून दुसऱ्या राज्यात बदली करू शकतात अथवा त्यांना बडतर्फ करू शकतात.
३) राज्यपालाच्या बदलीचा अथवा बडतर्फीचा राष्ट्रपतीचा आदेश हा अंतिम नसतो तर त्यास न्यायालयात आव्हान देता येते.
४) वरीलपैकी एकही नाही

1) Which one of the following statements is not correct ?
1) The Governor remains in office during the pleasure of the President.
2) The Governor may be transferred from one state to another or dismissed by the President at any time.
3) The order of the President about transfer or dismissal of Governor is not conclusive and is justiciable.
4) None of the above

२) राज्यपालांच्या विवेकाधीन अधिकाराखाली खालीलपैकी कोणत्या बाबी येतात ?
a) जेव्हा राज्य विधिमंडळाचे अधिवेशन चालू नसेल तेव्हा ते अध्यादेश काढू शकतात.
b) जेव्हा बहुमत प्राप्त पक्षाच्या नेत्याबाबत एकमत नसेल तेव्हा ते एखाद्या व्यक्तीला मुख्यमंत्री म्हणून नेमू शकतात.
c) राज्य विधिमंडळाने मंजूर केलेले विधेयक ते राष्ट्रपतीच्या संमतीसाठी राखून ठेवू शकतात.
d) मंत्रिमंडळाने जर बहुमताचा पाठिंबा गमावल्याची त्यांची खात्री झाली तर ते मंत्रिमंडळ बरखास्त करू शकतात.
योग्य पर्याय :
१) (a), (b), (c) २) (b), (c), (d) ३) फक्त (c) आणि (d) ४) वरील सर्व

2) Which of the following falls within the discretionary powers of the Governor ?
a) He can promulgate ordinances when the state legislature is nct in session.
b) He can appoint a person as Chief Minister, if the majority party has no acknowledged leader.
c) He can reserve a bill passed by the State Legislature for the assent of the President.
d) He can dismiss the council of ministers if he is convinced that it has lost majority support.
Correct options are :
1) (a), (b), (c) 2) (b), (c), (d) 3) (c) and (d) only 4) All above

२) विधिमंडळ – विधानसभा, विधानपरिषद, अधिकार, कार्य व भूमिका, विधी समित्या

१) राज्याच्या विधिमंडळाबाबत खालील विधाने विचारात घ्या :
a) कोणतेही विधेयक विधिमंडळाच्या कोणत्याही सभागृहात प्रथम मांडता येते.
b) सामान्य विधेयकाबाबत दोन्ही सभागृहांमध्ये असहमती झाल्यास दोन्ही सभागृहांची संयुक्त बैठक बोलावली जाऊ शकते.
c) विधिमंडळाच्या दोन्ही सभागृहांमध्ये राज्यघटनेने अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमातींसाठी राखीव जागांची तरतूद केलेली आहे.
वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने बरोबर आहे/त?
१) (a) फक्त २) (b) फक्त ३) (a) आणि (c) ४) वरीलपैकी एकही नाही

1) Consider the following statements regarding State Legislature :

a) Any bill can be introduced in any house of the legislature.

b) A joint sitting of both the houses may be summoned if there is a disagreement between both the houses on an ordinary bill.

c) Constitution provided for the reservation of seats for Scheduled Castes and Scheduled Tribes in the both houses of legislature.

Which of the statements given above is/are correct ?

1) (a) only 2) (b) only 3) (a) and (c) 4) None of the above

२) खालीलपैकी कोणते विधान/ने कलम ३७१ नुसार, जे महाराष्ट्र व गुजरात राज्यांबाबतीत विशेष तरतूद सूचित करते, बरोबर आहे.

a) स्वतंत्र वैधानिक विकास मंडळाची तरतूद करणे.

b) शैक्षणिक व व्यावसायिक प्रशिक्षण संस्थेमध्ये मागास भागातील विद्यार्थ्यांसाठी आरक्षित जागांची तरतूद करणे.

c) राज्य शासनाच्या पदांमध्ये मागास भागातील व्यक्तींसाठी आरक्षणाची तरतूद करणे.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त (a) २) (a) आणि (c) दोन्ही ३) (a) आणि (b) दोन्ही ४) (a), (b) आणि (c)

2) Which of the following statement/s is/are true with respect to Article 371, providing special provision for the States of Maharashtra and Gujarat ?

a) Provision of establishment of Separate Statutory Development Board.

b) Provision of reservation of seats in educational and vocational training institutes for the students belong to the backward regior›.

c) Provision of reservation in State Goverment posts for persons who belong to the backward region.

Answer Options :

1) Only (a) 2) (a) and (c) both 3) (a) and (b) both 4) (a), (b) and (c)

३) महाराष्ट्राच्या 'लोक आयुक्त'बाबत खालील विधाने विचारात घ्या :

a) महाराष्ट्र लोक आयुक्त आणि उप–लोक आयुक्त अधिनियम १९७२ मध्ये या संस्थेची कार्ये, अधिकार आणि अधिकार क्षेत्र नमूद केले आहे.

b) ही संस्था २५ ऑक्टोबर, १९७२ पासून अस्तित्वात आहे.

c) या संस्थेला लोकहितासंबंधी मुद्यांबाबत स्वतः होऊन दखल (suo-moto) घेण्याचा अधिकार नाही.

d) ही संस्था 'पहारेदार' म्हणून कार्यरत असते.

वरीलपैकी कोणती विधाने **बरोबर** आहेत?

१) वरील सर्व २) (a) आणि (c) ३) (b) आणि (d) ४) (b), (c) आणि (d)

3) Consider the following statements about 'Lokayukta' of Maharashtra :

a) The functions, powers and jurisdiction of this institution are laid down in the Maharashtra Lokayukta and Upa-Lokayukta Act of 1972.

b) This institution came into being on 25th October, 1972.

c) This institution has no power to take suo-moto cognizance of the issues of public interest.

d) This institution functions as a watch-dog.

Which of the statements given above are correct ?

1) All above 2) (a) and (c) 3) (b) and (d) 4) (b), (c) and (d)

४) खालीलपैकी कोणते विधान चुकीचे आहे?
१) राष्ट्रपती जसा संघराज्याचा घटनात्मक प्रमुख आहे, तसा राज्यपाल हा त्याच्या राज्याच्या घटनात्मक प्रमुख आहे.
२) राज्यपाल हा केंद्रातील राष्ट्रपती प्रमाणेच नामधारी प्रमुखाची प्रतिकृती आहे.
३) भारताच्या राष्ट्रपतीप्रमाणेच राज्यपालाचे विवेकाधीन अधिकार क्षेत्र स्पष्टपणे शब्दांकित करण्यात आलेले आहे.
४) वरीलपैकी एकही नाही.

4) Which one of the following statements is incorrect ?
1) The Governor is the constitutional head of his state just as the President is of the Union.
2) The Governor is the model of a nominal head like the President at the Centre.
3) The Governor has clearly spelt out specific areas of discretionary powers just as the President of India.
4) None of the above

५) चुकीचे विधान ओळखा.
१) 'उपमुख्यमंत्री' हे पद घटनात्मक नाही.
२) अग्रक्रम तालिकेत उपमुख्यमंत्री आणि राज्यसभेचे उपाध्यक्ष यांचे स्थान बरोबरीचे आहे.
३) एखाद्या राज्यात एकापेक्षा अधिक उपमुख्यमंत्री असू शकतात, पण पाच पेक्षा जास्त नाही.
४) वरील सर्व

5) Which of the following statements is incorrect ?
1) The post of 'Deputy Chief Minister' is not a constitutional one.
2) In order of precedence Deputy Chief Minister stands at a similar positon as Deputy Chairman of Rajya Sabha.
3) There can be more than one Deputy Chief Minister but not more than five in any one state.
4) All of the above

६) जेव्हा एखादी व्यक्ती एकापेक्षा अधिक राज्यांचे राज्यपाल म्हणून कार्य करते तेव्हा त्यांचे वेतन ......
१) केंद्रीय शासनाकडून दिले जाते.
२) संबंधित राज्यांमध्ये राष्ट्रपतीद्वारे वाटून दिले जाते.
३) भारताच्या संचित निधीतून दिले जाते.
४) राष्ट्रपती सांगतील त्या राज्याद्वारा दिले जाते.

6) When a person acts as Governor of more than one state his salary is
1) Paid by the Union Government
2) Shared by the concerned states as determined by the President
3) Charged to the Consolidated F'und of India
4) Paid by the state named by the President

७) विधान परिषदे बाबत खालीलपैकी कोणते विधान ***चुकीचे*** आहे ?
१) तिचे १/३ सदस्य हे स्थानिक संस्थांद्वारे निवडले जातात
२) तिचे कधीही विसर्जन होत नाही
३) तिच्या रचनेसंबंधी निर्णय घेण्याचा अंतिम अधिकार राष्ट्रपतीकडे असतो.
४) विधान परिषदेची किमान सदस्य संख्या ४० पेक्षा कमी असू नये.

7) Which of the following statements is *incorrect* about Legislative Council ?
1) $1/3^{rd}$ of its members are elected by local bodies.
2) It is not subject to dissolution.
3) President has the final power to decide about its composition.
4) Minimum strength of Legislative Council cannot be less than 40.

८) खालील विधाने विचारात घ्या :

a) मुख्यमंत्र्या व्यतिरिक्त राज्याच्या मंत्रिमंडळातील एकूण सदस्यांची संख्या त्या राज्याच्या विधान सभेच्या एकूण सदस्य संख्येच्या १५ टक्क्यांपेक्षा जास्त असता कामा नये.

b) मुख्यमंत्र्या व्यतिरिक्त राज्याच्या मंत्रिमंडळातील एकूण सदस्यांची संख्या १२ पेक्षा कमी असता कामा नये.

पर्यायी उत्तरे :

१) विधान (a) बरोबर २) विधान (b) बरोबर ३) दोन्हीही विधाने बरोबर ४) दोन्हीही विधाने चुकीची

8) Consider the following statements :

a) The total number of ministers, excluding the Chief Minister, in the Council of Ministers in a state shall not exceed 15 percent of the total strength of legislative assembly of that state.

b) The total number of ministers, excluding the Chief Minister, in a state shall not be less than 12.

Answer options :

1) Statement (a) is correct. 3) Both the statements are correct.

2) Statement (b) is correct. 4) Both the statements are false.

९) राज्याच्या महाधिवक्तासंबंधी खालील विधाने विचारात घ्या :

a) उच्च न्यायालयाचा न्यायाधीश म्हणून नियुक्त होण्यासाठी जी अर्हता आवश्यक असते ती अर्हता त्याच्या जवळ असणे आवश्यक असते.

b) उच्च न्यायालयाच्या न्यायाधीशास मिळणारे सर्व विशेषाधिकार व फायदे-संरक्षण त्यास मिळतात.

c) उच्च न्यायालयाच्या न्यायाधीशास मिळणारे मानधन त्यास मिळते.

d) त्याचा कार्यकाळ पाच वर्षे किंवा वयाची ६२ वर्षे पूर्ण होईपर्यंत असतो.

वरीलपैकी कोणते विधान/ने **बरोबर** आहे/त?

१) फक्त (a) २) फक्त (b) ३) (a), (b) आणि (c) ४) (b), (c) आणि (d)

9) Consider the foI(owing statements regarding an Advocate GeneraJ of the state

a) He must be a person who is qualified to be appointed as a judge of a High Court.

b) He enjoys all the privileges and immunities that are available to a judge of a High Court.

c) He receives remuneration that is available to a judge of a High Court.

d) He holds office for a period of five years or up to the age of 62 years. Which of the statement/s given above is/are correct ?

1) (a) only 2) (b) only 3) (a), (b) and (c) 4) (b), (c) and (d)

१०) राज्यपालांना कोण शपथ देतो?

१) राष्ट्रपती २) पंतप्रधान

३) उच्च न्यायालयाचे मुख्य न्यायाधीश ४) सर्वोच्च न्यायालयाचे मुख्य न्यायाधीश

10) Who gives oath to the Governor ?

1) President 2) Prime Minister

3) Chief Justice of the High Court 4) Chief Justice of the Supreme Court

३) विधीमंडळ कामकाज

१) महाराष्ट्र विधानपरिषद नियम क्र. ८८ अन्वये कोणत्याही सदस्यास ज्या बाबीसाठी उत्तर देण्यात आले असेल अशी कोणतीही बाब अधिक स्पष्ट करण्याच्या कारणास्तव .... प्रश्न विचारता येईल.

१) तारांकित २) अतारांकित ३) पुरवणी ४) पूरक

1) Maharashtra Legislative Council Rule no. 88 Any member may ask .... questions for the purpose of further clarification of any matter for which an answer has been given.
1) Starred 2) Unstarred 3) Supplementary 4) Supplementary

२) विधिमंडळात ज्या प्रश्नाचे उत्तर केवळ लेखी दिले जाते त्याला काय म्हणतात ?
१) तारांकित २) अल्पसूचना प्रश्न ३) पुरवणी प्रश्न ४) अतारांकित प्रश्न

2) What is the question which is answered only in writing in the legislature called?
1) Starred 2) Brief Questions
3) Supplementary Questions 4) Unstarred Questions

३) अल्पवेळ चर्चा उपस्थित करण्यासंबंधीच्या सूचनेच्या पृष्ट्यर्थ किमान इतर ..... सदस्यांनी त्यावर सही केलेली असेल.
१) १ २) २ ३) ३ ४) ४

3) A notice to raise short-term discussion shall be signed by at least other .... members.
1) 1 2) 2 3) 3 4) 4

४) खालीलपैकी कोणते अंदाज समितीचे कर्तव्य नाही ?
१) खर्चाच्या अंदाजाची तपशीलवार छाननी करणे २) पूरक अनुदानासाठीच्या मागण्यांची छाननी करणे.
३) राज्य शासनाच्या वित्तीय लेखांचे परिनिरीक्षण करणे ४) वित्तीय प्रश्नांवर सरकारला सल्ला देणे

4) Which of the following is not a duty of the Estimates Committee?
1) To scrutinize the cost estimates in detail
2) To scrutinize the demands for supplementary grants.
3) Auditing the financial accounts of the State Government
4) Advising the Government on financial matters

५) राज्य शासनाच्या वित्तीय लेखांचे व त्यावरील लेखापरीक्षण अहवालाचे परिनिरीक्षण .... समितीमार्फत करण्यात येते.
१) अंदाज समिती २) लोकलेखा समिती
३) सार्वजनिक उपक्रम समिती ४) उपविधान समिती

5) Inspection of the financial accounts of the State Government and the audit report thereon is done through the .... Committee.
1) Estimates Committee 2) Public Accounts Committee
3) Public Enterprises Committee 4) Bye-laws Committee

४) संविधान भाग ६ – प्रकरण १ ते ४ (कलम १५२ ते २१३)

१) राज्य विधानमंडळामध्ये मांडलेल्या प्रत्येक विधेयकाची प्रत माहितीसाठी कोणाकडे सादर करावी लागते ?
१) राष्ट्रपती २) राज्यपाल ३) केंद्र सरकार ४) राज्यपाल व केंद्र सरकार

1) A copy of every Bill introduced in the State Legislature has to be submitted to whom for information?
1) President 2) Governor
3) Central Government 4) Governor and Central Government

२) एखाद्या राज्यातील विधानपरिषदेच्या सदस्यांची संख्या किमान किती असते ?
१) साठ २) चाळीस ३) पन्नास ४) सत्तर

2) What is the minimum number of members of Legislative Council in a state?
1) Sixty 2) Forty 3) Fifty 4) Seventy

३) खालीलपैकी कोणत्या राज्यात विधानमंडळाची दोन सभागृहे नाहीत ?
१) महाराष्ट्र २) कर्नाटक ३) आंध्रप्रदेश ४) मध्यप्रदेश

3) Which of the following states does not have two Houses of Legislature?
1) Maharashtra 2) Karnataka 3) Andhra Pradesh 4) Madhya Pradesh

४) राज्य विधानमंडळाच्या सभागृहाची गणपूर्ती किती आहे ?
१) दहा सदस्य किंवा त्या सभागृहाच्या एकूण सदस्य संख्येच्या एक दशांश यापैकी कमी असेल ती
२) दहा सदस्य
३) सभागृहातील एकूण सदस्य संख्येच्या एक दशांश
४) दहा सदस्य किंवा त्या सभागृहाच्या एकूण सदस्य संख्येच्या एक दशांश यापैकी जी अधिक असेल ती

4) What is the quorum of the House of State Legislature?
1) Ten members or one-tenth of the total number of members of that House whichever is less
2) Ten members
3) One tenth of the total number of members in the House
4) Ten members or one-tenth of the total number of members of that House, whichever is more

५) विधानमंडळाच्या विरामकालात अध्यादेश प्रस्थापित करण्याचा राज्यपालांचा अधिकार संविधानाच्या कोणत्या अनुच्छेदानुसार आहे ?
१) अनुच्छेद २१० २) अनुच्छेद २११ ३) अनुच्छेद २१२ ४) अनुच्छेद २१३

5) Under which Article of the Constitution does the Governor have the right to enact ordinances during the recess of the Legislature?
1) Article 210 2) Article 211 3) Article 212 4) Article 213

६) देशातील एकूण किती राज्यामध्ये विधानपरिषद अस्तित्वात आहे ?
१) ५ २) ६ ३) १० ४) १२

6) How many states in the country have legislative councils?
1) 5 2) 6 3) 10 4) 12

७) म.ना.से. (सेवेच्या सर्वसाधारण शर्ती) नियम, १९८१ हे महाराष्ट्र शासनाच्या कोणत्या विभागामार्फत प्रसिद्ध करण्यात आले आहेत ?
१) सामान्य प्रशासन विभाग २) वित्त विभाग ३) संसदीय कार्य विभाग ४) विधी व न्याय विभाग

7) M.N.S. (General Conditions of Service) Rules, 1981 have been promulgated by which department of the Government of Maharashtra?
1) Department of General Administration 2) Department of Finance
3) Department of Parliamentary Affairs 4) Department of Law and Justice

८) म.ना.से. (सेवेच्या सर्वसाधारण शर्ती) नियम, १९८१ मधील तरतुदींनुसार 'शासन' म्हणजे ....
१) महाराष्ट्राचे राज्यपाल २) महाराष्ट्राचे मुख्यमंत्री ३) विभागाचे मंत्री ४) विभाग प्रमुख

8) M.N.S. As per the provisions of the (General Conditions of Service) Rules, 1981, "Government" means ....
1) Governor of Maharashtra 2) Chief Minister of Maharashtra
3) Minister of Department 4) Head of Department

९) राज्याच्या एकत्रित निधीत खालीलपैकी कशाचा समावेश होत नाही ?

१) भारत सरकारकडून प्राप्त सर्व महसुली रकमा २) राजकोष पत्राच्या विक्रीद्वारे उभारलेली कर्जे

३) अर्थोपाय आगाऊ रकमा ४) भविष्य निर्वाह निधीच्या रकमा

9) Which of the following is not included in the Consolidated Fund of a State?

1) All revenue amounts received from Government of India

2) Loans raised by sale of treasury bills

3) Financial advances

4) Provident Fund Amounts

१०) राज्याच्या महाधिवक्त्यासंबंधी खालीलपैकी कोणते विधान बरोबर आहे ?

१) तो राज्याच्या मंत्री परिषदेची ईच्छा असेपर्यंत आपल्या पदावर राहू शकतो.

२) त्याचे मानधन राज्य विधिमंडळाद्वारे निश्चित केले जाते.

३) तो राज्यशासनाचा विरुद्ध असलेल्या खटल्यात खाजगी पक्षकारासाठी वकील म्हणून उभा राहू शकतो.

४) वरीलपैकी एकही नाही

10) Which one of the following statements is correct about the Advocate General of the State ?

1) He shall hold office during the pleasure of the State Council of Ministers.

2) His remuneration is determined by the State Legislature.

3) He may appear as an advocate in cases against the State Government for a private party.

4) None of the above

११) महाराष्ट्र विधान परिषदेला .... मध्ये ५० पूर्ण वर्षे पूर्ण झाली.

१) १९९० २) २०१० ३) १९८७ ४) २०००

11) Maharashtra Legislative Council completed its 50 years of existence in ....

1) 1990 2) 2010 3) 1987 4) 2000

१२) खालील विधाने विचारात घ्या :

a) विधान परिषद हे स्थायी सभागृह आहे.

b) राज्यपाल विधानपरिषदेचे पदसिद्ध अध्यक्ष असतात.

c) काही नामनिर्देशित सदस्य सोडल्यास विधान परिषदेचे सदस्य अप्रत्यक्ष पद्धतीने निवडले जातात.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने बरोबर आहे/त ?

१) (a) आणि (b) २) (b) आणि (c) ३) (a) आणि (c) ४) वरीलपैकी नाही

12) Consider the following statements :

a) Legislative Council is a Permanent Chamber.

b) The Governor is the ex-officio chairman of Legislative Council.

c) Except few nominated members the members of Legislative council are indirectly elected.

Which of the statements/s given above is/ are correct?

1) (a) and (b) 2) (b) and (c) 3) (a) and (c) 4) None of the above

७) स्थानिक स्वराज्य संस्थांची / पंचायत राजची उत्क्रांती, ७३ वी आणि ७४ वी दुरुस्ती

१) कोणत्या समितीला 'महाराष्ट्रातील लोकशाही विकेंद्रीकरण समिती' असे सुद्धा म्हटले जाते ?

१) पी. बी. पाटील समिती २) अशोक मेहता समिती ३) बोंगिरवार समिती ४) वसंतराव नाईक समिती

1) Which Committee is also known as Committee on Democratic Decentralisation in Maharashtra?
1) P.B. Patil Committee 2) Ashok Mehta Committee
3) Bongirwar Committee 4) Vasantrao Naik Committee

२) ७३ वी घटनादुरुस्ती खालीलपैकी कोणत्या भारतीय राज्यांना लागू होत नाही?
a) मेघालय b) गोवा c) मिझोराम d) हिमाचल प्रदेश
पर्यायी उत्तरे :
१) (a) आणि (b) २) (c) आणि (d) ३) (a) आणि (c) ४) (b) आणि (d)

2) 73rd Constitutional Amendment does not apply to which of the following Indian states ?
a) Meghalaya b) Goa c) Mizoram d) Himachal Pradesh
Answer Options :
1) (a) and (b) 2) (c) and (d) 3) (a) and (c) 4) (b) and (d)

३) बलवंतराय मेहता समितीची स्थापना .... मध्ये करण्यात आली
१) जानेवारी १९५७ २) ऑक्टोबर १९५२ ३) ऑक्टोबर १९५३ ४) नोव्हेंबर १९५७

3) Balwantrai Mehta Committee was established in ....
1) January 1957 2) October 1952 3) October 1953 4) November 1957

४) बलवंत राय मेहता समितीच्या शिफारशींचा अभ्यास करून महाराष्ट्रात त्यांच्या अंमलबजावणीविषयी नेमलेल्या समितीचे प्रमुख कोण होते?
१) यशवंतराव चव्हाण २) मारोतराव कन्नमवार ३) पी. के. सावंत ४) वसंतराव नाईक

4) Name the head of the Committee appointed to make a report about the implementation of the recommendations of the Balwant Rai Mehta Committee in Maharashtra ?
1) Yashwantrao Chavan 2) Marotrao Kannamwar
3) P. K. Sawant 4) Vasantrao Naik

<u>स्थानिक स्वराज्य संस्थांची /पंचायत राजची उत्क्रांती, ७३ वी आणि ७४ वी दुरुस्ती</u>

१) खालीलपैकी कोणते विधान/ने बरोबर आहे/त?
a) १८८० चा लॉर्ड रिपनच्या ठरावास स्थानिक शासनाची सनद (मॅग्ना कार्टा) मानले जाते.
b) बलवंत राय मेहता समिती अहवालात ग्रामसभेचा अधिकृतरीत्या उल्लेख करण्यात आला.
c) बलवंत राय मेहता समितीच्या शिफारशीनुसार जिल्हाधिकारी हा जिल्हा परिषदेत असू नये.
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त (a) २) फक्त (b) ३) (b) आणि (c) ४) वरीलपैकी एकही नाही

1) Which of the following statements is/are correct ?
a) Lord Ripon's Resolution of 1880 was hailed as the 'Magna Carta' of local government.
b) The Balwant Rat Mehta Committee report made a formal mention of the Gram Sabha.
c) According to the Balwant Rai Mehta Committee, the District Collector should be kept out of the Zilla Parishad.
Answer Options :
1) Only (a) 2) Only (b) 3) (b) and (c) 4) None of the above

२) खालील समित्या त्यांच्या स्थापना सालानुसार चढत्या क्रमाने लावा :

अ) अशोक मेहता समिती ब) बलवंत राय मेहता समिती

क) जी. व्ही. के. राव समिती ड) के. संथनम समिती

पर्यायी उत्तरे :

१) ब, क, ड, अ २) ब, अ, ड, क ३) ब, अ, क, ड ४) ब, ड, अ, क

2) Arrange the following Committees according to their establishment year in ascending order :

a) Ashok Mehta Committee b) Balwant Rai Mehta Committee

c) G. V. K. Rao Committee d) K. Santhanam Committee

Answer Options :

1) b, c, d, a 2) b, a, d, c 3) b, a, c, d 4) b, d, a, c

८) ग्रामपंचायत, तालुका पंचायत, जिल्हा परिषद आणि ग्रामविकास

* **ग्रामपंचायत, तालुका पंचायत, जिल्हा परिषद आणि ग्रामविकास**

१) खालीलपैकी कोणते विधान जिल्हापरिषदेच्या संदर्भात चुकीचे आहे ?

१) जिल्हापरिषदेचे अध्यक्ष आपला राजीनामा जिल्हाधिकाऱ्यांकडे देतात.

२) जिल्हा परिषदेत महिलांसाठी ५०% जागा राखीव ठेवण्यात आल्या आहेत.

३) पंचायत समितीचे सभापती हे जिल्हापरिषदेचे पदसिद्ध सभासद असतात मात्र त्यांना मतदानात भाग घेता येत नाही

४) जिल्हा परिषदेच्या पहिल्या बैठकीत अध्यक्ष व उपाध्यक्षांची निवड केली जाते. ही बैठक जिल्हाधिकारी बोलवतात.

1) Which of the following statements is incorrect regarding Zilla Parishad?

1) The Chairman of the District Council submits his resignation to the Collector.

2) 50% seats are reserved for women in Zilla Parishad.

3) The Chairman of the Panchayat Samiti is an ex-officio member of the Zilla Parishad but cannot participate in voting

4) In the first meeting of the Zilla Parishad, the President and Vice President are elected. This meeting is called by the Collector.

२) ग्रामसभेबाबत खालीलपैकी कोणते विधान बरोबर आहे ?

१) ग्रामसभेला राज्यशासनाच्या बरोबर केंद्र शासनाच्याही योजनेसाठी वैयक्तिक लाभार्थी निवडीचा अधिकार आहे.

२) अनुसूचित क्षेत्रातील तसेच अन्य (बिगर अनुसूचित) क्षेत्रातील ग्रामपंचायतींना समान अधिकार देण्यात आलेले आहेत.

३) ग्रामसभेची नोटीस सभेपूर्वी १० दिवस अगोदर व विशेष ग्रामसभेसाठी किमान ५ दिवस अगोदर काढावी लागते.

४) ग्रामसभेला किमान उपस्थिती १०० किंवा एकूण मतदारांच्या १०% यापैकी जी कमी असेल इतकी उपस्थिती गणपूर्तीसाठी आवश्यक आहे.

2) Which of the following statements about Gram Sabha is correct?

1) The Gram Sabha has the right to select individual beneficiaries for the schemes of the State Government as well as the Central Government.

2) Gram Panchayats in Scheduled Areas as well as other (Non-Scheduled) Areas have been given equal powers.

3) Notice of Gram Sabha has to be drawn 10 days before the meeting and at least 5 days in advance for special Gram Sabha.

4) Gram sabha requires minimum attendance of 100 or 10% of total electorate which - ever is less for quorum.

३) पंचायत समितीच्या संदर्भात खालीलपैकी कोणते विधान चुकीचे आहे ?
१) पंचायत समिती बरखास्त करण्याचा अधिकार राज्य शासनास आहे
२) पंचायत समितीचा कार्यकाल सहा वर्षांचा असतो.
३) पंचायत समितीच्या सभापतीची निवड पंचायत समितीचे सदस्य करतात
४) गटविकास अधिकारी हा पंचायत समितीचा पदसिद्ध सचिव असतो.

3) Which of the following statements regarding Panchayat Samiti is incorrect?
1) The State Government has the right to dissolve the Panchayat Samiti
2) The tenure of Panchayat Samiti is six years.
3) The Chairperson of the Panchayat Samiti is elected by the members of the Panchayat Samiti
4) The Group Development Officer is the ex-officio Secretary of the Panchayat Samiti.

४) आर्थिक वर्ष सुरू झाल्यावर किती महिन्यांच्या आता ग्रामसभेची पहिली सभा घ्यावी लागते ?
१) एक महिना २) दीड महिना ३) दोन महिने ४) तीन महिने

4) After the financial year starts, in how many months should the first meeting of Gram Sabha be held?
1) One month 2) One and a half months
3) Two months 4) Three months

५) महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजनेंतर्गत राबवावयाच्या कामाचे निर्धारण, परीक्षण व सामाजिक लेखा परीक्षण ...... करते.
१) ग्रामपंचायत २) तलाठी कार्यालय ३) ग्रामसभा ४) जिल्हा परिषद

5) Determines, evaluates and social audits the work to be implemented under the Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Scheme.
1) Gram Panchayat 2) Talathi Office 3) Gram Sabha 4) Zilla Parishad

६) खालीलपैकी कोणत्या ग्रामपंचायतींचे उत्पन्नाचा स्रोत आहे?
१) गावांतून जमा झालेल्या एकूण महसुलाचा (दहा) १०% ग्रामपंचायतीला मिळतात २) घरांवरील कर
३) ग्रामपंचायत प्राणी, व्यवसाय इत्यादींवर कर लादते ४) वरील सर्व

6) Which of the following is income source of Gram Panchayat ?
1) Gram Panchayat gets 10% of the total revenue collected from the village 2) House tax
3) Gram Panchayat imposes tax on animals and professions etc. 4) All the above

७) ग्रामरक्षक दलामध्ये जास्तीत जास्त किती सभासद असतात?
१) १० २) ८ ३) १६ ४) ११

7) How many maximum members are there in Gram Rakshak Dal ?
1) 10 2) 8 3) 16 4) 11

८) ग्रामरक्षक दलाबाबतच्या खालील विधानांचा विचार करा :
अ) त्याची स्थापना महाराष्ट्र दारूबंदी अधिनियम, १९४९ चे कलम १३४ नुसार केली जाते.
ब) उप-विभागीय दंडाधिकारी, ग्रामसभेच्या शिफारशीवरून ग्रामरक्षक दल स्थापन करील.
क) ग्रामरक्षक दलाच्या सदस्यांची मुदत तीन वर्षेइतकी असेल.
ड) ग्रामरक्षक दल हे, एखाद्या ग्रामपंचायतीचे जेवढे सदस्य असतील तितक्या सदस्यांनी मिळून बनलेले असेल, मात्र त्यांची संख्या अकरापेक्षा अधिक असणार नाही.
वरीलपैकी कोणती विधाने **असत्य** आहेत?
१) अ आणि ब २) ब आणि ड ३) क आणि ड ४) अ आणि क

8) Consider the following statements about Gram Rakshak Dal :
a) It is established under Section 134 of the Maharashtra Prohibition Act, 1949.
b) The Sub-Divisional magistrate shall on recommendation of Gram Sabha establish a Gram Rakshak Dal.
c) The term of the members of Gram Rakshak Dal shall be of three years.
d) The Gram Rakshak Dal shall consist of as many members as there are members in a village panchayat but it shall not be more than eleven.
Which of the above statements are not correct ?
1) a and b 2) b and d 3) c and d 4) a and c

९) जिल्हा परिषद पदाधिकाऱ्या विरुद्ध अविश्वास ठरावाच्या बाबतीत खालीलपैकी कोणते विधान/विधाने चुकीचे आहेत ?
अ) अविश्वासाच्या ठरावासाठी बोलविलेल्या सभेच्या अध्यक्षपदी फक्त जिल्हा परिषदेचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी असतात.
ब) अविश्वासाचा ठराव जिल्हा परिषदेच्या एकूण सदस्यांच्या किमान १/३ संख्या बळाने दाखल केला पाहिजे.
क) अविश्वास ठराव पारित होण्याकरिता एकूण सदस्यांच्या २/३ संख्याबळाची गरज असते.
ड) महिला पदाधिकाऱ्याच्या विरुद्ध विशेष बाब म्हणून अविश्वास ठराव किमान ३/४ सदस्यांच्या संख्याबळाने पारित करणे.
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त अ, ब आणि क २) फक्त ड ३) फक्त अ ४) फक्त अ आणि ड

9) Which of the following statements is/are moé correct regarding No Confidence Motion against the office bearers in Zilla Parishad ?
a) The Chief Executive Officer of Zilla Parishad can only preside over the meeting called for the passing of the No Confidence Motion.
b) The Motion of No Confidence should be moved under the signature of at least 1/34 of the total number of members of Zilla Parishad.
c) No Confidence Motion should be passed by at least 2/3°4 majority of the total number of members.
d) No Confidence Motion against the office bearers of women is required to be passed with 3/4'2 majority of the total number of members of the Zilla Parishad as a special case.
Answer options :
1) Only a, b and c 2) Only d 3) Only a 4) Only a and d

१०) जिल्हा परिषदेच्या एकूण सदस्यांपैकी विशेष सभेत मतदानाचा हक्क असलेल्या किती सदस्यांच्या अनुमतीने राज्य सरकार मुख्य कार्यकारी अधिकाऱ्याला सेवेतून परत बोलविते ?
१) ३/४ सदस्य संख्येच्या अनुमतीने २) १/३ सदस्य संख्येच्या अनुमतीने
३) संपूर्ण सदस्य संख्येच्या अनुमतीने ४) २/३ सदस्य संख्येच्या अनुमतीने

10) What is the number of Zilla Parishad members having right of vote in special meeting required for permission to the State Government to recall Chief Executive Officer from his service ?
1) By the permission of 3/5 th members 2) By the permission of 1/3rd members
3) By the permission of all members 4) By the permission of 2/3 rd members

११) गटविकास अधिकारी यांच्याबाबत योग्य पर्यायांची निवड करा :

अ) गटविकास अधिकारी हा पंचायत समितीचा सचिव असतो.

ब) गटविकास अधिकारी हा गटपातळीवरील विस्तार अधिकाऱ्यांचा कप्तान असतो.

क) गटविकास अधिकारी हा गटपातळीवरील राजकीय उपक्रमांचा समन्वयक असतो.

ड) गटविकास अधिकारी हा पंचायत समिती कार्यालयाचा प्रमुख असतो.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त अ आणि ब २) फक्त क आणि ड ३) फक्त अ, ब आणि ड ४) वरील सर्व

11) Find out the correct alternative about the Block Development Officer :

a) The Block Development Officer is the Secretary of the Panchayat Samiti.

b) The Block Development Officer is the captain of a team of extension officers at the block level.

c) The Block Development Officer is the co-ordinator of political activities at the block level.

d) The Block Development Officer is the head of the office of Panchayat Samiti.

Answer options :

1) Only a and b 2) Only c and d 3) Only a, b and d 4) All of the above

१२) महाराष्ट्रातील पंचायत समिती बाबत खालीलपैकी कोणते विधान चुकीचे आहे ?

१) पंचायत समिती सदस्यांच्या एकूण संख्येच्या दोन–तृतीयांश बहुमताने विशेष सभेत अविश्वासाचा ठराव संमत केल्यास सभापती किंवा उप–सभापती हा, यथास्थिती सभापती किंवा उप–सभापती म्हणून राहणार नाहीत.

२) जर अविश्वासाचा ठराव फेटाळण्यात आला तर ठराव फेटाळला गेल्यापासून तीन महिन्यांच्या आत पुन्हा नव्याने दुसरा अविश्वासाचा ठराव पंचायत समितीपुढे आणता येत नाही.

३) पंचायत समितीच्या सभापतीने किंवा उप–सभापतीने आपली कर्तव्ये पार पाडीत असताना केलेल्या गैरवर्तणुकीबद्दल राज्य शासन त्यांना अधिकार पदावरून दूर करू शकते.

४) पंचायत समिती सदस्यांचा कार्यकाळ ५ वर्षांचा असतो.

12) Which one of the following statements about Panchayat Samiti in Maharashtra is incorrect ?

1) A Chairman or Deputy Chairman of Panchayat Samiti shall cease to be the Chairman or the Deputy Chairman as the case may be, if a Motion of No Confidence is passed at a special meeting by a majority of two-thirds of the total number of members.

2) If the Motion of No Confidence is rejected no fresh Motion of No Confidence shall be brought before the Panchayat Samiti within a period of three months from rejection of such motion.

3) A Chairman or Deputy Chairman of Panchayat Samiti may be removed from office by the State Government for misconduct in the discharge of his duty.

4) The tenure of Panchayat Samiti members is 5 years.

१३) खालील विधाने विचारात घ्या (महाराष्ट्रातील ग्रामपंचायतीच्या संदर्भात) :

अ) ग्रामपंचायतीच्या सेवकांची नेमणूक पंचायत ठराव करून करते.

ब) पंचायतीला कोणत्याही सेवकाला लेखी आदेशाद्वारे निलंबित अथवा बडतर्फ करता येईल.

क) पंचायतीने दिलेल्या अशा कोणत्याही आदेशाविरुद्ध सेवकाला १५ दिवसांच्या आत मुख्य कार्यकारी अधिकाऱ्याकडे अपील करता येईल.

ड) ग्रामपंचायतीच्या सेवकाचे वेतन हे पंचायत समिती फंडातून दिले जाते.

वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने बरोबर आहे/आहेत ?

१) फक्त अ २) फक्त अ आणि ब ३) फक्त क आणि ड ४) फक्त अ, ब आणि ड

13) Consider the following statements (with reference to Gram Panchayats in Maharashtra) :

a) The servants of Gram Panchayat are appointed by Panchayat by passing the resolution.

b) A Panchayat may by written order suspend or dismiss any servant.

c) An appeal shail lie against any such order passed by the Panchayat to the Chief Executive Officer within 15 days.

d) The salaries of the Gram Panchayat servants are paid from the Panchayat Samiti fund.

Which of the statements given above is/are correct ?

1) Only a 2) Only a and b 3) Only c and d 4) Only a, b and d

१४) ग्रामसभेच्या संदर्भातील खालीलपैकी कोणते विधान/विधाने चुकीचे आहे ?

अ) ग्रामसभा स्थापन करण्यामागचा उद्देश ग्रामीण जनतेला एकत्र येण्यासाठी व्यासपीठ उपलब्ध करून देणे आणि स्थानिक महत्त्वाच्या विषयाची चर्चा करणे.

ब) ग्रामसभेची बैठक आयोजित करण्याची वैधानिक जबाबदारी ग्रामसेवकाची आहे.

क) ग्रामसभेद्वारे ग्रामीण जनतेला आपले विचार, मते आणि तक्रारी व्यक्त करण्याची संधी दिली जाते.

योग्य पर्याय निवडा :

१) फक्त अ २) फक्त ब ३) फक्त ब आणि क ४) यापैकी नाही

14) Which of the following statements is/are false about Gram Sabha ?

a) The purpose behind organising a Gram Sabha is to provide a platfrom for the villagers to come together and discuss matters of local importance.

b) Gram Sevak is legally bound to organize Gram Sabha meeting.

c) Gram Sabha provides the opportunity to villagers to express their views, opinions and grievances.

Select the correct option.

1) Only a 2) Only b 3) Only b and c 4) None of the above

१५) खालीलपैकी महाराष्ट्रात ज्या ग्राम पंचायतींना स्वतंत्र कार्यालयीन इमारत नाही अशा ग्राम पंचायतीसाठी २०१८ मध्ये कोणती योजना सुरु करण्यात आली आहे ?

a) डॉ. ए. पी. जे. अब्दुल कलाम ग्राम पंचायत बांधणी योजना.

b) स्व. गोपीनाथ मुंडे स्मृती ग्राम पंचायत योजना

c) बाळासाहेब ठाकरे स्मृती मातोश्री ग्राम पंचायत बांधणी योजना

d) स्व. आर. आर. पाटील ग्राम पंचायत योजना

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त (d) २) फक्त (b) ३) फक्त (c) ४) वरीलपैकी सर्व

15) Which of the. following schemes was started in 2018 for Gram Panchayats in Maharashtra which do not have separate office building ?

a) Dr. A.P.J. Abdul Kalam Gram Panchayat Bandhani Yojana

b) Late Gopinath Munde Smriti Gram Panchayat Yojana

c) Balasaheb Thackeray Smriti Matoshri Gram Panchayat Bandhani Yojana

d) Late R.R. Patil Gram Panchayat Yojana

Answer Options :

1) Only (d) 2) Only (b) 3) Only (c) 4) All of the above

१६) 'पंचायती राज' च्या पुढील स्तरात असणाऱ्या 'पंचायत समिती' ला कर्नाटकात ....असे म्हणतात.
१) अंचलिक पंचायत २) तालुका विकास मंडळ ३) पंचायत युनियन कौन्सिल ४) क्षेत्र समिती

16) 'Panchayat Samiti', as the next tier of 'Panchayati Raj', is called .... in Karnataka.
1) Anchalik Panchayat 2) Taluka Development Board
3) Panchayat Union Council 4) Kshetra Samiti

ग्रामपंचायत, तालुका पंचायत, जिल्हा परिषद आणि ग्रामविकास

१) पंचायत समिती सभापती आणि उपसभापती यांच्या निवडणुकीच्या वैधतेबाबत विवाद निर्माण झाल्यास निवडणुकीच्या दिनांकापासून किती दिवसांच्या आत आणि कोणाकडे यासंबंधी दाद मागावी लागते?
१) ३० दिवस; जिल्हाधिकारी यांच्याकडे २) ३० दिवस; विभागीय आयुक्ताकडे
३) ३० दिवस; राज्य निवडणूक आयोगाकडे ४) ३० दिवस; राज्य शासनाकडे

1) Within how many days and to whom can appeal be filed regarding legality of election of Sabhapati and Up-Sabhapati of Panchayat Samiti, if controversy arises ?
1) 30 days; to District Collector 2) 30 days; to Divisional Commissioner
3) 30 days; to State Election Commission 4) 30 days; to State Governement

२) जिल्हा परिषदेची जल व्यवस्थापन व स्वच्छता समितीबाबत खालीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत?
a) जि.प.चा अध्यक्ष हा या समितीचा पदसिद्ध अध्यक्ष असतो.
b) जि.प.च्या सर्व विषय समित्यांचे सभापती हे या समितीचे पदसिद्ध सदस्य असतात.
c) या समितीत जि.प. सदस्यांमधून अध्यक्षाद्वारे नामनिर्देशित झालेल्या पाच सदस्यांपैकी किमान तीन महिला सदस्या असाव्यात.
d) उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी हा या समितीचा पदसिद्ध सचिव असतो.
e) कार्यकारी अभियंता (ग्रामीण पाणीपुरवठा) जि.प. कार्यकारी अभियंता (लहान पाटबंधारे) जि.प. हे या समितीचे पदसिद्ध सदस्य असून ते समितीच्या बैठकीत चर्चेत मतदानाच्या हक्कासह भाग घेऊ शकतात.

पर्यायी उत्तरे :
१) (a), (b), (d) आणि (e) २) (a), (c), (d) आणि (e)
३) (a) व (b) ४) वरील सर्व

2) Which of the following statements about Water Management and Sanitation Committee of Zilla Parishad (Z.P.) are correct ?
a) The President of Z.P. is the ex-o&cio chairman of this committee.
b) The chairmen of all subject committees are the ex-officio members of this committee.
c) Pive councillors, out of which not less than three shall be women, to be nominated by the President of Z.P.
d) The Deputy Chief Executive Officer is the ex-officio secretary of this committee.
e) The Executive Engineer (Rural Water Supply) Z.P. and the Executive Engineer (Minor Irrigation) Z.P. are the ex-officio members. They may take part in the deliberations with a right to vote in such meetings.

Answer Options :
1) (a), (b), (d) and (e) 2) (a), (c), (d) and (e)
3) (a) and (b) 4) All of the above

३) महाराष्ट्रातील ग्रामपंचायती संबंधी खालील विधाने विचारात घ्या:

अ) ग्राम पंचायतीच्या एकूण सभासद संख्येच्या एक तृतीयांशपेक्षा कमी नाही इतक्या सभासदांना सरपंचा विरुद्ध अविश्वासाचा ठराव मांडता येईल

ब) सरपंच निवडून आल्याच्या दिनांकापासून तीन महिन्यापर्यंत असा कोणताही अविश्वासाचा ठराव आणता येणार नाही

पर्यायी उत्तरे :

१) विधान अ बरोबर आहे, ब चुकीचे आहे　२) विधान ब बरोबर आहे, अ चुकीचे आहे

३) दोन्हीही विधाने बरोबर आहेत　४) दोन्हीही विधाने चुकीचे आहेत.

3) Consider the following statements about Gram Panchayats in Maharashtra :

A) A motion of no-confidence against Sarpanch may be moved by not less than one-third of the total number of the members of Gram Panchayat.

B) No such motion of no-confidence shall be brought within a period of three months from the date of election of Sarpanch.

Answer options :

1) Statement A is correct B is false　2) Statement B is correct A is false

3) Both the statement are correct　4) Both the statement are false

४) खालीलपैकी कोणत्या समितीने महाराष्ट्रात ग्रामपंचायतीच्या सरपंचाची निवड थेट जनतेतून प्रत्यक्ष पद्धतीने करण्यास शिफारस केली?

a) बाबूराव काळे समिती　b) पी. बी. पाटील समिती　c) बोंगीरवार समिती　d) वसंतराव नाईक समिती

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त (a)　२) फक्त (b)　३) (b) आणि (c)　४) (c) आणि (d)

4) Which of the following committees recommended the direct election of Sarpanch of Gram Panchayat in Maharashtra ?

a) Baburao Kale Committee　b) P B. Patil Committee

c) Bongirwar Committee　d) Vasantrao Naik Committee

Answer options :

1) Only (a)　2) Only (b)　3) (b) and (c)　4) (c) and (d)

*५) ग्रामसभेच्या संदर्भात कोणते विधान **योग्य नाही?***

१) पंचायत स्तराच्या क्षेत्रामध्ये समाविष्ट असलेल्या खेड्यांच्या मतदार याद्यांमध्ये नोंदणीकृत व्यक्ती ग्रामसभेचा सदस्य असतात.

२) पंचायतीतील सर्व नोंदणीकृत मतदारांची मिळून ग्रामसभा बनते.

३) ग्रामसभेचे अधिकार केंद्र सरकार निर्धारित करते.

४) त्याची ग्रामपातळीवरील अधिकार आणि कार्ये राज्यपातळीवरील राज्य विधीमंडळासारखे असतात.

5) Which statement is not correct regarding 'Gram Sabha' ?

1) It is a body consisting of persons registered in the electoral rolls of a village comprised within the area of the panchayat level.

2) It is a village assembly consisting of all the registered voters in the area of the Panchayat.

3) Its powers have been determined by the Central Government.

4) Its powers and functions at village level are like State Legislature at the state level.

६) *महाराष्ट्राच्या संदर्भात खालील विधाने विचारात घ्या :*

अ) जिल्हा परिषदेची बैठक जेव्हा आवश्यक असेल तेव्हा भरविता येईल परंतु मागील बैठक आणि पुढील बैठकीच्या तारखेत एक महिन्यापेक्षा जास्त अंतर नसावे.

ब) जिल्हा परिषद अध्यक्ष एक-पंचमांश पेक्षा कमी नाही इतक्या सदस्यांच्या लेखी विनंतीनुसार विशेष बैठक बोलावू शकतात.

क) प्रत्येक बैठकीचे अध्यक्षस्थान-अध्यक्षाने आणि त्याच्या अनुपस्थिती मध्ये उपाध्यक्षाने भूषविले पाहिजे.

ड) अध्यक्ष आणि उपाध्यक्ष यांच्या अनुपस्थिती मध्ये बैठकीचे अध्यक्षस्थान विषय समितीचा सभापती भूषविल.

वरीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत ?

१) फक्त अ, ब आणि क *२) फक्त ब, क आणि ड*

३) फक्त ब आणि क *४) वरील सर्व*

6) *Consider the following statements with reference to Maharashtra :*

a) Zilla Parishad may meet as often as may be necessary, but one month shall not intervene its last meeting and the date of its next meeting.

b) The President of Zilla Parishad shall call a special meeting on the written request of not less than one-fifth members.

c) Every meeting shall be presided over by the President, or if he is absent, the Vice President shall preside over it.

d) In the absence of President and Vice President, the meeting shall be presided over by the Chairman of subject committee.

Which of the above statements are correct ?

1) Only a, b and c *2) Only b, c and d* *3) Only b and c* *4) All of the above*

७) खालील विधाने विचारात घ्या :

अ) सरपंचाचे (ज्याची निवड ग्राम पंचायतीच्या सभासदांकडून झालेली आहे) अथवा उपसरपंचाचे, रिक्त राजीनाम्यामुळे) झालेले पद ते रिक्त झाल्याच्या दिनांका पासून तीस दिवसांच्या आत भरले पाहिजे.

ब) थेट जनतेमार्फत निवडलेल्या सरपंचाचे रिक्त झालेले पद ते रिक्त झाल्याच्या दिनांका पासून तीन महिन्यांच्या आत भरले पाहिजे.

क) ग्राम पंचायतीच्या ज्या सदस्याचे पद सतत ग्राम पंचायतीच्या सभेला गैरहजर राहण्याच्या कारणास्तव रिकामे झाले असेल तर तो लगेच पुन्हा निवडून येण्यास पात्र नसतो.

वरीलपैकी कोणते विधान/ने बरोबर आहे/आहेत ?

१) फक्त अ २) फक्त अ आणि क ३) फक्त ब आणि क ४) अ, ब आणि क

7) Consider the following statements :

a) The post of the Sarpanch (who is elected by the members of Gram Panchayat) or Upa Sarpanch, as the case may be, that has fallen vacant (due to resignation) shall be filled in within thirty days from the date of such vacancy.

b) The post of the directly elected Sarpanch that has fallen vacant shall be filled within three months from the date of such vacancy.

c) A member of a Gram Panchayat whose post has become vacant due to absence for continuous meetings of the Gram Panchayat shall not be eligible for re-election.

Which of the statements given above is/are correct ?

1) Only a 2) Only a and c 3) Only b and c 4) a, b and c

८) महाराष्ट्र ग्राम पचायत अधिनियमातील 'ग्राम विकास समित्या' संबंधीच्या तरतूदी बाबत खालील विधाने विचारात घ्याः

अ) ग्राम विकास समितीतील सदस्यांची एकूण संख्या सातपेक्षा कमी नसेल आणि सतरा पेक्षा जास्त नसेल.

ब) ग्राम विकास समितीतील सदस्यांपैकी एकतृतीयांशापेक्षा कमी नसतील इतके सदस्य ग्राम पंचायतीच्या सदस्यांमधील असतील.

क) तिच्या सदस्यांपैकी एक द्वितीयांशापेक्षा कमी नसतील इतके सदस्य महिला असतील.,

ड) उप सरपंच हा तिचा पदसिद्ध अध्यक्ष असेल.

ई) ग्रामसेवक हा तिचा पदसिद्ध सदस्य–सचिव असेल.

वरीलपैकी कोणती विधाने योग्य आहेत ?

१) फक्त अ, ब, क आणि ड
२) फक्त ब, क आणि ड
३) फक्त अ, ब, क आणि ई
४) वरील सर्व

8) Consider the following statements about the provisions of the Village Development Committees of Maharashtra Gram Panchayat Act :

a) The total number of members in a Village Development Committee shall not be less than seven and not more than seventeen.

b) Not less than one-third of its members shall be from amongst the members of the Gram Panchayat.

c) Not less than one-half of the members shall be women.

d) The Deputy Sarpanch shall be its eX-officio chairman.

e) Gram Sevak shall be its ex-officio member-secretary.

Which of the statements given above arc correct

1) Only a, b, c and d
2) Only b, c and d
3) Only a, b, c and e
4) All of the above

९) नागरी/शहरी प्रशासन – संस्था आणि विकास, जिल्हा – मुलकी व पोलीस प्रशासन

* **जिल्हा – मुलकी व पोलीस प्रशासन**

१) नवसंजीवन योजनेचे मुख्य अंमलबजावणी अधिकारी कोण असतात ?

१) जिल्हा परिषदेचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी
२) एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प अधिकारी
३) जिल्हा आरोग्य अधिकारी
४) जिल्हाधिकारी

1) Who is the chief implementing officer of Navsanjeevan Yajna?

1) Chief Executive Officer of Zilla Parishad
2) Integrated Tribal Development Project Officer
3) District Health Officer
4) Collector

२) महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियम, १९४९ नुसार स्थायी समितीत किती नगरसेवकांचा समावेश असेल?

१) १५ नगरसेवक
२) २० नगरसेवक
३) १४ नगरसेवक
४) १६ नगरसेवक

2) As per Maharashtra Municipal Corporations Act, 1949 the Standing Committee shall consist of :

1) 15 councillors
2) 20 councillors
3) 14 councillors
4) 16 councillors

३) उप विभागीय अधिकाऱ्याबाबत खालीलपैकी कोणते विधान चुकीचे आहे ?

१) त्यांची नेमणूक आणि नियंत्रण हे राज्यशासनाद्वारा होते.

२) त्यास न्यायालयीन (Magisterial) अधिकारा व्यतिरिक्त महसूल आणि कार्यकारी अधिकार प्रदान करण्यात आले आहेत.

३) ते प्रादेशिक (territorial) अधिकारी असून बहुउद्देशीय कार्य करणारे अधिकारी आहेत.

४) ते शांतता आणि सुव्यवस्थेबाबत जिल्हा दंडाधिकारी आणि स्टेशन पोलीस अधिकारी यांना जोडणारा दुवा म्हणून कार्य करतात.

3) Which one of the following statements is false about Sub-Divisional Officer ?
1) He is appointed and controlled by the State Government.
2) He is vested with revenue and executive powers except magisterial powers.
3) He is a territorial officer and a multipurpose functionary.
4) He acts as a link between the District Magistrate and the Station Police Officer in matters pertaining to law and order.

४) भारतीय दंड विधानाच्या कलम .... नुसार गुन्हा सिद्ध होणे हे नगरसेवक पदा साठीच्या अपात्रतेचे एक कारण आहे.
१) १५० D २) १५३ A ३) १५४ B ४) १५६ C

4) Conviction under Section of the Indian Penal Code is one of the reasons for disqualification for being a councillor.
1) 150 D 2) 153 A 3) 154 B 4) 156 C

५) महानगरपालिकेच्या बाबतीत खालील विधाने विचारात घ्या (महाराष्ट्राच्या संदर्भात) :
अ) महानगरपालिकेच्या आयुक्तांची नेमणूक राज्य शासनाकडून केली जाते आणि ते त्यांचे वेतन आणि भत्ते म्युनिसिपल फंडातून स्वीकारतात.
ब) राज्यशासन आयुक्तांना स्थायी समितीच्या संमतीने अनुपस्थितीची रजा मंजूर करू शकते.
क) आयुक्तांचे पद हे रजेमुळे अथवा अन्य तात्पुरत्या स्वरूपात रिक्त झाल्यास महानगरपालिका परिषद (आम सभा) त्याजागी एखाद्या व्यक्तीची आयुक्त म्हणून कार्य करण्यासाठी नियुक्ती करू शकते.
वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने योग्य आहे/आहेत ?
१) फक्त अ २) फक्त अ आणि ब ३) वरील सर्व ४) फक्त ब आणि क

5) Consider the following statements about Municipal Corporation (with reference to Maharashtra):
a) The Municipal Commissioner is appointed by the State Government and he receives his salaries and allowances from the Municipal Fund.
b) The State Government may, with the assent of the Standing Committee, grant leave of absence to the Commissioner.
c) During the absence on leave or other temporary vacancy in the office of the Commissioner the Corporation Council, (General body/Aam Sabha) may appoint a person to act as the Commissioner.
Which of the statements given above is/are true ?
1) Only a 2) Only a and b 3) All of the above 4) Only b and c

६) एक महाविद्यालयीन विद्यार्थी त्याच्या शहरातील नगरपरिषदेचा सदस्य म्हणून निवडून येऊ इच्छितो. त्यांचे नामांकन वैध ठरण्यासाठी इतर अटींबरोबर महत्त्वाची अट कोणती ?
अ) त्याने त्यांच्या महाविद्यालयाच्या प्राचार्यांची परवानगी घेतली पाहिजे.
ब) तो राजकीय पक्षाचा सदस्य असला पाहिजे.
क) त्यांचे नाव नगरपरिषदेच्या मतदार यादीत असले पाहिजे.
ड) तो भारताच्या राज्यघटने प्रति निष्ठा बाळगील, असे त्याने घोषित केले पाहिजे.
वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने बरोबर आहे/आहेत ?
१) फक्त अ आणि ब २) फक्त क आणि ड ३) फक्त क ४) फक्त ब

6) A college student desires to get elected to the Municipal Council of his city. The validity of his nomination would depend on the important condition, among others, that :
a) He obtains permission from the principal of his college.
b) He is a member of a political party.
c) His name is registered in the Electoral roll of the Municipal Council,
d) He files a declaration owing allegiance to the Constitution of India.
Which of the statements given above is/are correct ?
1) Only a and b 2) Only c and d 3) Only c 4) Only b

७) भारतात कॅन्टोन्मेंट ॲक्ट कधी पास झाला ?
१) १९५३ २) १९२४ ३) १९२३ ४) १९२०

7) When was the Cantonment Act passed in India ?
1) 1953 2) 1924 3) 1923 4) 1920

८) खालीलपैकी कोणते विधान हे कटक मंडळाच्या वैशिष्ट्यांच्या संदर्भात बरोबर आहेत ?
अ) कटक मंडळे भारत सरकारच्या संरक्षण मंत्रालयाच्या थेट नियंत्रणाखाली काम करतात.
ब) छावणीचा प्रमुख लष्करी अधिकारी हा कटक मंडळाचा पदसिद्ध अध्यक्ष असतो.
क) कटक मंडळात लोकप्रतिनिधीपेक्षा नियुक्त आणि पदसिद्ध सदस्यांची संख्या अधिक असते.
ड) कटक मंडळाचे त्या क्षेत्रात राहणाऱ्या नागरी लोकसंख्येच्या आधारे वर्गीकरण केले जाते.
योग्य पर्याय निवडा :
१) फक्त अ, ब आणि क २) फक्त ब, क आणि ड ३) फक्त अ, क आणि ड ४) वरील सर्व

8) Which of the following statements are true regarding the features of Cantonment boards ?
a) Cantonment Board functions under the direct control of the Ministry of Defence.
b) The Station Commander of the Cantonment is the ex-officio President of the Board.
c) Cantonment Boards consists of a large number of ex-officio members with a few elected members.
d) Cantonment Boards are classified according to the size of the civilian population.
Select the correct option :
1) Only a, b and c 2) Only b, c and d 3) Only a, c and d 4) All of the above

९) दंडाधिकारी किंवा पोलीस अधिकाऱ्याला कोणताही अपराध घडल्याची कोणतीही माहिती कोठून मिळाली हे सांगण्याची सक्ती केली जाऊ शकते का?
अ) होय ब) नाही क) निश्चितपणे ड) ते आवश्यक आहे
वरीलपैकी कोणते/ती विधान/विधाने बरोबर आहे/त?
१) फक्त अ आणि क २) फक्त क आणि ड ३) फक्त अ ४) फक्त ब

9) Can a magistrate or police officer be compelled to disclose the source of information as to the commission of any offence ?
a) Yes b) No c) Definitely d) Itis necessary
Which of the statements given above is/are correct ?
1) Only a and c 2) Only c and d 3) Only a 4) Only b

१०) अटक करण्याचे अधिकार खालीलपैकी कोणाला देण्यात आले आहेत ?
१) पोलीस अधिकारी २) मॅजिस्ट्रेट ३) कोणीही नागरिक ४) वरीलपैकी सर्व

10) Who has the right to arrest a person ?
1) Police officer 2) Magistrate 3) Any citizen 4) Allofthe above

११) ज्या जागेत चोरीचा माल, बनावट दस्तऐवज वगैरे असल्याचा संशय आहे. त्या जागेची झडती घेण्याचा अधिकार कोणाला आहे ?

१) फक्त पोलीस निरीक्षक
२) पोलीस शिपायासह कोणत्याही पोलीस अधिकाऱ्यास
३) पोलीस शिपाई सोडून कोणत्याही वरच्या दर्जाच्या पोलीस अधिकाऱ्यास
४) फक्त पोलीस उपनिरीक्षक

11) Who has authority to conduct search of place suspected to contain stolen property, forged documents ?

1) Only Police Inspector
2) Any Police Officer including Constable
3) Any Police Officer above the rank of Constable
4) Only Police Sub-Inspector

१२) फौजदारी प्रक्रिया संहिता १९७३ मधील कलम १४४–अ नुसार मिरवणुकीमध्ये शस्त्रे बाळगण्यास अथवा शस्त्रांसह सामूहिक कवायत करण्यास किंवा सामूहिक प्रशिक्षण देण्यास मनाई करण्याचा अधिकार .... यांना सुपूर्त केलेला आहे.

१) जिल्हा दंडाधिकारी   २) न्यायदंडाधिकारी
३) पोलीस अधिकारी   ४) जिल्हा न्यायाधीश

12) Under section 144 A of the code of criminal procedure, 1973 the power to Prohibit carrying of arms in procession or mass drill or mass training with arms is given to ......

1) District Magistrate   2) Judicial Magistrate
3) Police Officer   4) District Judge

१३) महाराष्ट्र पोलीस अधिनियम, १९५१ अंतर्गत बेकायदेशीर जमावाने केलेल्या नुकसानीबद्दल भरपाई रक्कम ही रक्कम भरण्यास पात्र असलेल्या व्यक्तीकडून जिल्हाधिकारी ती खालीलपैकी कशा तऱ्हेने वसून करेल ?

१) द्रव्यदंड म्हणून   २) कर्ज थकबाकी म्हणून
३) जमीन महसुलाची थकबाकी म्हणून   ४) वरीलपैकी एकही नाही

13) In which of the following form the compensation amount for injury caused by unlawful assembly can be recovered from the person liable therefore by the collector under Maharashtra Police Act, 1951 ?

1) As fine amount   2) As loan arrears
3) As arrears of land revenue   4) None of the above

१४) महाराष्ट्र पोलीस अधिनियम, १९५१ च्या अंतर्गत ज्याचे निलंबन झालेले नाही अथवा जो रजेवर नाही असा प्रत्येक पोलीस अधिकारी किती काळापर्यंत कामावर आहे असे गृहीत धरले जाते ?

१) नेहमी   २) एक महिना   ३) ८ तास   ४) वरीलपैकी नाही

14) Under the provisions of Maharashtra Police Act, 1951 every police officer who is not on leave or under suspension is deemed to be "on duty" for how much period ?

1) Always   2) One month   3) 8 hours   4) None of the above

१५) महाराष्ट्र पोलीस अधिनियम, १९५१ च्या कलम २(५) नुसार ''जिल्हा'' याचा अर्थ फौजदारी प्रक्रिया संहिता १८९८ (V of 1998) च्या प्रयोजनाकरिता जिल्हा म्हणून बनविण्यात आलेला प्रादेशिक विभाग असा आहे, परंतु त्यामध्ये कलम ...... अन्वये ज्या क्षेत्रासाठी पोलीस आयुक्ताची नेमणूक करण्यात आली असेल अशा कोणत्याही क्षेत्राचा समावेश होत नाही.

१) कलम ८   २) कलम ९   ३) कलम ६   ४) कलम ७

15) According to section 2(5) of Maharashtra Police Act, 1951 "district" means a teritorial division constituting a district for the purposes of the code of criminal procedure, 1898 (V of 1898) but does not include any area for which a commissioner of police has been appointed under section......
1) Section 8 2) Section 9 3) Section 6 4) Section 7

१६) महाराष्ट्र पोलीस अधिनियम, १९५१ अंतर्गत सिद्धापराध व्यक्तीला विनिर्दिष्ट क्षेत्रातून निघून जाण्याबद्दलचे निदेश देण्याचे अधिकार नसलेले खालीलपैकी अधिकारी कोण ?
१) पोलीस आयुक्त २) जिल्हा दंडाधिकारी
३) उप-विभागीय जिल्हा दंडाधिकारी ४) वरीलपैकी एकही नाही

16) As per Maharashtra Police Act, 1951 who amongst the following officer is not having power to direct a person convicted for an offence to remove himself outside certain specified area ?
1) Police Commissioner 2) District Magistrate
3) Sub-divisional District Magistrate 4) None of the above

१७) महाराष्ट्र पोलीस अधिनियम, १९५१ च्या अंतर्गत अतिरिक्त पोलीस आयुक्तांची नेमणूक कोण करू शकते ?
१) पोलीस महानिरीक्षक २) केंद्र सरकार ३) राज्य सरकार ४) वरीलपैकी कोणीही नाही

17) Who can appoint Additional Police Commissioner under the provisions of Maharashtra Police Act, 1951 ?
1) Inspector General of Police 2) Central Government
3) State Government 4) None of the above

१) जिल्हा – मुलकी व पोलीस प्रशासन

१) जिल्हाधिकारी यांच्या अधिकार व कार्ये याबाबतीत चुकीचे विधान कोणते?
१) तो जिल्हा जनगणना अधिकारी असतो.
२) तो फक्त लोकसभा मतदारसंघासाठी निवडणूक अधिकारी असतो.
३) नैसर्गिक आपत्ती व इतर आणीबाणीप्रसंगी संकटकालीन आपत्ती व्यवस्थापनाचा प्रमुख असतो.
४) अन्न व इतर आवश्यक वस्तू पुरवठा करणे, ही त्याची जबाबदारी असते.

1) State the wrong statement with regard to the powers and functions of the District Collector.
1) He acts as the district census officer.
2) He acts as the returning officer for the election to Parliamentary Constituency only.
3) He acts as the crisis administrator-in-chief during natural calamities and other emergencies.
4) He is responsible for the civil supplies, food and other essential commodities.

२) खालीलपैकी कोणते विधान चुकीचे आहे?
१) महानगरपालिका योग्य अशा व्यक्तीची राज्य शासनाच्या मान्यतेने वाहतूक उपक्रमाचे 'वाहतूक व्यवस्थापक' म्हणून नेमणूक करू शकते.
२) वाहतूक व्यवस्थापक हे महानगरपालिका वेळोवेळी ठरवील त्याप्रमाणे मासिक वेतन व भत्ते राज्य शासनाच्या मान्यतेने घेऊ शकतात.
३) वाहतूक व्यवस्थापकाच्या वेतन आणि भत्त्यात त्यांच्या कार्यकाळात महानगरपालिकेची आमसभा कपात करू शकते.
४) वरीलपैकी एकही नाही

2) Which one of the following statements is false ?
1) The Municipal Corporation shall appoint a fit person to be the 'Transport Manager' of the Transport Undertaking with the approval of the State Government.
2) The Transport Manager shall receive such monthly salary and allowances as the Corporation shall decide from time to time, with the approval of the State Government.
3) Salary and allowances of the Transport Manager can be reduced by . the General Body [Aam Sabha] of the Corporation during hia period of office.
4) None of the above

३) भारतातील छावणी क्षेत्र पालिकेसंबंधी खालील विधाने विचारात घ्या :
a) छावणी क्षेत्र पालिका चार वर्गामध्ये विभागल्या आहेत.
b) वर्ग–IV छावणी क्षेत्र पालिकेमध्ये फक्त चार सदस्य निवडून येतात.
c) वर्ग–IV छावणी क्षेत्र पालिकेमध्ये नागरी लोकसंख्या ही दोन हजार पाचशेपेक्षा जास्त असत नाही.
d) छावणी क्षेत्र पालिकेच्या मुख्य कार्यकारी अधिकाऱ्याची नेमणूक संरक्षण मंत्र्याद्वारे केली जाते.
वरीलपैकी कोणती विधाने योग्य आहेत?
१) (b) आणि (c) २) (a), (b) आणि (d) ३) (a) आणि (c) ४) वरील सर्व

3) Consider the following statements about Cantonment Boards in India :
a) Cantonment Boards are divided into four categories.
b) In category-IV cantonments, there are only four members who are elected.
c) In category-IV cantonments, the civil population does not exceed two thousand five hundred.
d) The Chief Executive Officer of the Cantonment Board is appointed by the Defence Minister.
Which of the statements given above are correct ?
1) (b) and (c) 2) (a), (b) and (d) 3) (a) and (e) 4) All of the above

४) महाराष्ट्रातील महानगरपालिकासंबंधी खालील विधाने विचारात घ्या :
a) इमारतीसंबंधी नियम बनविणे आणि ते अंमलात आणण्याची जबाबदारी महानगरपालिकेची असते.
b) महानगरपालिकेने घेतलेला कोणताही निर्णय राज्यशासन फिरवू शकत नाही.
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त विधान (a) बरोबर २) फक्त विधान (b) बरोबर
३) दोन्हीही विधाने बरोबर ४) दोन्हीही विधाने चुकीची

4) Consider the following statements about Municipal Corporations in Maharashtra :
a) It is responsible for setting up and enforcing building norms.
b) The State Government cannot overrule any decision taken by the Corporation.
Answer Options :
1) Only statement (a) is correct 2) Only statement (b) is correct
3) Both the statements are correct 4) Both the statements are false

५) खालील विधाने विचारात घ्या :
a) स्वातंत्र्यापूर्वी जिल्हाधिकारी हा कार्यकारी दंडाधिकारी व न्यायिक दंडाधिकारी अशा दोन्हीही भूमिका पार पाडत असे.
b) विविध राज्यांचे पंचायत राज विधिनियमांमुळे विकास प्रशासनातील जिल्हाधिकाऱ्यांची भूमिका आणि जबाबदारी वाढली आहे.
c) जिल्हाधिकारी लष्करी अधिकाऱ्यांशी संपर्क ठेवतो आणि लष्कराच्या आजी आणि माजी सदस्यांचे कल्याण सुनिश्चित करतो.
d) महाराष्ट्रात, जिल्हाधिकारी हा जिल्हा नियोजन समितीचा पदसिद्ध अध्यक्ष म्हणून देखील कार्य करतो
वरीलपैकी कोणते विधान/ने बरोबर आहे/त?
१) फक्त (a) २) (b), (c) आणि (d) ३) (a) आणि (c) ४) (a), (b) आणि (d)

5) Consider the following statements :

a) Before Independence, the District Collector acted as both, the Executive Magistrate and the Judicial Magistrate.

b) Panchayat Raj Acts of various states have increased the role and responsibility of the Collector in development administration.

c) The Collector maintains liasion with military authorities and looks after the welfare of both serving and retired members of Armed Forces.

d) In Maharashtra, the Collector also acts as the Ex-officio Chairman of District Planning Committee.

Which of the statements given above is/are correct ?

1) Only (a) 2) (b), (c) and (d) 3) (a) and (c) 4) (a), (b) and (d)

६) एस. एस. खेरा यांच्या शब्दात 'जिल्हा प्रशासन' म्हणजे :

a) जिल्ह्यात कायदा व सुव्यवस्थेचे प्रशासन करणे.
b) जिल्ह्यात महसुलाचे प्रशासन करणे.
c) जिल्ह्यात विकास प्रशासन करणे.
d) जिल्ह्यात लोक प्रशासन करणे.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त (a) आणि (b)
२) फक्त (b) आणि (c)
३) (a), (b), (c) आणि (d)
४) फक्त (d)

6) In the words of S.S. Khera 'District Administration' stands for :

a) Law and order administration within a district.
b) Revenue administration within a district.
c) Development administration within a district.
d) Public administration within a district.

Answer Options :

1) Only (a) and (b) 2) Only (b) and (c) 3) (a), (b), (c) and (d) 4) Only (d)

<u>१०) महत्त्वाचे कायदे, नियम</u>

१) किरकोळ कायदे (८० गुण)
२) नागरी हक्क संरक्षण अधिनियम १९५५
३) हुंडाबंदी अधिनियम १९६१
४) अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती (अत्याचारास प्रतिबंध) अधिनियम १९८९
५) मानवी हक्क संरक्षण अधिनियम १९९३
६) कौटुंबिक हिंसाचारापासून महिलांचे संरक्षण अधिनियम २००५
७) महाराष्ट्र नागरी सेवा (सेवेच्या सर्वसाधारण शर्ती) नियम १९८१
८) महाराष्ट्र नागरी सेवा (वर्तणूक) नियम, १९७९

१) पोक्सो (POCSO) चा अन्वयार्थ काय ?

१) प्रिव्हेंशन ऑफ चिल्ड्रेन फ्रॉम स्मॉल ऑफेन्सेस
२) प्रोटेक्शन ऑफ क्राईम फ्रॉम सोसायटील ऑर्गनायझेशन
३) प्रोटेक्शन ऑफ चिल्ड्रेन फ्रॉम सेक्शुअल ऑफेन्सेस
४) प्रोटेक्शन ऑफ चिल्ड्रेन फ्रॉम सेक्शुअल ऑर्गनायझेशन

1) POCSO stands for ....
1) Prevention of Children from Small Offences
2) Protection of Crime from Societal Organization
3) Protection of Children from Sexual Offences
4) Protection of Children from Sexual Organization

२) महाराष्ट्रात सेवा हक्क अधिनियम कधी लागू करण्यात आला ?
१) २०१२ २) २००५ ३) २०१५ ४) २०१६

2) When was the Right to Service Act implemented in Maharashtra?
1) 2012 2) 2005 3) 2015 4) 2016

३) कौटुंबिक हिंसाचारापासून महिलांचे संरक्षण करण्याबाबत अधिनियम, २००५ च्या अनुषंगाने जोड्या लावा :

कलम	**तरतूद**
अ) ४	i) समुपदेशन
ब) ९	ii) संरक्षण आदेश
क) १४	iii) संरक्षण अधिकाऱ्यांस माहिती देणे आणि माहिती देणाऱ्यावर कोणते ही दायित्व असते
ड) १८	iv) संरक्षण अधिकाऱ्यांची कर्तव्ये आणि कार्ये

पर्यायी उत्तरे :

	अ	**ब**	**क**	**ड**
१)	iii	ii	i	iv
२)	iii	iv	i	ii
३)	iv	ii	i	iii
४)	iii	i	iv	ii

3) Match the following regarding the Protection of Women from Domestic Violence Act, 2005 :

Section	**Provision**
a) 4	i) Counselling
b) 9	ii) Protection Orders
c) 14	iii) Information to protection officer and exclusion of liability of informant
d) 18	iv) Duties and functions of protection officers

Answer options :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
1)	iii	ii	i	iv
2)	iii	iv	i	ii
3)	iv	ii	i	iii
4)	iii	i	iv	ii

४) महाराष्ट्र दारूबंदी अधिनियम, १९४९ मधील कलम ...... नुसार कोणत्याही प्रकारचे मादक पदार्थ विक्री आणि प्राशन करण्याबाबत प्रतिबंध किंवा नियमन किंवा प्रतिबंधीत करण्याचा अधिकार अनुसूचित क्षेत्रातील ग्राम सभेस दिलेला आहे.
१) १० २) १० अ ३) ११ ४) ११ अ

4) Under Section .... of the Maharashtra Prohibition Act,. 1949 the power of Gram Sabha in Scheduled Areas to enforce prohibition or to regulate or restrict the sale and consumption of any intoxicant is given.
1) 10 2) 10 A 3) 11 4) 11 A

५) गुंगीकारक औषधी द्रव्ये आणि मनोव्यापारांवर परिणाम करणारे पदार्थ अधिनियम, १९८५ चे खालीलपैकी कोणते कलम कोका वनस्पतीची लागवड करण्यास मनाई करते?

१) कलम ८ २) कलम ९ ३) कलम ७ ४) कलम १०

5) Which one of the following Sections of the Narcotics Drugs and Psychotropic Substances Act, 1985 prohibits cultivation of coca plants ?

1) Section 8 2) Section 9 3) Section 7 4) Section 10

६) अंमली औषधीद्रव्ये व मनः प्रभावी पदार्थ अधिनियम, १९८५ चे कोणते कलम अफूच्या झाडाची लागवड करण्यास प्रतिबंध करते?

१) कलम ७ २) कलम ८ ३) कलम ९ ४) कलम १०

6) Which Section of the Narcotic Drugs and Psychotropic Substances Act, 1985 prohibits cultivation of opium poppy ?

1) Section 7 2) Section 8 3) Section 9 4) Section 10

७) CL III अनुज्ञप्तीचे (देशी दारूची किरकोळ विक्री अनुज्ञप्ती) त्याच तालुक्यात एका ठिकाणाहून दुसऱ्या ठिकाणी स्थलांतर कोणाच्या पूर्वमान्यतेशिवाय करता येणार नाही?

१) आयुक्त, राज्य उत्पादन शुल्क २) जिल्ह्याचे जिल्हाधिकारी

३) राज्य शासन ४) अधिकक्ष, राज्य उत्पादक शुल्क

7) The CL III Licence (Licence for retail sale of country liquor) shall not be shifted to any other place within a taluka without prior approval of

1) The Commissioner, State Excise 2) The District Collector

3) The State Government 4) The Superintendent of State Excise

८) मुंबई औषधीद्रव्ये नियंत्रण अधिनियम, १९५९ च्या कलम ४ अन्वये कोणाचे अधिकार स्पष्ट केलेले आहेत?

१) जिल्हाधिकारी २) आयुक्त ३) मुख्याधिकारी ४) विभागीय आयुक्त

8) As per Section 4 of the Bombay Drugs (Control) Act, 1959, whose powers are defined ?

1) Collector 2) Commissioner

8) Chief Officer 4) Divisional Commissioner

१) किरकोळ कायदे (८० गुण)

१) बाल न्याय (मुलांची काळजी आणि संरक्षण) अधिनियम, २००० नुसार एखाद्या बालकाने अपराध केला आहे अशी एखाद्या मंडळाची चौकशी अंती खात्री पटली तर

अ) त्या बालकाला समुपदेशन देऊन किंवा समज दिल्या नंतर घरी जाण्याची परवानगी देण्यात येईल.

ब) समूह समुपदेशन आणि तत्सम कार्यक्रमां मध्ये सहभागी होण्यासाठी बालकाला निर्देश देईल.

क) समाज सेवा पार पाडण्याचे बालकाला आदेश देईल.

ड) बालकाच्या पिता किंवा मातेला किंवा स्वतः बालकाला कोणत्याही परिस्थितीत द्रव्यदंड भरण्याचा आदेश देईल.

अचूक पर्याय निवडा.

१) पर्याय अ, ब आणि ड योग्य आहेत. २) पर्याय अ, ब आणि क योग्य आहेत.

३) सर्व पर्याय योग्य आहेत. ४) पर्याय अ, क आणि ड योग्य आहेत.

1) As per the Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Act, 2000, where a Board is satisfied on inquiry that a juvenile has committed an offence, then the Board may ...... if it thinks fit.
a) allow the juvenile to go home after advice or admonition
b) direct the juvenile to participate in group counselling and similar activities
c) order the juvenile to perform community service
d) order the parents of the juvenile or the juvenile himself to pay a fine, whatever may be circumstances
Choose the correct option.
1) Options a, b and d are correct
2) Options a, b and c are correct
3) All options are correct
4) Options a, c and d are correct

२) महाराष्ट्र पोलीस अधिनियम, १९५१ नुसार अत्यंत निकडीचा प्रसंग वगळता इतर प्रसंगी, २८(२) कलमान्वये कोणतीही बदली करण्याचे योजले असेल त्या विषयी ...... व ...... याने आयुक्तांना व जिल्हा दंडाधिकाऱ्यांना सूचना दिली पाहिजे.
१) पोलीस महासंचालक, महानिरीक्षक
२) आयुक्त, उपायुक्त
३) गृहमंत्री, मुख्यमंत्री
४) गृहसचिव, उपसचिव

2) As per the Maharashtra Police Act, 1951, Timely Intimation shall, except in cases of extreme urgency, be given to the Commissioner and the District Magistrate, by the ...... and ...... of any proposed transfer under Section 28(2).
1) Director General of Police, Inspector General
2) Commissioner, Deputy Commissioner
3) Home Minister, Chief Minister
4) Home Secretary, Deputy Secretary

३) बाल न्याय (मुलांची काळजी आणि संरक्षण) अधिनियम, २००० अन्वये खालील विधानांचे अवलोकन करा :
विधान I : बाल न्याय (मुलांची काळजी आणि संरक्षण) अधिनियम, २००० च्या कलम २९ नुसार, राज्य सरकार प्रत्येक तालुक्यांकरिता बाल कल्याण समितीची स्थापना करेल.
विधान II : 'तालुका बाल संरक्षण युनिट' एक अध्यक्ष प्रदान करेल जो बाल कल्याणाच्या बाबतीत तज्ज्ञ असेल.
पर्यायी उत्तरे :
१) विधान I बरोबर आहे; II चूक आहे.
२) विधान II बरोबर आहे; I चूक आहे.
३) दोन्ही विधाने बरोबर आहेत.
४) दोन्ही विधाने चूक आहेत.

3) Observe the following statements in view of the Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Act, 2000 :
StatementI : As per Section 29 of the Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Act, 2000, the State Government shall constitute Child Welfare Committees for every Taluka.
Statement IT : The 'Taluka Child Protection Unit' shall provide a President, who must be expert in the matters related to child welfare.
Answer Options :
1) Statement I is correct; II is incorrect
2) Statement II is correct; I is incorrect
3) Both the statements are correct
4) Both the statements are incorrect

४) भ्रष्टाचार प्रतिबंध कायदा, १९८८ च्या अनुषंगाने खालील विधानांचे अवलोकन करा :
विधान I : कलम 2(c) भ्रष्टाचार प्रतिबंध कायद्यांतर्गत 'सार्वजनिक सेवक' या शब्दाची व्याख्या केली आहे.
विधान II : सार्वजनिक सेवक म्हणजे स्थानिक प्राधिकरणाच्या सेवेत किंवा वेतनात असलेली कोणतीही व्यक्ती.
पर्यायी उत्तरे :
१) विधान I बरोबर आणि II चूक आहे.
२) विधान II बरोबर आणि I चूक आहे.
३) दोन्ही विधाने बरोबर आहेत.
४) दोन्ही विधाने चूक आहेत.

4) Consider the following statements in view of the Prevention of Corruption Act, 1988 :
Statement I : Section 2(c) defines the term 'Public Servant' under Prevention of Corruption Act.
Statement I : Public servant means any person in the service or pay of local authority.
Answer Options :
1) Statement I is correct; II is incorrect
2) Statement II is correct; I is incorrect
3) Both the statements are correct
4) Both the statements are incorrect

५) लोकप्रतिनिधी अधिनियम, १९५१ च्या कलम १३६C अंतर्गत खालीलपैकी कोणता गुन्हा/गुन्हे दखलपात्र आहे/आहेत?
अ) कोणतेही नामनिर्देशन पत्र नष्ट करणे
ब) योग्य अधिकाराशिवाय कोणतीही मतपेटी उघडणे
क) मतदान केंद्रामधून मतपत्रिका काढून घेणे
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त अ आणि ब २) फक्त ब आणि क ३) फक्त क ४) वरील सर्व

5) Which of the following offences is/are punishable under Section 136C of the Representation of People Act, 1951 ?
a) Fraudulently destroys any nomination paper
b) Without due authority opens any ballot box
c) Removal of ballot papers from polling station
Answer Options :
1) Only a and b 2) Only b and c 3) Only c 4) All of the above

६) लोकप्रतिनिधी अधिनियम, १९५१ च्या अनुषंगाने खालील स्तंभ जुळवा आणि योग्य जोड्या लावा :

कलम	**तरतुदी**
अ) १२७	I) निवडणुकीच्या संदर्भात समाजात शत्रुत्व वाढवणे
ब) १३१	II) निवडणूक सभांमध्ये गोंधळ
क) १२५	III) पोलीस ठाण्यामध्ये उच्छंखूल वर्तनास दंड
ड) १३३	IV) निवडणुकीच्या वेळी बेकायदेशीरपणे वाहन भाड्याने घेणे किंवा वाहन खरेदी करणे यासाठी दंड

पर्यायी उत्तरे :

	(अ)	**(ब)**	**(क)**	**(ड)**
१)	I	II	III	IV
२)	IV	I	III	II
३)	II	III	I	IV
४)	II	III	IV	I

6) Match the columns in view of the Representation of People Act, 1951 :

Sections	**Provisions**
a) 127	I) Promoting enimity between classes in connection with election
b) 131	II) Disturbances at elections meetings
c) 125	III) Penalty for disorderly conduct in police station .
d) 133	IV) Penalty for illegal hiring or procuring of conveyances at elections

Answer Options :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
1)	I	II	III	IV
2)	IV	I	III	II
3)	II	III	I	IV
4)	II	III	IV	I

७) लोक सेवकाने आपल्या कामात दुर्लक्ष केल्यास, अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिबंध अधिनियम, १९८९ अंतर्गत कोणत्या शिक्षेची तरतूद आहे?
१) एक महिन्याचा कारावास
२) सहा महिन्यांपेक्षा कमी नसलेला, परंतु एक वर्षापर्यंतचा कारावास
३) एक वर्षापेक्षा कमी नसलेला कारावास
४) आजन्म कारावास व द्रव्यदंड

7) What is the punishment for neglect of duties by a Public Servant under the SC and ST (Prevention of Atrocities) Act, 1989 ?
1) Imprisonment for a term of one month
2) Imprisonment for a term which shall not be less than six months, but which may extend to one year
3) Imprisonment for a term which shall not be less than one year
4) Imprisonment for life and with fine

८) शस्त्र अधिनियम, १९५९ च्या कलम २९, नुसार बिगर परवानाधारक व्यक्तीकडून शस्त्र इत्यादी जाणीवपूर्वक खरेदी करणाऱ्यास ...... पर्यंत इतक्या मुदतीच्या कारावासाची शिक्षा होऊ शकते.
१) ३ महिने २) ६ महिने ३) १ वर्ष ४) ३ वर्षे

8) Under Section 29 of the Arms Act, 1959 the person purchasing arms from unlicensed person shall be punished with imprisonment for ...... period.
1) 3 months 2) 6 months 3) 1 year 4) 3 years

९) महाराष्ट्र पोलीस अधिनियम अंतर्गत कलम ५५ नुसार पारित केलेला तडीपारीचा आदेश कमाल किती काळापर्यंत अंमलात राहू शकतो?
१) एक वर्ष २) दोन वर्षे ३) तीन वर्षे ४) वरीलपैकी कोणतेही नाही

9) What is the maximum period for which the order of externment under Section 55 shall be kept in force, under the Maharashtra Police Act ?
1) One year 2) Two years 3) Three years 4) None of the above

१०) सार्वजनिक विहिरीमधील पाणी दूषित करणे हे महाराष्ट्र पोलीस अधिनियमाच्या कलम ...... नुसार अपराध आहे.
१) १०८ २) १०६ ३) १०७ ४) १०९

10) Defiling water in public well is an offence under Section ...... of the Maharashtra Police Act.
1) 108 2) 106 3) 107 4) 109

११) शस्त्रास्त्र कायदा, १९५९ च्या कलम ३ नुसार कोणत्याही व्यक्तीला कोणतेही बंदूक किंवा दारूगोळा घेणे, त्याच्या ताब्यात ठेवणे किंवा बाळगणे कायदेशीर नाही, जोपर्यंत ......
१) तो भारताच्या दौऱ्यावर आलेल्या परदेशी असल्यास २) त्याने वयाची पस्तीस वर्षे पूर्ण केली असल्यास
३) तो भारताचा विशेषाधिकार प्राप्त नागरिक असल्यास ४) वरीलपैकी कोणतेही नाही

11) As per Section 3 of the Arms Act, 1959, it is not legal for any person to acquire, have in his possession, or carry any fire arm or ammunition unless ......
1) he is a foreigner on tour of India 2) he has completed the age of thirty-five years
3) he is the privileged citizen of India 4) None of the above

१२) लाचलुचपत प्रतिबंध कायदा, १९८८ च्या कलम ७ नुसार सार्वजनिक कर्तव्य अप्रामाणिकपणे पार पाडण्याच्या उद्देशाने, कोणत्याही व्यक्तीकडून, अनुचित फायदा मिळविणारा लोक सेवकास ...... वर्षापेक्षा कमी नाही परंतु ती ...... वर्षांपर्यंत वाढू शकेल इतकी कारावासाची शिक्षा होऊ शकते.

१) तीन, सात २) दोन, सहा ३) चार, आठ ४) एक, पाच

12) As per Section 7 of the Prevention of Corruption Act, 1988, any public servant who, obtains from any person, as undue advantage with the intention to perform public duty dishonestly, he shall be punished with imprisonment which shall not be less than ...... years and may be extended to ...... years.

1) three, seven 2) two, six 3) four, eight 4) one, five

१३) अंमली पदार्थ आणि सायकोट्रॉपिक पदार्थ कायदा, १९८५ च्या कलम ...... अनुसार राज्य सरकारने विशेष अधिकार दिलेले दंडाधिकारी अटक करण्याचे वॉरंट जारी करू शकतात.

१) ३१(२) २) ४१(१) ३) ५१(१) ४) ८

13) A Magistrate empowered by the State Government can issue a warrant of arrest under Section ...... of the Narcotic Drugs and Psychotropic Substance Act, 1985.

4) 31(2) 2) 41(1) 3) 510) 4) 8

१४) महाराष्ट्र झोपडपट्टी दादागिरी, लूटमार, अंमलीपदार्थ गुन्हेगार, धोकादायक व्यक्ती, व्हिडिओ चाचे, वाळू तस्कर आणि जीवनावश्यक वस्तूंच्या काळाबाजारमध्ये गुंतलेल्या व्यक्तींच्या क्रियाकलाप प्रतिबंध कायदा, १९८१ च्या कलम ...... द्वारे ''झोपडपट्टी दादा''ची व्याख्या दिलेली आहे.

१) २(e-z) २) २(f) ३) २(e-1) ४) २(g)

14) The Maharashtra Prevention of Dangerous Activities of Slumlords, Bootleggers, Drug Offenders, Dangerous Persons, Video-Pirates, Sand Smugglers and Persons Engaged in Black Marketing of Essential Commodities Act, 1981, Section ...... defines "Slhumlord".

1) 2(e-z) 2) 2(f) 3) 2(e-1) 4) 2(g)

१५) महाराष्ट्र संघटित गुन्हेगारी नियंत्रण कायदा, १९९९ च्या कलम २४ नुसार, कोणत्याही लोक सेवकांनी त्यांचे कर्तव्य बजावण्यात कसूर केल्यास त्यास .... पर्यंतच्या कारावासाची शिक्षा होऊ शकते.

१) सहा महिने २) तीन वर्ष ३) पाच वर्ष ४) दोन वर्ष

15) As per Section 24 of the Maharashtra Control of Organised Crime Act, 1999, any public servants failg to discharge their duties shall be punished with imprisonment which may extend to ......

1) six months 2) three years 3) five years 4) two years

१६) महाराष्ट्र पोलीस अधिनियम, १९६१ नुसार खालील कामे करणे हे प्रत्येक पोलीस अधिकाऱ्याचे कर्तव्य असेल :

अ) त्यास शक्य असतील ते सर्व प्रथम करून, सार्वजनिक उपद्रव निर्माण होण्यास आळा घालणे.

ब) ज्या व्यक्तीना पकडण्यासाठी त्यास कायदेशीररीत्या प्राधिकृत केले असेल आणि त्यांना पकडण्यास पुरेसे कारण असेल अशा सर्व व्यक्तीना गैरवाजवी विलंब न लावता पकडणे.

क) दुसरा कोणताही पोलीस अधिकारी आपले काम करतेवेळी मदतीस बोलवील तेव्हा किंवा त्याचे काम करतेवेळी मदतीची गरज लागेल तर त्यास मदत न करणे.

ड) त्या त्यावेळी अमलात असलेल्या कोणत्याही कायद्यानुसार त्याच्याकडे सोपविण्यात आलेली कर्तव्य पार न पाडणे.

अचूक पर्याय निवडा.

१) पर्याय अ आणि ब अचूक आहेत २) पर्याय क आणि ड अचूक आहेत

३) सर्व पर्याय अचूक आहेत ४) वरीलपैकी कोणतेही अचूक नाही

16) As per the Maharashtra Police Act, 1951, it shall be the duty of every police officer :

a) To prevent to the best of his ability the commission of public nuisance.

b) To apprehend without unreasonable delay, all persons whom he is legally authorized to apprehend and for whose apprehension there is sufficient reason.

c) Not to aid another police officer when called on by him or in case of need in the discharge of his duty. ,

d) Not to discharge such duties as are imposed upon him by any law for the time being in force.

Choose the correct option.

1) Options a and b are correct 2) Options c and d are correct
3) All options are correct 4) None of the above are correct

१७) महाराष्ट्र पोलीस अधिनियम, १९५१ च्या कलम २(३) नुसार ''सक्षम अधिकारी'' या अभिव्यक्तीचा अर्थ ...... असा होतो.

१) पोलीस आयुक्त २) जिल्हा दंडाधिकारी ३) महसूल आयुक्त ४) वरील सर्व

17) As per Section 2(3) of the Maharashtra Police Act, 1951, the expression "Competent Authority" means ....

1) Commissioner of Police 2) District Magistrate
3) Revenue Commissioner 4) All of the above

१८) बाल न्याय (मुलांची काळजी आणि संरक्षण) कायदा, २००० चे कलम २(b) .... परिभाषित करते.

१) सल्लागार समिती २) सल्लागार मंडळ ३) भीक मागणे ४) वरीलपैकी कोणतेही नाही

18) Section 2(b) of the Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Act, 2000 defines ......

1) advisory committee 2) advisory board 3) begging 4) None of the above

१९) खालीलपैकी कोणत्या श्रेणीतील मुलांसाठी विशेष गृह व्यवस्था आहे ?

१) अनाथ मुले २) कायद्याच्या विरोधातील अल्पवयीन मुले
२) पळून गेलेली मुले ४) बंधपत्रित कामगार मुले

19) For which of the following categories of children is special home meant ?

1) Orphaned children 2) Juvenile in conflict with law
3) Run-away children 4) Rescued bonded labour children

२०) अनुसूचित जाती व अनुसूचित जनजाती (अत्याचार प्रतिबंध) अधिनियम, १९८९ अन्वये अनुसूचित जाती व अनुसूचित जनजाती याची सदस्य नसलेला जो कोणी ?

अ) एखाद्या अनुसूचित जाती अथवा अनुसूचित जमाती च्या सदस्यास मानवाचे अथवा जनावराचे मृत शरीराची विल्हेवाट लावण्यासाठी अथवा जमिनीत पुरण्यासाठी बळजबरी करील.

ब) अनुसूचित जातीच्या व अनुसूचित जनजातीच्या एखाद्या सदस्यास ''बिगारी'' करण्यास भाग पाडेल.

क) अनुसूचित जातीच्या वा अनुसूचित जनजातीच्या कोणत्याही सदस्यास पौष्टिक खाद्य पदार्थ पिण्याचे अथवा खाण्याची जबरदस्ती करेल.

ड) अनुसूचित जाती वा अनुसूचित जनजातीचा सदस्य असलेल्या व्यक्तीच्या गळ्यात चपलांची माळ घालून व नग्नावस्थेत त्याची धिंड काढेल – त्यास कारावासासाठी शिक्षा होईल.

अचूक पर्याय निवडा :

१) पर्याय अ, ब आणि क योग्य आहेत. २) सर्व पर्याय योग्य आहेत.
३) पर्याय अ, ब आणि ड योग्य आहेत ४) पर्याय ब, क आणि ड योग्य आहेत.

20) As per the Scheduled Castes and Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Act, 1989, whoever, not being a member of a Schedule Caste or a Scheduled Tribe :

a) compels a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe to dispose or carry human or animal carcasses or to dig graves,

b) makes a member of a Scheduled Caste and Scheduled Tribe to do "begar",

c) puts any edible and healthy substance in the mouth of a member of Scheduled Caste and Scheduled Tribe or forces to drink or eat such substance,

d) garlands with footwear or parades naked, a member of Scheduled Tribe — shall be punishable with imprisonment.

Choose the correct option.

1) Options a, b and c are correct　　2) All options are correct

3) Options a, b and d are correct　　4) Options b, c and d are correct

२१) सदोष मनुष्य वध म्हणजे ......

अ) मरणास कारण व्हावे या उद्देशाने कृती करणे.

ब) मृत्यूची शक्यता आहे अशा प्रकारची शारीरिक इजा करणे.

पर्यायी उत्तरे :

१) अ बरोबर आहे, ब चुकीचे आहे　　२) अ आणि ब दोन्ही बरोबर आहेत

३) ब बरोबर आहे, अ चुकीचे आहे　　४) अ आणि ब दोन्ही चुकीचे आहेत

21) Culpable homicide is ....

a) doing an act with the intention of causing death.

b) doing an act with intention of causing such bodily injury as is likely to cause death.

Answer Options :

1) a is right, b is wrong　　2) Both a and b are right

3) b is right, a is wrong　　4) Both a and b are wrong

२२) भारतीय दंड संहिता, १८६० च्या कलम १० अंतर्गत 'पुरुष' हा शब्द मनुष्याला सूचित करतो जो ......

१) वय १८ वर्षे आहे　　२) वय २१ वर्षे आहे　　३) वय १६ वर्षे आहे　　४) कोणतेही वय

22) The word 'Man' under Section 10 of the Indian Penal Code, 1860 denotes a male human being ......

1) 18 years of age　　2) 21 years of age　　3) 16 years of age　　4) of any age

२३) भारतीय दंड संहिता, १८६० अन्वये खाली दिलेल्या विधानाचे परीक्षण करा :

अ) एखाद्या व्यक्तीला शारीरिक इजा करून त्याद्वारे त्याचा मृत्यू होण्याचा वेग वाढवून मृत्यू घडवून आणणे हा सदोष मनुष्यवध आहे.

ब) आईच्या गर्भातील भ्रूणाचा मृत्यू घडवण्यास मनुष्यवध म्हणतात.

योग्य पर्याय निवडा

१) दोन्ही अ आणि ब बरोबर आहेत　　२) अ बरोबर आहे; ब चूक आहे

३) ब बरोबर आहे; अ चूक आहे　　४) अ आणि ब दोन्ही चूक आहेत

23) Examine the following statements in view of the Indian Penal Code, 1860 :

a) Acceleration of death by causing bodily injury is a culpable homicide.

b) Causing death of a child in the mother's womb is a homicide.

Choose the correct option.

1) Both a and b are correct　　2) ais correct; b is incorrect

3) bis correct; a is incorrect　　4) Both a and b are incorrect

२४) भारतीय दंड संहिता, १८६० अनुसार खालील विधानाचा विचार करा :
विधान I : राहते घर, इत्यादितील चोरी हा समेट न होण्याजोगा गुन्हा आहे.
विधान II : खंडणी हा दखलपात्र गुन्हा आहे.
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त I बरोबर आहे २) फक्त II बरोबर आहे
३) I आणि II दोन्ही बरोबर आहेत ४) I आणि II दोन्ही चूक आहेत

24) Consider the following statements in view of the Indian Penal Code, 1860 :
Statement I : Theft in dwelling house, etc., is a Non-compoundable offence.
Statement II : The offence extortion is cognizable.
Answer Options:
1) Only I is correct 2) Only II is correct
3) Both I and II are correct 4) Both I and II are incorrect

२५) भारतीय दंड संहिता, १८६० अन्वये, खालीलपैकी ***अयोग्य*** विधान कोणते?
१) लोकसेवक कायदेशीर कर्तव्य बजावतांना त्याला अटकाव करणे हा गुन्हा आहे.
२) लोकसेवकास सहाय्य करणे विधितः बंधनकारक असताना ते टाळणे गुन्हा आहे.
३) अधिकाराशिवाय केलेल्या लोकसेवकाच्या आदेशाची अवज्ञा करणे गुन्हा आहे.
४) वरीलपैकी एकही नाही.

25) In view of the Indian Penal Code, 1860, which of the following statements is incorrect ?
1) Voluntary obstruction to public servant in discharge of his duties is an offence.
2) Omission to assist public servant bound by law is an offence.
3) Disobedience of an order given by public servant not empowered by law is an offence.
4) None of the above

२६) भारतीय दंड संहिता, १९६० अंतर्गत कलम ३७९ 'चोरी' या गुन्ह्यासाठी कोणती शिक्षा आहे?
१) १ वर्ष २) २ वर्ष ३) ३ वर्ष ४) ५ वर्ष

26) What is the punishment for 'theft' under Section 379 of the Indian Penal Céde, 1860 ?
1) 1 year 2) 2 years 3) 3 years 4) 5 years

२७) भारतीय दंड संहिता, १८६० च्या तरतुदी अन्वये, खालीलपैकी कोणते विधान बरोबर आहेत?
अ) प्रत्येक मृत्यू हा खून नसतो.
ब) अपघातामध्ये गुन्हेगारी हेतू उपस्थित नसतो.
क) भारतीय दंड संहिता, १८६०, १ जानेवारी, १८६२ रोजी लागू झाला.
ड) भारतीय दंड संहिता, १८६० च्या कलम ८४ अंतर्गत 'वेडेपणा' हे संरक्षण नाही.
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त अ आणि ब २) फक्त अ, ब आणि क ३) फक्त ब, क आणि ड ४) फक्त अ आणि ड

27) In view of provisions of the Indian Penal Code, 1860, which of the following statements are correct ?
a) Every death is not murder.
b) Criminal intention is not present in case of an accident.
c) The Indian Penal Code, 1860 came into force on 1st January, 1862.
d) 'Insanity' is no defence under Section 84 of the Indian Penal Code, 1860.
Answer Options :
1) Only a and b 2) Only a, b and c 3) Only b,c and d 4) Only a and d

२८) फौजदारी प्रक्रिया संहिता अंतर्गत अंगझडती अथवा जागेची झडती घेण्यात येते. त्याबाबत खाली काही पर्याय दिलेले असून कंसामध्ये फौजदारी प्रक्रिया संहितेमधील कलम नमूद करण्यात आले आहे.
नमूद पर्यायांमधून फौजदारी प्रक्रिया संहिता प्रमाणे योग्य कलमाचा समावेश नसलेला पर्याय निवडा.
१) संशयित व्यक्ती स्वतःचे अस्तित्व लपवीत असते अशावेळी अटक करताना [CrPC कलम ४६]
२) अंगझडती तपासणीमध्ये शस्त्र आहे किंवा कसे याबाबतची झडती घेणे [CrPC कलम ५२]
३) व्यक्तीला बेकायदेशीर डांबून ठेवले असल्यास घेतलेली जागेची झडती [CrPC कलम ९७]
४) बंद जागेच्या ठिकाणी जागा मालकाकडे झडती घ्यावयाची असल्यास (सर्वसाधारण झडती प्रक्रिया) [CrPC कलम १००]

28) Choose option in which the section is incorrectly mentioned as per CrPC.
1) For the arrest of a suspected person if he is concealing his presence [CrPC Section 46]
2) Power of seizure of offensive weapon during personal search [CrPC Section 52]
3) Search for person wrongfully confined [CrPC Section 97]
4) Person in charge of close place to all (general procedure for search) [CrPC Section 100]

२९) खालील विधानाचा विचार करा :
विधान I : १२ वर्षाखालील स्त्रीवर बलात्कार केल्याबद्दलची शिक्षा १२ वर्षापर्यंत वाढू शकते.
विधान II : फारकतीच्या काळात पतीने पत्नीशी तिच्या परवानगीशिवाय लैंगिक समागम केल्यास कारावासाची शिक्षा होऊ शकते जी दोन वर्षांपेक्षा कमी नसते.
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त I बरोबर आहे, II चूक आहे
२) फक्त II बरोबर आहे, I चूक आहे
३) I आणि II दोन्ही चूक आहेत
४) I आणि II दोन्ही बरोबर आहेत

29) Consider the following statements :
Statement I : Punishment for rape on woman under 12 years of age is rigorous imprisonment for a term which may extend to 12 years.
Statement II : For sexual intercourse by husband with his wife without her consent, during separation, the punishment of imprisonment shall not be less than two years.
Answer Options :
1) Only I is correct, II is incorrect
2) Only II is correct, I is incorrect
3) Both I and II are incorrect
4) Both I and II are correct

३०) कोणत्याही वर्गाच्या धर्माचा अपमान करण्याच्या उद्देशाने उपासना स्थळाचे नुकसान करणे, अगर ते अपवित्र करणे, हा गुन्हा भारतीय दंड संहिता, १८६० मधील ...... खाली समाविष्ट आहे.
१) कलम २९५ A २) कलम २९४ ३) कलम २९५ ४) कलम २९८

30) Injuring or defiling place of worship with intent to insult the religion of any class, this offence is covered under ...... of the Indian Penal Code, 1860.
1) Section 295A 2) Section 294 3) Section 295 4) Section 298

३१) जो कोणी खून करतो तो ...... या शिक्षेस पात्र असतो.
१) देहदंड
२) जन्मठेप (आजन्म कारावास)
३) देहदंड किंवा जन्मठेप
४) देहदंड किंवा जन्मठेप आणि द्रव्यदंड

31) Whoever commits murder shall be punished with ......
1) death penalty
2) life imprisonment
3) death penalty or life imprisonment
4) death penalty or life imprisonment and also fine

३२) भारतीय दंड संहिता, १८६० च्या तरतुदीनुसार, बेदरकारपणे वाहन चालवणे या गुन्ह्यातून खालीलपैकी कोणत्या कर्मचाऱ्यांना वगळले जाते?

१) लष्कराचे कर्मचारी   २) केंद्र सरकारचे कर्मचारी   ३) विदेशी नागरिक   ४) वरीलपैकी कोणतेही नाही

32) Which of the following personnel is exempted from the offence of rash driving under the Indian Penal Code, 1860 ?

1) Military Personnel   2) Central Government Personnel
3) Foreign Nationals   4) None of the above

३३) खालीलपैकी कोणत्या व्यक्तीच्या पुनर्विवाहास द्विविवाहाचा गुन्हा लागू होणार नाही?

अ) ज्या व्यक्तीचे पूर्वीचे लग्न न्यायालयाने रद्दबातल केले आहे त्याचा पुनर्विवाह गुन्हा नाही.
ब) ज्या व्यक्तीचा पती वा पत्नी सात वर्षे किंवा अधिक काळ दूर व गैरहजर आहे त्याचा पुनर्विवाह गुन्हा नाही.
क) ज्या व्यक्तीने आपल्या हयात पतीच्या व पत्नीच्या संमतीने पुनर्विवाह केला तर तो गुन्हा नाही.
योग्य पर्याय निवडा.

१) फक्त अ   २) फक्त अ आणि ब   ३) फक्त ब   ४) फक्त क

33) The offence of bigamy is not applicable to the marriage of a person ......

a) whose previous marriage is declared as void by the competent court
b) whose spouse has been absent for seven years or more
c) whose second marriage is performed with the consent of living spouse
Choose correct option.

1) Only a   2) Only a and b   3) Only b   4) Only c

३४) फौजदारी प्रक्रिया संहिता कलम ४1D अंतर्गत खालीलपैकी कोणता अधिकार हा अटक झालेल्या व्यक्तीला दिलेला आहे?

१) आपल्या पसंतीच्या वकिलाला भेटण्याचा अधिकार
२) मोफत कायदेविषयक मदत घेण्याचा अधिकार
३) आपल्या नातेवाईकांना स्वतःच्या अटकेसंबंधी सांगण्याचा अधिकार
४) वरीलपैकी कोणतेही नाही

34) Which of the following rights is available to an arrested person under Section 41D of the Criminal Procedure Code ?

1) Right to meet an advocate of his choice
2) Right to get free legal aid
3) Right to have his relative informed of his arrest
4) None of the above

३५) फौजदारी प्रक्रिया संहिता, १९७३ च्या तरतुदी अनुसार एखाद्या व्यक्तीची अटक ही :

अ) फौजदारी प्रक्रिया संहिता, १९७३ तील प्रावधानानुसार असावी.
ब) कोणताही अन्य कायद्यातील प्रावधानानुसार असावी जो कायदा अटकेची तरतूद करतो.
क) न्यायालयाचा संमंतीने असावी.
वरीलपैकी कोणते/ती विधान बरोबर आहे/त?

१) फक्त अ आणि ब   २) अ, ब आणि क   ३) फक्त अ   ४) फक्त अ आणि क

35) As per provisions under the Code of Criminal Procedure, 1973, arrest of a person should be made :

a) in accordance with provisions of the Criminal Procedure Code, 1973.
b) in accordance with any other law providing for arrest.
c) with the permission of a court.
Which of the statements given above is/are correct ?

1) Only a and b   2) a, b and c   3) Only a   4) Only a and c

३६) फौजदारी प्रक्रिया संहितेच्या खालीलपैकी कोणत्या कलमाअंतर्गत प्रत्येक जिल्ह्यात पोलीस नियंत्रण कक्ष स्थापन होऊ शकतो?

१) कलम ४१A २) कलम ४१B ३) कलम ४१C ४) कलम ४१D

36) Under which of the following provisions of the Criminal Procedure Code, Police Control Room can be established in every district ?

1) Section41A 2) Section41B 3) Section41C 4) Section 41D

३७) बळींना नुकसान भरपाई योजनेंतर्गत अपराधामुळे बळीला झालेले नुकसान किंवा दुखापतीसाठी नुकसान भरपाई रक्कमेचा निवाडा कोण देऊ शकतो?

१) राज्य सरकार २) केंद्र सरकार

३) जिल्हा/राज्य कायदेविषयक सेवा प्राधिकरण ४) न्यायालय

37) Who decides the quantum of compensation to be awarded to the victim who has suffered loss or injury as a result of crime under Victim Compensation Scheme ?

1) State Government 2) Central Government

3) District/State Legal Services Authority 4) Court

३८) लोकसेवकाविरुद्ध खटला चालविण्याकरिता लागणारा कलम १९७ फौजदारी प्रक्रिया संहिता अंतर्गतचा शासन पूर्व संमतीचा आदेश ही ...... कृती आहे.

१) प्रशासकीय २) न्यायिक ३) जणू काही न्यायिक ४) वैधानिक

38) The order of previous sanction for prosecution of a public servant under Section 197 of the Criminal Procedure Code is a/an ...... act.

1) Administrative 2) Judicial 3) Quasi-judicial 4) Legislative

३९) फौजदारी खटल्यामध्ये पुराव्याचे ओझे जसे की तथ्य शाबीत करणे बाबत नेहमी सरकारी पक्षाचे असते.

अ) होय ब) नाही

क) आरोपीवर असते ड) बचाव पक्षाच्या वकिलावर असते

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/विधाने बरोबर आहे/त?

१) फक्त ब आणि क २) फक्त क आणि ड ३) फक्त अ ४) फक्त क

39) In criminal cases, the burden of proof even in the sense of establishing a case is always on the prosecution.

a) Yes b) No

c) It is on the accused d) It ison defence counsel

Which of the statements given above is/are correct ?

1) Only b and c 2) Only c and d 3) Only a 4) Only c

४०) लैंगिक गुन्ह्यांपासून मुलांच्या संरक्षणाचा कायदा (POSCSO), २०१२ च्या अनुषंगाने खालील विधानांचे अवलोकन कराः

विधान I : लैंगिक गुन्ह्यांपासून मुलांच्या संरक्षणाचा कायदा (POSCO) चे कलम ८ हे भेदक लैंगिक हल्ल्याच्या शिक्षेशी संबंधित आहे.

विधान II : जो कोणी भेदक लैंगिक अत्याचार करेल त्याला सात वर्षापेक्षा कमी नाही अशा कारावासाची शिक्षा दिली जाईल.

पर्यायी उत्तरे :

१) विधान I बरोबर आहे; II चूक आहे. २) विधान II बरोबर आहे; I चूक आहे.

३) दोन्ही विधाने बरोबर आहेत. ४) दोन्ही विधाने चूक आहेत.

40) Observe the following statements in view of the POCSO Act, 2012 :
Statement I : Section 8 of the POCSO Act deals with the punishment for penetrative sexual assult.
Statement II : Whoever commits penetrative sexual assult shall be punished with imprisonment of either description for a term which shall not be less than seven years.
Answer Options :
1) Statement I is correct; II is incorrect
2) Statement II is correct; I is incorrect
3) Both the statements are correct
4) Both the statements are incorrect

२) नागरी हक्क संरक्षण अधिनियम १९५५

१) नागरी हक्क संरक्षण अधिनियम १९५५ लि कलम ...... नुसार अनुसूचित जातीच्या सदस्यांच्या संबंधात या कायद्याच्या अंतर्गत गुन्हा ठरवणारे कृत्य केले जाते, न्यायालयाने असे गृहीत धरले पाहिजे की, जोपर्यंत विरुद्ध सिद्ध होत नाही, तोपर्यंत असे कृत्य अस्पृश्यतेच्या आधारावर केले गेले आहे.
१) कलम ११ २) कलम १२ ३) कलम १३ ४) कलम १४

1) As per section ...... of the protection of civil rights act, 1955 if any offence is committed against member of a scheduled caste, the court shall presume unless the contrary is proved, that such act was committed on the ground of 'untouchability'.
1) Section 11 2) Section 12 3) Section 13 4) Section 14

३) हुंडाबंदी अधिनियम १९६१

१) हुंडा बंदी अधिनियम, १९६१ च्या कलम ४ अन्वये जी कोणी व्यक्ती वधू किंवा वराच्या पालकांकडून किंवा त्यांचे नातेवाइकांकडून लग्नप्रित्त्यर्थ हुंड्याची मागणी करेल त्यास कमीत कमी ६ महिने जी .... वर्षे पर्यंत वाढू शकेल अशा कारावासासाठी आणि रुपये .... पर्यंत दंडाची शिक्षा होऊ शकते.
१) ४; ५,००० २) २; १०,००० ३) ३; २०,००० ४) ४; ५०,०००

1) According to section 4 of Dowry Prohibition Act 1961, whoever demands dowry from parents or relatives of bride or bridegroom in consideration of marriage shall be punished with the imprisonment of 6 months which may extend to ...... years and fine which may extend to ...... rupees.
1) 4; 5,000 2) 2; 10,000 3) 3; 20,000 4) 4; 50,000

४) अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती (अत्याचारास प्रतिबंध) अधिनियम १९८९

१) अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिबंध) अधिनियम १९८९ च्या कलम २१ नुसार कायद्याची प्रभावी अंमलबजावणी सुनिश्चित करणे, अत्याचार झालेल्या व्यक्तींना .... सह न्याय मिळवून देण्यासाठी पुरेशी सुविधा पुरविणे हे सरकारचे कर्तव्य असेल.
१) कायदेशीर मदत
२) साक्षीदारांचा प्रवास व देखभाल खर्च
३) अत्याचारग्रस्तांचे आर्थिक व सामाजिक पुनर्वसन
४) वरील सर्व

1) As per section 21 of the scheduled caste and scheduled tribes (Prevention of Atrocities) Act 1989, it shall be the duty of Government to ensure effective implementation of the act, provide adequate facilities, including ...... to the persons subjected to atrocities to enable them to avail themselves justice.
1) Legal aid
2) Travelling and maintenance expenses to witnesses
3) The economic and social rehabilitation of the victims of the atrocities
4) All of the above

५) मानवी हक्क संरक्षण अधिनियम १९९३

१) मानवी हक्क कायद्याच्या कलम ३१ अन्वये, प्रत्येक मानवी हक्क न्यायालयासाठी, राज्यसरकार अधिसूचनेद्वारे, खटले चालवण्याच्या उद्देशाने .... म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या वकिलाची नियुक्ती करेल, जो वकील म्हणून प्रॅक्टिसमध्ये सात वर्षांपेक्षा कमी नसेल.

१) दंडाधिकारी २) कोर्ट असोसिएट ३) न्यायालयीन सहायक ४) वरीलपैकी काहीही नाही

1) Under the Section 31 of Human Rights Act for every Human Rights Court, the State Government shall, by notification, appoint an advocate who has been in practice as an advocate for not less than seven years is knwon as ......, for the purpose of conducting cases in the court.

1) Magistrate 2) Court Associate 3) Court Assignee 4) None of the above

६) कौटुंबिक हिंसाचारापासून महिलांचे संरक्षण अधिनियम २००५

१) खालील विधाने विचारात घ्या.

विधान I : कौटुंबिक हिंसाचारापासून महिलांचे संरक्षण कायदा, २००५ अंतर्गत 'मूल' म्हणजे १८ वर्षाखालील कोणतीही व्यक्ती आणि त्यात दत्तक मुलाचा समावेश होतो.

विधान II : कौटुंबिक हिंसाचारापासून महिलांचे संरक्षण कायदा, २००५ अंतर्गत 'बालकाची' व्याख्या कलम २(d) मध्ये दिली आहे.

१) विधान I बरोबर आहे, II चूक २) विधान II बरोबर आहे, I चूक

३) दोन्ही विधाने बरोबर आहेत ४) दोन्ही विधाने चूक आहेत.

1) Consider the following statements.

Statement I : 'Child' means any person below the age of 18 years and includes adopted child, according to the protection of women from Domestic Violence Act, 2005.

Statement II : Under the protection of women from Domestic Violence Act, 2005, the definition of 'Child' is given under section 2(d).

1) Statement I is correct, II incorrect 2) Statement II is correct, I incorrect

3) Both the Statements are correct 4) Both the Statements are incorrect

२) कौटुंबिक हिंसाचारापासून महिलांचे संरक्षण कायदा, २००५ चे कलम १० .... शी संबंधित आहे.

a) प्रतिवादीकडून संरक्षण आदेशाचे उल्लंघन केल्याबद्दल दंड

b) संरक्षण अधिकाऱ्याने केलेल्या गुन्ह्याची दखल

c) केंद्र सरकारला नियम बनविण्याचा अधिकार

d) सेवा प्रदाते

पर्यायी उत्तरे :

१) केवळ (a) बरोबर २) केवळ (b) बरोबर

३) केवळ (c) आणि (d) बरोबर ४) केवळ (d) बरोबर

2) Section 10 of the protection of women from Domestic Violence Act, 2005 deals with :

a) Penalty for breach of protection order by the respondant

b) Cognizance of offence committed by protection officer

c) Power of Central Govt. to make rules

d) Service Providers

Answer Options :

1) Only (a) correct 2) Only (b) correct

3) Only (c) and (d) correct 4) Only (d) correct

३) कौटुंबिक हिंसाचारापासून महिलांचे संरक्षण या कायद्याच्या अनुषंगाने, खालील विधानांचे अवलोकन करा.

विधान I : सदर कायद्यातील कलम ८ हे संरक्षण अधिकाऱ्याचे कर्तव्ये आणि कार्ये यांच्याशी संबंधित आहे.

विधान II : देशांतर्गत घटनेचा अहवाल, विहित नमुन्यात व पद्धतीने राज्यपालांना देणे हे संरक्षण अधिकाऱ्याचे कर्तव्य असेल.

पर्यायी उत्तरे :

१) विधान I बरोबर आहे, II चूक　　२) विधान II बरोबर आहे, I चूक

३) दोन्ही विधाने बरोबर　　४) दोन्ही विधाने चूक

3) Consider the following statements in view of Protection of Women from Domestic Violence Act.

Statement I : Section 8 of the Protection of Women from Domestic Violence Act deals withduties and functions of the protection officer.

Statement II : It shall be the duty of the protection officer to make a domestic incident report to the Governor, in such a form and manner prescribed.

Answer Options :

1) Statement I correct; II incorrect　　2) Statement II correct; I incorrect

3) Both statements are correct　　4) Both statements are incorrect

४) मनी लॉन्डरिंग प्रतिबंध कायदा २००२ च्या कोणत्या कलमा अंतर्गत मी लॉन्डरिंगसाठी शिक्षेची तरतूद केली आहे ?

१) कलम ७　　२) कलम ३　　३) कलम ४　　४) कलम १०

4) "Punishment for money-laundering" is defined under which section of prevention of money laundering Act 2002 ?

1) Section 7　　2) Section 3　　3) Section 4　　4) Section 10

५) फौजदारी प्रक्रिया संहिता १९७३ मधील कलम .... मध्ये सराईत गुन्हेगाराकडून चांगल्या वर्तणुकी संदर्भात घ्यावयाच्या बंधपत्रा संदर्भातली प्रक्रिया दिलेली आहे.

१) कलम १०६　　२) कलम १०८　　३) कलम १०९　　४) कलम ११०

5) Under section of the code of criminal procedure, 1973, the procedure for security for good behaviour from habitual offenders is given.

1) Section 106　　2) Section 108　　3) Section 109　　4) Section 110

६) फौजदारी प्रक्रिया संहिता १९७३ मधील कलम ४३ मध्ये खालीलपैकी कोणती तरतूद आहे ?

१) पोलीस वॉरंटशिवाय केव्हा अटक करू शकतील

२) दंडाधिकाऱ्याकडून अटक

३) अटक कशी करायची

४) खाजगी व्यक्तीकडून अटक आणि अशी अटक झाल्यावरची कार्यपद्धती

6) The section 43 of the code of criminal procedure, 1973 provides for which of the following ?

1) When police may arrest without warrant

2) Arrest by Magistrate

3) How to make arrest

4) Arrest by private person and procedure on such arrest

७) फौजदारी प्रक्रिया संहिता १९७३ मधील कलम २ (x) अन्वये ''वॉरंट खटला'' म्हणजे ज्या अपराधास मृत्यूची किंवा आजीवन कारावासाची अगर ...... हून अधिक मुदतीच्या कारावासाच्या शिक्षेस पात्र असलेल्या अपराधा संबंधीचा खटला होय.

१) तीन वर्षा　　२) दोन वर्षा　　३) चार वर्षा　　४) एक वर्षा

7) According to section 2 (x) of code of criminal procedure, 1973 "warrant case" means a case relating to an offence punishable with death, imprisonment for life or imprisonment for a term exceeding ......

1) three years 2) two years 3) four years 4) one year

८) फौजदारी प्रक्रिया संहिता १९७३ मधील 'अन्वेषण' व 'चौकशी' संबंधित खालील वाक्ये वाचा व उत्तर द्या.

i) या दोन्ही संज्ञा सारख्याच आहेत.

ii) या दोन्ही संज्ञा वेगवेगळ्या आहेत.

iii) या संज्ञा परिस्थिती व व्यक्ती सापेक्ष आहेत.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त वाक्य (i) बरोबर आहे. २) फक्त वाक्य (ii) बरोबर आहे.

३) वाक्ये (ii) व (iii) बरोबर आहेत. ४) वाक्ये (i) व (iii) बरोबर आहेत.

8) Read the following statements regarding 'Investigation' and 'Inquiry' under the code of criminal procedure 1973 and answer.

i) Both these terms are same.

ii) Both these terms are different.

iii) These terms are subject to circumstances and persons.

Answer Options :

1) Only statement (i) is correct 2) Only statement (ii} is correct

3) Statements (ii) and (iii) are correct 4) Statements (i) and (iii) are correct

९) भारतीय दंड विधान अंतर्गत खालीलपैकी कोणत्या तरतुदी मध्ये १२ वर्षाखालील महिलेवर झालेल्या सामूहिक बलात्कारासाठी शिक्षा विहित आहे ?

१) कलम ३७६ AB २) कलम ३७६ DA ३) कलम ३७६ ४) कलम ३७६ DB

9) Under which of the following provision of Indian Penal Code the punishment for gang rape on woman under twelve years of age is prescribed ?

1) Section 376 AB 2) Section 376 DA 3) Section 376 4) Section 376 DB

१०) एखादी व्यक्ती एखादी गोष्ट करण्यास प्रोत्साहन देतो म्हणजे तो भारतीय दंड संहितेच्या कलम १०७ नुसार .... करतो.

१) दुसऱ्याला ती गोष्ट करण्यास प्रवृत्त २) कृत्य करताना इतरांसोबत कट रचणे

३) हेतुपुरस्सर ती गोष्ट करण्यास मदत ४) वरील सर्व

10) As per section 107 of Indian Penal Code, a person abets the doing of a thing if he ......

1) instigates another to do that thing 2) conspires with other in the doing of the act

3) intentionally aids the doing of that thing 4) all of the above

११) भारतीय दंड संहिता १८६० च्या कलम ४४ अंतर्गत "Injury" (''नुकसान'') याचा अर्थ .... याच्या बाबतीतील कोणत्याही व्यक्तीस केलेला अवैध अपाय.

१) शरीर २) मन ३) मालमत्ता ४) वरील सर्व

11) According to section 44 of Indian Penal Code 1860 "Injury" means illegal harm caused to any person in ......

1) Body 2) Mind 3) Property 4) All of the above

१२) खालीलपैकी कोणती विधान/विधाने बरोबर आहे/आहेत ?

a) लैंगिक गुन्ह्यापासून मुलाचे संरक्षण (पोक्सो) कायद्यान्वये इ-बॉक्स ऑनलाईन तक्रार २६ ऑगस्ट, २०१६ रोजी सुरु करण्यात आली.

b) २०१२ मध्ये ट्रॅक चाइल्ड वेब पोर्टल कार्यान्वित झाले.

c) बेटी बचाओ बेटी पढाओ योजना २२ जानेवारी, २०१४ रोजी सुरु केली.

d) २२ जानेवारी, २०१९ रोजी भारताचे माननीय राष्ट्रपती यांच्या हस्ते राष्ट्रीय बाल पुरस्कार ने ५२ मुलांना सन्मानित करण्यात आले.

पर्यायी उत्तरे :

१) (a) आणि (b) २) (c) आणि (d) ३) (a),(b) आणि (c) ४) वरीलपैकी नाही

12) Which of the following statements is/are correct ?

a) E-box online complaint under the Protection of Children from Sexual Offences (POCSO) Act was launched on 26?h August, 2016.

b) The Track Child web portal was launched in 2012.

c) Beti Bachao Beti Padhao Yojana was launched on 22°d January, 2014.

d) On 22°d January, 2019, at the hands of Hon'ble President of India, 52 children were honoured with the Rashtriya Bal Puraskar.

Answer Options :

1) (a) and (b) 2) (c) and (d) 3) (a), (b) and (c) 4) All of the above

१३) शिक्षण हक्क अधिनियमातील कोणत्या कलमाने बालकास शारीरिक शिक्षा करण्यास किंवा मानसिक त्रास देण्यास प्रतिबंध केला आहे ?

१) कलम १७ २) कलम १८ ३) कलम २० ४) कलम २२

13) Which Section of Right to Education Act, prohibits physical punishment and mental harassment of students ?

1) Section 17 2) Secfion 18 3) Section 20 4) Section 22

१४) जोड्या लावा – (भारतातील दहशतवाद विरोधी कायदे)

(A) (कायदे / अधिनियम)	**(B) (वर्ष)**
a) दहशतवादी व विघटनकारी कृती (प्रतिबंध) कायदा	i) १९६७
b) बेकायदेशीर कृती (प्रतिबंध) कायदा	ii) १९९९
c) महाराष्ट्र संघटित गुन्हेगारी नियंत्रण कायदा	iii) २००२
d) दहशतवाद प्रतिबंधक कायदा	iv) १९८७

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
१)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
२)	(iv)	(ii)	(i)	(iii)
३)	(i)	(iv)	(iii)	(ii)
४)	(iv)	(i)	(ii)	(iii)

14) Match the pairs — (Anti-terrorism Laws in India)

(A) (Laws)	**(B) (Year)**
a) Terrorist and Disruptive Activities (Prevention) Act	i) 1967
b) Unlawful Activities (Prevention) Act	ii) 1999
c) Maharashtra Control of Organised Crime Act	iii) 2002
d) Prevention of Terrorism Act	iv) 1987

Ansvrer Options :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
1)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
2)	(iv)	(ii)	(i)	(iii)
3)	(i)	(iv)	(iii)	(ii)
4)	(iv)	(i)	(ii)	(iii)

१५) खालीलपैकी कोणाला मातृत्व लाभ कायदा – १९६१ लागू आहे ?

a) कारखान्यांमधील महिला श्रमिक b) खाणींमधील महिला श्रमिक

c) मळ्यांमधील महिला श्रमिक d) वरील सर्व

पर्यायी उत्तरे :

१) (a) आणि (b) २) (b) फक्त (c) ३) (a) आणि (c) ४) फक्त (d)

15) The Maternity Benefit Act — 1961 is applicable to which of the following categories ?

a) Female workers in factories b) Female workers in mines

c) Female workers in plantations d) All of the above

Answer Options :

1) (a) and (b) 2) (b) and (c) 3) (a) and (c) 4) Only (d)

१६) खालीलपैकी कोणते लाभ कर्मचारी राज्य विमा कायदा, १९४८ मध्ये समाविष्ट आहेत ?

a) आजारपण लाभ b) मातृत्व लाभ c) अपंगत्व लाभ d) वरीलपैकी सर्व

पर्यायी उत्तरे :

१) (a) आणि (b) २) (a) फक्त (c) ३) (b) आणि (c) ४) (d)

16) Which of the following benefits are included in The Employees' State Insurance Act, 1948 ?

a) Sickness benefit c) Disablement benefit

b) Maternity benefit d) All of the above

Answer Options :

1) (a) and (b) 2) (a) and (c) 3) (b) and (c) 4) (d)

१७) पोक्सो (POCSO) चा अन्वयार्थ काय ?

१) प्रिव्हेंशन ऑफ चिल्ड्रेन फ्रॉम स्मॉल ऑफेन्सेस

२) प्रोटेक्शन ऑफ क्राईम फ्रॉम सोसायटील ऑर्गनायझेशन

३) प्रोटेक्शन ऑफ चिल्ड्रेन फ्रॉम सेक्शुअल ऑफेन्सेस

४) प्रोटेक्शन ऑफ चिल्ड्रेन फ्रॉम सेक्शुअल ऑर्गनायझेशन

17) POCSO stands for ....

1) Prevention of Children from Small Offences

2) Protection of Crime from Societal Organization

3) Protection of Children from Sexual Offences

4) Protection of Children from Sexual Organization

१८) मातृत्व लाभ कायदा .... या वर्षी करण्यात आला.

१) १९६० २) १९६१ ३) १९६३ ४) १९६२

18) The Maternity Benefit Act was enacted in.............

1) 1960 2) 1961 3) 1963 4) 1962

१९) मानसिक स्वास्थ्य देख-रेख अधिनियम .... मध्ये मंजूर झाला.

१) २०१४   २) १९८६   *३) १९८७*   ४) २०१७

19) The Mental Health Care Act was passed in ....

1) 2014   *2) 1986*   3) 1987   4) 2017

२०) ग्राहक संरक्षण अधिनियम २०१९ प्रमाणे मालाचे किंवा सेवांचे प्रदान केलेले मूल्य रु. .... पेक्षा जास्त आहे, अशा फिर्यादी ची दखल घेण्याची अधिकारिता राष्ट्रीय आयोगास आहे.

१) एक कोटी   २) पाच कोटी   ३) पन्नास लाख   ४) दहा कोटी

20) As per Consumer Protection Act 2019, the National Commission shall have jurisdiction to entertain complaints where the value of the goods or services paid as consideration exceeds T

1) One Crore   2) Five Crore   3) Fifty Lac   4) Ten Crore

२१) ग्राहक संरक्षण अधिनियम, २०१९ नुसार 'तक्रारदार' म्हणजे ....

a) ग्राहक

b) अस्तित्वात असलेल्या कोणत्याही कायद्यान्वये नोंदणीकृत स्वयंसेवी ग्राहक संघटना

c) केंद्र सरकार

d) राज्य सरकार

पर्यायी उत्तरे :

१) केवळ (a) आणि (b) बरोबर   २) केवळ (c) आणि (d) बरोबर

३) केवळ (a) आणि (c) बरोबर   ४) वरीलपैकी सर्व बरोबर

21) Under the Consumer Protection Act, 2019 'Complainant' means

a) A consumer

b) Any voluntary consumer association registered under any law for the time being in force

c) The Central Government

d) The State Government

Answer Options :

1) Only (a) and (b) correct   2) Only (c) and (d) correct

3) Only (a) and (c) correct   4) Above all are correct

२२) ग्राहक संरक्षण कायदा, २०१९ अंतर्गत 'उत्पादन दायित्व क्रिया' म्हणजे ....

१) अधिसूचनेचा दावा करण्यासाठी कोणत्याही आयोगा समोर एखाद्या व्यक्तीने दाखल केलेली तक्रार.

२) अधिसूचनेचा दावा करण्यासाठी राज्य आयोगा समोर एखाद्या व्यक्तीने दाखल केलेली तक्रार.

३) नुकसान भरपाई चा दावा करण्यासाठी कोणत्याही आयोगा समोर एखाद्या व्यक्तीने दाखल केलेली तक्रार.

४) वरीलपैकी सर्व

22) Under the Consumer Protection Act, 2019, 'Product Liability Action' means ....

1) Complaint filed by a person before any Commission for claiming notification.

2) Complaint filed by a person before State Commission only for notification.

3) Complaint filed by person before any Commission for claiming compensation.

4) All of the above

२३) खालील विधानांचे अवलोकन करा.

विधान I : ग्राहक संरक्षण कायद्यांतर्गत केंद्रीय परिषदेने दरवर्षी किमान दोन वेळा बैठका घेणे आवश्यक आहे.

विधान II :या कायद्यांतर्गत तक्रार निवारण यंत्रणा कार्यान्वित करणे आणि दोषीला शिक्षा देणे हे केंद्रीय परिषदेचे उद्दिष्ट आहे.

पर्यायी उत्तरे :

१) विधान I बरोबर, II चूक
२) विधान I चूक, II बरोबर
३) दोन्ही विधाने बरोबर
४) दोन्ही विधाने चूक

23) Consider the following statements :

Statement I : The Central Council under Consumer Protection Act must hold at leaat two meetings every year.

Statement II : The objective of the Central Council is to execute the grievance redressal mechanism under this Act and to award a puhishment to the culprit.

Answer Options :

1) Statement I correct, II is incorrect
2) Statement I incorrect, II is correct
3) Both statements are correct
4) Both statements are incorrect

२४) ग्राहक संरक्षण कायदा, २०१९ च्या कलम २ (१५) अनुसार 'जिल्हा आयोग' म्हणजे कलम ....उपकलम १ अंतर्गत स्थापन केलेला जिल्हा ग्राहक विवाद निवारण आयोग.

१) कलम २८ २) कलम २६ ३) कलम २७ ४) कलम २९

24) According to Section 2(l5) of the Consumer Protection Act, 2019, 'District Commission' means a District Consumer Disputes Redressal Commission established under sub-section 1 of

1) Section 28 2) Section 26 3) Section 27 4) Section 29

२५) नागरी हक्क संरक्षण अधिनियम, १९५५ च्या कलम २(a) नुसार ''नागरी हक्क'' याचा अर्थ संविधानाच्या ...... द्वारे ''अस्पृश्यता'' नष्ट केल्या कारणाने एखाद्या व्यक्तीला मिळालेला कोणताही अधिकार जमा आहे.

१) अनुच्छेद १४ २) अनुच्छेद १५ ३) अनुच्छेद १७ ४) अनुच्छेद १६

25) According to Section 2(a) of the Protection of Civil Rights Act, 1955, "civil rights" means any right accruing to a person by reason of the abolition of "untouchability" by of the Constitution.

1) Article 14 2) Article 15 3) Article 17 4) Article 16

२६) नागरी हक्क संरक्षण अधिनियम, १९५५ च्या ...... नुसार ''हॉटेल'' यात विश्रांतिगृह, भोजनालय, निवासगृह, कॉफीगृह व कॅफे यांचा समावेश आहे.

१) कलम २(c) २) कलम २(b) ३) कलम २(aa) ४) कलम २(e)

26) According to of the Protection of Civil Rights Act, 1955, 'hotel" includes a refreshment room, a boarding house, a lodging house, a coffee house and a cafe.

1) Section 2(c) 2) Section 2(b) 3) Section 2(aa) 4) Section 2(e)

२७) पुढील विधाने विचारात घ्या :

विधान I : अनु. जाती व अनु. जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) अधिनियम, १९८९ अंतर्गत अत्याचार म्हणजे कलम ३ नुसार शिक्षेस पात्र गुन्हा.

विधान II : अनु. जाती व अनु. जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) अधिनियम, १९८९ अंतर्गत विशेष न्यायालय म्हणजे कलम ८ अंतर्गत विशेष न्यायालय असलेले सत्र न्यायालय होय.

पर्यायी उत्तरे :

१) विधान I बरोबर, II चूक
२) विधान II बरोबर, I चूक
३) दोन्ही विधाने बरोबर आहेत
४) दोन्ही विधाने चूक आहेत

27) Consider the following statements :
Statement I : Under the SC and ST (Prevention of Atrocities) Act, 1989, atrocity means offence punishable under Section 3.
Statement II : Under the SC and ST (Prevention of Atrocities) Act, 1989, Special Court means a Court of Session specified as a Special Court in Section 8.
Answer Options :
1) Statement I is correct, II is incorrect 2) Statement II is correct, I is incorrect
3) Both the statements are correct 4) Both the statements are incorrect

२८) शिक्षणाचा हक्क अधिनियमाबाबत खालील विधाने विचारात घ्या :
a) हा कायदा १ जून, २०१० रोजी अंमलात आला.
b) या कायद्याने शिक्षण हा मूलभूत अधिकार असणाऱ्या १३५ देशांपैकी भारत एक बनला.
c) या कायद्याने खाजगी शाळांना एकूण जागांपैकी ३३% जागा या सामाजिकदृष्ट्या वंचित आणि आर्थिकदृष्ट्या कमकुवत घटकातील बालकांना राखीव ठेवण्याचे बंधनकारक केले आहे.
d) हा कायदा न्याय्य आहे आणि त्याला तक्रार निवारण यंत्रणेचा पाठिंबा आहे.
वरीलपैकी कोणते विधान/ने बरोबर आहे/त?
१) (a), (b), (c) आणि (d) २) फक्त (c) आणि (d)
३) फक्त (b) आणि (d) ४) फक्त (d)

28) Consider the following statements about Right to Education Act (RTE) :
a) The RTE Act came into effect on 1st June, 2010.
b) The RTE Act made India one of the 135 countries to have made education a Fundamental Right.
c) The RTE Act mandates for all private schools to reserve 33% of their seats for children belonging to socially disadvantaged and economically weaker sections.
d) The RTE Act is justiciable and is backed by a Grievance Redressal mechanism.
Which of the statements given above is/are correct ?'
1) (a), (b), (c) and (d) 2) Only (c) and (d) 3) Only (b) and (d) 4) Only (d)

२९) मानवी हक्कांचे संरक्षण (दुरुस्ती) विधेयक, २०१९ बाबत खालील विधाने विचारात घ्या :
a) या विधेयकात अशी तरतूद करण्यात आली आहे की सर्वोच्च न्यायालयाचे मुख्य न्यायमूर्ती किंवा सर्वोच्च न्यायालयाचे न्यायमूर्ती राहिलेली व्यक्ती राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोगाचे अध्यक्ष असतील.
b) या विधेयकात अशी तरतूद करण्यात आली की मानवी हक्कांचे ज्ञान असलेल्या तीन व्यक्तींची राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोगाचे सदस्य म्हणून नियुक्ती केली जाईल त्यापैकी किमान एक महिला असेल.
c) या विधेयकात अशी तरतूद करण्यात आली आहे की राष्ट्रीय मागासवर्गीय आयोगाचे अध्यक्ष, राष्ट्रीय बाल हक्क संरक्षण आयोग आणि अपंग व्यक्तींसाठीचे मुख्य आयुक्त हे राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोगाचे पदसिद्ध सदस्य असतील.
वरीलपैकी कोणते विधान/ने बरोबर आहे/त?
१) फक्त (a) २) (a) आणि (b) ३) (b) आणि (c) ४) वरील सर्व

29) Consider the following statements about the Protection of Human Rights (Amendment) Bill, 2019 :
a) It provided that a person who has been Chief Justice of the Supreme Court or a Judge of the Supreme Court will be the Chairperson of National Human Rights Commission.
b) It provided for three persons having knowledge of human rights to be appointed as members of the NHRC out of which at least one shall be a woman.
c) It provided for Chairpersons of National Commission for Backward Classes, the National Commission for Protection of Child Rights, and the Chief Commissioner for, Persons with Disabilities as ex-officio members of the NHRC.
Which of the statements given above is/are correct ?
1) Only (a) 2) (a) and (b) 3) (b) and (c) 4) All above

३०) खालील विधाने विचारात घ्या :

a) अनुच्छेद २१–A मधील घटनात्मक तरतुदींची अंमलबजावणी करण्यासाठी बालकांचा शिक्षणाचा अधिकार अधिनियम २००९ करण्यात आला.

b) शारीरिक शिक्षा आणि मानसिक छळ, शिक्षकांच्या खाजगी शिकवण्या आणि देणगी शुल्क यावर शिक्षणाचा अधिकार अधिनियम २००९ द्वारे बंदी घालण्यात आली आहे.

c) शाळेत प्रवेश न घेतलेल्यांसाठी वयानुसार योग्य त्या वर्गात प्रवेश देण्याची तरतूद शिक्षणाचा अधिकार अधिनियम २००९ मध्ये आहे.

d) शिक्षणाचा अधिकार अधिनियम दुरुस्ती २०१२ नुसार शिक्षणाचा हक्क अधिनियम हा मदरसे आणि वैदिक पाठशाळा यांनादेखील लागू होते असे घोषित केले.

वरीलपैकी कोणते विधाने बरोबर आहेत?

१) (a), (b) आणि (c)   २) (b), (c) आणि (d)

३) (a), (b) आणि (d)   ४) वरील सर्व

30) Consider the following statements :

a) The Right to Education (RTE) Act of 2009 was enacted to implement the constitutional provision under Article 21-A.

b) The RTE Act of 2009 prohibits physical punishment and mental harassment, private tuition by teachers and capitation fees.

c) The RTE Act of 2009 makes provisions for non-admitted child to be admitted to an age appropriate class.

d) Amendment of RTE Act of 2012 declares that the provision of RTE Act shall apply to Madrasas and Vedic Pathshalas also.

Which of the statements given above are correct ?

1) (a), (b) and (c)   2) (b), (c) and (d)   3) (a), (b) and (d)   4) All above

३१) महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता, १९६६ च्या कलम ३०९ मध्ये ...... स्थापना करण्याची तरतूद आहे.

१) महाराष्ट्र महसूल न्यायाधिकरण   २) महाराष्ट्र महसूल परिषद

३) महाराष्ट्र महसूल मंडळ   ४) वरील सर्व

31) Section 309 of the Maharashtra Land Revenue Code, 1966 provides for establishment of ......

1) Maharashtra Revenue Tribunal   2) Maharashtra Revenue Council

3) Maharashtra Revenue Board   4) All of the above

३२) महाराष्ट्र जमीन महसूल संहितानुसार जर एखाद्या भोगवटादाराचा मृत्यू अनातीत, आणि ज्ञात वारस नसताना झाला, तर जिल्हाधिकारी त्याच्या वहिवाटाचा ताबा एकावेळी ...... इतक्या कालावधीसाठी घेईल.

१) एक वर्ष   २) सहा महिना   ३) नऊ महिने   ४) एक वर्ष सहा महिने

32) Under the Maharashtra Land Revenue Code, if an occupant dies intestate and without known heirs, the Collector shall take possession of his occupancy for a period of ...... at a time.

1) One year   2) Six months

3) Nine months   4) One year and six months

३३) महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता, १९६६ च्या खालीलपैकी कोणत्या कलमाअंतर्गत सेटलमेंट कमिशनरने दिलेला कोणताही निर्णय किंवा आदेश यांचेविरुद्ध राज्यसरकारकडे अपील केला जाईल?

१) कलम २४१   २) कलम १११   ३) कलम २४८   ४) वरीलपैकी काहीही नाही

33) An appeal shall lie with the State Government against any decision or order passed by the Settlement Commissioner under which of the following Sections of the Maharashtra Land Revenue Code, 1966 ?
1) Section 241 2) Section 111 3) Section 248 4) None of the above

३४) कौटुंबिक हिंसाचारापासून महिलांच्या संरक्षण कायद्याच्या कलम २(d) नुसार ''कस्टडी ऑर्डर'' म्हणजे या कायद्याच्या ...... नुसार मंजूर केलेला आदेश.
१) कलम २२ २) कलम २१ ३) कलम २४ ४) कलम २३

34) According to Section 2(d) of the Protection of Women from Domestic Violence Act, "custody order" means an order granted in terms of ...... of the Act.
1) Section 22 2) Section 21 3) Section 24 4) Section 23

३५) महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता, १९६६ नुसार खालील विधानांचे अवलोकन करा :
विधान I : महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता, १९६६ चे कलम २६४ हे 'जमीन महसुलाच्या दायित्वाशी' संबंधित आहे.
विधान II : जमिनीचा वरिष्ठ धारक किंवा त्याच्या अनुपस्थितीत वास्तविक ज्याच्या ताब्यात जमीन असेल ती व्यक्ती जमिनीच्या महसुलासाठी वैयक्तिकरीत्या आणि मालमत्तेत जबाबदार असेल.
पर्यायी उत्तरे :
१) विधान I बरोबर, विधान II चूक २) विधान I चूक, विधान II बरोबर
३) दोन्ही विधाने बरोबर ४) दोन्ही विधाने चूक

35) Consider the following statements in respect of the Maharashtra Land Revenue Code, 1966 :
Statement I : Section 264 of the MLR Code, 1966 deals with 'Liability of Land Revenue'.
Statement II : The superior holder of land, or in his absence the person actually in possession, shall be liable in person and property for land revenue due upon holding.
Answer Options :
1) Statement I is correct, II is incorrect 2) Statement I is incorrect, II is correct
3) Both the statements are correct 4) Both the statements are incorrect

३६) 'भ्रष्टाचार प्रतिबंधक कायदा, १९८८' चे कोणते कलम, व्यवसायिक संस्थेद्वारे सार्वजनिक सेवकाला लाच देण्याच्या गुन्ह्याशी संबंधित आहे?
१) कलम १२ २) कलम ९ ३) कलम १४ ४) कलम २१

36) Which Section of be Prevention of Corruption Act, 1988' deals with the offence relating to bribing a public servant by a commercial organisation ?
1) Section 12 2) Section 9 3) Section 14 4) Section 21

३७) नागरी हक्क संरक्षण अधिनियम, १९५५ च्या कलम २(a) नुसार ''नागरी हक्क'' याचा अर्थ संविधानाच्या ...... द्वारे ''अस्पृश्यता'' नष्ट केल्या कारणाने एखाद्या व्यक्तीला मिळालेला कोणताही अधिकार जमा आहे.
१) अनुच्छेद १४ २) अनुच्छेद १५ ३) अनुच्छेद १७ ४) अनुच्छेद १६

37) According to Section 2(a) of the Protection of Civil Rights Act, 1955, "civil rights" means any right accruing to a person by reason of the abolition of "untouchability" by of the Constitution.
1) Article 14 2) Article 15 3) Article 17 4) Article 16

३८) मानवी हक्क संरक्षण अधिनियम, १९९३ अंतर्गत राज्य मानवी हक्क आयोगाचे सभाध्यक्ष ...... असतील.
१) उच्च न्यायालयाचे निवृत्त मुख्य न्यायाधीश अथवा न्यायाधीश २) प्रथम वर्ग न्याय दंडाधिकारी
३) विशेष न्यायिक दंडाधिकारी ४) मुख्य महानगर दंडाधिकारी

38) Under the Protection of Human Rights Act, 1993, is the Chairperson of the State Human Rights Commission.
1) Retired Chief Justice or Judge of a High Court
2) Chief Judicial Magistrate
3) Special Judicial Magistrate
4) Chief Metropolitan Magistrate

३९) भ्रष्टाचार प्रतिबंधक कायदा, १९८८ अन्वये शिक्षापात्र गुन्ह्यांवर ...... यांच्यामार्फत खटला चालवला जाईल.
१) CBI न्यायालयाचे न्यायाधीश २) गृहमंत्रालयाने नियुक्त केलेले दंडाधिकारी
३) जिल्हा न्यायाधीश ४) विशेष न्यायाधीश

39) Offences punishable under the Prevention of Corruption Act, 1988, shall be tried by ......
1) Judges of CBI Court
2) Magistrate appointed by the Ministry of Home Affairs
3) District Judges
4) Special Judges

४०) मानवी हक्क संरक्षण अधिनियम, १९९३ अंतर्गत तक्रारींची शहानिशा करताना मानवाधिकार आयोगाना ...... यांचे अधिकार असतील.
१) फौजदारी न्यायालय २) मानव/मानवीय ३) दिवाणी न्यायालय ४) वरीलपैकी काहीही नाही

40) The Human Rights Commission shall have all the powers of a while inquiring in complaints under the Protection of Human Rights Act, 1993.
1) Criminal Courts 2) Human being 3) Civil Courts 4) None of the above

४१) कौटुंबिक हिंसाचार कायदा, २००५ चे कोणते कलम कॅमेऱ्यातील कार्यवाहीशी संबंधित आहे?
१) कलम १६ २) कलम १४ ३) कलम १३ ४) कलम १८

41) Which Section of the Domestic Violence Act, 2005 deals with proceedings to be held in camera?
1) Section 16 2) Section 14 3) Section 13 4) Section 18

४२) खालीलपैकी कोणत्या गुन्ह्यासंबंधी माहिती असेल तर त्यासंबंधित पोलिसांना कळविणे कायद्याने बंधनकारक असले तरी हयगय केल्यास शिक्षेची तरतूद नाही?
१) सार्वजनिक शांततेविरुद्ध अपराध २) देशाविरुद्ध अपराध
३) अन्न व औषधे भेसळीशी निगडीत अपराध ४) वरीलपैकी नाही

42) For which of the following offences is it binding on citizens to report to the police if they have any information about the case but omission to give such information is not punishable ?
1) Offences against public tranquility
2) Offences against the state
3) Offences related to adulteration of food and drugs
4) None of the above

४३) भारतीय दंडसंहितेच्या तरतुदी .... ने केलेल्या कोणत्याही गुन्ह्यास लागू होतात:
१) भारतामध्ये नसलेल्या कोणत्याही ठिकाणी कोणतीही व्यक्ती.
२) एकवीस वर्षांपेक्षा जास्त वयाची व्यक्ती.
३) अठरा वर्षांवरील व्यक्ती.
४) भारताचा कोणताही नागरिक भारताशिवाय आणि त्यापलीकडे कोणत्याही ठिकाणी.

43) The provisions of penal code apply to any offence committed by :
1) any person in any place not within India.
2) person who is above twenty one years.
3) person who is above eighteen years.
4) any citizen of India in any place without and beyond India.

४४) महाराष्ट्र भाडे नियंत्रण कायदा, १९९९ सुरू झाल्यावर खालील कायदे रद्द झाले :
१) बॉम्बे रेंट्स, हॉटेल आणि लॉजिंग हाऊस दर नियंत्रण कायदा, १९४७.
२) सेंट्रल प्रोव्हिन्सेस आणि बेरार रेग्युलेशन ऑफ लेटिंग ऑफ एकोमोडेशन ॲक्ट, १९४६.
३) हैदराबाद घरे (भाडे, निष्कासन आणि लीज) नियंत्रण कायदा, १९५४.
४) वरील सर्व.

44) On the commencement of the Maharashtra Rent Control Act, 1999 the following) laws shall stand repealed :
1) the Bombay Rents, Hotel and Lodging House Rates Control Act, 1947.
2) the Central Provinces and Berar Regulation of Letting of Accomodation Act, 1946.
3) the Hyderabad Houses (Rent, Eviction and Lease) Control Act, 1954.
4) all the above.

४५) महाराष्ट्र भाडे नियंत्रण कायदा, १९९९ च्या तरतुदी लागू होणार नाहीत :
१) कोणत्याही खाजगी जागेत
२) लॉज आणि हॉटेल
३) शासनाच्या मालकीच्या कोणत्याही जागेवर
४) वरीलपैकी काहीही नाही

45) The provisions of the Maharashtra Rent Control Act, 1999 shall not apply :
1) to any private premises
2) to lodge and hotel
3) to any premises belonging to the government
4) none of the above

४६) वॉरंट केस म्हणजे ....
१) मृत्युदंड, जन्मठेप किंवा दोन वर्षांपेक्षा जास्त कालावधीसाठी कारावास अशा गुन्ह्याशी संबंधित प्रकरण.
२) केवळ मृत्यू आणि जन्मठेपेची शिक्षा असलेल्या गुन्ह्याशी संबंधित प्रकरण.
३) केवळ दोन वर्षांपेक्षा जास्त कालावधीसाठी कारावासाची शिक्षा होऊ शकणाऱ्या गुन्ह्याशी संबंधित प्रकरण.
४) वरीलपैकी काहीही नाही.

46) "Warrant Case" means
1) a case relating to an offence punishable with death, imprisonment for life or imprisonment for a term exceeding two years.
2) a case relating to an offence punishable with death and life only.
3) a case relating to an offence punishable with an imprisonment for a term exceeding two years only.
4) none of the above.

४७) एस्टोपेलचे तत्त्व .... आहे:
१) कायद्याचा नियम २) समानतेचा नियम ३) न्यायाचा नियम ४) (१) आणि (३) वरील

47) Principle of Estoppel is :
1) Rule of law 2) Rule of equity 3) Rule of justice 4) (1) and (3) above

४८) Res-gestae म्हणजे ......
१) प्रकरणातील तथ्ये आणि संबंधित तथ्ये. २) वस्तुस्थिती समान व्यवहाराचा भाग बनते.
३) याचिकांमध्ये तथ्ये मांडली. ४) वरील सर्व.

48) Res-gestae means :
1) facts in issue and relevant facts. 2) facts forming part of same transaction.
3) facts pleaded in pleadings. 4) all the above.

४९) पुरावा म्हणजे ..... आणि त्यात .... समाविष्ट आहे
१) तोंडी पुरावा २) कागदोपत्री पुरावा ३) (१) आणि (२) वरील ४) पक्षकारांची याचिका

49) "Evidence" means and includes ....
1) Oral evidence 2) Documentary evidence
3) (1) and (2) above 4) Pleadings of the parties

५०) संमती मुक्त आहे असे म्हटले जाते जेव्हा ते यामुळे होत नाही:
१) जबरदस्ती २) अनुचित प्रभाव ३) फसवणूक ४) वरील सर्व

50) Consent is said to be free when it is not caused by :
1) coercion 2) undue influence 3) fraud 4) all the above

५१) खाजगी दस्तऐवजांच्या कोणत्याही अवस्थेत ठेवलेले सार्वजनिक रेकॉर्ड म्हणजे ......
१) सार्वजनिक दस्तऐवज २) खाजगी दस्तऐवज ३) कायदेशीर दस्तऐवज ४) वरीलपैकी कोणतेही नाही

51) Public records kept in any state of private documents is ......
1) Public document 2) Private document 3) Legal document 4) None of the above

५२) दस्तऐवज म्हणजे कोणत्याही पदार्थावर व्यक्त केलेली किंवा वर्णन केलेली कोणतीही बाब:
१) अक्षरे २) आकडे ३) गुण ४) वरील सर्व

52) "Documents" means any matter expressed or described upon any substance by means of :
1) letters 2) figures 3) marks 4) all the above

५३) प्रतिवादीने आपले लेखी म्हणणे .... पासून तीस दिवसांच्या आत दाखल केले पाहिजे.
१) समन्स बजावण्याच्या तारखे २) न्यायालयात हजर झाल्याच्या तारखे
३) वाकलत्नामावर स्वाक्षरी करण्याच्या तारखे ४) वरीलपैकी काहीही नाही.

53) Defendant has to file his written statement within thirty days from ....
1) the date of service of summons. 2) the date of his appearance in the court.
3) the date of signing of vakalatnama. 4) none of the above.

५४) मृत्यपूर्व जबानी हे संदर्भित व्यक्तीचे .... विधान आहे:
१) फक्त पोलीस अधिकाऱ्यासमोर २) फक्त डॉक्टरांसमोर
३) त्याच्या मृत्यूचे कारणासंबंधित ४) वरीलपैकी काहीही नाही

54) The dying declaration is the statement by the person :
1) before police officer only. 2) before doctor only.
3) as to cause of his death. 4) none of the above.

५५) अटक आणि स्थानबद्धतेची तरतूद .... यामध्ये दिली आहे:
१) C.P.C. चे कलम ५४, १९०८. २) C.P.C. चे कलम ५५, १९०८
३) C.P.C., १९०८ चे कलम ५७. ४) वरीलपैकी काहीही नाही.

55) Provision of arrest and detention is given in :
1) Section 54 of C.P.C., 1908. 2) Section 55 of C.P.C., 1908.
3) Section 57 of C.P.C., 1908. 4) None of the above.

५६) Cr.P.C., १९७३ च्या कलम २९ नुसार, प्रथम श्रेणी न्यायदंडाधिकाऱ्याचे न्यायालय हे .... यापेक्षा जास्त नाही अशा कालावधीसाठी कारावासाची शिक्षा देऊ शकते:
१) एक वर्ष २) सात वर्षे ३) तीन वर्षे ४) साडेतीन वर्षे

56) As per Section 29 of the Cr.P.C., 1973, the court of a magistrate of the first class may pass a sentence of imprisonment for a term not exceeding :
1) One year 2) Seven years 3) Three years 4) Three and half years

५७) Cr.P.C., १९७३ हा कायदा .... लागू आहे.
१) जम्मू आणि काश्मीर राज्य वगळता संपूर्ण भारताला २) संपूर्ण भारताला
३) भारताचा फक्त काही भागाला ४) वरील सर्व

57) Cr.P.C., 1973 extends to :
1) the whole of India except state of Jammu and Kashmir 2) the whole of India
3) only some part of India 4) all above

५८) फौजदारी कायदा (सुधारणा) अधिनियम २०१८ च्या उद्देश आणि कारणानुसार, संबंधित कायद्यातील .... बाबत सुधारणा केली गेली:
१) बलात्कार २) खून ३) चोरी ४) खंडणी

58) As per the statement of objects and reasons of the Criminal Law (Amendment) Acts 2018, it amended the law relating to :
1) rape 2) murder 3) theft 4) extortion

५९) महाराष्ट्रात सेवा हक्क अधिनियम कधी लागू करण्यात आला ?
१) २०१२ २) २००५ ३) २०१५ ४) २०१६

59) When was the Right to Service Act implemented in Maharashtra?
1) 2012 2) 2005 3) 2015 4) 2016

६०) सांविधिक नियम व आदेश काढताना विभागाशी विचारविनिमय करणे आवश्यक आहे ?
१) सामान्य प्रशासन विभाग २) विधी व न्याय विभाग
३) वित्त व नियोजन विभाग ४) महसूल व वन विभाग

60) Is it necessary to consult with the department while issuing statutory rules and orders?
1) General Administration Department 2) Law and Justice Department
3) Finance and Planning Department 4) Revenue and Forest Department

६१) जन्म-मृत्यू नोंदणी अधिनियम .... हा केंद्रीय कायदा आहे.
१) १९७० २) १९७२ ३) १९६४ ४) १९६९

61) The Birth and Death Registration Act .... is a Central Act.
1) 1970 2) 1972 3) 1964 4) 1969

६२) राज्यघटनेनुसार खालीलपैकी कशाचा समावेश 'कायदा' या व्याख्येत होत नाही ?
१) अध्यादेश २) आदेश ३) रूढी ४) यापैकी नाही

62) According to the Constitution, which of the following is not included in the definition of law?
1) Ordinance 2) Order 3) Custom 4) None of these

७) महाराष्ट्र नागरी सेवा (सेवेच्या सर्वसाधारण शर्ती) नियम १९८१

१) ज्या शासकीय कर्मचाऱ्यास जन्माचे वर्ष व महिना माहीत आहे, पण नेमकी तारीख माहीत नाही त्यावेळी कोणती तारीख जन्मतारीख म्हणून मानण्यात यावी ?
१) १ तारीख २) १५ तारीख ३) १८ तारीख ४) १६ तारीख

1) For a government employee who knows the year and month of birth, but does not know the exact date, which date should be considered as the date of birth?
1) 1 date 2) 15 date 3) 18 date 4) 16 date

२) प्रवास भत्त्यामध्ये शासकीय कर्मचाऱ्याच्या वाहनांच्या देखभालीसाठी दिलेल्या भत्त्यांचा, तसेच वाहक इत्यादींना बक्षिसी देण्याचा खर्च यांचा समावेश होतो. हे विधान ....
१) चूक आहे २) बरोबर आहे ३) अंशतः चूक आहे ४) अंशतः बरोबर आहे

2) Traveling Allowance includes allowances for maintenance of Government servant's vehicles, as well as cost of gratuity to carriers etc. This statement...
1) False 2) Correct 3) Partially False 4) Partially Correct

३) नियतकालिक वेतनवाढीमुळे जे किमान वेतनापासून कमाल वेतनापर्यंत वाढत जाते अशा वेतनाला काय म्हणतात?
१) समयश्रेणी वेतन २) विशेष वेतन ३) वैयक्तिक वेतन ४) संभाव्य वेतन

3) What is the wage which increases from minimum wage to maximum wage due to periodic increments called?
1) Time Scale Pay 2) Special Pay 3) Personal Pay 4) Prospective Pay

८) महाराष्ट्र नागरी सेवा (वर्तणूक) नियम, १९७९

१) शासकीय कर्मचाऱ्यांच्या सन्मानार्थ सार्वजनिक समारंभामध्ये, समारंभ .... किंवा .... स्वरूपाचा असला तरीही सक्तीने वर्गणी वसूल करण्यास मनाई आहे.
१) खाजगी, वैयक्तिक २) वैयक्तिक, मनोरंजन
३) पूर्णपणे खाजगी, अनौपचारिक ४) मनोरंजनाचा, खाजगी

1) Compulsory collection of subscription is prohibited in public ceremonies in honor of Government servants, whether the ceremony is in the form of .... or ....
1) private, personal 2) personal, entertainment
3) Completely private, informal 4) Recreational, private

२) म.ना.से. (वर्तणूक) नियम, १९७९ अन्वये 'शासकीय कर्मचारी' या व्याख्येत कोणाचा समावेश होतो ?

अ) महाराष्ट्र राज्याच्या कामकाजासंबंधातील कोणत्याही नागरी किंवा सेवेत किंवा पदावर नियुक्त केलेली व्यक्ती.

ब) अशी व्यक्ती जिची सेवा कंपनीकडे, महामंडळाकडे, संघटनेच्या स्थानिक प्राधिकरणाकडे सोपविलेली असेल व तिचे वेतन राज्याच्या एकत्रित निधीव्यतिरिक्त अन्य मार्गाने काढले जात असेल.

पर्याय उत्तरे :

१) फक्त अ २) फक्त ब ३) फक्त अ आणि ब ४) कोणतीही नाही

2) M.N.S. (Conduct) Rules, 1979 Who is included in the definition of "Government servant"?

a) A person appointed to any civil or service or post in connection with the affairs of the State of Maharashtra.

b) A person whose service is assigned to a company, corporation, local authority of an organization and whose salary is drawn from other sources than the Consolidated Fund of the State.

Answer Options :

1) A only 2) B only 3) A and B only 4) None

३) खालील कोणते विधान चुकीचे आहे ?

अ) शासकीय कर्मचाऱ्याला स्वतःचे नाव शाळा किंवा कोणत्याही सार्वजनिक संस्थेशी जोडण्यास अनुमती देता येईल.

ब) शासनाच्या पूर्वमान्यतेने एखाद्या पदक किंवा चषकास स्वतःचे नाव जोडण्यास शासकीय कर्मचाऱ्याला अनुमती देता येईल.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त अ २) फक्त ब ३) अ आणि ब दोन्हीही ४) यापैकी एकही नाही

3) Which of the following statements is incorrect?

a) A Government servant may be allowed to associate his name with a school or any public institution.

b) A Government servant may be allowed to affix his name to a medal or trophy with the prior approval of the Government.

Answer Options :

1) A only 2) B only 3) A and B only 4) None

४) पुढीलपैकी कोणती कृती ही म.ना.से. (वर्तणूक) नियम, १९७९ मधील तरतुदीस अनुसरून नाही ?

१) शासकीय कर्मचारी सार्वजनिक मंडळाने आयोजित केलेल्या कमी खर्चाच्या साध्या अशा मनोरंजनपर कार्यक्रमाला उपस्थित होता.

२) शासकीय कर्मचारी शासनाच्या मान्यतेने धर्मदाय स्वरूपाचे मानसेवी काम हाती घेऊ शकेल.

३) शासकीय कर्मचारी सट्टेबाजीच्या उद्देशाने शेअर्स, कर्जरोखे यांची वारंवार खरेदी विक्री करू शकतो.

४) शासकीय कर्मचाऱ्याला विहित प्राधिकरणाच्या मंजुरीने सार्वजनिक संस्थेकरिता किंवा खाजगी व्यक्तीकरिता फी स्वीकारता येईल.

4) Which of the following actions is M.N.S. (Conduct) Rules, 1979 not in accordance with the provisions ?

1) A Government servant attends a low-cost simple entertainment program organized by a public body.

2) A Government servant may undertake voluntary work of a charitable nature with the approval of the Government.

3) A government employee may repeatedly buy and sell shares, debentures for the purpose of speculation.

4) A Government servant may accept fees for a public body or a private individual with the approval of the prescribed authority.

५) पुढीलपैकी कोणती कृती म.ना.से. (वर्तणूक) नियम, १९७९ मधील तरतुदीस अनुसरून नाही ?

अ) 'ब' हा कर्मचारी मे २०२० ला सेवानिवृत्त झाला. त्याच्या निरोप समारंभात 'क' या कर्मचाऱ्याने शासनाच्या सेवेतील त्याच्या उपलब्धीबाबत शासनाच्या पूर्वमंजुरीशिवाय भाषण केले.

ब) सदर निरोप समारंभासाठी गट 'क' व गट 'ड' च्या कर्मचाऱ्यांकडून वर्गणी वसूल करण्यात आली.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त अ २) फक्त ब ३) अ आणि ब ४) कोणतीही नाही

5) Which of the following statements is incorrect?

a) A Government servant may be allowed to associate his name with a school or any public institution.

b) A Government servant may be allowed to affix his name to a medal or trophy with the prior approval of the Government.

Answer Options :

1) Only a 2) Only b 3) both a and b 4) None of the above

६) म.ना.से. (वर्तणूक) नियम, १९७९ मधील नियम १० मध्ये शासकीय कर्मचाऱ्याने समिती किंवा प्राधिकरणापुढे साक्ष देणेबाबतची तरतूद खालीलपैकी कोणत्या साक्षी करिता लागू नाही ?

१) शासनाने किंवा संसदेने किंवा कोणत्याही राज्य विधानमंडळाने नियुक्त केलेल्या प्राधिकरणासमोर होणाऱ्या कोणत्याही चौकशीच्या वेळी दिलेली साक्ष.

२) न्यायिक चौकशीच्या वेळी दिलेली साक्ष.

३) शासनाने किंवा शासनाला दुय्यम असणाऱ्या कोणत्याही प्राधिकरणाने आदेश दिलेल्या विभागीय चौकशीच्या वेळी दिलेली साक्ष.

४) पर्याय (१), (२) आणि (३)

6) M.N.S. (Conduct) Rules, 1979 Rule 10 of the provision regarding giving evidence by a Government servant before a committee or authority is not applicable to which of the following evidence?

1) Evidence given at the time of any inquiry held before an authority appointed by the Government or Parliament or any State Legislature.

2) Testimony given during judicial inquiry.

3) Evidence given at the time of departmental inquiry ordered by the Government or any authority subordinate to the Government.

4) Options (1), (2) and (3)

७) म.ना.से. (वर्तणूक) नियम, १९७९ मधील नियम १९ नुसार 'स्थावर व जंगम मालमत्ता' मध्ये पुढीलपैकी कोणत्या बाबींचा समावेश होतो ?

अ) बँक ठेवीसहित रोख रक्कम

ब) शेअर्स, ऋणपत्रे

क) त्याने काढलेली ऋणे आणि इतर दायित्व

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त अ आणि ब २) फक्त ब आणि क ३) फक्त अ आणि क ४) सर्व पर्याय

7) M.N.S. According to Rule 19 of the (Conduct) Rules, 1979, "immovable and movable property" includes which of the following items?

a) Cash including bank deposits

b) Shares, Debentures

c) Debts and other liabilities incurred by him

Answer Options :

1) A and B only 2) B and C only 3) A and C only 4) All the options

८) म.ना.से. (वर्तणूक) नियम २२ अ नुसार 'कामाचे ठिकाण' यामध्ये खालीलपैकी कशाचा समावेश होत नाही ?

अ) शासनाच्या नियंत्रणाखाली असलेला विभाग ब) रुग्णालये

क) क्रीडासंस्था ड) घर

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त अ २) फक्त ब ३) फक्त ड ४) कोणताही नाही

8) M.N.S. (Conduct) According to Rule 22A, "Place of work" does not include which of the following?

A) Government controlled department B) Hospitals

C) sports institute D) home

Answer Options :

1) A only 2) B only 3) D only 4) None

९) म.ना.से. (वर्तणूक) नियम, १९७९ मधील २२ अ नुसार कोणती परिस्थिती ही लैंगिक छळवादाच्या कृती किंवा वर्तणुकीशी संबंधित असेल तर ती लैंगिक छळवाद मानली जाईल.

अ) तिच्या कामामध्ये विशेष वागणूक देण्याचे आश्वासन देणे.

ब) तिच्या कामामध्ये हानिकारक वागणूक देण्याची धमकी देणे.

क) तिच्या स्वास्थ्यावर किंवा सुरक्षिततेवर परिणाम करणारी अपमानास्पद वागणूक देणे.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त अ आणि ब २) फक्त ब आणि क ३) फक्त अ आणि क ४) अ, ब आणि क

9) M.N.S. (Conduct) Rules, 1979 as per 22A any situation which amounts to an act or conduct of sexual harassment shall constitute sexual harassment.

A) Assuring special treatment in her work.

B) Threatening harmful treatment in her work.

C) Indulging in abusive behavior affecting her health or safety.

Answer Options :

1) A and B only 2) B and C only 3) A and C only 4) A, B and C

१०) म.ना.से. (वर्तणूक) नियम, १९७९ नियम २९ मधील परिशिष्ट 'शासकीय कर्मचाऱ्यांच्या संघटनेला मान्यता देण्याकरिता शर्ती' मधील 'शासकीय औद्योगिकेतर कर्मचारी' यामध्ये कोणाचा समावेश होईल ?

अ) मंत्रालयीन कक्ष अधिकारी

ब) तहसीलदार

क) पोलीस सब इन्स्पेक्टर

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त अ आणि ब २) फक्त ब आणि क ३) फक्त अ आणि क ४) सर्व पर्याय

10) M.N.S. (Conduct) Rules, 1979 Rule 29 of Appendix Conditions for Recognition of Organization of Government Employees Who will be included in Government Non-Industrial Employees?

A) Ministerial Cell Officer

B) Tehsildar

C) Sub Inspector of Police

Answer Options :

1) A and B only 2) B and C only 3) A and C only 4) All the options

११) प्रशासन – सार्वजनिक धोरणे आणि कार्यक्रम

१) प्रशासन, सार्वजनिक धोरणे आणि कार्यक्रम

२) प्रशासकीय सुधारणा वा कल्याणकारी धोरणे/निर्णय

१) खालीलपैकी चुकीची जोडी (धोरण – संबंधित मंत्रालय/विभाग) शोधा :
१) मादक द्रव्यावरील राष्ट्रीय धोरण – अर्थ मंत्रालय (महसूल विभाग)
२) पुनर्स्थापना व पुनर्वसन यावरील राष्ट्रीय धोरण – कृषी मंत्रालय (भूसंसाधन विभाग)
३) आपत्ती व्यवस्थापनावरील राष्ट्रीय धोरण – गृह मंत्रालय
४) दिव्यांग व्यक्तींसाठीचे राष्ट्रीय धोरण – सामाजिक न्याय व सबलीकरण मंत्रालय

1) Please select the wrong one from the following pairs (Name of Policy - Related Ministry/ Department) :
1) National Policy on Narcotic Drugs - Finance (Department of Revenue)
2) National Policy on Resettlement and Rehabilitation - Agricuture (Department of Land Resources)
3) National Policy on Disaster Management - Home Affairs
4) National Policy for Persons with Disabilities - Social Justice and Empowerment

२) शासकीय कर्मचाऱ्याचा सेवेचा दैनंदिन कालावधी किती असतो ?
१) कार्यालयीन कामकाजाची वेळ २) २४ तास
३) बारा तास ४) आठ तास

2) What is the daily service period of a government employee?
1) Office working hours 2) 24 hrs
3) Twelve hours 4) Eight hours

३) आदिवासी संशोधन आणि प्रशिक्षण संस्थेमार्फत कोणते कार्य केले जात नाही ?
१) आदिवासी जीवनावर लघुपटाची निर्मिती करणे.
२) आदिवासी लोकांकरिता प्रशिक्षण सत्रांचे आयोजन करणे.
३) आदिवासी विद्यार्थ्यांकरिता अभ्यासक्रम तयार करणे.
४) आदिवासींकरिता राबवलेल्या योजनांच्या परिणामांचे मूल्यमापन करणे.

3) Which function is not done through Tribal Research and Training Institute?
1) Making short films on tribal life.
2) Conducting training sessions for tribal people.
3) Curriculum preparation for tribal students.
4) To evaluate the results of the schemes implemented for tribals.

४) कोणत्या प्रशासकीय विभागात जिल्ह्याची संख्या अधिक आहे ?
१) पुणे विभाग २) नागपूर विभाग ३) कोकण विभाग ४) औरंगाबाद विभाग

4) Which Administrative Division consists more number of districts ?
1) Pune Division 2) Nagpur Division 3) Konkan Division 4) Aurangabad Division

५) केंद्रीय सचिवालयातील खालील अधिकाऱ्यांची उतरत्या क्रमाने मांडणी करा :
अ) अवर सचिव ब) अतिरिक्त सचिव क) सह सचिव ड) उप सचिव
पर्यायी उत्तरे :
१) क – ब – ड – अ २) ब – क – ड – अ ३) क – ब – अ – ड ४) ब – ड – क – अ

5) Arrange the following officials of the Central Secretariat in descending order :
a) Under Secretary b) Additional Secretary c) Joint Secretary d) Deputy Secretary
Answer options :
1) c - b - d - a 2) b - c - d - a 3) c - b - a - d 4) b - d - c - a

६) जोड्या लावा :

(मुंबई शेरीफ)	**(कार्यकाळ)**
अ) डॉ. इंदू सहानी	I) २००६
ब) सुनील गावस्कर	II) २००८
क) किरण शांताराम	III) १९९५
ड) डॉ. विजयपत सिंघानिया	IV) २००२

पर्यायी उत्तरे :

	अ	**ब**	**क**	**ड**
१)	II	III	IV	I
२)	I	II	III	IV
३)	III	IV	I	II
४)	IV	I	II	III

6) Match the following :

(Sheriff of Mumbai)	**(Tenure)**
a) Dr. Indu Shahani	I) 2006
b) Sunil Gavaskar	II) 2008
c) Kiran.Shantaram	III) 1995
d) Dr. Vijaypat Singhania	IV) 2002

Answer options :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
1)	II	III	IV	I
2)	I	II	III	IV
3)	III	IV	I	II
4)	IV	I	II	III

७) 'सचिवालय म्हणजे निर्णय-निर्धारण संस्था आणि संचालनालय म्हणजे अंमलबजावणी करणारी संस्था असा फरक समाप्त केला पाहिजे' अशी शिफारस कोणत्या समितीने-आयोगाने केली आहे?
१) राजस्थान प्रशासकीय सुधार समिती
२) मध्यप्रदेश प्रशासकीय सुधार आयोग
३) पंजाब प्रशासकीय सुधार आयोग
४) केरळ प्रशासकीय पुनर्रचना आणि अर्थव्यवस्था समिती

7) Which committee/commission has recommended that 'the distinction between the Secretariat as a policy-making body and the directorate as a policy-implementing body should be abolished'?
1) Rajasthan Administrative Reforms Committee
2) Madhya Pradesh Administrative Reforms Commission
3) Punjab Administrative Reforms Commission
4) Kerala Administrative Reorganisation and Economy Committee

८) खालीलपैकी कोण हा भारतीय दंड संहिता, कलम २१ अंतर्गत 'लोकसेवक'' मध्ये समाविष्ट नाही ?
१) मंत्री
२) राष्ट्रीयकृत बँकेचा कर्मचारी
३) विमा सर्वेक्षण कर्ता
४) रेल्वेगाडी विभागाचा खलाशी

8) Who amongst the following is not a 'public servant' within the meaning of section 21 of Indian Penal Code ?
1) Minister
2) Employee of Nationalized bank
3) Insurance surveyor
4) Khalasi of Railway carriage section

९) व्यवसायिक अभ्यासक्रमाच्या बाबतीत खालीलपैकी कोणती शिफारस जनार्दन रेड्डी समिती – १९९२ ने केली?
a) व्यवसायिक अभ्यासक्रम हा वर्ग ९ पासून सुरु करावा. b) कार्यानुभव विधिवत कार्यान्वित झाले पाहिजे.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त (a) २) फक्त (b) ३) दोन्ही (a) व (b) ४) यापैकी नाही

9) Which of the following is the recommendation of Janardhana Reddy's Committee — 1992 with regards to Vocational Education ?
a) Vocational course should be started from Standard 9.
b) Work experience should be duly functional.

Answer Options :

1) Only (a) 2) Only (b) 3) Both (a) and (b) 4) None of the above

१०) शिक्षणाच्या कोणत्या धोरणाने ५+३+३+४ ह्या शैक्षणिक आकृतिबंधाची शिफारस केली ?
१) राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण – २०२०
२) राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण – १९८६
३) राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण परीक्षण समिती – १९९०
४) शिक्षणाचे राष्ट्रीय धोरण – २०००

10) The 5+3+3+4 Educational pattern was recommended by which policy of Education ?
1) National Education Policy — 2020
2) National Education Policy — 1986
3) National Education Policy Review Committee — 1990
4) National Policy of Education — 2000

११) खालीलपैकी कोणते एक उद्देश खडू-फळा मोहिमेचे होते ?
१) प्राथमिक शाळेला किमान आवश्यक सुविधा व शैक्षणिक साहित्य उपलब्ध करुन देणे.
२) प्राथमिक शाळेस आवश्यक खडू व फळे याची सोयी उपलब्ध करुन देणे.
३) प्राथमिकशाळेत असे शिक्षक उपलब्ध करुन देणे जे आपल्या दैनंदिन अध्यापनात चॉकस् व फळ्याचा उपयोग करतील.
४) भौतिक सोयी प्राथमिक शाळेस उपलब्ध करणे.

11) Which of the following is an objective behind Chalk-Board Mission ?
1) To provide the minimum necessary facilities and educational aids to primary school.
2) To provide the necessary chalks and boards to primary schools.
3) To provide the teachers who will use chalks and board in their routine teaching in primary level.
4) To provide physical infrastructure to primary schools.

१२) प्रौढ शिक्षणासाठी दूरशिक्षणाचा मार्ग व ग्रंथालयाचे महत्त्व खालीलपैकी कोणत्या शिक्षण आयोगाने सांगितले आहे?
१) विद्यापीठ शिक्षण आयोग
२) प्राथमिक शिक्षण आयोग
३) भारतीय शिक्षण आयोग
४) माध्यमिक शिक्षण आयोग

12) The importance of Library and Distance Education in Adult Education is described by which commission of education ?
1) University Education Commission 2) Primary Education Commission
3) Indian Education Commission 4) Secondary Education Commission

१३) महाराष्ट्र शासनाने .... शाळा देण्याचा निर्णय १९८३ साली घेतला.
१) भौतिक सुविधांच्या उपलब्धतेवर २) आवश्यक शिक्षकांच्या नेमणुकीवर
३) १००% अनुदान तत्त्वावर ४) विनाअनुदानित तत्त्वावर

13) In the year 1983 Maharashtra Government had taken the decision of allotting schools on
1) availability cof infrastructure 2) appointing required teachers
3) 100a grant basis 4) non-grant basis

१४) खालीलपैकी कोणते एक अखिल भारतीय तंत्रशिक्षण परिषदेचे कार्य नाही ?
१) शिक्षणाच्या सर्व स्तरांवर तंत्रशिक्षणाचा समन्वय साधणे.
२) शिक्षकाच्या प्रशिक्षणाचा कार्यक्रम तयार करणे.
३) तंत्रशिक्षणाचे शिक्षण शुल्क व इतर शुल्क यासंबंधी धोरण तयार करणे.
४) सर्व तंत्रशिक्षणाचे खाजगीकरण करणे.

14) Which one of the following is not a function of All India Council for Technical Education ?
1) To co-ordinate the technical education at all stages of education.
2) To prepare the programme for teacher's training.
3) To prepare the policy regarding tuition fees and other fees for technical education.
4) To privatize all technical education.

१५) खालीलपैकी कोणते एक व्यवसायविषयक माहितीचा स्रोत नाही ?
१) रोजगार समाचार पत्र २) वर्तमानपत्रे
३) केंद्रीय शैक्षणिक व व्यवसायिक मार्गदर्शन संस्था ४) उच्च शिक्षण संचालनालय

15) Which one of the following is not a source of occupational information ?
1) Employment news
2) Newspapers
3) Central Bureau of Educational and Vocational Guidance
4) Directorate of Higher Education

१६) खालीलपैकी कोणती एक शिक्षणाच्या व्यवसायीकरणा संबंधी राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणातील तरतूद नाही ?
१) कृषी, मार्केटिंग व समाजसेवा यासारखे विषय व्यवसाय शिक्षणात सामावून घेतले जावे.
२) व्यवसायिक संस्था स्थापित कराव्यात.
३) विज्ञान शिक्षणाद्वारे विद्यार्थ्यांमध्ये समस्या निर्मूलन व निर्णयक्षमता योग्यता निर्माण करणे
४) विद्यार्थ्यांना औपचारिक शिक्षण देणे.

16) Which of the following is not a provision of National Education Policy on Vocationalization of Education ?
1) Agriculture, Marketing, Social Service, etc. should be included in vocational subecW.
2) Vocational Institutes should be established.
3) To create the ability of problem-solving and decision-making among the students through science education.
4) To give formal education to the utudento.

१७) आचार्य राममूर्ती समिती चे गठन .... करिता केले होते.

१) व्यवसायिक शिक्षण
२) १९८६ च्या नवीन शैक्षणिक धोरणाच्या पुनरावलोकनासाठी
३) तांत्रिक शिक्षण
४) स्त्री शिक्षण

17) The constitution of Acharya Ramamurti Commission was for

1) Vocational Education
2) Review of New Education Policy 1986
3) Technical Education
4) Women's Education

१८) देशातील दुर्बल घटक व वंचितांच्या मुलांना दर्जेदार शिक्षण मिळावे यासाठी सरकारने उचललेली पाऊले या बाबत खालील विधाने विचारात घ्या.

a) मुलांचा मोफत व सक्तीच्या शिक्षणाचा अधिकार (आर टी ई) कायदा, २००९ ची अंमलबजावणी.

b) आर टी ई कायद्यामुळे प्राथमिक शिक्षण पूर्ण होईपर्यंत जवळ पासच्या शाळेत विनामूल्य आणि सक्तीचे शिक्षण मिळण्याचा हक्क ५ ते १५ वर्षे वयोगटातील प्रत्येक मुलास मिळतो.

c) आर टी ई अधिनियमानुसार सर्व निर्दिष्ट श्रेणी शाळा आणि विना अनुदानित शाळेत दुर्बल घटक आणि वंचित समूहातील किमान २५% मुलांना प्रवेश देण्याची तजवीज करते.

दिलेले कोणते विधान /विधाने योग्य आहे/आहेत ?

१) फक्त (a) योग्य आहे
२) (b) आणि (c) योग्य आहेत
३) (a) आणि (c) योग्य आहेत
४) वरील सर्व विधाने योग्य आहेत

18) Consider the following statements regarding steps taken by the Government to ensure quality education for children of weaker sections and disadv taged groupa in the country.

a) Implementation of the Right of Children to Free and Compulsory Education (RTE) Act, 2009.

b) The RTE Act ensures every child of age 5 to 15 years a right to free and compulsory education in a neighborhood school till completion of elementary education.

c) The RTE Act ensures that all specified category schools and unaided schools shall admit at least 25% children belonging to weaker sections and disadvantaged groups.

Which of the given statements is/are correct ?

1) Only (a) is correct
2) (b) and (c) are correct
3) (a) and (c) are correct
4) All of the above statements are correct

१९) नवोदय विद्यालयाच्या संदर्भात खालीलपैकी कोणते विधान/विधाने चुकीचे आहे/ आहेत ?

a) १९८६ च्या राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणात नवोदय विद्यालय ही संकल्पना पुढे आली.

b) प्रत्येक जिल्ह्यात नवोदय विद्यालयाची स्थापना करण्यात येईल.

c) महाराष्ट्रात अमरावती जिल्ह्यात पहिले नवोदय विद्यालय सुरु करण्यात आले.

d) इयत्ता ७ वी ला नवोदय विद्यालयात प्रवेश मिळतो.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त (b) २) फक्त (d) ३) (b) आणि (c) ४) फक्त (a)

19) Which of the following statement(s) is/are incorrect regarding Navodaya Vidyalaya ?

a) The concept of Navodaya Vidyalaya was introduced in the 1986 National Education Policy.

b) To establish Navodaya Vidyalaya in every district.

c) The first Navodaya Vidyalaya of Maharashtra was started in Amravati District.

d) Admission in Navodaya Vidyalaya is open for seventh standard.

Answer Options :

1) Only (b) 2) Only (d) 3) (b) and (c) 4) Only (a)

२०) भारतातील व्यावसायिक व तांत्रिक शिक्षण प्रसार नियमन, मान्यता याबाबत जागतिक बँकेच्या, २००६ मधील अहवालातील काही महत्त्वाची निरीक्षणे व शिफारसी.

a) सध्याची व्यावसायिक शिक्षण पद्धती कालबाह्य झाली त्यामुळे बदल आवश्यक आहे.

b) इतर देशाच्या तुलनेत भारतीय कामगारांचा शैक्षणिक स्तर कमी आहे.

c) व्यावसायिक शिक्षणाचे प्रमाण १०% इतके आहे.

d) व्यावसायिक शिक्षणाचा अभ्यासक्रम ठरविण्यात तसेच शिक्षण संस्थांच्या व्यवस्थापनात उद्योजकांचा सहभाग आवश्यक आहे.

वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने बरोबर आहे/आहेत ?

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त (a) २) (a),(b) फक्त (c) ३) (a),(b) आणि (d) ४) वरील सर्व

20) Observation and recommendation of the report of the World Bank, 2006, regarding the professional and technical education circulation, regulation, approval in India.

a) Contemporary professional education method has become outdated, that is needed to change.

b) As compared to other countries the level of education of Indian workers is less.

c) The percentage of professional education is 10%.

d) Need for participation of industrialist in deciding the professional education curriculum and also in the management of education institute.

Which of the above statement(s) ie/are correct ?

1) Only (a) 2) (a), (b) and (c) 3) (a), (b) and (d) 4) All of the above

२१) खालीलपैकी 'राष्ट्रीय शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद' (NCERT) चे उद्देश कोणते आहेत ?

a) राष्ट्रीय अभ्यासक्रमाची अंमलबजावणी करणे. b) प्राथमिक शिक्षणाचे सार्वत्रिकीकरण करणे.

c) व्यावसायिक शिक्षणाचा प्रसार करणे. d) शिक्षक-शिक्षणामध्ये सुधारणा घडवून आणणे.

पर्यायी उत्तरे :

१) (a) आणि (d) २) (b) आणि (c) ३) (a),(c) आणि (d) ४) वरीलपैकी सर्व

21) Which of the following is/are objectives of the National Council of Educational Research and Training (NCERT) ?

a) Implementing the National Curriculum. b) Universalization of Primary Education.

c) Promoting Vocational Education. d) Improving Teacher Education.

Answer Options :

1) (a) and (d) 2) (b) and (c) 3) (a), (c) and (d) 4) All of the above

२२) राष्ट्रीय शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद (NCERT) चे कार्य :

a) मानव संसाधन विकास मंत्रालयाला शालेय शिक्षणाबाबत सल्ला देणे.

b) शैक्षणिक वाचन साहित्य तयार करणे.

c) शिक्षकांचे सेवांतर्गत व सेवापूर्व प्रशिक्षण करणे.

पर्यायी उत्तरे :

१) (a) आणि (c) २) (c) आणि (b) ३) (b) आणि (a) ४) सर्व बरोबर

22) Functions of the National Council of Educational Research and Training (NCERT) are :

a) To advice the Ministry of Human Resource Development on school education.

b) Preparation of educational reading material.

c) Training of teachers in service and pre-service.

Answer Options :

1) (a) and (c) 2) (c) and (b) 3) (b) and (a) 4) All are correct

२३) मानव संसाधन विकासाच्या भूमिकेविषयी काही विधाने :

a) राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण ठरवणे आणि त्याची योग्य प्रकारे अंमलबजावणी करणे.

b) शिक्षणाचा विस्तार, शैक्षणिक गुणवत्ता सुधारणे आणि शिक्षणाची संधी उपलब्ध करू देणे.

c) वंचित घटकांच्या शिक्षणाकडे विशेष लक्ष पुरविण्याचे कार्य करणे.

d) देशातील शैक्षणिक संधी वाढविण्यासाठी आंतरराष्ट्रीय सहकार्य वाढविण्याचे कार्य करणे.

वरीलपैकी कोणता/कोणते पर्याय बरोबर आहे/आहेत ?

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त (a) २) (a) आणि (b) ३) (b),(c) आणि (d) ४) वरीलपैकी सर्व

23) Some statements about the role of Human Resources Development :

a) To decide National Education Policy and implement it properly.

b) To expand the education, improve educational quality and provide educational opportunities.

c) To provide special attention to the education of the deprived groups.

d) To increase international cooperation to enhance educational opportunities in the country.

Which of the option(s) given above is/are correct ?

1) Only (a) 2) (a) and (b) 3) (b), (c) and (d) 4) All of the above

२४) राष्ट्रीय मूल्यांकन आणि अधिस्वीकृती परिषदेकडून (नॅक) उच्च शैक्षणिक संस्थांचे मूल्यांकन करण्यासाठी कोणते निकष वापरले जातात ?

a) अभ्यासक्रम पैलू, अध्यापन-शिक्षण आणि मूल्यांकन

b) संशोधन, नवीन उपक्रम आणि विस्तार, पायाभूत सुविधा व अध्ययन संसाधने

c) विद्यार्थी आधार आणि प्रगती, शासन, नेतृत्व आणि व्यवस्थापन

d) संस्थेबद्दलच्या तक्रारी

पर्यायी उत्तरे :

१) (a) फक्त (b) २) (a),(b) आणि (c) ३) (a),(b) आणि (d) ४) सर्व पर्याय बरोबर आहेत

24) What are the criteria used by the National Assessment and Accreditation Council (NAAC) to evaluate higher education institutions ?

a) Curricular Aspect, Teaching-Learning and Evaluation

b) Research, Innovations and Extensions, Infrastructure and Learning Resources

c) Student Support and Progression, Governance, Leadership and Management

d) Bumout Cases

Answer Options :

1) (a) and (b) 2) (a), (b) and (c) 3) (a), (b) and (d) 4) All options are correct

२५) भारतामधील प्रेसला स्वतंत्र आणि निष्पक्ष बनविण्याच्या मार्गातील दोष आहेत :

a) पत्रकारांचे तुष्टीकरण

b) जाहिरातींची दर निश्चिती

c) पत्रकारांना अधिप्रमाणित करणारी वर्तमान व्यवस्था

d) स्थानिक जाहिरातींच्या सहकार्याचा अभाव

e) अपुरे व खर्चीक न्यूजप्रिंट

वरीलपैकी कोणते दोष अयोग्य आहेत?

१) फक्त (a), (b), (c) २) फक्त (c), (d), (e) ३)फक्त (b), (c) ४) फक्त (d), (e)

25) The drawbacks in the way of making the press in India independent and impartial :
a) Appeasement ofjournalista
b) Fixation of advertisement ratea
c) The present system of accreditation ofjournalists
d) Lack of local advertisement support
e) Inadequate and expensive newsprint
Which of the above drawbacks are incorrect ?
1) Only (a), (b), (c) 2) Only (c), (d), (e) 3) Only (b), (c) 4) Only (d), (e)

२६) योग्य जोडी जुळवा :

(धोरण)	**(वर्षे)**
a) महिलांच्या सबलीकरणासाठीचे राष्ट्रीय धोरण	i) २०१३
b) बालकांसाठीचे राष्ट्रीय धोरण	ii) २००६
c) दिव्यांग व्यक्तींसाठीचे राष्ट्रीय धोरण	iii) २००१

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	**(b)**	**(c)**
१)	(i)	(ii)	(iii)
२)	(iii)	(ii)	(i)
३)	(iii)	(i)	(ii)
४)	(i)	(iii)	(ii)

26) Match the following pairs :

(Policy)	**(Year)**
a) National Policy for Empowerment of Women	i) 2013
b) National Policy for Children	ii) 2006
c) National Policy for Persons with Disability	iii) 2001

Answer Options :

	(a)	**(b)**	**(c)**
1)	(i)	(ii)	(iii)
2)	(iii)	(ii)	(i)
3)	(iii)	(i)	(ii)
4)	(i)	(iii)	(ii)

२७) जोड्या लावा :

धोरण	**संबंधित मंत्रालय/विभाग**
a) मादक द्रव्यावरील राष्ट्रीय धोरण	i) गृह मंत्रालय
b) पुनर्स्थापना व पुनर्वसन यावरील राष्ट्रीय धोरण	ii) सामाजिक न्याय व सबलीकरण मंत्रालय
c) आपत्ती व्यवस्थापनावरील राष्ट्रीय धोरण	iii) अर्थ मंत्रालय (महसूल विभाग)
d) दिव्यांग व्यक्तींसाठीचे राष्ट्रीय धोरण	iv) ग्रामीण विकास मंत्रालय (भूसंसाधन विभाग)

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
१)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
२)	(iv)	(iii)	(i)	(ii)
३)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)
४)	(ii)	(iv)	(iii)	(i)

27) Match the pairs :

Name of Policy	Related Ministry/Department
a) National Policy on Narcotic Drugs	i) Home Affairs
b) National Policy on Resettlement and Rehabilitation	ii) Social Justice and Empowerment
c) National Policy on Disaster Management	iii) Finance (Department of Revenue)
d) National Policy for Persons with Disabilities	iv) Rural Development (Department of Land Resources)

Answer Options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
1)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
2)	(iv)	(iii)	(i)	(ii)
3)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)
4)	(ii)	(iv)	(iii)	(i)

२८) धोरणाच्या मूल्यमापन ...... संकल्पना फ्रोहोक याने उपयुक्त असल्याचे सुचविले.
१) निःपक्षपात, कार्यक्षमता, सार्वजनिक आवड आणि नियोजन
२) निःपक्षपात, कार्यक्षमता, वित्त आणि कर्मचारी
३) निःपक्षपात, कार्यक्षमता, इष्टतमता आणि सार्वजनिक आवड
४) निःपक्षपात, कार्यक्षमता, सार्वजनिक आवड आणि वित्त

28) Prohock has suggested concepts as helpful in evaluating policy.
1) Equity, Efficiency, Public interest and Planning
2) Equity, Efficiency, Finance and Personnel
3) Equity, Efficiency, Pareto optimality and Public interest
4) Equity, Efficiency, Public interest and Pinance

२९) नोकरशाहीशी संबंधित खालील कोणते विधान बरोबर आहे/आहेत?
a) नोकरशाही हा शब्द प्रथम ग्रीक भाषेत 'ब्यूरोक्रॅटिक' वरून अठराव्या शतकात ग्रीक वाणिज्य मंत्र्याने कार्यरत सरकारचा संदर्भ देण्यासाठी वापरला.
b) याचे प्रमुख योगदानकर्ते मार्क्स, मॅक्स वेबर आणि रॉबर्ट मिशेल्स आहेत.
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त (a)   २) फक्त (b)   ३) दोन्हीही   ४) एकही नाही

29) Which of the following statements is/are correct regarding bureaucracy ?
a) The term 'bureaucracy' was first used in the Greek form 'bureaucratic' by Greek minister of commerce in the eighteenth century to refer to the government in operation.
b) The major contributions have come from Marx, Max Weber and Robert Michels.
Answer Options :
1) Only (a)   2) Only (b)   3) Both   4) Neither

३०) खालीलपैकी कोणते विधान चुकीचे आहे?
१) नागरी सेवा परीक्षेसाठी कोठारी समितीने वयोमर्यादा २१-२६ वर्षे अशी सुचविलेली होती.
२) नागरी सेवा परीक्षेला सर्वसाधारण उमेदवार आणि अनुसूचित जाती/जमातीचे उमेदवार या सर्वांना फक्त दोन वेळा बसू द्यावे अशी शिफारस कोठारी समितीने केली होती.
३) भारतीय प्रशासकीय सेवा, भारतीय पोलीस सेवा आणि भारतीय वन सेवेतील एक-तृतीयांश पदे (जागा) राज्यसेवेतील अधिकाऱ्यांच्या पदोन्नतीने भरल्या जाव्यात, अशी शिफारस कोठारी समितीने केली होती.
४) वरीलपैकी एकही नाही

30) Which one of the following statements is incorrect ?
   1) The age-1imit for the civil service examination recommended by the Kothari Committee was 21 — 26 years.
   2) The Kothari Committee had recommended only two attempts for the civil service examination for both the general and the SC/ST candidates.
   3) The Kothari Committee had recommended one-third posts in the IAS, IPS and Indian Porest Service (IPS) to be filled in by promotion of officers employed in the state services.
   4) None of the above

३१) प्रशासनावरील न्यायिक नियंत्रणाच्या संदर्भात अवैधकृती म्हणजे :
   १) कायद्यातील चूक   २) सत्य शोधण्यात चूक   ३) अधिकाराचा गैरवापर   ४) प्रक्रियेतील चूक

31) In the context ofjudicial control over administration, malfeasance stands for :
   1) Error of Law   2) Error of fact-finding
   3) Abuse of authority   4) Error of procedure

३२) खालीलपैकी कोणते घटक भारतीय विदेश सेवेच्या प्रशिक्षणाचा भाग आहेत?
   a) राष्ट्रीय प्रशासन प्रबोधिनी येथे पायाभूत अभ्यासक्रम   b) जिल्हा प्रशिक्षण
   c) परदेशातील भारतीय दूतावासात भाषांचे प्रशिक्षण   d) भारत दर्शन दौरा
   e) सैनिकी शाखेत संलग्न प्रशिक्षण
   पर्यायी उत्तरे :
   १) (a), (b) आणि (c)   २) (b), (c) आणि (d)
   ३) (a), (c), (d) आणि (e)   ४) वरील सर्व

32) Which of the following are the components of training for Indian Foreign Service ?
   a) Foundational course at the National Academy of Administration
   b) District training
   c) Language training at an Indian mission abroad
   d) Bharat Darshan tour
   e) Attachment to a military unit
   Answer Options :
   1) (a), (b) and (c)   2) (b), (c) and (d)   3) (a), (c), (d) and (e)   4) All of the above

३३) 'मिशन कर्मयोगी'बद्दल अयोग्य विधान ओळखा :
   १) हा एक नागरी सेवाक्षमता निर्मितीचा नवीन राष्ट्रीय आराखडा आहे.
   २) याद्वारे नियम आधारित प्रशिक्षणाकडून भूमिका आधारित प्रशिक्षणाकडे लक्ष केंद्रित केले जाणार आहे.
   ३) 'आय गॉट मिशन कर्मयोगी' या ऑनलाईन व्यासपीठाद्वारे हा कार्यक्रम उपलब्ध करून दिला जाईल.
   ४) प्रधानमंत्री यांच्या अध्यक्षतेखालील सार्वजनिक मनुष्यबळ परिषदेद्वारे याचे संपूर्ण निरीक्षण केले जाईल.

33) Identify the incorrect statement about 'Mission Karmayogi' :
   1) The new national architecture for civil services capacity building.
   2) To shift focus from rule based training to role based training.
   3) The programme will be delivered by setting up training platform named — 'I Got Mission Karmayogi'.
   4) A Public Human Resource Council under the Prime Minister would oversee the entire capacity building exercise.

३४) ख्रिस्तोफर हुड यांनी तयार केलेल्या 'टॉप-डाऊन' प्रतिमानात त्यांनी परिपूर्ण धोरण अंमलबजावणीसाठी काही अटी निर्धारित केल्या आहेत. याबाबतीत अयोग्य विधान कोणते?

१) निकषांची अंमलबजावणी केली जावी आणि उद्दिष्ट्ये दिली जावीत.
२) वेळेची मर्यादा असेल.
३) लोक त्यांना जे काही सांगितले जाईल आणि विचारले जाईल ते करतील.
४) संस्थेतील युनिट्स दरम्यान आणि युनिट्स अंतर्गत परिपूर्ण संवाद ठेवला जाईल.

34) Christhopher Hood developed a 'Top-Down' model, in which he set out some conditions for perfect implementation of policy. Which of the following statements is wrong ?

1) Norm would be enforced and objectives would be given.
2) There would be limitation of time.
3) People would do what they are told and what they are asked.
4) There should be perfect communication in the unit and between the units of organisation.

३५) डेव्हिड ओसबॉर्न आणि टेड गॅबलर यांच्या कोणत्या ग्रंथामध्ये 'नव लोक व्यवस्थापन' ही संकल्पना मांडण्यात आली?

१) Towards New Public Administration
२) Reinventing Government
३) The New State
४) Dynamic Administration

35) In which of these books did David Osborne and Ted Gaebler introduce the concept of New Public Management' ?

1) Towards New Public Administration
2) Reinventing Government
3) The New State
4) Dynamic Administration

३६) नोकरशाहीची पद्धतशीरपणे सैद्धांतिक मांडणी सर्वप्रथम कोणी केली?

१) हर्बर्ट सायमन
२) मेरी पार्कर फॉलेट
३) वुल्ड्रो विल्सन
४) मॅक्स वेबर

36) Who had systematically theorized bureaucracy for the first time ?

1) Herbert Simon
2) Mary Parker Collett
3) Woodrow Wilson
4) Max Weber

३७) धोरण निर्मिती प्रक्रियेचा अंतिम टप्पा ......

१) धोरण निर्मिती
२) तथ्य संकलन
३) धोरण अंमलबजावणी
४) धोरण मूल्यमापन

37) 'the final stage of the policy process is

1) Formulation of policy
2) Data collection
3) Implementation of policy
4) Evaluation of policy

१) प्रशासन, सार्वजनिक धोरणे आणि कार्यक्रम

१) ग्रामीण विकास प्रशासनासंबंधीत खालीलपैकी योग्य विधान कोणते?

a) लघु शेतकरी विकास अभिकरण (SFDA) ची स्थापना १९६९ मध्ये झाली.
b) सीमांत शेतकरी आणि शेतमजूर विकास अभिकरण (MFALDA) ची स्थापना १९६९ मध्ये झाली.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त (a)
२) फक्त (b)
३) (a) आणि (b)
४) यापैकी नाही

1) Which of the following statements is/are correct about rural development administration ?
a) Small Farmers Development Agency (SFDA) was established in 1969.
b) Marginal Farmers and Agricultural Labourers Development Agency (MFALDA) was established in 1969.
Answer Options :
1) Only (a) 2) Only (b) *3) (a) and (b)* 4) None of the above

२) ग्रामीण विकास प्रशासनासंबंधीत खालीलपैकी योग्य विधान कोणते?
a) लघु शेतकरी विकास अभिकरण (SFDA) ची स्थापना १९६९ मध्ये झाली.
b) सीमांत शेतकरी आणि शेतमजूर विकास अभिकरण (MFALDA) ची स्थापना १९६९ मध्ये झाली.
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त (a) २) फक्त (b) *३) (a) आणि (b)* ४) यापैकी नाही

2) Which of the following statements is/are correct about rural development administration ?
a) Small Farmers Development Agency (SFDA) was established in 1969.
b) Marginal Farmers and Agricultural Labourers Development Agency (MFALDA) was established in 1969.
Answer Options :
1) Only (a) 2) Only (b) *3) (a) and (b)* 4) None of the above

३) अखिल भारतीय सेवा कायदा, १९५१ च्या घटनात्मकतेवर खालीलपैकी कोणत्या खटल्याद्वारे प्रश्नचिन्ह उभारण्यात आले?
१) डि. एस. आगरवाल वि. पंजाब राज्य २) डि. एस. ग्रेवाल वि. पंजाब राज्य
३) एम. के. कुलवाल वि. उत्तर प्रदेश राज्य ४) वरीलपैकी काहीही नाही

3) Under which of the following cases were the questions raised on constitutionality of the All India Service Act, 1951 ?
1) D. S. Agarwal v/s. State of Punjab 2) D. S. Garewal v/s. State of Punjab
3) M. K. Koolwal v/s. State of Uttar Pradesh 4) None of the above

४) ''प्रशासकीय कायदा हा प्रशासकीय एजन्सींच्या अधिकार व कार्यपद्धतींशी संबंधित आहे, विशेषतः प्रशासकीय कारवाईच्या न्यायालयीन पुनरावलोकनात नियंत्रित करणारा कायदा आहे.''
ही 'प्रशासकीय कायद्याची' व्याख्या ...... यांनी प्रस्तावित केली.
१) प्रो. वाडे २) आयव्हर जेनिंग्ज ३) के. सी. डेव्हिस ४) एम. के. बसू

4) "Administrative law as a law concerns the power and procedures of administrative agencies, including specially the law governing judicial review of administrative action."
The above definition of 'Administrative Law' has been propounded by ......
1) Prof. Wade 2) Ivor Jennings 3) K. C. Davis 4) M. K. Basu

५) खालील विधानांचे अवलोकन करा :
विधान I : प्रशासनिक कायद्यामध्ये 'सत्ता विभाजन' या सिद्धांताचा उद्देश सरकारच्या अत्याचारी व मनमानी अधिकारापासून संरक्षण करणे असा आहे.
विधान II : 'सत्ता विभाजनाचे' तत्त्व शासनाच्या तीन कार्यक्षेत्रांमध्ये/अंगामध्ये सीमांकन निर्माण करते.
पर्यायी उत्तरे :
१) विधान I सत्य, विधान II असत्य २) विधान I असत्य, विधान II सत्य
३) दोन्ही विधाने सत्य ४) दोन्ही विधाने असत्य

5) Consider the following statements :
Statement I : Under Administrative Law, the aim of the doctrine of 'Separation of Powers' is to guard against arbitrary powers of the States.
Statement II : The principle of 'Separation of Powers' creates a demarcation among the three organs of the government.
Answer Options :
1) Statement I is correct, II is incorrect
2) Statement I is incorrect, II is correct
3) Both the statements are correct
4) Both the statements are incorrect

६) खालील विधानांचे अवलोकन करा :
विधान I : एडवर्ड कोक याने रूल ऑफ लॉ (कायद्याचे राज्य) या संकल्पनेची निर्मिती केली.
विधान II : ए. वी. डायसी यांनी नंतर ऑक्सफर्ड युनिव्हर्सिटीमधील व्याख्याना दरम्यान ही संकल्पना विकसित केली.
पर्यायी उत्तरे :
१) दोन्ही विधाने चूक आहेत
२) विधान I बरोबर आहे, परंतु विधान II चूक आहे
३) दोन्ही विधाने बरोबर आहेत
४) विधान I चूक आहे, परंतु विधान II बरोबर आहे

6) Consider the following statements :
Statement I : Edward Coke has originated the concept of Rule of Law.
Statement II : A. V. Dicey later developed this concept in the course of his lectures at Oxford University.
Answer Options :
1) Both the statements are incorrect
2) Statement I is correct, but statement II is incorrect
3) Both the statements are correct
4) Statement I is incorrect, but statement II is correct

७) ग्रामीण विकास प्रशासनासंबंधीत खालीलपैकी योग्य विधान कोणते?
a) लघु शेतकरी विकास अभिकरण (SFDA) ची स्थापना १९६९ मध्ये झाली.
b) सीमांत शेतकरी आणि शेतमजूर विकास अभिकरण (MFALDA) ची स्थापना १९६९ मध्ये झाली.
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त (a)
२) फक्त (b)
३) (a) आणि (b)
४) यापैकी नाही

7) Which of the following statements is/are correct about rural development administration ?
a) Small Farmers Development Agency (SFDA) was established in 1969.
b) Marginal Farmers and Agricultural Labourers Development Agency (MFALDA) was established in 1969.
Answer Options :
1) Only (a)
2) Only (b)
3) (a) and (b)
4) None of the above

८) भारतामधील प्रेसला स्वतंत्र आणि निष्पक्ष बनविण्याच्या मार्गातील दोष आहेत :
a) पत्रकारांचे तुष्टीकरण
b) जाहिरातींची दर निश्चिती
c) पत्रकारांना अधिप्रमाणित करणारी वर्तमान व्यवस्था
d) स्थानिक जाहिरातींच्या सहकार्याचा अभाव
e) अपुरे व खर्चीक न्यूजप्रिंट
वरीलपैकी कोणते दोष अयोग्य आहेत?
१) फक्त (a), (b), (c)
२) फक्त (c), (d), (e)
३)फक्त (b), (c)
४) फक्त (d), (e)

8) The drawbacks in the way of making the press in India independent and impartial :
a) Appeasement ofjournalista
b) Fixation of advertisement ratea
c) The present system of accreditation ofjournalists
d) Lack of local advertisement support
e) Inadequate and expensive newsprint
Which of the above drawbacks are incorrect ?
1) Only (a), (b), (c) 2) Only (c), (d), (e) 3) Only (b), (c) 4) Only (d), (e)

९) अयोग्य कथन ओळखा –
a) १९६८ मध्ये अखिल भारतीय वृत्तपत्र संपादक परिषदेने वृत्तपत्रासाठी मूल्यसंहिता स्वीकारली.
b) राज्यसभेने पत्रकार व वृत्तपत्रासाठी १९७८ मध्ये मूल्यसंहिता स्वीकारली.
c) वृत्तपत्रासाठी आंतरराष्ट्रीय मूल्यसंहिता ही १९९१ मधील स्टॉकहोम परिसंवादात तयार करण्यात आली व स्वीकारण्यात आली.
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त (a) २) फक्त (b) ३) फक्त (c) ४) यापैकी नाही

9) Select the incorrect statement —
a) In 1968, the All India Newspaper Editors' Conference adopted a code of ethics for the press.
b) Rajya Sabha adopted a code of ethics for journalists and newspapers in 1978.
c) International code of ethics for press was drafted and adopted in 1991 at the Stockhom Symposium.
Answer Options :
1) On1y (a) 2) Only (b) 3) Only (c) 4) None of the above

१०) ''मंत्र्याच्या उत्तरदायित्वाचे दोन पैलू आहेत. मंत्र्याला त्याच्या अधिकार क्षेत्रात पूर्ण स्वायत्तता असते. ओघाने त्याचाच परिणाम म्हणून त्याच्या सर्व कर्मचाऱ्यांच्या कृतींची पूर्ण जबाबदारी त्याने घेतली पाहिजे.'' हे विधान कोणाशी संबंधित आहे ?
१) कृष्ण मेनन समिती २) छगला आयोग
३) प्रशासकीय सुधारणा आयोग ४) गोपालस्वामी अय्यंगार अहवाल

10) 'the doctrine of ministerial responsibility has two facets. The minister has complete autonomy within his sphere of authority. As a necessary corollary, he must take full responsibility for the action of his servants."
This statement is associated with :
1) Krishna Menon Committee 2) Chagla Commission
3) Administrative Reforms Commission 4) Gopalswamy Ayangar Report

११) मुख्य सचिवांबाबत खालील विधाने विचारात घ्या :
a) मुख्य सचिव पद हे १७९९ मध्ये लॉर्ड वेलस्ली याने निर्माण केले.
b) इतर सचिवांच्या तुलनेत त्याचे पद समानातील पहिला यापेक्षा मोठे आहे.
c) २००४ मध्ये पी. सी. होटा समितीच्या शिफारशीनुसार मुख्य सचिवाचे पद हे प्रमाणित करण्यात आले आहे आणि ते भारत सरकारच्या सचिवा समान केले गेले.
पर्यायी उत्तरे :
१) विधाने (a) आणि (b) बरोबर, विधान (c) चुकीचे २) विधान (a) बरोबर, विधाने (b) आणि (c) चुकीचे
३) विधाने (b) आणि (c) बरोबर, विधान (a) चुकीचे ४) सर्व विधाने बरोबर

11) Consider the following statements about Chief Secretary :

a) The office of a Chief Secretary was created in 1799 by Lord Wellesley.

b) His position vis-a-vis other Secretaries is more than primus inter pares.

c) The office of a Chief Secretary was standardised in 2004 pn the recommendation of P.C. Hota Committee and was equated with that of the Secretary to the Government of India.

Answer Options :

1) Statements (a) and (b) are correct, statement (c) is false.

2) Statement (a) is correct, statements (b) and (c) are false.

3) Statements (b) and (c) are correct, statement (a) is false.

4) All statements are correct.

१२) खालील विधाने विचारात घ्या :

a) राष्ट्रीय प्रशासन अकादमी (LBSNAA) द्वारा आयोजित केलेला पायाभूत प्रशिक्षण कोर्स हा फक्त अखिल भारतीय सेवेतील नवीन सदस्यांसाठी (ज्यांना प्रशिक्षणार्थी म्हटले जाते) असतो.

b) भारतीय प्रशासकीय सेवेतील प्रशिक्षणार्थींसाठी १९६९ पासून 'सँडविच' कोर्स लागू करण्यात आला.

c) कोठारी समितीच्या शिफारशीनुसार १९७८ पासून भारतीय पोलीस सेवेतील प्रशिक्षणार्थींना देखील 'सँडविच' कोर्स लागू करण्यात आला.

d) सध्या, राष्ट्रीय प्रशासन अकादमी ही गृह मंत्रालयाच्या अधिकारक्षेत्रात आहे.

वरीलपैकी कोणती विधान/ने बरोबर आहे/त?

पर्यायी उत्तरे :

१) (a), (b) आणि (c)
२) (a), (c) आणि (d)
३) फक्त (b)
४) फक्त (a) आणि (c)

12) Consider the following statements :

a) The Foundational training course organised by National Academy of Administration (LBSNAA) is for the new entrants (called probationers) of All India Services only.

b) 'Sandwich' course introduced for the IAS probationers since 1969.

c) 'Sandwich' course introduced also for the IPS probationers since 1978 on the recommendation of the Kothari Committee.

d) Presently, the National Academy of Administration is under the Ministry of Home.

Which of the statements given above Care correct ?

1) (a), (b) and (c) 2) (a), (c) and (d) 3) Only (b) 4) Only (a) and (c)

१३) केंद्रीय प्रशासकीय न्यायाधिकरणाचे अध्यक्ष आणि इतर प्रत्येक सदस्यांची नियुक्ती ...... द्वारे केली जाईल.

१) पंतप्रधानांशी सल्लामसलत केल्यानंतर, राष्ट्रपती

२) राज्यातील प्रशासकीय प्राधिकरणाच्या प्रमुखांशी सल्लामसलत केल्यानंतर, राष्ट्रपती

३) गृहखात्याचे सचिव यांच्याशी सल्लामसलत केल्यानंतर, राष्ट्रपती

४) भारताच्या सरन्यायाधीशांशी सल्लामसलत केल्यानंतर, राष्ट्रपती

13) The Chairman and every other members of the Central Administrative Tribunal shall be appointed by the

1) President after consultation with Prime Minister

2) President after consultation with Head of the Administrative Authority in the State

3) President after consultation with Secretary of Home Affairs

4) President after consultation with Chief Justice of India

१४) केंद्रीय प्रत्यक्ष कर मंडळ हे वित्त मंत्रालयाच्या कोणत्या विभागाचा एक भाग आहे?

१) आर्थिक व्यवहार विभाग
२) खर्च विभाग
३) महसूल विभाग
४) सार्वजनिक मालमत्ता व्यवस्थापन विभाग

14) The Central Board of Direct Taxes is a part of which Department in the Ministry of Finance ?

1) Department of Economic Affairs
2) Department of Expenditure
3) Department of Revenue
4) Department of Public Assets Management

१५) खालीलपैकी कोणता विभाग १९८५ मध्ये निर्माण करण्यात आलेल्या कार्मिक, सार्वजनिक तक्रारी आणि निवृत्तिवेतन मंत्रालयाचा भाग नाही?

१) कार्मिक व कारकिर्दीचे नियोजन विभाग
२) कार्मिक व प्रशिक्षण विभाग
३) निवृत्तिवेतन व निवृत्तिवेतनधारक कल्याण विभाग
४) प्रशासकीय सुधारणा व सार्वजनिक तक्रारी विभाग

15) Which of the following is not a department under the Ministry of Personnel, Public Grievances and Pensions created in 1985 ?

1) Department of Personnel and Career Planning
2) Department of Personnel and Training
3) Department of Pensions and Pensioner's Welfare
4) Department of Administrative Reforms and PubEc Grievances

१६) खालीलपैकी कोणती 'अखिल भारतीय सेवा' ***नाही*** ?

१) भारतीय वन सेवा
२) भारतीय परराष्ट्र सेवा
३) भारतीय प्रशासकीय सेवा
४) भारतीय पोलीस सेवा

16) Which one of the following is *not* an 'All-India Service'?

1) Indian Forest Service
2) Indian Foreign Service
3) Indian Administrative Service
4) Indian Police Service

१७) अचूक पर्याय निवडा :

विधान (अ) – महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग कार्यालयाचे अधिकृत ट्विटर हॅण्डल ऑगस्ट, २०२१ पासून सुरू करण्यात आले आहे.

विधान (ब) – महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाकडून प्रसिद्ध करण्यात येणारी प्रसिद्धिपत्रक, जाहिराती, निकाल इत्यादी संदर्भात अद्यावत माहिती उमेदवारांपर्यंत वेळेत पोहचावी या हेतूने आयोगाकडून टेलिग्राम चॅनल (t.me/official_mpsc) सुरू करण्यात आला आहे.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त विधान (अ) बरोबर आहे
२) फक्त विधान (ब) बरोबर आहे
३) दोन्ही विधाने बरोबर आहेत
४) दोन्ही विधाने चूक आहेत

17) Select the correct option :

Statement (a) – Official Twitter handle of Maharashtra Public Service Commission office has been launched from August, 2021.

Statement (B) - In order to get updated information regarding the press release, advertisements, results etc. to be released by the Maharashtra Public Service Commission, the Commission has started a telegram channel (M.Ash/Esshalalal Sharmila) in time.

Answer Options :

1) Statement (a) is true, (b) is false.
2) Statement (a) is false, (b) is correct
3) Both the statements are false
4) Both the statements are correct

२) प्रशासकीय सुधारणा वा कल्याणकारी धोरणे/निर्णय

१) मराठी भाषेचा सर्वांगीण विकास, भाषा आणि साहित्य संस्कृतीची जोपासना/संवर्धन करण्याच्या अनुषंगाने महाराष्ट्र राज्य सांस्कृतिक धोरण, २०१० मध्ये अंतर्भूत केलेला कोणता उपक्रम दरवर्षी मुंबई व मुंबई उपनगर वगळून राज्यातील सर्व जिल्ह्यांमध्ये आयोजित केला जातो ?

१) मराठी भाषा दिवस २) मराठी भाषा पंधरवडा ३) पुस्तकांचे गांव ४) ग्रंथोत्सव

1) Which activity included in the Maharashtra State Cultural Policy, 2010 in line with holistic development of Marathi language, cultivation/enrichment of language and literary culture is organized every year in all districts of the state excluding Mumbai and Mumbai suburbs?

1) Marathi Language Day 2) Marathi Language Fortnight
3) Village of Books 4) Granthotsav

२) महिला कर्मचाऱ्यांना कामाच्या ठिकाणी सुरक्षितता देण्याचे दृष्टीने म.ना.से. (वर्तणूक) नियम, १९७९ मध्ये नियम २२-अ हे खालील कोणत्या शासन अधिसूचनेद्वारे दाखल करण्यात आले ?

१) १८ जुलै, २००८ २) ८ फेब्रुवारी, २००७ ३) २३ ऑक्टोबर, २०१५ ४) ७ मे, २०१३

2) In order to provide safety to women employees at work place M.N.S. (Conduct) Rules, 1979 Rule 22-A was inserted by which of the following Government Notifications?

1) July 18, 2008 2) February 8, 2007 3) October 23, 2015 4) May 7, 2013

३) म.ना.से. (सेवेच्या सर्वसाधारण शर्ती) नियम, १९८१ च्या नियम ३४ नुसार शासकीय कर्मचाऱ्याचा .... शासनाच्या सेवेसाठी असतो.

१) केवळ कार्यालयीन मर्यादेचा वेळ २) केवळ ८ तासाचा वेळ
३) संपूर्ण वेळ ४) कार्यालय प्रमुखाने दिलेल्या आदेशानुसारचा वेळ

3) M.N.S. As per Rule 34 of the (General Conditions of Service) Rules, 1981, a Government servant shall be in the service of the Government.

1) Office Limit Time Only 2) 8 Hours Time Only
3) Whole time 4) Time as per orders given by Head of Office

४) महाराष्ट्र नागरी सेवा (सेवेच्या सर्वसाधारण शर्ती) १९८१ हे नियम कधीपासून अंमलात आले.

१) १ जून १९८१ २) १५ ऑगस्ट १९८१ ३) १ ऑगस्ट १९८१ ४) १५ जून १९८१

4) From when Maharashtra Civil Services (General Conditions of Service) Rules, 1981 came into force.

1) 1 June 1981 2) 15 August 1981 3) 1 August 1981 4) 15 June 1981

५) म.ना.से. (वर्तणूक) नियम, १९७९ मध्ये १४ वर्षाखालील मुलांना नोकरीस ठेवण्यास प्रतिबंध करणारी तरतूद खालील कोणत्या शासन अधिसूचनेद्वारे समाविष्ट करण्यात आली आहे ?

१) २३ ऑक्टोबर, २०१५ २) १ डिसेंबर, १९९७ ३) २४ फेब्रुवारी, २०१४ ४) १८ जुलै, २००८

5) M.N.S. (Conduct) Rules, 1979 prohibiting the employment of children below the age of 14 has been inserted by which of the following Government Notifications?

1) October 23, 2015 2) December 1, 1997 3) February 24, 2014 4) July 18, 2008

६) महिला कर्मचाऱ्यांना कामाच्या ठिकाणी सुरक्षितता देण्याचे दृष्टीने म.ना.से. (वर्तणूक) नियम, १९७९ मध्ये नियम २२-अ हे खालील कोणत्या शासन अधिसूचनेद्वारे दाखल करण्यात आले ?

१) १८ जुलै, २००८ २) ८ फेब्रुवारी, २००७ ३) २३ ऑक्टोबर, २०१५ ४) ७ मे, २०१३

6) In order to provide safety to women employees at work place M.N.S. (Conduct) Rules, 1979 Rule 22-A was inserted by which of the following Government Notifications?

1) July 18, 2008 2) February 8, 2007 3) October 23, 2015 4) May 7, 2013

७) म.ना.से. (वर्तणूक) नियम, १९७९ चे तरतुदीनुसार गट अ चे कोणतेही पद धारण करणारा शासकीय कर्मचारी विवाह, वर्षदिन, अंत्यसंस्कार किंवा धार्मिक समारंभाचेवेळी किती देणगी स्वीकारू शकतो ?

१) रु.५०,००० २) रु.२५,००० ३) रु.१०,००० ४) रु.५,०००

7) M.N.S. (Conduct) Rules, 1979 How much donation can a Government servant holding any post of Group A accept on the occasion of marriage, anniversary, funeral or religious ceremony?

1) Rs.50,000 2) Rs.25,000 3) Rs.10,000 4) Rs.5,000

८) म.ना.से. (सेवेच्या सर्वसाधारण शर्ती) नियम, १९८१ चे नियम १९ नुसार शासन सेवेकरिता आलेल्या उमेदवाराची नेत्रदोषा व्यतिरिक्त कोणतीही विकलांगता कोण माफ करू शकते ?

१) वैद्यकीय अधिकारी २) वैद्यकीय मंडळ ३) संचालक आरोग्य सेवा ४) कार्यालय प्रमुख

8) M.N.S. As per rule 19 of the (General Conditions of Service) Rules, 1981, who can waive any disability other than visual defect of a candidate for Government service?

1) Medical Officer 2) Medical Board
3) Director Health Services 4) Office Principal

९) पुढीलपैकी कोणत्या प्रकरणी शासकीय कर्मचाऱ्याची कमी वेतन असणाऱ्या पदावर बदली करता येते ?

अ) कर्मचाऱ्याने लेखी विनंती केल्यास ब) वैद्यकीय कारणास्तव
क) कर्मचाऱ्याची अकार्यक्षमता ड) कर्मचाऱ्याची गैरवर्तणूक

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त अ आणि ब २) फक्त क आणि ड
३) यापैकी कोणतेही नाही ४) अ, ब, क आणि ड सर्व प्रकरणी

9) In which of the following cases can a government employee be transferred to a lower paying post?

a) On written request by the employee b) On medical grounds
c) Inefficiency of the employee d) Misconduct of the employee

Answer Options :

1) A and B only 2) C and D only
3) None of these 4) A, B, C and D in all cases

१०) शासकीय सेवेकरिता पात्रता विषयक वैद्यकीय प्रमाणपत्रामध्ये खालील कोणत्या बाबींचा समावेश असतो ?

अ) ओळख चिन्ह
ब) देवी काढल्या आहेत किंवा नाहीत
क) उमेदवाराच्या डाव्या हाताच्या अंगठ्याचा ठसा.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त अ २) फक्त क ३) फक्त अ आणि क ४) वरीलपैकी सर्व

10) Which of the following is included in the Medical Certificate of Eligibility for Government Service?
a) Identification mark
b) Devi is removed or not
c) Candidate's left hand thumb impression.
Answer Options :
1) A only 2) C only 3) A and C only 4) All of the above

११) ''शासकीय औद्योगिकेतर कर्मचारी'' यामध्ये कोणत्या कर्मचाऱ्यांचा समावेश होतो ?
१) केवळ प्रशासनिक काम पार पाडण्यासाठी नियुक्त केलेले कर्मचारी
२) ज्यांना कारखाना अधिनियम लागू होतो असे शासकीय कारखान्यातील शासकीय उपक्रमातील कामगार
३) पोलीस
४) तुरुंग विभागात काम करणारे व्यक्ती

11) "Government Non-Industrial Employees" includes which employees?
1) Staff appointed to perform administrative work only
2) Workers in Government undertakings in Government factories to whom the Factories Act applies
3) Police
4) Persons working in Jail Department

१२) शासकीय कर्मचारी संदर्भात खालीलपैकी कोणते विधान बरोबर आहे ?
१) शासकीय कर्मचारी शासनाची पूर्वमंजुरी मिळाल्याखेरीज प्रत्यक्ष किंवा अप्रत्यक्षपणे कोणत्याही व्यापारात किंवा धंद्यात गुंतवणार नाही.
२) शासकीय कर्मचारी शासनाची पूर्वमंजुरी मिळाल्याखेरीज कोणताही व्यापार करू शकतो.
३) शासनाची पूर्वमंजुरी शिवाय दुसरी कोणतीही नोकरी स्वीकारू शकतो.
४) कुटुंबातील व्यक्तीच्या विमा एजन्सीचा प्रचार करू शकतो.

12) Which of the following statements regarding government employees is correct?
1) A Government servant shall not directly or indirectly engage in any trade or business without the prior approval of the Government.
2) A Government employee can carry on any trade without prior approval of the Government.
3) Can accept any other job without prior approval of Govt.
4) Can promote a family member's insurance agency.

१३) म.ना.से. (वर्तणूक) नियम, १९७९ च्या नियम .... नुसार कोणत्याही शासकीय कर्मचाऱ्याला कोणत्याही राजकीय पक्षाच्या किंवा राजकारणात भाग घेणाऱ्या कोणत्याही संघटनेचा सदस्य होता येणार नाही.
१) नियम ५(२) २) नियम ५(४) ३) नियम ५(१) ४) नियम ५(३)

13) M.N.S. (Conduct) Rules, 1979 No Government servant shall be a member of any political party or any organization engaged in politics.
1) Rule 5(2) 2) Rule 5(4) 3) Rule 5(1) 4) Rule 5(3)

१४) म.ना.से. (वर्तणूक) नियम, १९७९ चे तरतुदीनुसार शासकीय कर्मचाऱ्याने कोणता विवाह करताना शासनास तात्काळ कळविले पाहिजे ?
१) आंतरधर्मीय विवाह २) आंतरजातीय विवाह
३) भारतीय नागरिक नसणाऱ्या व्यक्तीशी विवाह ४) समलैंगिक विवाह

14) M.N.S. (Conduct) Rules, 1979 requires a Government servant to immediately inform the Government of which marriage he has married?
1) Interfaith Marriage 2) Intercaste Marriage
3) Marriage to a person who is not an Indian citizen 4) Same-sex marriage

१५) म.ना.से. (वर्तणूक) नियम, १९७९ मधील तरतुदीनुसार खालीलपैकी कोणत्या कृतीसाठी शासनाची पूर्वमंजुरी आवश्यक आहे ?
१) शासकीय कर्मचाऱ्याच्या पतीने किंवा पत्नीने वारसाहक्काने मिळालेल्या उत्पन्नातून केलेला व्यवहार
२) शासकीय कर्मचाऱ्याच्या पत्नीने स्त्रीधनातून केलेला व्यवहार
३) शासकीय कर्मचाऱ्याच्या पत्नीने किंवा पतीने विवाहनिमित्त मिळालेल्या देणगीतून केलेला व्यवहार.
४) शासकीय कर्मचाऱ्याने नेहमीच्या किंवा प्रसिद्ध व्यापाऱ्यामार्फत केला नसेल असा व्यवहार

15) M.N.S. (Conduct) Rules, 1979 requires prior approval of the Government for which of the following acts?
1) Transaction done by husband or wife of Government servant out of inherited income
2) Transaction done by the wife of a Government employee out of stridhan
3) Transactions made by the wife or husband of a Government servant out of a gift received on the occasion of marriage.
4) Transactions not made by a Government servant through a regular or well-known merchant

१६) शासकीय कर्मचारी बाबत खालील कोणते विधान बरोबर आहे ?
अ)महाराष्ट्र राज्याच्या कामकाजा संबंधातील कोणत्याही सेवेत किंवा पदावरील व्यक्ती.
ब) ज्याची सेवा कंपनीकडे, महामंडळाकडे, संघटनेच्या स्थानिक प्राधिकरणाकडे किंवा अन्य कोणत्याही शासनाकडे सोपविलेली असेल, मग त्याचे वेतन राज्याच्या एकत्रित निधीव्यतिरिक्त अन्य मार्गाने काढले जात असेल.

पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त अ २) फक्त ब ३) अ आणि ब दोन्हीही ४) यापैकी एकही नाही

16) Which of the following statements about government employees is correct?
a) A person in any service or holding any office connected with the affairs of the State of Maharashtra.
b) whose service is assigned to a company, corporation, associational local authority or any other authority, if his salary is drawn from other sources than the Consolidated Fund of the State.

Answer Options :
1) A only 2) B only 3) Both A and B 4) None of these

१७) पुढीलपैकी कोणती कृती म.ना.से. (वर्तणूक) नियमातील तरतुदीस अनुसरून नाही ?
१) 'क्ष' या कर्मचाऱ्याने वृत्तपत्रासाठी राजकीय स्वरूपाचे लेख पाठविले.
२) शासकीय कर्मचाऱ्याने शासनाच्या पूर्वमंजुरीशिवाय स्वतःचा काव्यसंग्रह प्रकाशित केला.
३) शासकीय कर्मचारी शासनाच्या मंजुरीने अराजकीय स्वरूपाच्या नियतकालिक प्रकाशनाच्या व्यवस्थापनात सहभागी झाला.
४) शासकीय कर्मचाऱ्याने ग्लोबल वॉर्मिंग या विषयावर माहितीपर भाषण दिले.

17) Which of the following actions is M.N.S. (Behaviour) Not in accordance with the provisions of the Rules?

1) 'x' employee sent articles of political nature for the newspaper.
2) A Government servant published his own collection of poetry without prior approval of the Government.
3) Government employees involved in the management of non-political periodical publications with the approval of the Government.
4) A government employee gave an informative speech on Global Warming.

१८) विधाने लक्षात घ्या :

अ) कोणताही शासकीय कर्मचारी शासनाच्या संमतीने साक्ष देत असताना शासनाच्या धोरणावर किंवा कृतीवर टीका करू शकणार नाही.

ब) लोकलेखा समितीसमोर किंवा न्यायिक चौकशीच्या वेळी दिलेल्या साक्षीला वरील नियम लागू होणार नाही.

पर्यायी उत्तरे :

१) अ बरोबर, ब चुकीचे
२) अ चुकीचे, ब बरोबर
३) दोन्ही विधाने बरोबर आहेत
४) दोन्ही विधाने चुकीचे आहेत.

18) Note the statements :

a) No Government servant shall criticize the policy or action of the Government while testifying with the consent of the Government.

b) The above rule shall not apply to evidence given before the Public Accounts Committee or at the time of judicial enquiry.

Answer Options :

1) A is correct, B is incorrect
2) A is incorrect, B is correct
3) Both the statements are correct
4) Both the statements are false.

१९) शासकीय कर्मचाऱ्याने कोणत्या मालमत्तेचे विवरण सादर करणे आवश्यक आहे ?

१) स्थावर मालमत्तेचे
२) मौल्यवान मालमत्तेचे
३) जंगम मालमत्तेचे
४) स्थावर, जंगम व मौल्यवान मालमत्तेचे

19) Which property statement is required to be submitted by a government employee?

1) Immovable property
2) Valuable property
3) Of movable property
4) immovable, movable and valuable property

१२) दुर्बल घटक, स्वयंसेवी संस्थांचे सक्षमीकरण

✻ **दुर्बल घटक, स्वयंसेवी संस्थांचे सक्षमीकरण**

१) अनुसूचित जाती/जमातीच्या लोकांना जात प्रमाणपत्र वैधता प्राप्त करताना येत असलेल्या अडचणींचा अभ्यास करून त्यावर उपाययोजना सुचविण्यासाठी सन २०१९ मध्ये गठित करण्यात आलेल्या समितीचे अध्यक्ष खालीलपैकी कोण होते?

१) श्री. पी. व्ही. हरदास
२) श्री. एम. जी. गायकवाड
३) श्री. पी. डी. करंदीकर
४) श्री. आर. वाय. गानू

1) Who among the following was the chairman of the committee constituted in the year 2019 to study the difficulties faced by people of Scheduled Castes/Tribes in obtaining caste certificate validity and suggest solutions thereto?

1) Shri. P. V. Hardas
2) Shri. M. G. Gaikwad
3) Shri. P. D. Karandikar
4) Shri. R. Y. Ganu

२) पुरुष व स्त्रिया या दोघांनाही समान कामासाठी समान वेतन देण्याची तरतूद संविधानाच्या कोणत्या भागात आहे ?

१) मूलभूत हक्क २) राज्य धोरणाची निदेशक तत्त्वे

३) मूलभूत कर्तव्य ४) यापैकी नाही

2) Which part of the constitution provides for equal pay for equal work to both men and women?

1) Fundamental Rights 2) Directive Principles of State Policy

3) Fundamental Duty 4) None of these

३) अनुसूचित जमाती प्रमाणपत्र तपासणीसाठी कोणत्या अधिकृत संकेत स्थळावर अर्ज करता येतो ?

१) etribevalidity.mahaonline.gov.in २) bartievalidity.maharashtra.gov.in

३) etribevalidity.maharashtra.gov.in ४) trti.maharashtra.gov.in

3) On which official website can one apply for Scheduled Tribe Certificate Verification?

१) etribevalidity.mahaonline.gov.in २) bartievalidity.maharashtra.gov.in

३) etribevalidity.maharashtra.gov.in ४) trti.maharashtra.gov.in

४) घटनेतील कोणत्या कलमानुसार लोकसभेत व विधानसभेत आदिवासी जमातींतील लोकांसाठी राखीव जागांची तरतूद करण्यात आली ?

१) कलम ३६६ व कलम ३४२ २) कलम ३३५ व कलम ३२०

३) कलम ३३० व कलम ३३२ ४) कलम ३३८ व कलम २४४

4) According to which article in the constitution reserved seats were provided for people belonging to tribal tribes in the Lok Sabha and the Legislative Assembly?

1) Article 366 and Article 342 2) Article 335 and Article 320

3) Article 330 and Article 332 4) Article 338 and Article 244

५) 'सर्व शिक्षा अभियानाबाबत' खालीलपैकी कोणते विधान चुकीचे आहे?

a) पंतप्रधान अटल बिहारी वाजपेयी या अभियानाचे संस्थापक आहेत.

b) 'सर्वांसाठी शिक्षण' हे या अभियानाचे बोधवाक्य आहे.

c) उच्च शिक्षणाचे सार्वत्रिकीकरण हे याचे उद्दिष्ट आहे.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त (a) २) फक्त (b) ३) फक्त (c) ४) यापैकी एकही नाही

5) Which one of the following statement about the 'Sarva Shiksha Abhiyan' is incorrect ?

a) Prime Minister Atal Bihari Vajpayee is the founder of this abhiyan.

b) 'Education For All' is the motto of this abhiyan.

c) Universalisation of Higher Education is an aim of this abhiyan.

Answer Options :

1) Only (a) 2) Only (b) 3) Only (c) 4) None of the above

६) न्यूक्लिअस बजेट योजना राज्य शासनाच्या कोणत्या विभागांतर्गत राबविण्यात येते ?

१) वित्त विभाग २) महसूल व वन विभाग

३) नियोजन विभाग ४) आदिवासी विकास विभाग

6) Nucleus Budget Scheme is implemented under which department of the State Government?

1) Finance Department 2) Revenue and Forest Department

3) Planning Department 4) Tribal Development Department

७) खालीलपैकी अचूक पर्याय निवडा –

अ) महिला आरक्षण हे सामाजिक प्रवर्गातील कप्पीकृत आरक्षण आहे.

ब) माजी सैनिक आरक्षण हे सामाजिक प्रवर्गातील कप्पीकृत नसलेले आरक्षण आहे.

क) दिव्यांग आरक्षण हे सामाजिक प्रवर्गातील कप्पीकृत नसलेले आरक्षण आहे.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त विधान (अ) व (ब) बरोबर
२) फक्त विधान (अ) व (क) बरोबर
३) फक्त विधान (ब) व (क) बरोबर
४) तिन्ही विधाने (अ), (ब), व (क) बरोबर

7) Select the correct option from the following –

a) Women's reservation is a limited reservation in social class.

b) Ex-serviceman reservation is a non-categorized reservation in social class.

c) Divyang reservation is a non-categorized reservation in social class.

Answer Options :

1) Only statements (a) and (b) are correct
2) Only statements (a) and (c) are correct
3) Only statements (b) and (c) are correct
4) All three statements (a), (b), and (c) are correct

८) ''स्वतःची काळजी घेण्यास असमर्थ असलेल्या व्यक्तीचे हित जपण्यासाठी निर्णय घेणे ही राज्यांची जबाबदारी आहे.'' हे तत्त्व खालीलपैकी भारतीय संविधानाच्या कोणत्या तत्त्वात सांगितले आहे ?

१) पिथ आणि सबस्टंस चे तत्त्व
२) ग्राहक राजा जागा हो चे तत्त्व
३) पॅरेन्स पॅट्रिया चे तत्त्व
४) ग्रहण तत्त्व

8) "It is the responsibility of State to take decisions to protect interests of those who are unable to take care of themselves" is based on which of the following doctrines under the Constitution of India ?

1) Doctrine of Pith and Substance
2) Doctrine of Caveat Emptor
3) Doctrine of Parens Patriae
4) Doctrine of Eclipse

९) खालीलपैकी कोणते विधान/ने बरोबर नाही ?

a) केन्द्रीय दत्तक संसाधन अधिकार (CARA) हे मूलत: अधिकृत संस्थामार्फत अनाथ, परित्यक्त आणि परित्यागी मुलांच्या दत्तक प्रक्रिये संबंधी काम करते.

b) केंद्रीय दत्तक संसाधन अधिकार (CARA) हे एक केंद्रीय प्राधिकरण असून मुलांचे देशांतर्गत दत्तक प्रक्रिये संबंधी कार्य करते.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त (a)
२) फक्त (b)
३) (a) आणि (b)
४) वरीलपैकी नाही

9) Which of the following statements ia/are not correct ?

a) The Central Adoption Resource Authority (CARA) primarily deals with adoption of orphans, abandoned and surrendei-ed children through recognized agencies.

b) CARA is designated as the Central Authority to deal with in-country adoption of children.

Answer Options :

1) Only (a)
2) Only (b)
3) (a) and (b)
4) None of the above

१०) खालीलपैकी कोणते विधान बरोबर आहेत ?

a) पहिला मातृवंदन सप्ताह नोव्हेंबर, २०१८ मध्ये घेण्यात आला.

b) प्रधानमंत्री मातृवंदन योजना कॉमन ॲप्लिकेशन सॉफ्टवेअर अंमलबजावणी मार्गदर्शक सुची १ सप्टेंबर, २०१७ रोजी सुरु करण्यात आली.

c) पहिला मातृवंदन सप्ताह डेहराडून येथे ७ नोव्हेंबर, २०१८ रोजी घेण्यात आला.

d) पॅन इंडिया कॅम्पेन ८ ते २२ मार्च, २०१९ मध्ये राबविण्यात आले.

पर्यायी उत्तरे :

१) (a) आणि (b) २) (c) आणि (d) ३) (a) आणि (c) ४) (b) आणि (d)

10) Which of the following statements are correct ?

a) The first Matru Vandana week was held in November, 2018.

b) Pradhan Mantri Matru Vandana Yojana common application software implementation guide user manual was launched on 1st September, 2017

c) The First Matru Vandana week was held on November 7, 2018 at Dehradun.

d) The Pan-India Campaign was launched from 8 to 22?d March, 2019.

Answer Options :

1) (a) and (b) 2) (c) and (d) 3) (a) and (c) 4) (b) and (d)

११) 'एकात्मिक बाल विकास योजना' (केंद्र सरकार पुरस्कृत) योजनेअंतर्गत अंगणवाडी कर्मचाऱ्यांना २००१-२००२ मध्ये विशेष बाब म्हणून कोणती भेट योजना देण्यात आली ?

१) 'भाऊबीज भेट' २) 'ममता भेट' ३) 'महिला स्पेशल भेट' ४) 'आरक्षण भेट'

11) Which of the following was considered as special gift for Integrated Child Development Scheme (Central Government) Anganwadi workers during 2001 — 2002 ?

1) Bhaubij gift 2) Mamata gift 3) Special Lady gift 4) Reservation gift

१२) खालीलपैकी कोणत्या मुख्यमंत्र्यांच्या नेतृत्वाखाली महाराष्ट्राने पहिले महिला धोरण तयार केले ?

१) श्री. शंकरराव चव्हाण २) श्री. शरद पवार

३) श्री. विलासराव देशमुख ४) श्री. वसंतराव नाईक

12) Under the leadership of which of the following Chief Ministers did Maharashtra formulate the first Women's Policy ?

1) Shri Shankarrao Chavan 2) Shri Sharad Pawar

3) Shri Vilasrao Deshmukh 4) Shri Vasantrao Naik

१३) आदिवासी समाजाला खालीलपैकी कोणत्या नावाने ओळखले जाते ?

a)मूळ निवासी b) वन्य जाती c) गिरिजन d) अनुसूचित जमाती

वरीलपैकी कोणता/कोणते पर्याय बरोबर आहे/आहेत ?

१) फक्त (a) २) (a) आणि (b) ३) (a),(b) आणि (d) ४) वरीलपैकी सर्व

13) Tribal Community is known by which of the following name(s) ?

a) Aboriginal b) Vanya Jati c) Girijan d) Scheduled Tribes

Which of the option(s) given above is/are correct ?

1) Only (a) 2) (a) and (b) 3) (a), (b) and (d) 4) All of the above

१४) आदिवासी कल्याणासाठी खालीलपैकी कोणते महत्त्वाचे घटक आहेत ?

a) आदिवासी संरक्षणासाठी इतर नागरिकांमध्ये समान दर्जा.

b) संविधानातील २३ व्या कलमानुसार वेठबिगारी पद्धती बेकायदेशीर

c) लोकसंख्येच्या प्रमाणात लोकसभा व विधानसभेमध्ये राखीव जागा.

d) जमीन हस्तांतरणाचे अधिकार.

पर्यायी उत्तरे :

१) (a) आणि (b) २) (a) आणि (c) ३) (a),(b) आणि (c) ४) (a),(b) आणि (d)

14) Which of the following factors are important for tribal welfare ?

a) Equal status for tribal protection aa other citizens.

b) According to Article 23 of the Constitution, forced labour is illegal.

c) Reserved seats in Lok Sabha and Vidhan Sabha proportional to population.

d) The right to transfer land.

Answer Options :

1) (a) and (b) 2) (a) and (c) 3) (a), (b) and (e) 4) (a), (b) and (d)

१५) ग्रामीण आरोग्य पाहणी २०१७ नुसार राष्ट्रीय पातळीवर आदिवासी क्षेत्रात अनुक्रमे उप–केंद्रे, प्राथमिक आरोग्य केंद्रे आणि समुदाय आरोग्य केंद्रे यांच्या प्रमाणात खालील प्रमाणे कमतरता होती :

१) २१%, २६% आणि २३% २) २०%, २४% आणि २५%

३) २५%, २८% आणि २२% ४) १९%, २४% आणि २३%

15) As per the Rural Health Survey 2017, there was the following overall shortfall of Sub-centres, Primary Health Centres and Community Health Centres respectively in tribal areas at the alI-India level :

1) 21%, 26% and 23% 2) 20%, 24% and 25%

3) 25%, 28% and 22% 4) 19%, 24% and 23%

१६) वृद्धाश्रमाबाबत खालीलपैकी कोणती विधाने चुकीची आहेत ?

a) महाराष्ट्र शासनाचे सामाजिक न्याय विभागान्तर्गत स्वयंसेवी संस्थांद्वारे ''वृद्धाश्रम'' ही योजना शासन निर्णय क्रमांक एस.डब्ल्यू. १०६३/४४९४५/एन. दिनांक २०/०२/१९६५ अन्वये सुरु करण्यात आली.

b) राज्यात आजमितीस स्वयंसेवी संस्थामार्फत ३३ वृद्धाश्रम अनुदान तत्त्वावर सुरु आहेत.

c) वृद्धाश्रमात ६५ वर्षावरील पुरुष व ६० वर्षावरील स्त्रियांना प्रवेश देण्यात येतो.

d) सदरचे वृद्धाश्रम निराधार, निराश्रित व अपंग ज्येष्ठ नागरिकांसाठी आहेत.

पर्यायी उत्तरे :

१) (a) आणि (b) २) (c) आणि (d) ३) (a) आणि (c) ४) (b) आणि (d)

16) Which of the following statements about old age homes are incorrect ?

a) Vruddhashr8ol Echeme was implemented through NGOs under the Department of Social Justice, Government of Maharashtra initiated under SW/1063/44945fN dated 20/02/1965.

b) At present, 33 old age homes are functioning in the State on a grant basifi through NGOs.

c) The old age home admits men above 65 yeafs of age and women above 60 years of age.

d) The old age home is for the destitute, homeless and disabled senior citizens.

Answer Options :

1) (a) and (b) 2) (c) and (d) 3) (a) and (c) 4) (b) and (d)

१७) वृद्धांच्या अभ्यासासाठीच्या स्वतंत्र शास्त्राला खालीलपैकी कोणत्या नावाने ओळखले जाते ?
१) जेरोन्टॉलॉजी २) जेरियाट्रिक ३) अँथ्रोपोलॉजी ४) बेव्हीसिल सायन्स

17) Which of the following is known as the independent Science for the study of old age ?
1) Gerontology 2) Geriatric 3) Anthropology 4) Behavioural Science

१८) राज्यातील शासनमान्य वृद्धाश्रम कोणते आहेत ?
a) परम शांतीधाम वृद्धाश्रम, रायगड
b) भाऊसाहेब फिरोदिया वृद्धाश्रम, अहमदनगर
c) नवजीवन विद्या विकास मंडळ, उल्हासनगर, ठाणे
d) स्वामी शांती प्रकाश वृद्धाश्रम, धुळे
पर्यायी उत्तरे :
१) (a) आणि (b) २) (c) आणि (d) ३) (a),(b) आणि (c) ४) वरीलपैकी सर्व

18) Which are the Government sanctioned old age homes in the State ?
a) Param Shantidham Old Age Home, Raigad
b) Bhausaheb Firodiya Old Age Home, Ahmednagar
c) Navjivan Vidya Vikas Mandal, Ulhasnagar, Thane
d) Swami Shanti Prakash Old Age Home, Dhule
Anower Options :
1) (a) and (b) 2) (c) and (d) 3) (a), (b) and (c) 4) All of the above

१९) खालीलपैकी कोणाच्या पुढाकाराने रमाधाम वृद्धाश्रम खोपोली येथे सुरु करण्यात आला ?
a) रमाबाई केशव ठाकरे b) स्व. बाळासाहेब ठाकरे c) मॉसाहेब मीनाताई ठाकरे d) बिंदू माधव ठाकरे
वरीलपैकी कोणता पर्याय बरोबर आहे/आहेत ?
१) फक्त (a) २) फक्त (c) ३) (a) आणि (c) ४) वरीलपैकी सर्व

19) Ramadham Old Age Home was started at KhopoE on the initiative of one of the ' following:
a) Ramabai Keshav Thackeray
b) Late Balasaheb Thackeray
c) Maasaheb Meenatai Thackeray
d) Bindu Madhav Thackeray
Which of the option(s) given above is/are correct ?
1) Only (a) 2) Only (c) 3) (a) and (c) 4) All of the above

२०) वृद्धांमधील दीर्घकालीन निद्रानाश हे लक्षण खालीलपैकी कशाशी जोडलेले आहे ?
१) नैराश्य २) दुर्बल मानसिक आरोग्य ३) शारीरिक अवलंबन ४) स्मरणशक्तीचा ऱ्हास

20) Long-term insomnia among old age people has been linked with which of the following ?
1) Depression 2) Poor Mental Health
3) Physical Dependency 4) Declining Memory

२१) a) समाजीकरण ही सामान्यत: सतत चालणारी प्रक्रिया आहे.
b) समाजीकरणाच्या प्रक्रियेत व्यक्ती स्वत:च्या संस्कृतीतील विविध नियमने, मूल्ये, वर्तन प्रकार, अभिवृत्ती, श्रद्धा व कौशल्य आत्मसात करते.
वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने बरोबर आहे/आहेत ?
१) फक्त (a) २) फक्त (b) ३) (a) आणि (b) ४) वरीलपैकी नाही

21) a) Socialization is usually a continuous process.
b) In the process of socialization, the person aonumes values, behaviour pattern, ' attitudes, beliefs and skills by various rules of their own culture.
Which of the statements given above is/are correct ?
1) Only(a) 2) Only(b) 3) (a) and (b) 4) None of the above

२२) सामाजीकरणाची खालीलपैकी कोणती उद्दिष्टे आहेत ?

a) शिस्तीचे संस्कार करणे व आकांक्षा रुजविणे. b) सामाजिक भूमिकांचे शिक्षण देणे व कौशल्य शिकविणे.

c) कुटुंब, शाळा व समवयस्कांचा समूह असणे. d) प्रसार माध्यमे

पर्यायी उत्तरे :

१) (a) आणि (b) २) (a), (b) आणि (c) ३) (a), (b) आणि (d) ४) सर्व पर्याय बरोबर आहेत.

22) Which of the following are the objectives of socialization ?

a) To inculcate discipline and instill aspirations b) Teaching social roleo and skilln

c) Having family, school and group of peers d) The Media

Answer Options :

1) (a) and (b) 2) (a), (b) and (c) 3) (a), (b) and (d) 4) All options are correct

२३) मुलांच्या संवेदनशील मनावर मूल्यांचं संस्कार व्हावेत या उद्देशाने महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक मंडळ (बालभारती) ने कोणते मासिक सुरु केले ?

१) मूल्ये २) कला ३) किशोर ४) मानस

23) Which of the following magazines has been started by Maharashtra State Board of Textbooks (Balbharati) for the purpose of inculcating values among the minds of children ?

1) Mullay 2) Ella 3) Kishor 4) Marias

२४) खालीलपैकी कोणते विधान बरोबर आहेत ?

a) मूल्ये हे बरोबर आणि चूक यातील निवाडा करण्याची व्यक्तीच्या क्षमतांचा पाया आहे.

b) नैतिकता ही विशेष आणि संदर्भिय नियम असतात जे व्यक्तीचे वर्तन नियमित करतात.

c) नीती तत्त्वे ही आपल्या सद्‌विचारांचे वाहन आहे.

d) प्रमाणक हे विशिष्ट परिस्थितीत स्वीकारार्ह कृती आणि उचित वर्तन करण्यासाठी विशेष मार्गदर्शक आहे.

पर्यायी उत्तरे :

१) (b) आणि (d) २) (a), (b) आणि (d) ३) (b) आणि (c) ४) (a), (b), (c) आणि (d)

24) Which of the following statement(s) are correct ?

a) Values are the foundation of a person's ability to judge between right and wrong.

b) Morals are specific and context-driven rules that govern a person's behaviour.

c) Ethics are the vehicle to our morals.

d) Norm is a specific guide to action, for acceptable and appropriate behaviour in a particular situation.

Answer Options :

1) (b) and (d) 2) (a), (b) and (d) 3) (b) and (c) 4) (a), (b), (c) and (d)

२५) मूल्य शिक्षणासाठी विद्यार्थी कृती (SAVE) हा एक हक्क आणि अधिकाराचा कार्यक्रम खालीलपैकी कोणत्या संस्थेचा आहे?

१) आंतरराष्ट्रीय वृद्धत्त्व संघ (IFA) २) वृद्धत्त्व निवारा आणि निगा केंद्र (OAHC)

३) हेल्प एज इंड्रिया (HAI) ४) विद्यापीठ अनुदान मंडळ (UGC)

25) Student Action for Value Education (SAVE) is one of the rights and entitlement programmes of which of the following organisations ?

1) International Federation on Aging (IFA) 2) Old Age Home Care Centre (OAHC)

3) Help Age India (HAI) 4) University Grants Commission (UGC)

२६) युवकांमध्ये शांती आणि मतैक्याला उत्तेजन देऊन आंतरराष्ट्रीय दृष्टिकोन वाढविणे आणि समाविष्ट करणे हे कोणत्या कार्यक्रमाचे/कार्यक्रमांचे ध्येय आहे ?

a) आंतरराष्ट्रीय सांस्कृतिक युवा देवाणघेवाण b) विश्व वाय. एम. सी. ए.

c) आंतरराष्ट्रीय युवा देवाणघेवाण कार्यक्रम d) युनेस्को युवा कार्यक्रम

पर्यायी उत्तरे :

१) (a) आणि (c) २) (a), (b) आणि (c) ३) फक्त (d) ४) फक्त (c)

26) The goal of which programmes is/are to build and include an International perspective in youth in fostering peace and understanding ? .

a) International Cultural Youth Exchange b) World YMCA

c) International Youth Exchange Programme d) UNESCO Youth Programme

Answer Options :

1) (a) and (c) 2) (a), (b) and (c) 3) Only (d) 4) Only (c)

२७) खेलो इंडिया योजने संदर्भातील विधान/विधाने :

a) राजीव गांधी खेल अभियानाचे विलिनीकरण खेलो इंडिया योजनेत केले.

b) या योजनेत १० ते १८ वयोगटातील मुलांना शारीरिक तंदुरुस्तीसाठी प्रोत्साहन दिले जाते.

c) प्रतिभावान युवा खेळाडूंना शिष्यवृत्ती दिली जाते.

d) देशातील २० विद्यापीठांना सर्वोत्कृष्ट क्रिडा केंद्र म्हणून प्रोत्साहन देण्यात येते.

वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने बरोबर आहे/ आहेत ?

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त (b) २) (c) आणि (d) ३) (a) आणि (b) ४) वरीलपैकी सर्व

27) Consider the following statement(s) regarding Khelo India Scheme :

a) Rajiv Gandhi Khel Abhiyan was merged in the Khelo India Scheme.

b) This scheme promotes physical fitness among age group of 10 to 18 years.

c) Scholarships are given to talented young players.

d) Twenty universities in the c.ountry are promoted as the best sports centres.

Which of the statement(s) given above is/are correct ?

1) Only (b) 2) (c) and (d) 3) (a) and (b) 4) All of the above

२८) खालीलपैकी कोणते/ती विधान/ने बरोबर आहेत ?

a) २५ वा राष्ट्रीय युवा महोत्सव ग्रेटर नोएडा, उत्तर प्रदेश येथे आयोजित करण्यात आला होता.

b) २२ वा आदिवासी युवा एक्सचेंज कार्यक्रम ४ जानेवारी, २०१९ रोजी राजीव गांधी राष्ट्रीय युवा विकास संस्था श्रीपेरुम्बुदूर येथे घेण्यात आला.

c) राजीव गांधी राष्ट्रीय युवा विकास प्रादेशिक केंद्र चंदीगड येथे २७ ते ३१ ऑगस्ट, २०१८ पर्यंत पाच 'दिवसांचा एक्सपोझर व्हिजिट कम लाईफ स्किल प्रशिक्षण कार्यक्रम' आयोजित केला.

पर्यायी उत्तरे :

१) (a) २) (b) ३) (c) ४) वरीलपैकी सर्व

28) Which of the following statements is/are correct ?

a) 25th National Youth Festival was held in Greater Noida, Uttar Pradesh.

b) 22nd Tribal Youth Exchange Programme was held on 4th January, 2019 at Rajiv Gandhi National Youth Development Institute, Sriperumbudur.

c) Rajiv Gandhi National Institute of Youth Development Regional Centre Chandigarh conducted a five-day 'Exposure Visit cum Life Skill Training Programme' from 27th to 31stAugust, 2018.

Anawer Options :

1) (a) 2) (b) 3) (c) 4) All of the above

२९) खालीलपैकी कोणता सामाजिक प्रवर्ग कालेलकर आयोगाशी संबंधित आहे ?

a) अनुसूचित जाती
b) अनुसूचित जमाती
c) भटक्या जमाती
d) इतर मागास वर्ग

पर्यायी उत्तरे :

१) (b) आणि (c) २) (a) फक्त (b) ३) (a) आणि (c) ४) (d)

29) Which of the following social categories i fare associated with Kalelkar Commission ?

a) Scheduled Castes
b) Scheduled Tribes
c) Nomadic Tribes
d) Other Backward Classes

Answer Options :

1) (b) and (c) 2) (a) and (b) 3) (a) and (c) 4) Only (d)

३०) १९५३ मध्ये काकासाहेब कालेलकर यांची .... च्या अध्यक्षपदी नियुक्ती झाली.

१) मागासवर्गीय आयोग
२) अनुसूचित जाती आयोग
३) अनुसूचित जमाती आयोग
४) अल्पसंख्यांक आयोग

30) Kakasaheb Kalelkar was appointed as Chairman of .... in 1953.

1) Backward Clauses Commission
2) Scheduled Castes Commission
3) Scheduled Tribes Commission
4) Minorities Commission

१) दुर्बल घटक, स्वयंसेवी संस्थांचे सक्षमीकरण

१) शिक्षणाचा हक्क अधिनियमाबाबत खालील विधाने विचारात घ्या :

a) हा कायदा १ जून, २०१० रोजी अंमलात आला.
b) या कायद्याने शिक्षण हा मूलभूत अधिकार असणाऱ्या १३५ देशांपैकी भारत एक बनला.
c) या कायद्याने खाजगी शाळांना एकूण जागांपैकी ३३% जागा या सामाजिकदृष्ट्या वंचित आणि आर्थिकदृष्ट्या कमकुवत घटकातील बालकांना राखीव ठेवण्याचे बंधनकारक केले आहे.
d) हा कायदा न्याय्य आहे आणि त्याला तक्रार निवारण यंत्रणेचा पाठिंबा आहे.

वरीलपैकी कोणते विधान/ने बरोबर आहे/त?

१) (a), (b), (c) आणि (d)
२) फक्त (c) आणि (d)
३) फक्त (b) आणि (d)
४) फक्त (d)

1) Consider the following statements about Right to Education Act (RTE) :

a) The RTE Act came into effect on 1st June, 2010.
b) The RTE Act made India one of the 135 countries to have made education a Fundamental Right.
c) The RTE Act mandates for all private schools to reserve 33% of their seats for children belonging to socially disadvantaged and economically weaker sections.
d) The RTE Act is justiciable and is backed by a Grievance Redressal mechanism.

Which of the statements given above is/are correct ?

1) (a), (b), (c) and (d)
2) Only (c) and (d)
3) Only (b) and (d)
4) Only (d)

२) खालील विधाने विचारात घ्या :

a) अनुच्छेद २१-A मधील घटनात्मक तरतुदींची अंमलबजावणी करण्यासाठी बालकांचा शिक्षणाचा अधिकार अधिनियम २००९ करण्यात आला.
b) शारीरिक शिक्षा आणि मानसिक छळ, शिक्षकांच्या खाजगी शिकवण्या आणि देणगी शुल्क यावर शिक्षणाचा अधिकार अधिनियम २००९ द्वारे बंदी घालण्यात आली आहे.

c) शाळेत प्रवेश न घेतलेल्यांसाठी वयानुसार योग्य त्या वर्गात प्रवेश देण्याची तरतूद शिक्षणाचा अधिकार अधिनियम २००९ मध्ये आहे.

d) शिक्षणाचा अधिकार अधिनियम दुरुस्ती २०१२ नुसार शिक्षणाचा हक्क अधिनियम हा मदरसे आणि वैदिक पाठशाळा यांनादेखील लागू होते असे घोषित केले.

वरीलपैकी कोणते विधाने बरोबर आहेत?

१) (a), (b) आणि (c)　　२) (b), (c) आणि (d)

३) (a), (b) आणि (d)　　४) वरील सर्व

2) Consider the following statements :

a) The Right to Education (RTE) Act of 2009 was enacted to implement the constitutional provision under Article 21-A.

b) The RTE Act of 2009 prohibits physical punishment and mental harassment, private tuition by teachers and capitation fees.

c) The RTE Act of 2009 makes provisions for non-admitted child to be admitted to an age appropriate class.

d) Amendment of RTE Act of 2012 declares that the provision of RTE Act shall apply to Madrasas and Vedic Pathshalas also.

Which of the statements given above are correct ?

1) (a), (b) and (c)　　2) (b), (c) and (d)　　3) (a), (b) and (d)　　4) All above

३) कौटुंबिक हिंसाचारापासून महिलांच्या संरक्षण कायद्याच्या कलम २(d) नुसार ''कस्टडी ऑर्डर'' म्हणजे या कायद्याच्या ...... नुसार मंजूर केलेला आदेश.

१) कलम २२　　२) कलम २१　　३) कलम २४　　४) कलम २३

3) According to Section 2(d) of the Protection of Women from Domestic Violence Act, “custody order” means an order granted in terms of ...... of the Act.

1) Section 22　　2) Section 21　　3) Section 24　　4) Section 23

४) अनुसूचित जाती आणि अनुसूचित जमातीच्या पदोन्नतीच्या बाबतीत आरक्षणाच्या संदर्भात खालीलपैकी कोणते विधान **बरोबर** आहे?

विधान I : वरील बाब पार पाडण्यासाठी भारतीय संविधानाच्या कलम १८ मध्ये नवीन कलम (११ A) समाविष्ट करून दुरुस्ती करण्यात आली.

विधान II : वरील बाब पार पाडण्यासाठी भारतीय संविधानाच्या कलम १८ मध्ये नवीन कलम (११ AB) समाविष्ट करून दुरुस्ती करण्यात आली.

पर्यायी उत्तरे :

१) विधान I सत्य, विधान II असत्य　　२) विधान I असत्य, विधान II सत्य

३) दोन्ही विधाने सत्य　　४) दोन्ही विधाने असत्य

4) Which of the following statements is correct in respect of reservation in the matters of promotion for the Scheduled Castes and Scheduled Tribes ?

Statement I : To carry this out, amendment in Article 18 of the Indian Constitution by inserting new clause (11 A) was carried out.

Statement II : To carry this out, amendment in Article 18 of the Indian Constitution by inserting new clause (11 AB) was carried out.

Answer Options :

1) Statement I is correct, II is incorrect　　1) Statement I is incorrect, II is correct

3) Both the statements are correct　　4) Both the statements are incorrect

५) कौटुंबिक हिंसाचार कायदा, २००५ चे कोणते कलम कॅमेऱ्यातील कार्यवाहीशी संबंधित आहे?
१) कलम १६ २) कलम १४ ३) कलम १३ ४) कलम १८

5) Which Section of the Domestic Violence Act, 2005 deals with proceedings to be held in camera?
1) Section 16 2) Section 14 3) Section 13 4) Section 18

६) ''कोणत्याही गोष्टीमुळे, स्त्रिया व बालके यांच्याकरिता कोणतीही विशेष तरतूद करण्यास राज्याला प्रतिबंध होणार नाही.'' हे भारतीय राज्यघटनेच्या ...... मध्ये नमूद केले आहे.
१) अनुच्छेद १४ २) अनुच्छेद १५(१) ३) अनुच्छेद १५(३) ४) अनुच्छेद १६

6) “Nothing shall prevent the state from making any special .provision for women and children." This is mentioned in the Constitution of India,
1) Article 14 2) Article 15(1) 3) Article 15(3) 4) Article 16

७) बालकाचा मोफत व सक्तीच्या शिक्षणाचा हक्क अधिनियम २००९ प्रमाणे ती कोणतीही व्यक्ती, मान्यता काढून घेतल्यानंतर शाळा चालविणे सुरूच ठेवील ती व्यक्ती ...... पर्यंत वाढू शकेल अशा दंडास जबाबदार असेल.
१) रु. ६,००० २) रु. २०,००० ३) रु. ५०,००० ४) रु. १,००,०००

7) As per Right of Children to Free and Compulsory Education, 2009, any person who continues to run a school after the recognition is withdrawn, shall be liable to fine which may extend to
1) Rs. 6,000 2) Rs. 20,000 3) Rs. 50,000 4) Rs. 1,00,000

८) खालील कथने लक्षात घ्या आणि अयोग्य कथन ओळखा :
a) राज्य सरकार आणि स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या भागीदारीमध्ये सर्व शिक्षा अभियान २००१-२००२ मध्ये सुरू करण्यात आले.
b) सर्व शिक्षा अभियानामध्ये लोक जुंबिश व ऑपरेशन ब्लॅकबोर्ड कार्यक्रम समाविष्ट केलेला नाही.
c) एन.पी.ई.जी.ई.एल. व कस्तुरबा गांधी कार्यक्रम हे सर्व शिक्षा अभियानमध्ये समाविष्ट करण्यात आले.

पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त (a) २) फक्त (b) ३) फक्त (c) ४) यापैकी नाही

8) Consider the following statements and select the incorrect statement :
a) Sarva Shiksha Abhiyan has been launched in 2001 — 2002 in partnership with the State Governments and Local Self-Governments.
b) Sarva Shiksha Abhiyan does not cover the Lok Jumbish and Operation Blackboard Programme.
c) Sarva Shiksha Abhiyan eovere NPEGEL and Kasturba Gandhi Programme.

Answer Options :
1) Only (a) 2) Only (b) 3) Only (c) 4) None of the above

९) खालील विधाने विचारात घ्या :
a) माहिती व दूरसंचार तंत्रज्ञानाद्वारे शिक्षणाची राष्ट्रीय मिशन (NMEICT) ही परिकल्पित अशी केंद्रीय प्रायोजित योजना आहे.
b) माहिती व दूरसंचार तंत्रज्ञानाद्वारे राष्ट्रीय मिशन (NMEICT) ही योजना प्राथमिक, माध्यमिक आणि उच्च शिक्षण संस्थांसाठी फायदेशीर आहे.

पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त विधान (a) बरोबर २) फक्त विधान (b) बरोबर
३) दोन्हीही विधाने बरोबर ४) दोन्हीही विधाने चुकीची

9) Consider the following statements :

a) The National Mission an Education through Information and Communication Technology (NMEICT) has been envisaged as a Centrally Sponsored Scheme.

b) The NMEICT has benefited in primary, secondary and higher education institutions.

Answer Options :

1) Only statement (a) is correct 2) Only statement (b) is correct
3) Both statements are correct 4) Both statements are false

१०) सातत्यपूर्ण सर्वंकष मूल्यमापनाचे उद्दिष्ट काय आहे/आहेत?

a) वर्तन निष्पत्ती

b) विद्यार्थ्यांच्या व्यापक अध्ययन प्रक्रियेचे सातत्यपूर्ण मूल्यमापन

c) विद्यार्थ्यांमध्ये नैतिक व आध्यात्मिक मूल्ये बिंबविणे.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त (a) २) (a) आणि (b) दोन्ही ३) (b) आणि (c) दोन्ही ४) वरील सर्व

10) What is/are the objectives of Continuous Comprehensive Evaluation ?

a) Behavioural outcomes

b) Continuity in Evaluation and Assessment of Broad Based Learning of students

c) Inculcate the moral and spiritual values in students

Answer Options :

1) Only (a) 2) Both (a) and (b) 3) Both (b) and (c) 4) All of the above

११) अयोग्य कथन ओळखा –

a) माध्यमिक शिक्षणाची गुणवत्ता सुधारणे व प्रवेश वाढविणे या उद्देशाने २००९ मध्ये राष्ट्रीय माध्यमिक शिक्षा अभियान सुरू करण्यात आले.

b) शाळा सिद्धी – शाळेची मानके आणि मूल्यमापन आराखडा आणि त्याचे वेब पोर्टल २०१५ मध्ये सुरू करण्यात आले.

c) ऑगस्ट, २०१६ मध्ये १०९९ केंद्रीय विद्यालयांना कक्षेत घेण्यासाठी 'शाळा दर्पण' प्रकल्प सुरू करण्यात आला.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त (a) २) फक्त (b) ३) फक्त (c) ४) यापैकी नाही

11) Select the incorrect statement —

a) Rashtriya Madhyamik Shiksha Abhiyan was launched in 2009 with the objective to enhance access to secondary education and improve its quality.

b) Shala Siddhi — School standards and evaluation framework and its web portal was launched in 2015.

c) 'Shala Darpan' project to cover all the 1099 Kendriya Vidyalayas was launched in August, 2016.

Answer Options :

1) Only (a) 2) Only (b) 3) Only (c) 4) None of the above

१२) तामिळनाडूमध्ये ए.बी.एल., कर्नाटकामध्ये नल्ली कली, गुजरातमध्ये प्रज्ञा ही योजना ...... शिक्षकांसाठी 'विशिष्ट शिक्षक प्रशिक्षण' मॉड्यूल विकसित करण्यासाठी केलेल्या आहेत.

a) वर्ग १ ली व वर्ग २ री च्या विद्यार्थ्यांना अध्यापन करणाऱ्या शिक्षकांसाठी.

b) वर्ग ३ री व वर्ग ४ थी च्या विद्यार्थ्यांना अध्यापन करणाऱ्या शिक्षकांसाठी.

c) वर्ग ५ वी व वर्ग ६ वी च्या विद्यार्थ्यांना अध्यापन करणाऱ्या शिक्षकांसाठी.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त (a) २) फक्त (b) ३) (a) व (b) दोन्ही ४) वरीलपैकी सर्व

12) Under ABL in Tamil Nadu, Nali Kali in Karnataka, Pragya in Gujarat, steps have been taken to develop 'specific teacher training' modules for teachers
a) teaching students in classes 1 and 2.
b) teaching students in classes 3 and 4.
c) teaching students in classes 5 and 6.
Answer Options :
1) Only (a) 2) Only (b) 3) Both (a) and (b) 4) All of the above

१३) 'सर्व शिक्षा अभियानाबाबत' खालीलपैकी कोणते विधान चुकीचे आहे?
a) पंतप्रधान अटल बिहारी वाजपेयी या अभियानाचे संस्थापक आहेत.
b) 'सर्वांसाठी शिक्षण' हे या अभियानाचे बोधवाक्य आहे.
c) उच्च शिक्षणाचे सार्वत्रिकीकरण हे याचे उद्दिष्ट आहे.
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त (a) २) फक्त (b) ३) फक्त (c) ४) यापैकी एकही नाही

13) Which one of the following statement about the 'Sarva Shiksha Abhiyan' is incorrect ?
a) Prime Minister Atal Bihari Vajpayee is the founder of this abhiyan.
b) 'Education For All' is the motto of this abhiyan.
c) Universalisation of Higher Education is an aim of this abhiyan.
Answer Options :
1) Only (a) 2) Only (b) 3) Only (c) 4) None of the above

१४) उन्नत व प्रगत व्यक्ती/गट याकरिता नॉन क्रिमीलेअरची उत्पन्न मर्यादा सध्या दि. .... च्या शासननिर्णयानुसार .... निश्चित करण्यात आली आहे.
१) १३ सप्टेंबर, २०१६, सहा लक्ष २) २० नोव्हेंबर, २०१७, सात लक्ष
३) १६ डिसेंबर, २०१७, आठ लक्ष ४) ०५ मे, २०१८ दहा लक्ष

14) Income Limit of Non-Criminal Layer for Advanced and Advanced Individuals/Groups is currently dt. As per the Government decision of ...., ... has been fixed.
1) September 13, 2016, six lakhs 2) November 20, 2017, seven lakhs
3) 16th December, 2017, Eight Lakhs 4) 05th May, 2018 Ten Lakhs

१५) राज्य सेवा परीक्षान्वये शासन सेवेतील प्रवेशासाठी मागासवर्गीय माजी सैनिकांसाठी कमाल वयोमर्यादा किती वर्षे आहे ?
१) ३८ वर्षे २) ४८ वर्षे ३) ४३ वर्षे ४) ४५ वर्षे

15) How many years is the maximum age limit for Backward Class Ex-Servicemen for admission to Government Services under State Services Examination?
1) 38 years 2) 48 years 3) 43 years 4) 45 years

१६) सरळसेवा भरतीकरिता मुलाखतीमधून शिफारसींसाठी विचारक्षेत्रात येण्यासाठी मागासवर्गीय उमेदवारांना मुलाखतीमध्ये किमान किती टक्के गुण प्राप्त होणे आवश्यक आहे ?
१) ३५% २) ४०% ३) ४१% ४) ४५%

16) What is the minimum percentage of marks in interview for backward class candidates to be considered for recommendation from interview for direct service recruitment?
1) 35% 2) 40% 3) 41% 4) 45%

१७) उन्नत व प्रगत व्यक्ती/गट याकरिता नॉन क्रिमीलेअरची उत्पन्न मर्यादा सध्या किती व कोणत्या शासन निर्णयानुसार आहे?
१) सहा लाख, १३ सप्टेंबर, २०१६ २) दहा लाख, ०५ मे, २०१८
३) आठ लाख, १६ डिसेंबर, २०१७ ४) सात लाख, २० नोव्हेंबर, २०१७

17) How much is the current income limit of non-crimelayer for advanced and advanced individuals/ groups and according to which government decision?
1) Six Lakh, September 13, 2016 2) Ten Lakh, May 05, 2018
3) Eight Lakh, December 16, 2017 4) Seven Lakh, November 20, 2017

१३) मानवी हक्क जाहीरनामा

१) खालीलपैकी कोणता मानवाधिकार जागतिक, मानवी हक्काच्या घोषणापत्रात नाही ?
१) कायद्यासमोर समानतेचा अधिकार २) आश्रय घेण्याचा अधिकार
३) विवाह करण्याचा अधिकार ४) शिक्षा करण्याचा अधिकार

1) Which one of the following is not a Human Right in Universal Declaration of Human Rights ?
1) Right to equality before the law 2) Right to asylum
3) Right to marriage 4) Right to punish

२) ''मानवी हक्कांची सार्वत्रिक घोषणापत्रिका'' संदर्भात खालीलपैकी कोणते विधान अचूक आहे?
१) संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या महासभेने १० डिसेंबर १९४८ रोजी मानवी हक्कांची सार्वत्रिक घोषणापत्रिका स्वीकारली.
२) संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या सुरक्षा परिषदेने १० डिसेंबर १९५० रोजी मानवी हक्कांची सार्वत्रिक घोषणापत्रिका स्वीकारली.
३) संयुक्त राष्ट्रसंघामध्ये मानवी हक्कांच्या सार्वत्रिक घोषणापत्राला चव्वेचाळीस विरुद्ध शून्य मतांनी स्वीकारण्यात आले.
४) संयुक्त राष्ट्रसंघामध्ये मानवाधिकारांची सार्वत्रिक घोषणा ४२ विरुद्ध ० आणि ८ गैरहजर राहून स्वीकारण्यात आली.

पर्यायी उत्तरे :
१) केवळ (a) आणि (b) बरोबर २) केवळ (a), (b) आणि (c) बरोबर
३) केवळ (a), (b) आणि (d) बरोबर ४) केवळ (a) आणि (d) बरोबर

2) Which one of the following statements about "UDHR (Universal Declaration of Human Rights)" is correct ?
1) The General Assembly of United Nations adopted the UDHR (Universal Declaration of Human Rights) on 10 December 1948.
2) The Security Council of UN adopted the UDHR on 10 December 1950.
3) The UDHR was adopted in UN with 44 votes to nil.
4) The UDHR was adopted in UN with 42 votes to nii with 8 abstentions.

Answer Options :
1) Only (a) and (b) correct 2) Only (a), (b) and (c) correct
3) Only (a), (b) and (d) correct 4) Only (a) and (d) correct

३) संयुक्त राष्ट्र संघटनेने मानवी हक्काचा जाहीरनामा कधी स्वीकारला ?
१) ६ डिसेंबर, १९४८ २) १ जानेवारी, १९४९ ३) १० डिसेंबर, १९४८ ४) १ मे, १९६०

3) When has the UNO adopted the Declaration of Human Rights ?
1) 6 December, 1948 2) 1 January, 1949 3) 10 December, 1948 4) 1 May, 1960

४) मानवाधिकाराचे वैश्विक घोषणापत्र १० डिसेंबर, १९४८ रोजी कोणी स्वीकारले.

१) अटलांटिक ससद
२) संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या सुरक्षा परिषदेने
३) जागतिक परिषदेने
४) संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या आमसभेने

4) The Universal Declaration of Human Rights was adopted on 10 December, 1948 by

1) Atlantic Charter
2) The Security Council of the United Nations
3) World Assembly
4) The Genera] Assembly of the United Nations

५) मानवी हक्क संरक्षण कायदा, १९९३ अन्वये 'मानवी हक्क' हे खालीलप्रमाणे संबंधित आहेत :

अ) जीवन आणि स्वातंत्र्य

ब) समानता

क) राज्य घटनेकडून व्यक्ती प्रतिष्ठांचे हमी देणारे हक्क

ड) जे हक्क आंतरराष्ट्रीय कराराद्वारे मूर्त स्वरूपात आहेत आणि भारताचे न्यायालयाद्वारे अंमलबजावणी करता येतात.

वरील पर्याय काळजीपूर्वक वाचून अचूक पर्याय निवडा.

१) फक्त अ आणि ब बरोबर आहेत.
२) फक्त अ आणि क बरोबर आहेत
३) फक्त अ, ब आणि क बरोबर आहेत.
४) वरील सर्व पर्याय बरोबर आहेत.

5) Under the Protection of Human Rights Act, 1993 "Human Rights" relate to:

a) Life and Liberty

b) Equality

c) Rights guaranteed to individual dignity by the state constitution

d) Rights which are embodied in international treaties and enforceable by the courts of India.

Read above options carefully and choose the correct option from the options given below.

1) Only a and b are correct
2) Only a and c are correct
3) Only a, b and c are correct
4) All of the above options are correct

६) खालील विधाने विचारात घ्या.

a) संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या महासभेने १० डिसेंबर १९४८ रोजी मानवी हक्कांची सार्वत्रिक घोषणापत्रिका स्वीकारली.

b) संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या सुरक्षा परिषदेने १० डिसेंबर १९४७ रोजी मानवी हक्कांची सार्वत्रिक घोषणापत्रिका स्वीकारली.

c) संयुक्त राष्ट्रसंघामध्ये मानवी हक्कांच्या सार्वत्रिक घोषणापत्राला चव्वेचाळीस विरुद्ध शून्य मतांनी स्वीकारण्यात आले.

d) संयुक्त राष्ट्रसंघामध्ये मानवाधिकारांची सार्वत्रिक घोषणा बेचाळीस विरुद्ध शून्य आणि आठ गैरहजर राहून स्वीकारण्यात आली.

पर्यायी उत्तरे :

१) केवळ (a) आणि (b) बरोबर
२) केवळ (a), (b) आणि (c) बरोबर
३) केवळ (a), (b) आणि (d) बरोबर
४) केवळ (a) आणि (d) बरोबर

6) Consider the following statements.

a) The General Assembly of United Nations adopted the UDHR (Universal Declaration of Human Rights) on 10 December 1948.

b) The Security Council of UN adopted the UDHR on 10 December 1947.

c) The UDHR was adopted in UN with forty-four votes to nil.

d) The UDHR was adopted in UN with forty-two votes to nil with eight abstentions.

Answer Options :

1) Only (a) and (b) correct
2) Only (a), (b) and (c) correct
3) Only (a), (b) and (d) correct
4) Only (a) and (d) correct

७) खालील विधाने विचारात घ्या.

विधान I : आर्थिक, सामाजिक आणि सांस्कृतिक अधिकार हे मानवी हक्कांची दुसरी पिढी असल्याचे म्हटले जाते.

विधान II : मानवी हक्कांच्या तिसऱ्या पिढीला 'निवडीचे स्वातंत्र्य' असे म्हणतात.

पर्यायी उत्तरे :

१) विधान I बरोबर आहे, II चूक   २) विधान II बरोबर आहे, I चूक

३) दोन्ही विधाने बरोबर आहेत   ४) दोन्ही विधाने चूक आहेत

7) Consider the following statements.

Statement I : Economic, Social and Cultural rights are said to be second generation of human tights.

Statement II : Third generation of human rights are also called "The Freedom of Choice'.

Answer Options :

1) Statement I is correct, II incorrect   2) Statement II is correct, I incorrect

3) Both the statements are correct   4) Both the statements are incorrect

८) भारतीय दंड संहिता १८६० लि कलम ४ नुसार खालील वाक्ये वाचा व उत्तर द्या.

i) 'अ' हा भारताचा नागरिक असून युगांडामध्ये खून करतो.

ii) भारतात जेथे तो सापडेल अशा कोणत्याही स्थळी खुनाबद्दल त्याची संपरीक्षा व दोषसिद्धी केली जाऊ शकते.

पर्यायी उत्तरे :

१) दोन्ही वाक्ये चूक आहेत.   २) दोन्ही वाक्ये बरोबर आहेत.

३) वाक्य (i) चूक असून वाक्य (ii) बरोबर आहे.   ४) वाक्य (ii) चूक असून वाक्य (i) बरोबर आहे.

8) As per section 4 of the Indian Penal Code 1860 read the following statements and give answer.

i) 'A' who is a citizen of India commits a murder in Uganda.

ii) He can be tried and convicted of murder in any place in India in which he may be found.

Answer Options :

1) Both the statements are wrong.

2) Both the statements are correct.

3) Statement (i) is wrong, Statement (ii) is correct.

4) Statement (ii) is wrong, Statement (i) is correct.

९) UDHR (युनिव्हर्सल डिक्लेरेशन ऑफ ह्यूमन राईटस) संबंधात पुढील विधाने विचारात घ्या :

a) संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या महासभेने ते १९४८ मध्ये स्वीकृत केले.

b) त्यामध्ये ३२ कलमे आहेत.

c) ''सर्व मानव जन्मत: स्वतंत्र आणि समान आहेत '' असे कलम १ मध्ये म्हटले आहे.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त (a) बरोबर   २) फक्त (b) बरोबर

३) फक्त (a) आणि (c) बरोबर   ४) फक्त (a) आणि (b) बरोबर

9) Consider the following statements with reference to UDHR (Universal Declaration of Human Rightu) :

a) It was adopted by the UN General Assembly in 1948.

b) There are 32 articles.

c) Article 1 says, "All human beings are born free and equal."

Answer Options :

1) Only (a) is correct   2) Only(b)iscorrect

3) Only (a) and (c) are correct   4) Only (a) and (b) are correct

१०) खालीलपैकी कोणता मानवाधिकार जागतिक, मानवी हक्काच्या घोषणापत्रात नाही ?
१) कायद्यासमोर समानतेचा अधिकार
२) आश्रय घेण्याचा अधिकार
३) विवाह करण्याचा अधिकार
४) शिक्षा करण्याचा अधिकार

10) Which one of the following is not a Human Right in Universal Declaration of Human Rights ?
1) Right to equality before the law
2) Right to asylum
3) Right to marriage
4) Right to punish

११) पुढीलपैकी कोणते विधान हे हक्काची हमी देण्यासाठी महत्त्वाचे कारण नाही ?
१) हक्क लोकशाहीचे संरक्षण करतात
२) हक्क बहुमताच्या जुलूमशाहीपासून अल्पसंख्यांकांचे संरक्षण करतात
३) मर्यादित शासनाचे उद्दिष्ट साध्य करण्यासाठी हक्क एक उत्तम मार्ग आहे.
४) हक्कांमुळे स्पर्धात्मक वातावरण तयार होते.

11) Which of the following is not a strong reason why rights should be guaranteed ?
1) Rights sustain democracy
2) Rights protect minorities from the tyranny of the majority
3) Rights are a definite way to ensure limited government
4) Rights create an atmosphere of competition

१२) वर्ष १९४७ मध्ये अल्पसंख्यांकांचे भेदभाव प्रतिबंध आणि संरक्षण या विषयावरील 'संयुक्त राष्ट्र उप-आयोगाची' स्थापना मूलतः ...... याद्वारे झाली.
१) महासभा आयोग
२) सामाजिक सुरक्षा परिषद
३) मानवी हक्क आयोग
४) आंतरराष्ट्रीय न्यायालय

12) The UN sub-commission on be Prevention of Discrimination and Protection of Minorities' was originally established in the year 1947 by
1) General Assembly Commission
2) Social Security Council
3) Commission on Human Rights
4) International Court of Justice

१३) बिहार राज्यातील तुरुंगात वर्षानुवर्षे आपल्या खटल्याच्या प्रतीक्षेत असलेले बहुसंख्य कैद्यांनी 'habeas corpus' याचिका खालीलपैकी कोणत्या प्रकरणात दाखल केली होती?
१) अबूल सुलेमान वि गृह सचिव, बिहार राज्य
२) हुसैनआरा खातून (न. १) वि आर. एस. नायक (तुरुंगाचे अधीक्षक)
३) हुसैनआरा खातून (न. १) वि गृह सचिव, बिहार राज्य
४) मनेका गांधी वि तपास विभाग, बिहार राज्य

13) Under which of the following cases, petition for writ of 'habeas corpus' was filed by number of undertrial prisoners, who were in jail in the State of Bihar for years awaiting their trial ?
1) Abul Suleman v/s. Home Secretary, State of Bihar
2) Husainara Khatoon (No. 1) v/s. R.S. Naik (Superintendent of Jail)
3) Husainara Khatoon (No. 1) v/s. Home Secretary, State of Bihar
4) Maneka Gandhi v/s. Investigation Department, State of Bihar

१४) मूलभूत अधिकार, मूलभूत कर्तव्ये, राज्यधोरणाची मार्गदर्शक तत्त्व

१) श्रीयुत 'क्ष' यांना धार्मिक भेदाच्या कारणास्तव उपाहारगृहात प्रवेश नाकारण्यात आला. त्यामुळे भारतीय संविधानाच्या कोणत्या अनुच्छेदाचा भंग झाला ?

१) अनुच्छेद १३ २) अनुच्छेद १४ ३) अनुच्छेद १३ ४) अनुच्छेद १६

1) Mr. Ksha was denied entry to the canteen on grounds of religious discrimination. Which article of Indian constitution was violated by it?

1) Article 13 2) Article 14 3) Article 13 4) Article 16

२) राज्यशासन हे, विशेषतः गाई, इतर दुभती जनावरे व जुंपणीची गुरे यांच्या सोबतच खालीलपैकी कोणाचे जातीचे जतन करणे व त्या सुधारणे आणि त्यांच्या कत्तलीस मनाई करणे याकरिता उपाययोजना करील ?

१) शेळ्या २) वासरे ३) शेळ्या व मेंढ्या ४) मेंढ्या

2) The State shall take measures to preserve and improve the breeds of which of the following especially cows, other milch animals and cattle and prohibit their slaughter?

1) Goats 2) Calves 3) Goats and Sheep 4) Sheep

३) खालीलपैकी कशाचा समावेश मूलभूत कर्तव्यांमध्ये होत नाही ?

१) राष्ट्रध्वज व राष्ट्रगीत यांचा आदर करणे.

२) आधुनिक व शास्त्रीय रितीने कृषि व पशुसंवर्धनासाठी व्यवस्था करणे.

३) स्त्रियांच्या प्रतिष्ठेला उणेपणा आणणाऱ्या प्रथांचा त्याग करणे.

४) विज्ञाननिष्ठा दृष्टिकोन, मानवतावाद व सुधारणावाद यांचा विकास करणे.

3) Which of the following is not included in the fundamental duties?

1) To respect the National Flag and National Anthem.

2) Making arrangements for agriculture and animal husbandry in a modern and scientific manner.

3) Abandoning practices that diminish the dignity of women.

4) To develop scientific approach, humanism and reformism.

४) घटनेच्या कोणत्या अनुच्छेदानुसार अस्पृश्यतेची प्रथा रद्द करण्यात आली आहे ?

१) अनुच्छेद १७ २) अनुच्छेद १८ ३) अनुच्छेद ३५ ४) अनुच्छेद २५

4) According to which article of the constitution the practice of untouchability has been abolished?

1) Article 17 2) Article 18 3) Article 35 4) Article 25

५) ''शोषणाच्या विरोधात'' च्या संदर्भात खालीलपैकी कोणते बरोबर आहे ?

१) मानवी वाहतुकीवर प्रतिबंध आणि सक्तीचे काम २) अल्पसंख्याकांच्या हिताचे संरक्षण

३) अस्पृश्यता निर्मूलन ४) कायद्यापुढे समानता

5) Which of the following is correct regarding "against exploitation"?

1) Prohibition of human traffic and forced labor 2) Protection of interests of minorities

3) Abolition of untouchability 4) Equality before law

६) संविधानाच्या २५ व्या कलमानुसार 'हिंदू' या शब्दोल्लेखात खालीलपैकी कोणत्या धर्माची उपासना करणाऱ्या व्यक्तींचा समावेश आहे ?

१) फक्त हिंदू २) फक्त हिदू, जैन व बौद्ध ३) हिंदू, शीख, जैन व बौद्ध ४) वरीलपैकी नाही

6) According to Article 25 of the Constitution, the term "Hindu" includes persons who worship which of the following religions?
1) Hindus only
2) Hindus, Jains and Buddhists only
3) Hindus, Sikhs, Jains and Buddhists
4) None of the above

७) ‘कल्याणकारी राज्य’ ही संकल्पना राज्यघटनेच्या कोणत्या भागात समाविष्ट आहे ?
१) मूलभूत कर्तव्ये
२) राज्य धोरणाचे निदेशक तत्त्वे
३) मूलभूत अधिकार
४) संविधानाची प्रस्तावना

7) The concept of "welfare state" is included in which part of the constitution?
1) Fundamental Duties
2) Directive Principles of State Policy
3) Fundamental Rights
4) Preamble to the Constitution

८) संविधानाच्या कोणत्या अनुच्छेदांमध्ये चौदा वर्ष वयाखालील कोणत्याही बालकास कोणत्याही कारखान्यात व खाणीत काम करण्यासाठी प्रतिबंध करण्यात आला आहे ?
१) अनुच्छेद २२
२) अनुच्छेद २३
३) अनुच्छेद २४
४) अनुच्छेद २५

8) Which Articles of the Constitution prohibit any child below the age of fourteen years from working in any factory or mine?
1) Article 22
2) Article 23
3) Article 24
4) Article 25

९) राज्यघटनेतील तरतुदीनुसार व्यक्तिस अभिव्यक्ती स्वातंत्र्याचा उपयोग खालील कोणत्या कारणासाठी करता येत नाही.
अ) शासनावर टीका करण्यासाठी
ब) स्वतःच्या भावना व्यक्त करण्यासाठी
क) दुसऱ्यांची बदनामी करण्यासाठी
ड) सरकार विरुद्ध बंड करण्यास लोकांना प्रवृत्त करण्यासाठी

पर्यायी उत्तरे :
१) फळ अ आणि ब दोन्ही बरोबर आहेत
२) अ, ब, क आणि ड बरोबर आहेत
३) फक्त क आणि ड बरोबर आहेत
४) फक्त अ आणि क बरोबर आहेत

9) As per the provision in the Indian Constitution, a person cannot exercise freedom of speech and expression.
a) To criticize the government
b) To express own feelings
c) To defame others
d) To incite people to rebel against the government

Answer options :
1) Only a and b are correct
2) a, b, c and d are correct
3) Only c and d are correct
4) Only a and c are correct

१०) सध्या खालीलपैकी कोणते ’राज्याच्या धोरणाचे मार्गदर्शक तत्त्व’ आहे?
१) राज्य कोणत्याही व्यक्तीस कायद्यापुढील समानता नाकारणार नाही.
२) राज्य चौदा वर्षे वयापर्यंतच्या सर्व मुलांना सक्तीचे व मोफत शिक्षण देईल.
३) राज्य कोणत्याही नागरिकाविरुद्ध धर्म, वंश, जात, लिंग अथवा जन्म स्थळ या कारणामुळे भेदभाव करणार नाही.
४) वरीलपैकी एकही नाही

10) At present, which one of the following is a 'Directive Principle of State Policy' ?
1) The State shall not deny to any person equality before law.
2) The State shall provide free and compulsory education for all children until they complete the age of 14 years.
3) The State shall not discriminate against any citizen on grounds of religion, race, caste, sex or place of birth.
4) None of the above

११) कोणत्या कारणांसाठी हालचाल स्वातंत्र्यावर राज्य योग्य बंधने घालू शकते ?
अ) सार्वजनिक हितासाठी
ब) अनुसूचित जमातीच्या हितरक्षणासाठी
क) अल्पसंख्यांकांच्या हितसंरक्षणासाठी

पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त अ आणि ब २) फक्त ब ३) फक्त क ४) फक्त ब आणि क

11) The State may impose reasonable restrictions on the freedom of movement on grounds of ......
a) interest of general public
b) protection of interest of Scheduled Tribes
c) protection of interest of minorities

Answer Options :
1) Only a and b 2) Only b 3) Only c 4) Only b and c

१२) जोड्या लावा (मूलभूत हक्कांसंदर्भात) :

वर्ग	**समाविष्ट**
अ) समतेचा हक्क	i) कारखान्यांमध्ये बाल मजुरीस प्रतिबंध
ब) स्वातंत्र्याचा हक्क	ii) अल्पसंख्यांकांना शैक्षणिक संस्था स्थापण्याचा व चालवण्याचा अधिकार
क) शोषणाविरुद्धचा हक्क	iii) जीवन आणि व्यक्तिगत स्वातंत्र्याचे संरक्षण
ड) सांस्कृतिक आणि शैक्षणिक हक्क	iv) सार्वजनिक क्षेत्रात नोकरीची समान संधी

पर्यायी उत्तरे :

	अ	**ब**	**क**	**ड**
१)	iii	iv	ii	i
२)	ii	iii	i	iv
३)	iv	iii	i	ii
४)	iv	ii	iii	i

12) Match the pairs (About Fundamental Rights) :

Category	**Consists of**
a) Right to Equality	i) Prohibition of child employment in factories
b) Right to Freedom	ii) Right to minorities to establish and administer educational institutions
c) Right against Exploitation	iii) Protection of life and personal liberty
d) Cultural and Educational Rights	iv) Equality of opportunity in matter of public employment

Answer Options :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
1)	iii	iv	ii	i
2)	ii	iii	i	iv
3)	iv	iii	i	ii
4)	iv	ii	iii	i

१३) खालील विधाने विचारात घ्या :

अ) 'मूलभूत कर्तव्ये' हे भारतीय संविधानाचे वैशिष्ट्य आहे.

ब) ती संविधानात ४४ व्या संविधान दुरुस्ती कायद्याद्वारे अंतर्भूत करण्यात आली.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त अ बरोबर आहे. २) अ बरोबर आहे, ब चूक आहे.

३) अ आणि ब दोन्ही बरोबर आहेत. ४) अ आणि ब दोन्ही चूक आहेत.

13) Consider the following statements :

a) 'Fundamental Duties' is a salient feature of the Indian Constitution.

b) these were added by the 44th Constitutional Amendment Act in the Constitution.

Answer Options :

1) Only a is correct 2) a is correct, b is wrong

3) Both a and b are correct 4) Both a and b are wrong

१४) मूलभूत कर्तव्यांच्या संदर्भात कोणता/कोणते कथन असंगत आहे/आहेत?

a) मूळ संविधानात मूलभूत कर्तव्यांची तरतूद होती.

b) ४२ व्या घटनादुरुस्तीद्वारे मूळ राज्यघटनेत चौथा 'A' हा भाग जोडण्यात आला.

c) वर्ष २००२ मध्ये एक मूलभूत कर्तव्य आणखी जोडण्यात आला.

d) प्रत्येक आई–वडील/पालक आपल्या ६ ते १४ वर्षा पर्यंतच्या मुलांना शिक्षणाची संधी उपलब्ध करून देणार.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त (a) २) फक्त (b) आणि (c) ३) फक्त (c) ४) फक्त (c) आणि (d)

14) Which statement/statements is/are inconsistent with regard to Fundamental Duties ?

a) The original Constitution provided for fundamental duties.

b) The 42nd Amendment added Part IV 'A' to the original Constitution.

c) In the year 2002, one more fundamental duty was added.

d) Every parent will provide education to their children between the age of 6 to 14 years.

Answer Options :

1) Only (a) 2) Only (b) and (c) 3) Only (c) 4) Only (c) and (d)

१५) खालील बाबींचा योग्य क्रम लावा – (मूलभूत कर्तव्ये)

a) राष्ट्रध्वज व राष्ट्रगीताचा सन्मान करणे b) वैज्ञानिक दृष्टिकोण, मानवतावादाचा विकास करणे

c) नैसर्गिक पर्यावरणाचे रक्षण करणे d) राष्ट्राची सेवा करणे

पर्यायी उत्तरे :

१) (a), (b), (c), (d) २) (a), (d), (b), (c)

३) (a), (c), (d), (b) ४) (a), (d), (c), (b)

15) Arrange the following in appropriate order — (Fundamental Duties)
a) To respect the National Flag and National Anthem
b) To develop scientific temper, humanism
c) To protect natural environment
d) To render national service
Answer Options :
1) (a), (b), (c), (d) 2) (a), (d), (b), (c) 3) (a), (c), (d), (b) 4) (a), (d), (c), (b)

१६) नागरी हक्क म्हणजे ...... रद्द केल्याच्या कारणास्तव एखाद्या व्यक्तीला प्राप्त होणारे कोणतेही अधिकार.
१) एजुसडम जेनेरीस
२) घटनेच्या कलम १७ द्वारे 'अस्पृश्यता'
३) अनुसूचित जाती आणि अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिबंध) अधिनियम, १९८९ च्या कलम ३ द्वारे अत्याचार
४) वरीलपैकी काहीही नाही

16) Civil rights means any rights accruing to a person by reason of the abolition of
1) Ejusdem Genesis
2) 'Untouchability' by Article 17 of the Constitution
3) Atrocity by Section 3 of the SC and ST (Prevention of Atrocities) Act, 1989
4) None of the above

१७) मूलभूत हक्क आणि मार्गदर्शक तत्त्वे ही एकमेकांना पूरक असून एकाला दुसऱ्यासाठी बळी देण्याची आवश्यकता नाही असा दृष्टिकोन सर्वोच्च न्यायालयाने कोणत्या खटल्यात स्वीकारला होता?
१) गोलकनाथ खटला २) चंपकम दोराईराजन खटला
३) केशवानंद भारती खटला ४) मिनर्व्हा मिल्स खटला

17) In which case did the Supreme Court take the view that the Fundamental Rights and Directive Principles are complementary to each other and there was no need to sacrifice one for the other?
1) Golaknath Case 2) Champakam Dorairajan Case
3) Kesavananda Bharati Case 4) Minerva Mills Case

१८) खालील विधाने विचारात घ्या :
अ) 'मूलभूत कर्तव्ये' हे भारतीय संविधानाचे वैशिष्ट्य आहे.
ब) ती संविधानात ४४ व्या संविधान दुरुस्ती कायद्याद्वारे अंतर्भूत करण्यात आली.
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त अ बरोबर आहे. २) अ बरोबर आहे, ब चूक आहे.
३) अ आणि ब दोन्ही बरोबर आहेत. ४) अ आणि ब दोन्ही चूक आहेत.

18) Consider the following statements :
a) 'Fundamental Duties' is a salient feature of the Indian Constitution.
b) these were added by the 44th Constitutional Amendment Act in the Constitution.
Answer Options :
1) Only a is correct 2) a is correct, b is wrong
3) Both a and b are correct 4) Both a and b are wrong

१९) ''भारताची संप्रभुता, एकता आणि अखंडतेचे रक्षण करणे आणि ती कायम राखणे'' हा उल्लेख खालीलपैकी कोठे आलेला आहे?

१) संविधानाच्या उद्देशपत्रिकेत
२) राज्यधोरणविषयक मार्गदर्शक तत्त्वांमध्ये
३) मूलभूत अधिकारांच्या वर्णनात
४) मूलभूत कर्तव्यांच्या वर्णनात

19) Which of the following contains the wording "To uphold and protect the sovereignty, unity and integrity of India" ?

1) Preamble to the Constitution
3) Fundamental Rights
2) Directive principles of the state policy
4) Fundamental Duties

२०) जीवन आणि वैयक्तिक स्वातंत्र्याचे संरक्षण आहे ....

१) वैयक्तिक अधिकार २) मूलभूत अधिकार ३) (१) आणि (२) वरील ४) वरीलपैकी काहीही नाही

20) Protection of life and personal liberty is ....

1) personal right 2) fundamental right 3) (1) and (2) above 4) none of the above

२१) भारतीय राज्यघटनेनुसार खालीलपैकी कोणते मूलभूत कर्तव्य नाही ?

१) सार्वजनिक निवडणुकीत मतदान करणे
२) वैज्ञानिक स्वभाव विकसित करणे
३) सार्वजनिक मालमत्तेचे रक्षण करणे
४) संविधानाचे पालन करणे आणि त्याच्या आदर्शांचा आदर करणे.

21) Which of the following is not a fundamental duty under the Constitution of India?

1) Voting in public elections
2) Developing scientific temperament
3) Protecting public property
4) Adherence to the Constitution and respect for its ideals.

२२) खालीलपैकी कशाचा समावेश राज्य धोरणाच्या निदेशाक तत्त्वांमध्ये होत नाही ?

१) नागरिकांकरिता एकरूप नागरी संहिता लाभावी यासाठी राज्य प्रयत्नशील राहील.
२) गाई व वासरे आणि इतर दुभती व जुपणीची गुरे यांच्या जातीचे जतन करणे व त्यांच्या कत्तलीस मनाई करणे याकरिता उपाययोजना करील.
३) राज्याच्या लोकसेवांमध्ये न्याययंत्रणा कार्यकारी यंत्रणेपासून वेगळी ठेवण्याकरिता राज्य उपाययोजना करील.
४) आपल्या संमिश्र संस्कृतीच्या समृद्ध वारशाचे मोल जाणून तो जतन करण्याचे प्रयत्न करणे.

22) Which of the following is not included in the guiding principles of state policy?

1) The State will endeavor to ensure uniform civil code for citizens.
2) Measures shall be taken to preserve the breeds of cows and calves and other milch and milch cattle and prohibit their slaughter.
3) The State shall take measures to keep the judiciary separate from the executive in the public services of the State.
4) Appreciating the rich heritage of our mixed culture and trying to preserve it.

२३) संविधानानुसार ....

अ)राज्य धोरणांची निदेशक तत्त्वे न्यायालयाकरवी अंमलबजावणी योग्य असणार नाही.

ब) सदर तत्त्वे देशाच्या शासन व्यवहाराच्या दृष्टीने मूलभूत आहेत आणि कायदे करताना ही तत्त्वे लागू करणे हे राज्याचे कर्तव्य असेल.

पर्यायी उत्तरे :

१) दोन्ही विधाने बरोबर आहेत
२) विधान अ बरोबर असून विधान ब चुकीचे आहे
३) विधान व बरोबर असून विधान अ चुकीचे आह
४) दोन्ही विधाने चुकीचे आहेत

23) According to the Constitution

a) Directive principles of state policies will not be enforceable by courts.

b) The said principles are fundamental to the governance of the country and it will be the duty of the State to implement these principles while making laws.

Answer Options :

1) Both the statements are correct
2) Statement A is correct and statement B is incorrect
3) Statement A is correct and statement A is incorrect
4) Both statements are incorrect

२४) पुरुष व स्त्रिया या दोघांनाही समान कामासाठी समान वेतन देण्याची तरतूद संविधानाच्या कोणत्या भागात आहे ?

१) मूलभूत हक्क
२) राज्य धोरणाची निदेशक तत्त्वे
३) मूलभूत कर्तव्य
४) यापैकी नाही

24) Which part of the constitution provides for equal pay for equal work to both men and women?

1) Fundamental Rights
2) Directive Principles of State Policy
3) Fundamental Duty
4) None of these

२५) राज्यघटनेमध्ये, गाई व वासरे आणि इतर दुभती गुरे यांच्या जातीचे वजन करणे आणि त्यांच्या कत्तलीस मनाई करणे या करिता उपाय योजना करील. या तरतुदीचा समावेश कशामध्ये करण्यात आला आहे ?

१) धार्मिक स्वातंत्र्याचा मूलभूत हक्क
२) सांस्कृतिक व शैक्षणिक मूलभूत हक्क
३) राज्य धोरणाची निदेशक तत्त्वे
४) मूलभूत कर्तव्ये

25) The Constitution shall provide for measures for weighing the breeds of cows and calves and other milch cattle and prohibiting their slaughter. What is included in this provision?

1) Fundamental right to freedom of religion
2) Fundamental right to culture and education
3) Directive Principles of State Policy
4) Fundamental Duties

२६) खालील कोणता अधिकार मूलभूत अधिकार नाही ?

१) शोषणाविरुद्ध अधिकार
२) सांस्कृतिक आणि शैक्षणिक अधिकार
३) घटनात्मक उपाययोजनांचा अधिकार
४) मालमत्तेचा अधिकार

26) Which of the following is not a fundamental right?

1) Right against exploitation
2) Cultural and educational right
3) Right to constitutional remedies
4) Right to property

२७) संविधानाच्या २५ व्या कलमानुसार 'हिंदू' या शब्दोल्लेखात खालीलपैकी कोणत्या धर्माची उपासना करणाऱ्या व्यक्तींचा समावेश आहे ?

१) फक्त हिंदू
२) फक्त हिदू, जैन व बौद्ध
३) हिंदू, शीख, जैन व बौद्ध
४) वरीलपैकी नाही

27) According to Article 25 of the Constitution, the term "Hindu" includes persons who worship which of the following religions?
1) Hindus only 2) Hindus, Jains and Buddhists only
3) Hindus, Sikhs, Jains and Buddhists 4) None of the above

२८) संविधानाच्या कोणत्या भागामध्ये 'अस्पृश्यता' नष्ट करण्याची तरतूद करण्यात आली आहे ?
१) मूलभूत हक्क २) राज्य धोरणाची निदेशक तत्त्वे
३) मूलभूत कर्तव्य ४) यापैकी नाही

28) Which part of the constitution provides for the abolition of untouchability?
1) Fundamental Rights 2) Directive Principles of State Policy
3) Fundamental Duty 4) None of these

२९) भारतीय राज्यघटनेच्या अनुच्छेद २० नुसार अपराधा बाबतच्या दोषसिद्धी बाबत खालील कोणते संरक्षण दिले आहे ?
अ) अंमलात नसलेल्या कायद्याचा भंग झाल्यामुळे अशा अपराधाबद्दल दोषी ठरविली जाणार नाही.
ब) एकाच अपराधाबद्दल एकापेक्षा अधिक वेळा खटला चालविला जाणार नाही.
क) एकाच अपराधाबद्दल एकापेक्षा अधिक वेळा शिक्षा दिली जाणार नाही.
ड) कोणत्याही अपराधाचा आरोप असलेल्या कोणत्याही व्यक्तीवर स्वतःविरुद्ध साक्षीदार होण्याची सक्ती केली जाऊ शकते.
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त अ २) फक्त अ आणि ड ३) फक्त ब आणि क ४) फक्त क

29) Article 20 of the Constitution of India provides which of the following protections against conviction for an offence?
a) Violation of an unenforceable law shall not result in conviction for such offence.
b) Not to be tried more than once for the same offence.
c) Punishment shall not be awarded more than once for the same offence.
d) Any person accused of any offense may be compelled to testify against himself.
Answer Options :
1) A only 2) A and D only 3) B and C only 4) C only

३०) संविधानानुसार ....
अ) अटक झालेल्या कोणत्याही व्यक्तीस अशा अटकेपासून चोवीस तासांच्या कालावधीत दंडाधिकाऱ्यापुढे हजर केले जाईल.
ब) जी व्यक्ती त्यावेळी शत्रूदेशीय असेल किंवा ज्या व्यक्तीला प्रतिबंधक स्थानबद्धतेची तरतूद असणाऱ्या कायद्याखाली अटक केली आहे अशा व्यक्तीला वरील तरतूद लागू होणार नाही.
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त अ बरोबर २) फक्त ब बरोबर
३) अ व ब दोन्ही बरोबर ४) अ व ब दोन्ही चुकीचे

30) According to the Constitution ....
a) Any person arrested shall be produced before a Magistrate within twenty-four hours of such arrest.
b) The above provision shall not apply to a person who is at that time an enemy national or to a person who has been arrested under any law providing for preventive detention.
Answer Options :
1) Only A is correct 2) Only B is correct
3) Both A and B are correct 4) Both A and B are incorrect

३१) मूलभूत हक्कांबाबत खालीलपैकी कोणते विधान ***चुकीचे*** आहे?
   १) मूळच्या (original) भारतीय राज्यघटनेमध्ये सात प्रकारच्या मूलभूत हक्कांची तरतूद होती.
   २) जीवित आणि व्यक्तिगत स्वातंत्र्याच्या हक्कामध्ये (अनुच्छेद २१) निःशुल्क कायदेशीर मदतीच्या हक्काचा अंतर्भाव होतो.
   ३) समतेच्या हक्कामुळे राज्याला कोणत्याही विशिष्ट वर्गासाठी खास तरतुदी **करण्यास मज्जाव करण्यात आलेला आहे.**
   ४) राष्ट्रीय आणीबाणीच्या काळात भारतीय नागरिकांचे मूलभूत हक्क निलंबित होऊ शकतात.

31) Which of the following statements regarding fundamental rights is incorrect?
   1) The original (Eilsalparasra) Constitution of India provided for seven types of Fundamental Rights.
   2) The right to life and personal liberty (Article 21) includes the right to free legal aid.
   3) The right to equality prohibits the State from making special provisions for any particular class.
   4) Fundamental rights of Indian citizens may be suspended during national emergency.

३२) भारतीय राज्यघटनेनुसार खालीलपैकी कोणते *मूलभूत कर्तव्य नाही?*
   १) सार्वत्रिक निवडणुकांमध्ये मतदान करणे.
   २) विज्ञाननिष्ठ दृष्टिकोनाचा विकास करणे.
   ३) आपल्या संमिश्र संस्कृतीच्या समृद्ध वारशांचे मोल जाणून त्याचे जतन करणे.
   ४) स्त्रियांच्या प्रतिष्ठेला उणेपणा आणणाऱ्या प्रथांचा त्याग करणे.

32) Which of the following is not a fundamental duty under the Indian Constitution?
   1) Voting in general elections.
   2) Developing a scientific approach.
   3) Appreciating and preserving the rich heritage of our mixed culture.
   4) Abandoning practices that diminish the dignity of women.

३३) 'शोषणा विरुद्धचा हक्क' च्या संदर्भात खालीलपैकी कोणते विधान बरोबर आहे ?
   १) मानवी तस्करी आणि वेठबिगारीस प्रतिबंध
   २) कोणत्याही विशिष्ट धर्माचा प्रचार करण्याचा आणि कर भरण्याचे स्वातंत्र्य
   ३) अल्पसंख्यांकांच्या हितसंबंधांचे संरक्षण
   ४) कायद्यासमोर समानता

33) Which of the following statement is correct with respect to 'Right against exploitation ?
   1) Prohibition of traffic in human being and forced labour.
   2) Freedom as to payment of taxes and the promotion of any particular religion
   3) Protection of interest of minorities
   4) Equality before law

१५) राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोग –एनएससीसी, एनएसटीसी, एनसीबीसी

१) राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोग
२) राज्य मानवी हक्क आयोग
३) मानवी हक्क मानका संदर्भातील न्यायालयीन निकाल
४) राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोग –एनएससीसी, एनएसटीसी, एनसीबीसी

१) केंद्र सरकार मानवी हक्क संरक्षण अधिनियमान्वये प्रदान केलेल्या अधिकारांचा वापर करण्यासाठी व सोपवलेली कार्ये पार पाडण्यासाठी राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोग कोणत्या कलमाखाली स्थापन करील ?
   १) कलम ३(१)   २) कलम ३(२)   ३) कलम ३(३)   ४) कलम ३(४)

1) Under which section of the Human Rights Act shall the Central Government constitute a body to be known as the National Human Rights Commission to exercise the powers conferred upon and to perform the functions assigned to it under this Act ?
1) Section 3(1) 2) Section 3(2) 3) Section 3(3) 4) Section 3(4)

२) भारताच्या राष्ट्रपतींनी पाच सदस्यीय राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोगाची स्थापना करणारा अध्यादेश कधी जारी केला ?
१) २९ सप्टेंबर, १९९३ २) २२ डिसेंबर, १९९३ ३) १० डिसेंबर, १९९३ ४) १ सप्टेंबर, १९९३

2) The President of India promulgated an Ordinance setting up a five member National Human Rights Commission on
1) 29 September, 1993 2) 22 December, 1993
3) 10 December, 1993 4) 1 September, 1993

३) मानवी हक्क संरक्षण अधिनियम, १९९३ च्या अनुषंगाने जोड्या लावा :

कलम	**तरतूद**
अ) ३	i) आयोगाची कार्ये
ब) १२	ii) राष्ट्रीय मानवी हक्क संरक्षण आयोगाची रचना
क) २०	iii) आयोगाचा वार्षिक आणि विशेष अहवाल
ड) २१	iv) राज्य मानवी हक्क संरक्षण आयोगाची रचना

पर्यायी उत्तरे :

	अ	**ब**	**क**	**ड**
१)	ii	iii	iv	i
२)	ii	i	iii	iv
३)	i	iii	ii	iv
४)	i	ii	iv	ii

3) Match the following regarding the Protection of Human Rights Act, 1993 :

Section	**Provision**
a) 3	i) Functions of the Commission
b) 12	ii) Constitution of the National Human Rights Commission
c) 20	iii) Annual and special reports of the Commission
d) 21	iv) Constitution of State Human Rights Commission

Answer options :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
1)	ii	iii	iv	i
2)	ii	i	iii	iv
3)	i	iii	ii	iv
4)	i	ii	iv	ii

४) मानवी हक्क संरक्षण अधिनियम, १९९३ मधील कलम .... मध्ये मानवी हक्क उल्लंघनाच्या गुन्ह्याच्या संबंधात विशेष तपासणी पथक स्थापण्याची तरतूद दिलेली आहे.
१) ३६ २) ३७ ३) ३८ ४) ३९

4) The provision of Constitution of special investigation teams regarding offences arising out of violations of Human Rights is given under Section of the Human Rights Protection Act, 1993.
1) 36 2) 37 3) 38 4) 39

५) राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोगाचे विद्यमान अध्यक्ष कोण आहे ?
१) न्यायमुर्ती ए. एस. आनंद
२) न्यायमुर्ती एच. एल. दत्तू
३) न्यायमुर्ती ए. के. मिश्रा
४) वरीलपैकी काहीही नाही

5) Who is the current Chairman of the National Human Rights Commission ?
1) Justice A. S. Anand
2) Justice H. L. Dattu
3) Justice A. K. Mishra
4) None of the above

६) खालीलपैकी कोणते विधान राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोगाबद्दल सत्य नाही ?
१) त्याची स्थापना १९९३ मध्ये झाली.
२) मानवाधिकारांचे उल्लंघन झाल्यास, दोषींना शिक्षा करण्याचा अधिकार आयोगास नाही.
३) या आयोगाचे अध्यक्ष आणि सदस्य यांची नियुक्ती भारतीय सर्वोच्च न्यायालय करते.
४) आयोग आपला वार्षिक अहवाल केंद्रसरकार आणि राज्यसरकारांना पाठवितो.

6) Which of the following statement is not true about the National Human Rights Commission ?
1) It was established in 1993.
2) In cases of Human Rights violation, the Commission has no right to punish the culprit.
3) The Chairman and members of this Commission are appointed by the Supreme Court of India.
4) The Commission sends its annual report to the Central Government and State Governments.

७) महाराष्ट्र राज्य मानवी हक्क समितीचे प्रमुख होण्यासाठी पुढीलपैकी कोण पात्र आहे?
१) उच्च न्यायालयाचे निवृत्त न्यायाधीश
२) उच्च न्यायालयाचे न्यायाधीश
३) जिल्हा न्यायालयाचे न्यायाधीश
४) जिल्हा न्यायालयाचे निवृत्त न्यायाधीश

7) Who is qualified to be the Chief of the Maharashtra State Human Rights Commission ?
1) Retired Judge of High Court
2) Judge of High Court
3) Judge of District Court
4) Retired Judge of District Court

८) फौजदारी प्रक्रिया संहिता कलम १७६ आणि राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोगाचे मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार दंडाधिकारी चौकशी अनिवार्य आहे.
फौजदारी प्रक्रिया संहिता कलम १७६ प्रमाणे न्यायिक/दंडाधिकारी चौकशी बाबत खालीलपैकी अयोग्य पर्यायाची निवड करा.
१) पोलीस अधिकारी रजेवर असताना त्याचे हातून मालमत्तेच्या वादातून नागरिकाचा खून होणे.
२) पोलीस कोठडीमध्ये मृत्यू झालेली केस.
३) पोलीस कोठडीमध्ये असताना महिलेवर बलात्कार झाल्याचा आरोप होणे.
४) कायदा व सुव्यवस्था राखताना पोलीस कार्यवाही दरम्यान मनुष्याचा मृत्यू होणे.

8) In Section 176 of the Criminal Procedure Code and Guidelines of National Human Right Commission the Magistrate Inquiry shall be initiated.
Choose incorrect option from the following statements regarding Judicial/Magistrate Inquiry as per Criminal Procedure Code Section 176.
1) A murder of a citizen at the hands of police on property disputes issue when hewas on leave.
2) In the case of custodial death.
3) Rape is alleged to have been committed on any woman in police custody.
4) In the case of death which occur in the course of police action in law and orderissue,

९) कलम २७, भारतीय पुरावा कायद्यान्वये, पंचनामा करताना, पुढील गोष्टीची आवश्यकता नसते :

१) आरोपीकडून पोलिसांना मिळालेल्या माहितीवरून गुन्ह्यातील वापरलेले वस्तू/हत्यार/पुरावा इ. शोधता गेला पाहिजे.

२) सदर पंचनामा करताना, न्यायदंडाधिकाऱ्यांची परवानगी आवश्यक असते.

३) पोलिसांना माहिती देणारी व्यक्ती ही त्याच गुन्ह्यातील आरोपी हवी.

४) सदर व्यक्ती ही पोलीस अधिकारी रखवालीत हवी.

9) Following is not the essential requirement for the Panchanama under Section 27 of the Indian Evidence Act :

1) The fact/evidence/weapon must have been discovered in the consequence of information received from accused.

2) It needs permission of Magistrate to carry out Panchanama.

3) The person giving information must be accused of that offence.

4) The person must be in custody of a police officer.

१०) राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोगाचे चेअरमन यांचा कार्यकाल हा खालील नमूद पर्यायामधून अचूक निवडा.

१) ५ वर्षे कार्यकाल

२) वयाचे ६५ वर्षे पूर्ण होई पर्यंतचा कार्यकाल

३) ३ वर्षे कार्यकाल किंवा वयाचे ७० वर्षे पूर्ण होईपर्यंत यापैकी जे लवकर असेल तो कार्यकाल

४) ५ वर्षाचा कार्यकाल किंवा वयाचे ६५ वर्षे पूर्ण होईपर्यंत यापैकी जे लवकर असेल तो कार्यकाल.

10) The Chairperson of NHRC has a term of office. Choose the correct option from the options given below.

1) For the term of 5 years.

2) For the term till he attains the age of 65 years.

3) For the term of 3 years or until he attains the age of 70 years whichever is earlier.

4) For the term of 5 years or until he attains the age of 65 years whichever is earlier.

११) राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोगाच्या अध्यक्ष नियुक्तीकरिता स्थापन करण्यात आलेल्या समितीमध्ये खालीलपैकी कोणाचा समावेश नसतो ?

१) राष्ट्रपती २) पंतप्रधान ३) लोकसभा अध्यक्ष ४) विरोधी पक्ष नेता

11) Who of the following is not included in the committee constituted for the appointment of the Chairman of the National Human Rights Commission ?

1) President 2) Prime Minister

3) Lok Sabha Speaker 4) Leader of the Opposition Party

१२) पोलीस कर्तव्य बजाविताना अथवा कारवाई करताना सर्व प्रकारच्या केसेस मधील मृत्यूबाबतची माहिती राष्ट्रीय/राज्य मानवी हक्क आयोगास जिल्हा पोलीस अधीक्षकांनी .... तासांचे आत कळविणे आवश्यक आहे.

१) २४ २) ३६ ३) ४८ ४) ६०

12) All cases of deaths in a police action in the State shall be reported to the NHRC/SHRC Commission by the Superintendent of Police of the District within ...... hours of such death.

1) 24 2) 36 3) 48 4) 60

१३) मानव अधिकार संरक्षण कायदा, १९९३ च्या संदर्भात खालील जोड्या अचूक जुळवा :

अ) कलम ३	I) राष्ट्रीय मानव हक्क आयोगाची कार्ये
ब) कलम १२	II) राष्ट्रीय मानव हक्क आयोगाचे अध्यक्ष व सदस्यांचे राजीनामा व पदमुक्त करण्यासंदर्भातील तरतूद
क) कलम ५	III) राष्ट्रीय मानव हक्क आयोगाच्या स्थापनेसंदर्भातील तरतुदी
ड) कलम २१	IV) राज्य मानव हक्क आयोगाच्या स्थापनेसंदर्भातील तरतुदी

पर्यायी उत्तरे :

	अ	ब	क	ड
१)	I	II	III	IV
२)	II	I	IV	III
३)	III	I	II	IV
४)	II	III	IV	I

13) As regards articles and provisions of the Protection of Human Rights Act, 1993, match the following pairs :

a) Section 3 I) Functions of the National Human Rights Commission
b) Section 12 II) Resignation and Removal of Chairperson and members of NHRC
c) Section 5 III) Constitution of National Human Rights Commission
d) Section 21 IV) Constitution of State Human Rights Commission

Answer Options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
1)	I	II	III	IV
2)	II	I	IV	III
3)	III	I	II	IV
4)	II	III	IV	I

१४) राज्य शासन, मानवी हक्कांच्या उल्लंघनाबाबत, उद्‌भवणाऱ्या अपराधांची संपरीक्षा त्वरेने होण्याच्या प्रयोजनासाठी, उच्च न्यायालयाच्या मुख्य न्यायाधीशांच्या सहमतीने अधिसूचनेद्वारे प्रत्येक जिल्ह्यांकरिता उक्त अपराधांची संपरीक्षा करण्यासाठी .... हे मानवी हक्क न्यायालय म्हणून विनिर्दिष्ट करील.

a) सत्र न्यायालय b) शहर दिवाणी न्यायालय c) कामगार न्यायालय d) कौटुंबिक न्यायालय

अचूक पर्याय निवडा :

१) फक्त (a) बरोबर २) फक्त (b) आणि (d) बरोबर
३) फक्त (c) आणि (a) बरोबर ४) फक्त (d) बरोबर

14) For the purpose of providing speedy trial of offences arising out of violation of human rights, State Govt. may with the concurrence of the Chief Justice of the High Court, by notification, specify for each district a to be a human rights court to try the said offences.

a) Sessions Court b) City Civil Court c) Labour Court d) Family Court

Choose the correct option :

1) Only (a) is correct 2) Only (b) and (d) correct
3) Only (c) and (a) correct 4) Only (d) is correct

१) राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोग

१) राष्ट्रीय अल्पसंख्यांक आयोग अधिनियम, १९९२ लि कलम ९ मध्ये .... ची तरतूद आहे.

१) आयोगाची कार्ये २) आयोगाची कार्यपद्धती
३) आयोगाचे अधिकार ४) लेखा परीक्षक

1) Section 9 of the National Commission for Minorities Act, 1992 provides for ......

1) Functions of the Commission 2) Procedure to be followed by the Commission
3) Powers of the Commission 4) Audit

२) राज्य मानवी हक्क आयोग

१) जिल्हा न्यायाधीश म्हणून किमान .... वर्षाचा अनुभव असलेल्या राज्यातील उच्च न्यायालयाचे किंवा जिल्हा न्यायालयाचे न्यायाधीश असलेल्या किंवा राहिलेल्या व्यक्तीला राज्य मानवी हक्क आयोगाचे सदस्य म्हणून नियुक्त केले जाऊ शकते.
१) आठ २) सहा ३) नऊ ४) वरीलपैकी काहीही नाही

1) A person who is, or has been a Judge of High Court or District Judge in the state with a minimum of years experience as District judge can be appointed as a member of State Human Rights Commission.
1) Eight 2) Six 3) Nine 4) None of the above

३) मानवी हक्क मानका संदर्भातील न्यायालयीन निकाल

१) खालीलपैकी कोणता एक ऐतिहासिक निर्णय आहे, ज्याने कलन २१ ला व्यापक अर्थ दिला आणि 'प्रत्येकाला कायद्याच्या न्यायालयात त्वरित खटला चालविण्याचा अधिकार' आहे असे नमूद केले ?
१) हुसैनआरा खातून वि. बिहार राज्य २) जमुनादास वर्मा वि. गुलाबी शहर
३) अहमद अली वि. केरळ राज्य ४) वरीलपैकी काही नाही

1) Which of the following is the landmark decision that gave broader meaning to Article 21 and stated that every one has right to prompt trial in the court of law ?
1) Hussainara Khatoon v/s State of Bihar 2) Jamunadas Varma v/s Pink City
3) Ahmed Ali v/s State of Kerala 4) None of the above

२) मानवी राज्य मानवी हक्क आयोगाच्या संदर्भात खालीलपैकी कोणती विधाने अचूक आहेत ?
a) ६ मार्च, २००१ रोजी तो स्थापन करण्यात आला.
b) न्या. अरविंद सावंत हे आयोगाचे पहिले अध्यक्ष होते.
c) आयोगाचे मुख्यालय पुणे येथे आहे.
d) जानेवारी २०२१ मध्ये तुकाराम मुंडे यांची आयोगाचे सचिव म्हणून नियुक्ती करण्यात आली.
पर्यायी उत्तरे :
१) (a), (b) आणि (d) २) (a), (c) आणि (d) ३) (c) आणि (d) ४) वरील सर्व

2) Which of the following statements regarding Maharashtra State Human Righte Commission are correct ?
a) It was constituted on 6 March, 2001.
b) Justice Arvind Sawant was the first Chairperson of the Commission.
c) The Headquarters of the Commission is at Pune.
d) In January 2021, Tukaram Munde was appointed as a Secretary of Commission.
Answer Options :
1) (a), (b) and (d) 2) (a), (c) and (d) 3) (c) and (d) 4) All of the above

३) योग्य कथन/ने ओळखा – (राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोग)
a) अध्यक्ष व सदस्यांची नियुक्ती पाच सदस्यीय समितीच्या शिफारसीनुसार राष्ट्रपती द्वारा केली जाते.
b) अध्यक्ष आणि सदस्य ५ वर्षाच्या कालावधीसाठी किंवा ६५ वर्षाचे होईपर्यंत, यापैकी जे आधी असेल तोपर्यंत पद धारण करतात.
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त (a) २) फक्त (b) ३) (a) व (b) दोन्ही ४) यापैकी नाही

3) Select the correct statement/s — (National Human Rights Commission)

a) The Chairperson and members are appointed by the President on the recommendations of a five-member committee.

b) The Chairperson and members hold office for a term of 5 years or until they attain the age of 65 years, whichever is earlier.

Answer Options :

1) Only (a) 2) Only (b)

3) Both (a) and (b) 4) None of the above

४) खालीलपैकी अयोग्य कथन ओळखा – (मानवी हक्क संरक्षण (संशोधित) कायदा, २०१९)

१) या कायद्याने राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोगाच्या सदस्याची संख्या वाढविली.

२) सर्वोच्च न्यायालयाचे न्यायाधीश राहिलेल्या व्यक्तीला देखील NHRC चे अध्यक्ष म्हणून नियुक्त केले जाईल, अशी तरतूद आहे.

३) उच्च न्यायालयाचे न्यायाधीश राहिलेल्या व्यक्तीला देखील राज्य मानवी हक्क आयोगाने अध्यक्ष म्हणून नियुक्त केले जाईल, अशी तरतूद आहे.

४) या कायद्याने राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोगाच्या अध्यक्ष व सदस्यांचा कार्यकाळ वाढविला.

4) Select the incorrect statement from the following — (The Protection of Human Rights (Amendment) Act, 2019)

1) It increased the number of members of National Human Rights Commission (NHRC).

2) It provided that a person who has been a judge of the Supreme Court is also made eligible to be appointed as Chairperson of NHRC.

3) It provided that a person who, has been a judge of High Court is also made eligible to be appointed as Chairperson of State Human Rights Commission.

4) It increased the term of Chairperson and members of National Human Rights Commission.

५) 'महाराष्ट्र राज्य महिला आयोगाबाबत' खालील विधाने विचारात घ्या :

a) आयोगाची स्थापना २५ जानेवारी, १९९३ रोजी करण्यात आली.

b) आयोगाचे अधिकारक्षेत्र महाराष्ट्र व गोवा आहे.

c) आयोगामध्ये एक अध्यक्ष, सहा अशासकीय सदस्य, एक सदस्य सचिव व पोलीस महासंचालक असतात.

d) मुंबईचे पोलीस आयुक्त पदसिद्ध सदस्य आहेत.

वरीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत ?

१) (a), (b) आणि (d) २) (b), (c) आणि (d) ३) (a) आणि (c) ४) (a) आणि (d)

5) Consider the following statements about 'Maharashtra State Commission for Women' :

a) Commission was established on 25th January, 1993.

b) The jurisdiction of the Commission is MaharashWa and Goa.

c) The Commission consists of one Chairperson, six non-official members, a member-secretary and Director General of Police.

d) Police Commissioner of Mumbai is an ex-officio member.

Which of the above statements are correct ?

1) (a), (b) and (d) 2) (b), (c) and (d) 3) (a) and (c) 4) (a) and (d)

६) राष्ट्रीय अल्पसंख्याक आयोगाविषयी योग्य विधान शोधा.
a) तो केंद्र शासनाने स्थापन केला.
b) तो संयुक्त राष्ट्राच्या घोषणापत्राचे पालन करतो.
c) सध्या भारतात दहा धार्मिक अल्पसंख्याक आहेत.
d) अल्पसंख्याकांना संविधानाने दिलेल्या संरक्षणावर देखरेख करणे, हे आयोगाचे एक कार्य आहे.

पर्यायी उत्तरे :

१) (a), (c) आणि (d) २) (a), (b) आणि (d) ३) (b),(c) आणि (d) ४) (b) आणि (c)

6) Find the correct statements about National Commission for Minorities.
a) It was set up by the Union Government.
b) It adheres to the United Nations Declaration.
c) At present there are ten religious minorities in India.
d) Monitoring the working of the safeguards provided in the Constitution to minorities is one function of the Commission.

Anawer Options :

1) (a), (c) and (d) 2) (a), (b) and (d) 3) (b), (c) and (d) 4) (b) and (c)

७) राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोगाच्या अध्यक्षाची नियुक्ती काही व्यक्तिंच्या समितीच्या शिफारशींवरून राष्ट्रपती द्वारा केली जाते. खालीलपैकी कोण या समितीचा सदस्य असत नाही ?
अ) पंतप्रधान ब) गृहमंत्री
क) लोकसभेतील विरोधीपक्ष नेता ड) राज्यसभेचा अध्यक्ष

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त अ २) फक्त ब आणि ड ३) फक्त क ४) फक्त ड

7) The Chairman of National Human Rights Commission is appointed by the President on the recommendation of a Committee of certain persons. Who among the following is/are not member of that Committee?
a) The Prime Minister
b) The Home Minister
c) The Leader of the Opposition Party in the Lok Sabha
d) The Chairman of Rajya Sabha

Answer Options :

1) Only a 2) Only b and d 3) Only c 4) Only d

४) राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोग –एनएससीसी, एनएसटीसी, एनसीबीसी

१) अयोग्य कथन ओळखा –
१) राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोगाची स्थापना ऑक्टोबर, १९९३ मध्ये झाली.
२) राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोगाच्या अध्यक्षाची नियुक्ती राष्ट्रपती द्वारे केली जाते.
३) मानवी हक्क संरक्षण कायद्यानुसार तक्रारींची चौकशी करताना दिवाणी न्यायालयाचे सर्व अधिकार राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोगाला असतील.
४) मानवी हक्क संरक्षण कायद्या, १९९३ च्या कलम ३० मध्ये राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोगाची आर्थिक स्वायत्तता स्पष्ट केली आहे.

1) Select the incorrect statement —
1) National Human Rights Commission (NHRC) was established in October, 1993.
2) The Chairperson of NHRC is appointed by the President.
3) While inquiring into complaints under the Protection of Human Rights Act, the NHRC shall have all powers of civil court.
4) The Financial autonomy of the NHRC ia spelt out in Section 30 of the Protection of Human Rights Act, 1993.

२) राष्ट्रीय महिला आयोग तक्रारीकडे लक्ष देते व स्वतः प्रकरणाची दखल घेते, त्या अशा बाबी आहेत :
a) महिलांना हक्कापासून वंचित ठेवणे.
b) महिलांच्या संरक्षणासाठी केलेल्या कायद्याची अंमलबजावणी न करणे.
c) घटनात्मक तरतुदींचे उल्लंघन करणे.
d) समानता व विकासाचे उद्दिष्ट साध्य करण्यासाठी केलेल्या कायद्याची अंमलबजावणी न करणे.
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त (a), (b) २) फक्त (c), (d) ३) फक्त (a), (b), (d) ४) फक्त (a), (c), (d)

2) The National Commission for Women looks into complaints and takes suo-moto notice of matters relating to :
a) Deprivation of women's rights
b) Non-implementation of laws enacted to provide protection to women
c) Violation of the provisions of the Constitution
d) Non-implementation of laws enacted to achieve the objective of equality and development
Answer Options :
1) Only (a), (b) 2) Only (c), (d) 3) Only (a), (b), (d) 4) Only (a), (c), (d)

३) न्यायिक सक्रियतेबाबत खालीलपैकी कोणते विधान **चुकीचे** आहे ?
१) न्यायिक सक्रियता हा शब्द इतिहासकार आर्थर श्लेसिंजर ज्युनिअर यांनी १९४७ मध्ये तयार केला होता.
२) हा शब्द न्यायिक पुनर्विलोकनासाठी न्यायाधीशाच्या वास्तविक किंवा समजलेल्या दृष्टिकोनाचे वर्णन करण्यासाठी वापरला जाऊ शकतो.
३) न्यायिक सक्रियतेमुळे शासनाच्या कार्यपद्धतीवर मर्यादा येतात.
४) वरीलपैकी एकही नाही

3) Which one of the following statements regarding judicial activism is incorrect ?
1) The term judicial activism was coined by historian Arthur Schlesinger Jr. in 1947.
2) The term may be used to describe a judge's actual or perceived approach to judicial review.
3) Judicial activism limits the functioning of the government.
4) None of the above

४) 'जनहित याचिकेसंदर्भात' खालीलपैकी कोणते विधान **अयोग्य** आहे ?
१) जनहित याचिका कोणत्याही कायद्यात परिभाषित केलेली नाही.
२) जनहित याचिका हे सामाजिक बदलाचे आणि कायद्याचे राज्य राखण्यासाठी आणि कायदा व न्याय यांच्यातील संतुलनाला गती देण्यासाठी महत्त्वाचे साधन आहे.
३) राज्य सरकार/केंद्र सरकार, नगरपालिका प्राधिकरणे आणि कोणत्याही खाजगी पक्षाविरुद्ध जनहित याचिका दाखल केली जाऊ शकते.
४) वरीलपैकी एकही नाही.

4) Which one of the following statements regarding 'Public Interest Litigation' is incorrect ?
1) PIL is not defined in any Act.
2) PIL is an important instrument of social change and for maintaining the Rule of Law and accelerating the balance between law and justice.
3) PIL can be filed against State/Central government, municipal authorities and any private party.
4) None of the above

५) मानवी हक्क संरक्षण अधिनियम, १९९३ अंतर्गत राज्य मानवी हक्क आयोगाचे सभाध्यक्ष ...... असतील.
१) उच्च न्यायालयाचे निवृत्त मुख्य न्यायाधीश अथवा न्यायाधीश २) प्रथम वर्ग न्याय दंडाधिकारी
३) विशेष न्यायिक दंडाधिकारी ४) मुख्य महानगर दंडाधिकारी

5) Under the Protection of Human Rights Act, 1993, is the Chairperson of the State Human Rights Commission.
1) Retired Chief Justice or Judge of a High Court
2) Chief Judicial Magistrate
3) Special Judicial Magistrate
4) Chief Metropolitan Magistrate

६) मानवी हक्क संरक्षण अधिनियम, १९९३ अंतर्गत तक्रारींची शहानिशा करताना मानवाधिकार आयोगाना ...... यांचे अधिकार असतील.
१) फौजदारी न्यायालय २) मानव/मानवीय ३) दिवाणी न्यायालय ४) वरीलपैकी काहीही नाही

6) The Human Rights Commission shall have all the powers of a while inquiring in complaints under the Protection of Human Rights Act, 1993.
1) Criminal Courts 2) Human being 3) Civil Courts 4) None of the above

७) मानवी हक्कांचे संरक्षण (दुरुस्ती) विधेयक, २०१९ बाबत खालील विधाने विचारात घ्या :
a) या विधेयकात अशी तरतूद करण्यात आली आहे की सर्वोच्च न्यायालयाचे मुख्य न्यायमूर्ती किंवा सर्वोच्च न्यायालयाचे न्यायमूर्ती राहिलेली व्यक्ती राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोगाचे अध्यक्ष असतील.
b) या विधेयकात अशी तरतूद करण्यात आली की मानवी हक्कांचे ज्ञान असलेल्या तीन व्यक्तींची राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोगाचे सदस्य म्हणून नियुक्ती केली जाईल त्यापैकी किमान एक महिला असेल.
c) या विधेयकात अशी तरतूद करण्यात आली आहे की राष्ट्रीय मागासवर्गीय आयोगाचे अध्यक्ष, राष्ट्रीय बाल हक्क संरक्षण आयोग आणि अपंग व्यक्तींसाठीचे मुख्य आयुक्त हे राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोगाचे पदसिद्ध सदस्य असतील.
वरीलपैकी कोणते विधान/ने बरोबर आहे/त?
१) फक्त (a) २) (a) आणि (b) ३) (b) आणि (c) ४) वरील सर्व

7) Consider the following statements about the Protection of Human Rights (Amendment) Bill, 2019 :
a) It provided that a person who has been Chief Justice of the Supreme Court or a Judge of the Supreme Court will be the Chairperson of National Human Rights Commission.
b) It provided for three persons having knowledge of human rights to be appointed as members of the NHRC out of which at least one shall be a woman.
c) It provided for Chairpersons of National Commission for Backward Classes, the National Commission for Protection of Child Rights, and the Chief Commissioner for, Persons with Disabilities as ex-officio members of the NHRC.
Which of the statements given above is/are correct ?
1) Only (a) 2) (a) and (b) 3) (b) and (c) 4) All above

८) राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोगाच्या अध्यक्षाची नियुक्ती काही व्यक्तिंच्या समितीच्या शिफारशींवरून राष्ट्रपती द्वारा केली जाते. खालीलपैकी कोण या समितीचा सदस्य असत नाही ?

अ) पंतप्रधान
ब) गृहमंत्री
क) लोकसभेतील विरोधीपक्ष नेता
ड) राज्यसभेचा अध्यक्ष

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त अ २) फक्त ब आणि ड ३) फक्त क ४) फक्त ड

8) The Chairman of National Human Rights Commission is appointed by the President on the recommendation of a Committee of certain persons. Who among the following is/are not member of that Committee?

a) The Prime Minister
b) The Home Minister
c) The Leader of the Opposition Party in the Lok Sabha
d) The Chairman of Rajya Sabha

Answer Options :

1) Only a 2) Only b and d 3) Only c 4) Only d

९) जम्मू आणि काश्मीर राज्य मानवी हक्क आयोगाचे अस्तित्व .... या दिवशी संपले.

१) ३१ ऑक्टोबर २०१९ २) १५ ऑगस्ट २०१९ ३) ३१ डिसेंबर २०१९ ४) १ जानेवारी २०२०

9) The Jammu and Kashmir State Human Rights Commission ceased to exist from ....

1) 31st October 2019
2) 15th August 2019
3) 31st December 2019
4) 1st January 2020

*१०) ग्लासगो परिषदेसंबंधी कोणते विधान **असत्य आहे?***

१) ग्लासगो परिषद हवामान बदलासंदर्भात आयोजित केलेली होती.
२) सर्व सहभागी देश कार्बन उत्सर्जन कमी करण्यास सहमत होते.
३) भारत सन २०७० पर्यंत कार्बन उत्सर्जन शून्य पर्यंत आणेल.
४) भारत सन २०३० पर्यंत कार्बन उत्सर्जन शून्य पर्यंत आणेल.

10) Which of the following statement regarding the Glasgow Conference is not true ?

1) Glasgow conference was based on climate change.
2) All the participating countries agreed on less Carbon Emission.
3) India will reduce Carbon Emission upto zero till 2070.
4) India will reduce Carbon Emission upto zero till 2030.

११) राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोगाच्या अध्यक्षाची नियुक्ती काही व्यक्तिंच्या समितीच्या शिफारशींवरून राष्ट्रपती द्वारा केली जाते. खालीलपैकी कोण या समितीचा सदस्य असत नाही ?

१) पंतप्रधान
२) गृहमंत्री
३) लोकसभेतील विरोधीपक्ष नेता
४) राज्यसभेचा अध्यक्ष

11) The Chairman of National Human Rights Commission is appointed by the President on the recommendation of a Committee of certain persons. Who among the following is not member of that Committee?

1) The Prime Minister
2) The Home Minister
3) The Leader of the Opposition Party in the Lok Sabha
4) The Chairman of Rajya Sabha

१२) मानवी हक्क संरक्षण अधिनियम, १९९३ अंतर्गत राज्य मानवी हक्क आयोगाचे सभाध्यक्ष ...... असतील.
१) उच्च न्यायालयाचे निवृत्त मुख्य न्यायाधीश अथवा न्यायाधीश
२) प्रथम वर्ग न्याय दंडाधिकारी
३) विशेष न्यायिक दंडाधिकारी
४) मुख्य महानगर दंडाधिकारी

12) Under the Protection of Human Rights Act, 1993, is the Chairperson of the State Human Rights Commission.
1) Retired Chief Justice or Judge of a High Court
2) Chief Judicial Magistrate
3) Special Judicial Magistrate
4) Chief Metropolitan Magistrate

१३) मानवी हक्क संरक्षण (संशोधित) कायदा, २०१९ बाबत खालीलपैकी अयोग्य कथन ओळखा :
१) या कायद्याने राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोगाच्या सदस्याची संख्या वाढविली.
२) सर्वोच्च न्यायालयाचे न्यायाधीश राहिलेल्या व्यक्तीला देखील NHRC चे अध्यक्ष म्हणून नियुक्त केले जाईल, अशी तरतूद आहे.
३) उच्च न्यायालयाचे न्यायाधीश राहिलेल्या व्यक्तीला देखील राज्य मानवी हक्क आयोगाने अध्यक्ष म्हणून नियुक्त केले जाईल, अशी तरतूद आहे.
४) या कायद्याने राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोगाच्या अध्यक्ष व सदस्यांचा कार्यकाळ वाढविला.

13) Select the incorrect statement from the following with respect to Protection of Human Rights (Amendment) Act, 2019 ?
1) It increased the number of members of National Human Rights Commission (NHRC).
2) It provided that a person who has been a judge of the Supreme Court is also made eligible to be appointed as Chairperson of NHRC.
3) It provided that a person who, has been a judge of High Court is also made eligible to be appointed as Chairperson of State Human Rights Commission.
4) It increased the term of Chairperson and members of National Human Rights Commission.

१४) 'कोणत्याही शासकीय कर्मचाऱ्याने महिला कर्मचाऱ्याला कामामध्ये विशेष वागणूक देण्याचे गर्भित किंवा स्पष्ट आश्वासन देणे' हा कोणता छळवाद मानला जातो ?
१) मानसिक छळवाद
२) लैंगिक छळवाद
३) मानसिक व लैंगिक छळवाद
४) कामाच्या ठिकाणचा छळवाद

14) Which of the following is considered as harassment when any government employee gives an implied or express promise of special treatment to a woman employee at work?
1) Mental harassment
2) Sexual harassment
3) Psychological and sexual harassment
4) Workplace harassment

१५) विवक्षित प्रकरणी अटक व स्थानबद्धता यांपासून संरक्षण या तरतुदीअंतर्गत अटक केलेल्या प्रवासाचा कालावधी वगळून किती कालावधीत दंडाधिकाऱ्यांपुढे हजर करणे आवश्यक आहे ?
१) २४ तासांच्या कालावधीत
२) ४८ तासांच्या कालावधीत
३) एका आठवड्याच्या कालावधीत
४) एक महिन्याच्या कालावधीत

15) What is the period within which an arrestee must be produced before a Magistrate excluding the period of travel under the protection from arrest and detention provision in a restricted case?
1) Within a period of 24 hours
2) Within a period of 48 hours
3) Within a week
4) Within a month

१६) मानव अधिकार संरक्षण अधिनियम, १९९३ खाली गठीत समितीच्या शिफारसीवरून ...... हे राष्ट्रीय मानव अधिकार आयोगाच्या अध्यक्षांची नेमणूक करतात.

१) कायदा मंत्री　　२) पंतप्रधान

३) राष्ट्रपती　　४) सर्वोच्च न्यायालय

16) The Chairperson of National Human Rights Commission is appointed by on the recommendation of the committee under the Protection of Human Rights Act, 1993.

1) The Law Minister　　2) The Prime Minister

3) The President　　4) The Supreme Court

□□□

Study CIRCLE

(३) भारतीय राज्यघटना

१) भारतीय राज्यघटना कशी तयार झाली – संविधान सभा, स्त्रोत, समित्या, चिन्हे

१–३ २–३ ३–३ ४–१ ५–१ ६–२
७–२ ८–३ ९–२ १०–२ ११–३

भारतीय राज्यघटना कशी तयार झाली – संविधान सभा, स्त्रोत, समित्या, चिन्हे

१–३ २–३ ३–२ ४–२ ५–३ ६–१
७–३ ८–२ ९–३ १०–१

२) प्रस्तावनेमागची भूमिका, निधर्मी राज्य, ठळक वैशिष्ट्ये,महत्त्वाची कलमे – परिशिष्टे

१–४ २–२ ३–३ ४-४ ५–२ ६–१
७–३ ८–३ ९–२ १०–३ ११–४ १२–२
१३–१ १४–३ १५–४ १६–४ १७–१ १८–२
१९–४ २०–३ २१–१ २२–४ २३–४ २४–३
२५–३ २६–३ २७–४ २८–३ २९–१ ३०–४
३१–३ ३२–१ ३३–१ ३४–४ ३५–४ ३६–२
३७–४ ३८–४ ३९–३ ४०–२ ४१–३ ४२–१
४३–२ ४४–३ ४५–३ ४६–४ ४७–१ ४८–४
४९–२ ५०–१ ५१–१ ५२–२ ५३–२ ५४–२
५५–२ ५६–१ ५७–१ ५८–४ ५९–२ ६०–२
६१–३ ६२–३ *६३–२*

३) घटनादुरुस्ती, संविधानात्मक आयोग आणि मंडळे

१–३ २-१ ३-३ ४–४ ५–१ ६–३
७–३ ८–३ ९–२ १०–२ ११–४ १२–२
१३–२ १४–३ १५–२ १६–१ १७–२ १८–१
१९–२ २०–१ २१–२ २२–१ २३–४ २४–२
२५–३ २६–२ २७–३

१) एमपीएससीद्वारे प्रसिद्ध अधिसूचना, जाहिराती व वार्षिक अहवाल

१–२ २–३

२) एमपीएससीतील कार्यालयीन कार्यपद्धती

१–२ २–१

३) एमपीएससी व शासन दरम्यानच्या पत्रव्यवहार / कार्यनियमावली

१–३ २–२ ३–४

४) संविधानातील लोकसेवा आयोगासंबंधीचे अनुच्छेद ३१५ ते ३२३

१–२ २–१ ३–३ ४–४ ५–२ ६–२
७–४ ८–१ ९–३ १०–२

४) केंद्र–राज्य संबंध, राज्य निर्मिती, स्वतंत्र न्यायव्यवस्था

१–४ २-१ ३–२ ४–२ ५–१ ६–२
७–१ ८–३ ९–४ १०–२ ११–२ १२–४
१३–३ १४–४ १५–४ १६–२ १७–१ १८–३
१९–१ २०–२ २१–३

१) स्वतंत्र न्यायपालिका

१–४

२) केंद्र व राज्य संबंध, नवीन राज्ये

१–३ २–२ ३–४ ४–२ ५–२ ६–३
७–३ ८–४ ९–२ १०–३ ११–३ १२–२
१३–२ १४–२ १५–४ १६–३ १७–२ १८–४
१९–४ २०–४ २१–१ २२–४ २३–४

५) केंद्रीय कार्यकारिणी, संसद, राजकीय पक्ष आणि दबाव गट

१–१	२–३	३–२	४–४	५–४	६–३
७–२	८–३	९–१	१०–२	११–२	१२–४
१३–२	१४–३	१५–२	१६–४	१७–४	१८–३
१९–३	२०–१	२१–३	२२–३	२३–१	२४–३
२५–२	२६–४	२७–३	२८–४	२९–४	३०–१
३१–३	३२–२	३३–२	३४–४	३५–२	३६–२
३७–२	३८–४	३९–३	४०–२	४१–४	४२–३
४३–३	४४–३	४५–४	४६–३	४७–४	४८–१
४९–४					

६) राज्य व्यवस्थापन–राज्यपाल, मुख्यमंत्री, विधानसभा, विधान परिषद, समित्या

१–१	२–१	३–४	४-१	५–३	६–२
७–३	८–२	९–१	१०–२	११–३	१२–२
१३–१	१४–४	१५–३	१६–१	१७–३	१८–४
१९–१	२०–२	२१–३	२२–३	२३–१	२४–४
२५–२	२६–४	२७–१	२८–२	२९–१	३०–३
३१–३					

१) राज्यपाल मुख्यमंत्री व मंत्रिमंडळ – भूमिका, अधिकार व कार्य

१–३ २–२

२) विधिमंडळ – विधानसभा, विधानपरिषद, अधिकार, कार्य व भूमिका, विधी समित्या

१–४	२–१	३–३	४–३	५–३	६–२
७–३	८–४	९–१	१०–३		

३) विधीमंडळ कामकाज

१–३ २–४ ३–२ ४–३ ५–२

४) संविधान भाग ६ – प्रकरण १ ते ४ (कलम १५२ ते २१३)

१–४	२–२	३–३	४–४	५–४	६–२
७–२	८–१	९–४	१०–४	११–३	१२–३

७) स्थानिक स्वराज्य संस्थांची / पंचायत राजची उत्क्रांती, ७३ वी आणि ७४ वी दुरुस्ती

१-४ २-३ 3-1 4-4

स्थानिक स्वराज्य संस्थांची /पंचायत राजची उत्क्रांती, ७३ वी आणि ७४ वी दुरुस्ती

१–४ २–४

८) ग्रामपंचायत, तालुका पंचायत, जिल्हा परिषद आणि ग्रामविकास

१–१	२–१	३–२	४–३	५–३	६-४
७–४	८–४	९–३	१०–४	११–३	१२–२
१३–२	१४–२	१५–३	१६–२		

ग्रामपंचायत, तालुका पंचायत, जिल्हा परिषद आणि ग्रामविकास

१–२	२–३	३–४	४–२	५–३	६–३
७–१	८–२				

९) नागरी/शहरी प्रशासन – संस्था आणि विकास, जिल्हा – मुलकी व पोलीस प्रशासन

१–४	२-४	३–२	४–२	५–२	६–३
७–२	८–४	९–४	१०–४	११–३	१२–१
१३–३	१४–१	१५–४	१६–४	१७–३	

१) जिल्हा – मुलकी व पोलीस प्रशासन

१–२ २–३ ३–३ ४–१ ५–३ ६–४

१०) महत्त्वाचे कायदे, नियम

१–३	२–3	३–२	४–४	५–१	६–२
७–२	८–१				

१) किरकोळ कायदे (८० गुण)

१-२	२-१	३-४	४-३	५-३	६-३
७-२	८-४	९-२	१०-१	११-४	१२-१
१३-२	१४-२	१५-२	१६-१	१७-४	१८-३
१९-२	२०-३	२१-२	२२-४	२३-२	२४-३
२५-३	२६-३	२७-२	२८-१	२९-२	३०-३
३१-४	३२-४	३३-२	३४-१	३५-१	३६-३
३७-३	३८-१				
३९-३	४०-२				

२) नागरी हक्क संरक्षण अधिनियम १९५५

१-२

३) हुंडाबंदी अधिनियम १९६१

१-२

४) अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती (अत्याचारास प्रतिबंध) अधिनियम १९८९

१-४

५) मानवी हक्क संरक्षण अधिनियम १९९३

१-४

६) कौटुंबिक हिंसाचारापासून महिलांचे संरक्षण अधिनियम २००५

१-१	२-४	३-४	४-३	५-४	६-४
७-२	८-२	९-४	१०-४	११-४	१२-१
१३-१	१४-४	१५-४	१६-४	१७-३	१८-२
१९-४	२०-४	२१-४	२२-३	२३-४	२४-१
२५-३	२६-३	२७-१	२८-३	२९-४	३०-१
३१-१	३२-१	३३-३	३४-२	३५-३	३६-२
३७-३	३८-१	३९-४	४०-३	४१-१	४२-४
४३-४	४४-४	४५-३	४६-१	४७-२	४८-२
४९-३	५०-४	५१-१	५२-४	५३-१	५४-३
५५-२	५६-३	५७-२	५८-१	५९-३	६०-२
६१-४	६२-४				

७) महाराष्ट्र नागरी सेवा (सेवेच्या सर्वसाधारण शर्ती) नियम १९८१

१-४ २-१ ३-१

८) महाराष्ट्र नागरी सेवा (वर्तणूक) नियम, १९७९

१-३	२-३	३-१	४-३	५-२	६-४
७-४	८-४	९-४	१०-१		

११) प्रशासन - सार्वजनिक धोरणे आणि कार्यक्रम

१-२	२-२	३-३	४-४	५-२	६-१
७-२	८-३	९-३	१०-१	११-१	१२-३
१३-४	१४-४	१५-४	१६-४	१७-२	१८-३
१९-२	२०-३	२१-४	२२-४	२३-४	२४-२
२५-४	२६-३	२७-३	२८-३	२९-२	३०-३
३१-३	३२-३	३३-३	३४-२	३५-२	३६-४
३७-४					

१) प्रशासन, सार्वजनिक धोरणे आणि कार्यक्रम

१-४	२-४	३-२	४-३	५-३	६-३
७-४	८-४	९-२	१०-२	११-१	१२-३
१३-४	१४-३	१५-१	१६-२	१७-३	

२) प्रशासकीय सुधारणा वा कल्याणकारी धोरणे/निर्णय

१-४	२-३	३-३	४-२	५-२	६-३
७-२	८-३	९-४	१०-४	११-१	१२-१
१३-३	१४-३	१५-४	१६-३	१७-१	१८-३
१९-४					

१२) दुर्बल घटक, स्वयंसेवी संस्थांचे सक्षमीकरण

१-१	२-२	३-१	४-३	५-३	६-४
७-२	८-३	९-४	१०-४	११-१	१२-२
१३-४	१४-३	१५-१	१६-३	१७-१	१८-१
१९-२	२०-२	२१-३	२२-१	२३-३	२४-४
२५-३	२६-४	२७-४	२८-३	२९-४	३०-१

१) दुर्बल घटक, स्वयंसेवी संस्थांचे सक्षमीकरण

१-३	२-१	३-२	४-४	५-१	६-३
७-४	८-२	९-१	१०-२	११-३	१२-१
१३-३	१४-३	१५-३	१६-३	१७-३	

१३) मानवी हक्क जाहीरनामा

१-४	२-२	३-३	४-४	५-४	६-४
७-१	८-२	९-३	१०-४	११-४	१२-३
१३-३					

१४) मूलभूत अधिकार, मूलभूत कर्तव्ये, राज्यधोरणाची मार्गदर्शक तत्त्व

१-३	२-२	३-२	४-१	५-४	६-३
७-२	८-३	९-३	१०-४	११-१	१२-३
१३-२	१४-१	१५-४	१६-२	१७-४	१८-२
१९-४	२०-२	२१-१	२२-४	२३-१	२४-२
२५-३	२६-४	२७-३	२८-१	२९-३	३०-३
३१-३	३२-१	३३-१			

१५) राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोग – एनएससीसी, एनएसटीसी, एनसीबीसी

१-१	२-१	३-२	४-२	५-३	६-३
७-१	८-१	९-२	१०-३	११-१	१२-३
१३-३	१४-१				

१) राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोग

१-१

२) राज्य मानवी हक्क आयोग

१-४

३) मानवी हक्क मानका संदर्भातील न्यायालयीन निकाल

१-१	२-१	३-४	४-४	५-३	६-२
७-४					

४) राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोग –एनएससीसी, एनएसटीसी, एनसीबीसी

१-४	२-३	३-४	४-३	५-१	६-३
७-४	८-४	९-१	१०-४	११-४	१२-१
१३-४	१४-२	१५-१	१६-३		